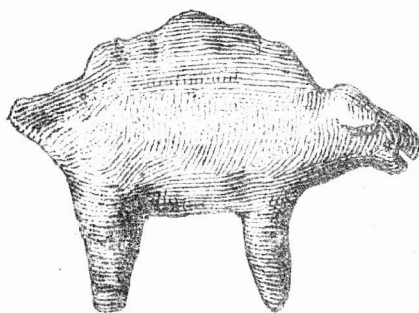

ARCHEOLOGICKÝ ÚSTAV ČESKOSLOVENSKÉ AKADEMIE VĚD
pobočka v Brně

přehled
výzkumů
1959

BRNO 1960

PD 1520/1959 (1960.)

23243/60

P ř e h l e d v ý z k u m ů 1959

- Vydává: Archeologický ústav ČSAV, pobočka v Brně,
Stalinovy sady 19/23.
- Odpovědný redaktor: dr. Josef Poulík.
- Výkonný redaktor: dr. Jiří Říhovský.
- Redaktor: dr. Anna Medunová.
- Překlady: prom. hist. R. Tichý a E. Tichá.
- Kresby: Jaroslav Jaša.
- Na titulní stránce: Hliněná figurka z pohanského obětiště
v Mikulčicích.
- Vydáno jako rukopis - 300 kusů - neprodejná.

O B S A H

I. Soustavné a větší výzkumy:

		Str.	Tab.
B. Klíma	Výzkum sprašového profilu v cihelně u D. Věstonic.	9	
B. Klíma	Zjišťovací výzkum v jeskyni "Liščí díra" u Hoštěnic.	11	
J. Skutil	Stopy pobytu paleolitického člověka v Archlebově.	12	
B. Klíma	Zahajovací výzkum v jeskyni Kůlničce (Mokrá u Brna).	13	
B. Klíma	Paleolitický nález v Moravském Krumlově.	14	
J. Skutil	Paleolitická stanice v Míškovicích na Holešovsku.	15	
R. Tichý	Neolithische Siedlung in Mohelnice na Mor., Bez. Zábřeh.	18	
R. Tichý	K volutovým hrobům z Rybníků u Mor. Krumlova.	20	1
M. Stloukal	Neolitická lebka z Rybníků u Mor. Krumlova.	21	2
R. Tichý	Jáma s volutovou keramikou v Žebětíně, o. Brno.	25	1
R. Tichý	Volutové sídliště v Holáskách u Brna.	26	
Č. Staňa	Volutová jáma ve Veselí n. Mor.	27	3
J. Pavelčík	Volutové sídliště v Hradčovicích.	29	
Z. Trnáčková	Hrob se šňůrovou keramikou v Hulíně.	30	
Č. Staňa	Hrob kultury zvoncovitých pohárů ve Veselí na Mor.	32	4
M. Stloukal	Eneolitická kostra z Veselí n. Mor.	36	
J. Pavelčík	Další nálezy v pískovně u Brumovic (o. Krnov).	37	
Č. Staňa	Únětické sídliště v Telnici, okr. Brno	39	5
K. Ludikovský	Únětická obilní jáma s hromadným pohřbem v Prasklicích.	41	
K. Tihelka	Výzkum opevněného sídliště na Cezavách u Blučiny.	42	6, 7
J. Ondráček	Věteřovské sídliště v Lovčičkách u Slavkova.	50	8
J. Ondráček	Zachraňovací výzkum na vrchu Leskouně u Olbramovic.	53	

J. Nekvasil	Begräbnisstätte der Urnenfelderkultur in Moravičany, B. Zábřeh.	54	9
J. Říhový	Ein Velaticer-Podoler Brandgräberfeld in Oblekovice bei Znojmo.	57	10,11
J. Nekvasil	Die Grabung einer Platěnitzer Besiedlung in Drysice, Bez. Vyškov	62	12
J. Pavelčík	Platěnický sídelní objekt ve Vávrovicích (Opava)	65	
J. Pavelčík	Zjišťovací výzkum ve Štramberku.	66	
K. Ludikovský	Výzkum na 1. ténském sídlišti v Jiříkovicích u Brna	67	13
J. Meduna	Druhý rok výzkumu na laténském sídlišti v Klentnici (o. Mikulov).	72	14
J. Pavelčík	Laténské sídelní objekty ve Vlčnově (okr. Uh. Brod).	76	
K. Ludikovský	Pozdnělaténský kostrový hrob v Mikulově	77	
M. Stloukal	Laténská lebka z Mikulova.	79	
J. Pavelčík	Sídliště z období římského imperia v Uh. Brodě.	80	
J. Tejral	Zachraňovací výzkum na sídlišti z doby římské v Hrádku	81	
I. Peškař	Další výzkum na sídlišti z doby římské u Křepic (o. Hustopeče).	83	15
I. Peškař	Sídliště v trati "Spodní Kolberky" u Blučiny.	86	
J. Tejral	Sídlištní objekt z mladší doby římské v Prosiměřicích, o. Znojmo.	87	16,17,18
I. Peškař	Sídliště v trati "Skalka" u Velkých Němčic.	94	
Č. Staňa	Výzkum v Šaraticích, okr. Slavkov u Brna.	95	19
J. Tejral	Sídliště z doby stěhování národů v Lovčičkách u Slavkova.	98	
M. Kostelníková	Die Grabung auf dem Burgwalle "Valy" bei Mikulčice im Jahre 1959	99	
R. Tichý	Staroslovanské pohřebiště v Dolních Věstonicích, o. Mikulov.	101	
Č. Staňa	Slovanské sídliště v Mušově.	102	20
K. Ludikovský	Slovanské pohřebiště v Jiříkovicích u Brna	104	
K. Ludikovský	Staroslovanské železářské pece v Žerotíně.	106	

Č. Staňa	Výzkum na Starých Zámčích u Líšně v roce 1959.	108	21
Č. Staňa	Slovanské kostrové hroby v Mor. Prusích, okr. Vyškov.	113	22
M. Stloukal	Slovanské kostry z Moravských Prus.	116	23,24
E. Šráčková	Výzkum slovanského pohřebiště v Josefově, okr. Hodonín.	123	25
Č. Staňa	Časné středověké hroby v Počenicích, okr. Kroměříž.	126	
B. Novotný	Výzkum v Olomouci - Hradisku.	127	26,27,28
B. Novotný	Zjišťovací výzkum hradiska Rokytne u Mor. Krumlova.	133	29,30,31
J. Pavelčík	Průzkum kostelní kaple v Osoblaze.	139	

II. Drobné výzkumy:

B. Klíma	Sondáž v jeskyni č. 20 v jižním systému Moravského Krasu.	140	
R. Tichý	Nové volutové sídliště v Bratčicích, o. Židlochovice.	140	
K. Ludíkovský	Pravěké nálezy v Moravských Knínicích.	141	
I. Peškař	Sídliště s volutovou keramikou u Čechyně (okres Vyškov).	141	
J. Ondráček	Nové sídliště s volutovou, mor. malovanou, únětickou a věteřovskou keramikou.	142	
J. Říhový	Několik průzkumných akcí na Moravě.	142	
R. Tichý	Výzkum v Rybníkách u Mor. Krumlova (Neolit).	143	
A. Medunová	Drobný nález z Jiřikovíc.	143	
R. Tichý	Moravská malovaná keramika z Pustiměře, o. Vyškov.	144	
M. Kostelníková	Záchranná akce v Moravské Nové Vsi.	144	
J. Ondráček	Zjišťovací výzkum na pohřebišti lidu se zvoncovitými poháry v Borkovanech, okr. Hustopeče.	145	
J. Ondráček	Hrob kultury zvoncovitých pohárů v Kobylí na Moravě.	145	
J. Ondráček	Sídliště lidu zvoncovitých pohárů u Raj- hraou.	146	

A. Medunová	Dokončení první etapy výzkumu eneolitické výšinné osady na Starých Zámčích v Brně-Lišní.	146	
B. Novotný	Nález sekeromlatu v Brně	147	
J. Ondráček	Únětické sídliště a pohřebiště v Hrádku u Mikulova.	147	
J. Ondráček	Zachraňovací výzkum únětického pohřebiště v Čejči, okr. Hodonín.	148	
J. Říhový	Únětické pohřebiště v Suchohrdlech u Miroslavi.	148	
M. Stloukal	Anthropologický posudek o kostrách z únětického pohřebiště v Suchohrdlech.	149	
J. Říhový	Únětický hrob v Dambořicích.	150	
M. Stloukal	Únětická kostra z Dambořic.	150	32
B. Novotný	Pravěké osídlení v Brně-Komárově.	153	
J. Meduna	Pravěké nálezy v Ivančicích-Němčicích (okres Rosice).	153	
R. Tichý	Terenní průzkum na katastru Němčic u Ivančic	154	
J. Meduna	Pravěké sídliště v Kloboukách u Brna (okr. Hustopeče).	154	
J. Ondráček	Únětické a mohylové sídliště v Přibicích u Židlochovic.	155	33
J. Říhový	Jáma středodunajské mohylové kultury v Blučině.	155	
J. Ondráček	Zachraňovací výzkum na věteřovském sídlišti v Budkovicích u Mor. Krumlova.	157	
J. Ondráček	Nové věteřovské sídliště u Strachotína, okres Židlochovice.	157	
Č. Staňa	Sídlištní jámy mohylové kultury v Kobeřicích u Slavkova.	158	
J. Říhový	Starolužické sídliště v Hulíně.	158	
Č. Staňa	Terenní průzkum v Kozojídkách, okres Veselí n. Mor.	159	
J. Nekvasil	Zničené lužické hroby v Miškovicích, okres Holešov.	159	
J. Nekvasil	Zjištění na lužickém sídlišti v Lošticích, okres Zábřeh.	160	
J. Meduna	Velatické pohřebiště v Ostopovicích (okres Brno-venkov).	160	

J. Říhovsky	Velatické sídliště v Přibicích.	161
J. Tejral	Průzkum podolského sídliště u Velatic, okres Brno.	161
J. Nekvasil	Nové pohřebiště lidu popelnicových polí ve Smržicích u Prostějova.	162
J. Pavelčík	Osada lidu se slezskou keramikou u Havřic (Uh. Brod) .	162
J. Nekvasil	Podolské sídliště u Rašovic.	162
J. Ondráček	Halštatské sídliště v Brankovicích.	163
J. Nekvasil	Žárový hrob kultury horákovské v Holáskách, okres Brno.	163
J. Nekvasil	Platěnické jámy v Čelechovicích, okres Prostějov.	164
J. Říhovsky	Platěnické sídliště v Kostelci na Hané.	164
K. Ludikovsky	Laténské sídliště v Mistršíně u Kyjova.	165
Z. Trnáčková	Laténský hrob ze Sivic.	166
J. Říhovsky	Laténské sídliště u Smržic.	166
J. Meduna	Laténské sídliště v Borkovanech (okres Hustopeče) .	167
I. Peškař	Žárový hrob ze starší doby římské u Mikulova.	167
M. Stloukal	Anthropologický posudek o žárovém hrobě ze starší doby římské u Mikulova.	167
J. Meduna	Pravěké nálezy z pískovny v Lanžhotě (okres Břeclav) .	168
J. Meduna	Laténské sídliště v Mikulčicích (okres Hodonín) .	168
J. Nekvasil	Nové nálezy z germánského sídliště u Mikulova.	170
I. Peškař	Nové nálezy z římské stanice u Mušova.	170
I. Peškař	Drobné nálezy na sídlištích z doby římské.	171
J. Tejral	Sídliště z doby římské u Lanžhota, okres Břeclav.	171
I. Peškař	Žárový hrob z mladší doby římské v Pasohlávkách.	172

M. Stloukál	Anthropologický posudek k žárovému hrobu z mladší doby římské v Pasohlávkách.	172	
J. Říhovský	Slovanské kostrové pohřebiště v Bedihošti.	172	
Č. Staňa	Slovanské sídliště ve Veselí nad Moravou.	173	
M. Stloukal	Anthropologický posudek k lidským kostem z Veselí nad Moravou.	173	
J. Meduna	Středověké sídliště v Kochově (okres Boskovice).	173	
K. Ludikovský	Středověké sídliště v Podivíně (okres Břeclav).	174	
B. Novotný	Zjištění v Nosislavi (okres Židlochovice).	174	
B. Novotný	Zjištění u Přítluk.	175	
J. Pavelčík	Poklad mincí v Uh. Brodě.	175	
J. Ondráček	Nález lidské kostry v Hustopečích.	176	
R. Tichý	Kostrový hrob z Velkých Němčic, okres Hustopeče.	176	
J. Král	Přehled výzkumů opavské expositury archeologického ústavu ČSAV pobočky v Brně za rok 1959.	177	35,36
J. Říhovský	Seznam výzkumů a záchranných akcí ústavu v roce 1959.	182	
	Mapka výzkumů a záchranných akcí ústavu v roce 1959.	185	37

Výzkum sprašového profilu v cihelně u D.Věstonic.

Bohuslav Klíma

V roce 1959 požádal prof.dr Hl.de Vries, vedoucí nejlépe pracující laboratoře radiokarbonové datovací metody v Groningen /Holandsko/, o poskytnutí vzorků půdy z jednotlivých vrstev známého a důležitého profilu sprašemi v cihelně u D.Věstonic a to za účelem provedení rozborů a stanovení jejich absolutního stáří. Zkouší novou obměnu této metody, spočívající v extrakci humusu z půdy a jeho měření, kterou analysoval již profily z Oberfellabrunn /Rakousko/ a dospěl k pozoruhodným výsledkům /Archeologia austriaca 25/1959/. K těmto zkušenostem potřeboval tedy srovnání z téže sprašové oblasti s předpoklady stejného vývoje profilu a stáří jeho jednotlivých vrstev.

Po vyjádření souhlasu k této žádosti zrušilo ředitelství ústavu v plánu výzkumů provedení odkryvných prací na paleolitické stanice u Pavlova a tím umožnilo uskutečnit očištění profilu hlavní stěny cihelny u D. Věstonic tak, jak to vyžadovaly požadavky prof.de Vriese. Práce byly značně nebezpečné, namáhavé a ztížené neustále uvolňovaným prachem. Jejich výsledek bude však více než úspěšný. Celý dvacet metrů vysoký profil byl postupně a současně s očišťováním hned barevně velmi podrobně dokumentován kresbou i fotografií. Od nejspodnějších vrstev až k dnešnímu povrchu je jemně vrstevnatý a vykazuje kromě hlavních pohrbených půd více dílčích horizontů vegetačních a horizontů s rozmanitými a různě intenzivními periglaciálními jevy /soliflukce, kryoturbace, kryotektonika a j./. Předvádí tedy náznorným způsobem zřejmě velmi úplný a souvislý vývoj poslední doby ledové a budou-li potvrzeny dalšími rozborů zatím jen předběžné výsledky měření prof. de Vriese, pak i naprosto nové pohledy na závěrečné fáze sedimentace spraší v našem prostředí. Stanovená data odebraných vzorků poskytnou velmi závažné poznatky stanovením absolutního stáří nejen sprašových pokryvů vůbec, ale i nálezu archeologických. Ojedinelé kamenné nástroje, zlomky kostí a stopy po ohništi /gravettien/ z úrovně interstadiálního pruhu W 2-3 jsou předběžně datovány na 28100 ± 380 let /Gro 2092/.

- - - - -

Die Durchforschung des Lössprofiles in der Ziegelei bei Dolní Věstonice. Im Jahre 1959 ersuchte Prof. Dr. Hl. de Vries, Leiter des bestarbeitenden Laboratoriums der Radiokarbonatierungs-methode zu Groningen (Holland), um Gewährung von Bodenmustern aus einzelnen Schichten des bekannten und wichtigen Lössprofiles in der Ziegelei bei Dolní Věstonice, um eine Analyse vorzunehmen und sein absolutes Alter zu bestimmen. Prof. de Vries versucht eine neue abgeänderte Methode, die in einer Extrahierung des Humus aus dem Boden und seiner Messung beruht, mit der er bereits die Profile aus Oberfellabrunn (Österreich) analysierte und zu bedeutenden Ergebnissen gelangte (Archeologia austriaca 25/1959).

Zu diesen Erfahrungen benötigte er daher ein Vergleichsmaterial aus derselben Lössregion, mit der Voraussetzung einer gleichen Entwicklung des Profiles und des Alters seiner einzelnen Schichten.

Nach der Genehmigung dieses Ansuchens wurde von der Direktion des Instituts die geplante Abdeckungsarbeit auf der paläolithischen Station bei Pavlov aufgehoben und dadurch konnte die Reinigung des Profiles in der Ziegelei bei D. Věstonice, gemäss den Anforderungen von Prof. de Vries verwirklicht werden. Die Arbeit war ziemlich gefährlich, anstrengend und durch den steten Staub beschwerlich. Das Ergebnis wird jedoch mehr als erfolgreich sein. Das gesamte zwanzigmeterhohe Profil wurde allmählich und gleichzeitig mit dem Reinigen sehr präzis durch Farbzeichnungen und Farbfotografien dokumentiert. Von den untersten Schichten bis zur heutigen Oberfläche ist dieses fein geschichtet und weist ausser den begrabenen Hauptböden mehrere Vegetationsteilhorizonte und Horizontö mit mannigfaltigen und verschieden intensiven periglazialen Erscheinungen (Solifluktion, Kryoturbation, Kryotektonik u. a.) auf. Es zeigt uns also auf anschauliche Art eine scheinbar sehr vollkommene und zusammenhängende Entwicklung der letzten Eiszeit und wenn durch weitere Analysen die noch vorläufigen Messungsergebnisse von Prof. de Vries bestätigt werden, so wären auch unbedingt neue Ansichten über die Endphase der Lösssedimentation in unserem Milieu erbracht. Die bestimmungsdaten der abgenommenen Muster werden nicht nur sehr wichtige Erkenntnisse bei der Feststellung des absoluten Alters der Lössdecken gewähren, sondern auch der archäologischen Funde. Vereinzelt Steinwerkzeuge, Knochenfragmente und Spuren von Feuerstätten (Gravettien) aus dem Niveau des interstadialen Streifens W 2-3 sind vorläufig mit 28100 ± 380 Jahren datiert (Gro 2092).

Zjišťovací výzkum v jeskyni "Liščí díra" u Hoštěnic.

Bohuslav Klíma

V letním období roku 1959 provedl Archeologický ústav ČSAV v Brně zjišťovací práce v jeskyni Liščí díra, ležící naproti Švédovu stolu nížko ve východní stráni Hádeckého potoka v jižním systému Moravského krasu. Jako malou a značně zavalenou prostorou ji objevil r. 1880 Fl. Koudelka, první výkop zde však provedl teprve později M. Kříž. Přímou ve vchodu otevřel úzkou sondu až na skalnaté dno. Poskytl mu sice zajímavý profil, ale pravěké osídlení ani kosti fosilních zvířat nezjistil. Skutečné stopy pobytu pravěkého člověka, a to eneolitickou palici z jeleního parohu, nikoli však "náčelnickou hůl", jak bylo původně uváděno, zde našel při jednom z dalších drobnějších kopání K. Bulla /J. Skutil, PA XXXV, 1927, 202/.

Při výzkumu jsme uvolnili znovu Křížovu sondu napříč ve vchodu, poněkud jsme ji rozšířili a prohloubili až na skalnaté dno v hloubce 450 cm od povrchu, a prozkoumali svrchní část sedimentů v západní polovině jeskyně téměř v celém jejím předpolí, chráněném širokým převisem. Při postupu prací jsme usnadnili i vstup do pokračujících jeskynních prostor, do kterých bylo možno až dosud proniknout jen nepatrným otvorem v závěru vstupní části. Také sledování převisu a zachycení pohřbených sintrových horizontů s krápníky naznačuje, že výklad dosažených výsledků bude velmi pozoruhodný pro další speleologický výzkum.

Studium sedimentů, které doplní analyzy vzorků, jež si odebral prof. J. Pelíšek, dospěje jistě k významným závěrům. Pod wümskými sprašovými polohami leží zde mocné jílovité hlíny pestrých rezivě hnědých barev s četnými vápnitými kongrecemi, vložkou jemných písků a na skalnatém podloží pak hrubé potoční písky a valouny, bohaté na limonit. Spraš W2 a W3 tvoří ve vchodu téměř jedolitě souvrství, při jehož povrchu jsme získali tříštěné kosti soba a vlka /magdalénien/ a na přechodu do podložních rezivě hnědých hlin /W 1-2/ křemencové nástroje starého aurignacienu, provázené ojedinělými uhličky /2 jádra, 2 větší čepele, 5 ústěpů, z nichž je jeden je místně retušován/. Starší sedimenty však zatím nebyly vytěženy. Zmíněné nálezy budou mít značný význam, neboť usnadní srovnáním spolehlivější výklad týchž industrií z jeskyně Pekárny. Kromě zmíněných dvou nalezových horizontů paleolitických přinesl výzkum nálezy drobných střepů nádob, jako další doklady o dočasném pobytu člověka v pozdějších obdobích /eneolit/. Zjišťovací archeologické práce v jeskyni Liščí díra budou dokončeny v roce 1960.

- - - - -

Feststellungsarbeiten im Fuchslotz (Liščí díra) im südlichen System des Mährischen Karstes legten die frühere Sonde von M. Kříž im Eingange der Höhle frei, untersuchten den oberen Teil der Sedimente in der westlichen Hälfte des überwölbten Raumes und fast den gesamten Vorraum, der durch eine breite Wächte (abri) geschützt ist. Das Profil der Sonde, welche die Felsenunterlage

in einer Tiefe von 450cm erreichte, analysiert J. Pelíšek. Auf dem Boden lag grober Sand und Gerölle, in der oberen Schichte mächtige buntverfärbte Lehmerden, die mit feinem Sand und Horizonten von Kalkkonkretionen und Sinter durchlegt waren. In der Schichte zwischen der schokoladefarbigen Erde des W 1-2 und des Lösses W2 wurden Quarzit-Werkzeuge des alten Aurignacien, beim Niveau der Lösslage W3, Rentier- und Wolfsknochen, in der Oberflächenschichte Gefäßscherben (Äneolithikum) gewonnen.

- - - - -

Stopy pobytu paleolitického člověka v Archlebově.

Josef Skutil

V Archlebově (okr. Ždánice), ležícím ve Ždánském lese na Spáleném potoku, tekoucím do Trkmanky (233 m), jehož cihelnu vedl v patrnosti již M. Kříž / 1903 /, zjistil na "Archlebovských Malinách" slibné stopy pobytu paleolitického člověka V. Broukal ze Žarošic. Získal zde cele bíle patinovanou čepel bez hrotu se širokým pilovitým vrubem po pravé straně /6,4;2,3;0,6/, dále čepelovité cele bíle patinované škrabadélko pečlivě v čele opracované /2,5;2,3;0,6/ a konečně ostře zahrocenou čepelku celeobvodově drobně retušovanou /3,4;1,2;0,3/. Tyto drobné nálezy povedou jistě k zjištění stanice.

- - - - -

Im Archlebov /Bez. Ždánice/ im Steinitzerwalde wurden drei weisspatinierte Feuersteinartefakte gefunden.

Zahajovací výzkum v jeskyni Kůlničce /Mokrá u Brna/.

Bohuslav Klíma

V rámci pokračujícího archeologického výzkumu jižní části Moravského krasu zahájil ústav práce v jeskyni Kůlničce /Mokrá u Brna/, jejíž vysoký vchod se otevírá severním směrem v blízkosti známé jeskyně Pekárny. Do literatury ji uvedl též pod názvem jeskyně Sempervivová Fl. Koudelka, který v ní sondoval. I když nezískal nikterak spolehlivé a početné nálezy, byly mu opálené a ořezané kosti dostatečnými doklady pro osídlení v "době sobů". Ani M. Kříž, který zde otevřel dva příčné výkopy, nezachytil bezpečné stopy paleolitického osídlení, takže se o něm vážným způsobem pochybovalo. Kromě známých prací zde byly podniknuty i menší sondy, které prý poskytly i několik paleolitických sílexů. Výzkum má tedy ověřit doklady pravěkého osídlení a upřesnit též údaje stratigrafické.

Práce zahájili a prováděli, stejně jako v jeskyni "Liščí", techničtí pracovníci ústavu ss.P.Ondráček a L.Frank, před vchodem odstraňováním velkých balvanů, zřícených zbytků původního portálu jeskyně. Východní část vstupního areálu pak prohloubili až na skalnaté podloží. Tak jsme získali příčný a zvláště zajímavý podélný profil, podávající přehled o sedimentech celého würrmského glaciálu. Na jejich basi ležel po prvé v takovém vývoji v Mor.krasu zjištěný horizont kompaktního travertinu a nad ním mohutnější poloha sypkého, suťového travertinu s drobnou a silně korodovanou vápencovou drtí. Tyto vrstvy vznikly nejpravděpodobněji v interglaciálu R-W.

Ve svrchní části sprašových, soliflukcí a destrukcemi namáhaných poloh se vyskytovaly rozdrčené kosti fosilních zvířat, avšak bez průvodních nástrojů paleolitických, a horizont s mikrofaunou, který konstatoval uvnitř jeskyně již M.Kříž. Dva patinované paleolitické úštěpky /magdalenien/ poskytla slabá šedá vrstvička v těsném nadloží spraši. Na dně skalní štěrbinu u východního okraje vchodu byl uložen dětský hrob z období únětické kultury se skrovnými pozůstatky kostřičky a dvěma zdobenými nádobami. Přímo ve vchodu jeskyně zasáhl výkop pod nejmladší destrukcí balvanů halštatské ohniště. Další výzkum bude mít za úkol sledovat některé zvláštní otázky uvnitř jeskyně.

- - - - -

Die Eröffnung der archäologischen Grabung in der Höhle Kůlnička (Mokrá bei Brno) im südlichen System des Mährischen Karstes konzentrierte sich auf die Durchforschung des Einganges und auf stratigraphische Erkenntnisse. Auf der Basis der Lösslagen wurde zum ersten Male, in einer derartigen Entwicklung im Mährischen Karste, ein kompakter Travertion-Horizont, mit einer Lage lockeren weissen Travertines in der Oberschichte, scheinbar aus dem Interglazial R-W, festgestellt. Aus der grauen schwachen Schichte auf der Oberfläche der Lösslagen stammen zwei paläolithische Abspisse (Magdalenien), aus der Felsenlücke beim Eingange ein Aunjetitzer-Kindergrab mit zwei Gefässchen und direkt aus dem Eingange unter der jüngsten Steinblockdestruktion eine hallstattzeitliche Feuerstelle.

Paleolitický nález v Moravském Krumlově.

Bohuslav Klíma

V srpnu 1959 navštívil J. Meduna na výzvu správy cihelny v Mor. Krumlově její hliník severně nádraží, kde získal kromě zubu koně, rozbité mamutí stoličky a nepatrných zlomků mamutích kostí též masivní, silně patinovaný pazourkový škrabák /6,8 x 4,5 cm/, poněkud zvláštního, nepravidelného tvaru. Dodatečnou návštěvou se podařilo ověřit i bližší nálezové okolnosti. Mamutí stoličku zachytil korečkový bagr při práci v západní stěně velkého odkryvu v hloubce asi 5 metrů, ostatní kosti pak v různých úrovních téže stěny. Škrabadlo pochází z blízkosti severovýchodního rohu skryvky, z úrovně asi dvou metrů pod povrchem, kde probíhá členěný vývoj interstadiálu W 1-2. Lze tedy předpokládat, že leželo při hladině této pohřbené půdy nebo těsně nad ní, při basí spraše W 2. Stratigrafické hledisko kryje se tedy s typologickým, které by dovolovalo zařadit nález do starší fáze aurignacienu. Fosilní kosti byly předány R. Musilovi, který zde vyzvedl pro Moravské muzeum již více podobných paleontologických nálezů. Náš kamenný artefakt se připojuje k předchozímu paleolitickému objevu (K. Valoch a J. Dvořák, Staropaleolitické nálezy z okolí Moravského Krumlova. AR VIII, 1956, 2, 145-149) a ukazuje, že naleziště bude třeba věnovat stálou pozornost.

- - - - -

Ein paläolithischer Fund in Moravský Krumlov. Bei der Lehmgewinnung in der westlichen Wand, der beim Bahnhofs in Mor. Krumlov liegenden Ziegelei, fing der Bagger einige fossile Knochen ein. Von diesen verdient besondere Aufmerksamkeit ein Mammutbackenzahn, der 5m tief lag, ein Pferdezahn und ein einziger massiver, stark patinierter Kratzer von gewissermassen eigenartiger Form. Dieser lag in einer Tiefe von 2m, scheinbar in der Nähe des Niveaus der gegliederten Entwicklung des W 1-2 und man kann ihn typologisch und stratigraphisch in die ältere Aurignacien-Phase einreihen.

Paleolitická stanice v Míškovicích na Holešovsku.

Josef Skutil

K řadě dosavadních paleolitických stanic na východních svazích hostýnských vrchů moravských Bezkyd se připojuje další významná stanice a to v Míškovicích u Holešova na vrchu Křemenná.

Prvé drobné nálezy získali zde při orbě již r. 1950 Stanislav Zavadil z č. 37 a Jaroslav Gazda z č. 15 v Míškovicích, kteří zde sbírali i dále (název vrchu, dosvědčený již z 18. stol., ukazuje však zřetelně, že se zde nacházel paleolitický materiál již tehdy), ale hlavně pak za vedení ředitele školy Josefa Zapletala školní děti. R. 1957 navštívili potom poprvé lokalitu prom. anthropolog Fr. Domanský z Holešova, jemuž děkuji za první informace a poskytnutý materiál k této předběžné zprávě, na to Dr. Jan Pavlíček z Uher. Brodu a po návštěvě r. 1959 podávám o lokalitě tuto předběžnou zprávu.

Paleolitická stanice se nachází na vrchu Křemenná /314,7 m/ 8 km jih.záp. Holešova a 3 km sev. východně Tlumačova, jih.záp. Míškovic a jih.vých. Kurovic. Na západním svahu Křemenné je otevřen od r. 1860 známý stěnový kurovický lom /Kurovice samy leží 2 km takřka severně/ na vápenec k výrobě cementu /vrstvy v antiklinále S-J/^{1/} kdežto na jižní straně vrchu pramení potok, známý jistě již paleolitickým lovcům, tekoucí přes Tlumačov do Moravy. Vrch tvoří horopisně jeden z nejzápadnějších výběžků Hostýnských vrchů moravských Bezkyd, je 314 m v., západní bažinaté údolí Moravy 185 m, takže se zvedá 129 m nad údolím, Míškovice samy jsou 233 m, východní mysločovsko-lehotický 6,5 km vzdálený Hřeben je již 399 m. Křemenná sama je z kurovického těšínského vápence, pokrytá eocenovým magurským pískovcem.^{2/}

Křemenná, sahající svou rozlohou do katastru obce Míškovic, Kurovic a Tlumačova /tedy okresů Holešov a Gottwaldov, necelý 1 km odtud, je rozhraní tří okresů: Holešov, Gottwaldov a Kroměříž/, jsou dnes pole, v rektifikačních aktech r. 1755 připomínaná taktéž jako pole, kdežto v josefínském katastru r. 1787-1789 uvedena jako pastviště.

Nejvíce paleolitických nálezů bylo získáno na Křemenné na krajním poli parc. č. 439, dosti nálezů je také z vedlejšího pole za cestou, roztroušené jednotlivé nálezy byly učiněny na všech polích pod lesem až po parc. č. 440, v jehož rohu je hraniční kámen zmíněných tří katastrů. Ojedinelé nálezy prý se vyskytly i na polích hned za lesem na sev. a sev. východ - 317, pravděpodobně kolem vrstevnice 300 m. Stejně tak byly ojedinelé artefakty nalézány na všech polích na protější straně cesty, tj. pole bez parc. č. Většina nálezů je tedy na mírně klesající rovinaté plošince, asi v rozloze 100 x 50 m, uprostřed mezi vedlejší vrstevnicí 307,5 m a 305 m a jednotlivé nálezy sahají až po hlavní vrstevnici 300 m.

Jde vesměs o povrchové sběry, kde vrstva hlíny je max. 20-30 cm silná, několik pazourků bylo také při výšině 317 m v lese, když se tam odbagrovávala hlína pro těžení písku. Jde vesměs o celebile patinovaný pazourkový materiál /někdy s železitými oděrkami/, zcela analogický např. materiálu z Předmostí nebo ze sousedních povrchových stanic z Holešovska nebo Kroměřížska. Jen několik málo nálezů - a to právě nejkrásnějších kusů - je z charakteristického vlárského impptovaného radiolaritu. Dosavadní sběry, které poskytly přes 500 kusů materiálu, lze pak přehlédnouti skupinově takto: Z výroby je zachováno 15 jader, 150 čepelí bez dalšího industriálního opracování a zužitkování, 158 odštěpů a úštěpů. Industrie je zastoupena 2 drasadlovitými formami, 9 hroty, 17 škrabadly, 29 rydly, 2 jinými nástroji, artefaktovitých residuí je 13. Nejcharakterističtější pro míškovické sběry jsou 4 vavřínovité listy. Jsou to tyto kusy: Necelý mandlovitý oboustranně pečlivě zřetelně plošně opracovaný list v basi zaoblený s ostrými hranami, jehož vrchní část chybí /5.2.8.-, 0.9/. Po pravé straně je plytký drobně retušovaný vrub. Kus byl původně asi 8,5 cm dlouhý. Další kus je uražená base podobného radiolaritového artefaktu stejně pečlivě vypracovaného /1.7, 2.4, 0.7/. Třetí kus je uražená vrchní /či spodní?/ část radiolaritového oboustranně pečlivě plošně vypracovaného bombovitě mírně klenutého vavřínovitého listu, původně asi 11,5 dl. a 5,5 cm šir. /3.3, 4.5, 1.1/, neporušený typický exemplář vavřínovitého listu ve stavu zpracování /5.6, 3.4, 1.2/. Konečně patří do této skupiny radiolaritový plochý horizontální úštěp nukleusový fialové barvy se zchovalým středním hřbetem, kdežto druhá plochá strana je zřetelně plošně opracována. K této skupině se řadí i 25 kusů se zřetelnou plochou retuší. Dosavadní sběry míškovické uzavírá skupina 80 kusů odpadového materiálu.

Není pochyby, že stanice, která jistě při pečlivých sběrech a zejména v pozdějších letech po vykloučení lesa v této partii poskytne další materiál - bude zde také podniknut zjišťovací sondážná výkop - je více méně současná s nejvyšším horizontem předmostského vývoje, charakterisovaná zmíněnými listy a zřejmou plochou retuší. Význam výrobní stanice, jak na ni ukazuje povaha dosavadních nálezů, je však v přední řadě geografický s optimálními sídelními podmínkami anthropogeografickými. Křemenná, ležící nad napajedelskou dávnou již otevřenou průrvou, poskytuje krásný široký rozhled po Hané na celé západní přilehlé Tlumačovsko a Kroměřížsko, severně pak na kotlinovité Hulínsko a Holešovsko, tedy na celé údolí dnešní Mojeny, Rusavy, Moštěňky, přicházejících z Bystřických vrchů, a jejich jistě kdysi velice bahnitých soutoků s Moravou, od jejíhož dnešního koryta je Křemenná vzdálená pouhých 4,5 km, ovládajíc tak z východního břehu severní ústí napajedelské průrvy. Není vyloučeno, že konečně v dohledu severního obzoru bylo i Pobečví s Předmostím, vzdálené od Křemenné takřka přesně severním směrem asi 22 km, i když zde poněkud nejzápadnější výběžky dřevohostické větve Bystřických vrchů brání ve výhledu. Jižně leží povodí Dřevnice, vedoucí do Karpat a napajedelská soutěska mezi východními příkrými svahy západních Chřibů a nejzápadnějšími svahy východních

pohraničních hor. Jmenovati všechny vývojově více méně jistě současné větší či menší stanice a nálezy všech těchto povodí a zejména příhodných svahů zmíněných pohoří bylo by snad v předběžné zprávě zatím zbytečné.^{3/} Právě pro tento svůj geografický význam by zasluhovala míškovická stanice, odkud je viděti celou řadu paleolitických současných lokalit na chřibské straně i v holešovské Forusaví, ještě větší pozornosti. O výhodné poloze místa svědčí i to, že byla znovu vyhledávána i v eneolitiku, jak ukazuje několik drobných nálezů.

Další stopy pobytu diluviálního člověka byly objeveny v Míškovicích v trati Koželce /14 kusů/ a v trati Zvolenovy. Všechny nálezy ukazují, že celým svahům přilehlého Pomoraví bude nutno věnovati zvýšenou pozornost.

Poznámky:

- 1/ Kruťa Tom., Nerosty z jurského vápence v Kurovicích u Holešova, Příroda 37, 1944-1945, 130-131. Vavřín Frant., Hydraulické vápno z cementárny v Tlumačově, Zprávy Čsl. keramické a sklářské společnosti 26, 1950, 99-111.
- 2/ Jos. Klvaňa v Kvasničkově Holešovském okrese, Vlast.Mor. II., 1929, str. 1-5. Pokorný M., Geologické poměry kraje mezi Přerovem - Kelčí - Rajnochovicemi - Fryštákem a Kroměříží, Čas. Mor. musea v Brně 35. 1950, 15-34.
- 3/ Srv. např. E. Klíma, Nová paleolitická stanice v Gottwaldově - Loučkách, Anthropozoikum 5, 1955, 425-437, tab. I. VI.

- - - - -

In Míškovice bei Holešov wurde im J. 1950 in der Flur "Křemenná" /314 m/ an den westlichsten Abhängen der Hosteiner Berge eine oberflächliche paläolithische Station festgestellt. Sie lieferte bis heutzutage mehr als 500 weisspatinierte Silexstücke /15 Kernstücke, 150 Klingen ohne weitere Bearbeitung, 2 Schaberformen, 9 Spitzen, 17 Schaber, 19 Stichel/, nur einige Artefakte sind aus dem importierten Vlářaradiolarit fabriziert. Vier sorgfältig bearbeitete Lorbeerblattstücke und 25 weitere Stücke mit einer deutlichen flachen Oberflächenretusche charakterisieren die Fundstelle. Die neue Station ist besonders vom geographischen Standpunkte ausserordentlich wichtig. Weitere Spuren der Anwesenheit des paläolithischen Menschen wurden in den Fluren "Koželce" und "Zvolenovy" festgestellt.

Neolithische Siedlung in Mohelnice na Mor., Bez. Zábřeh.

Rudolf Tichý

Die Aufgabe der fünften Grabungssaison war in erster Linie die Erforschung der im vorigen Jahre erfassten und der Kultur mit mähr. bemalten Keramik angehörenden Hütte V zu beenden. In der Zeit vom 24.7. bis zum 30.9.1959 öffneten wir eine fast 425 m² grosse Fläche längs der westlichen Grabungsgrenze des Jahres 1958. Ausserdem legten wir, cca 150 m nördlich von dieser Fläche entfernt und näher dem höchsten Punkte der besiedelten Anhöhe zu, eine Sonde, die insgesamt 75 m² umfasste. So haben wir bereits mehr als 4.000 m² der ausgedehnten neolithischen Siedlung durchforscht.

Wie üblich konnten wir auf der abgedeckten Fläche eine Menge von Gruben und Objekten freilegen, die der volutkeramischen Besiedlung angehörten. Nach dem Material zu schliessen handelt es sich um mehrere, zeitlich verschiedene Siedlungshorizonte, was besonders deutlich bei dem Objekte O37 ersichtlich war. Das meiste Scherbenmaterial, in welchen häufig die Verzierung der jüngsten volutkeramischen Phase vorkommt befand sich auf der Oberfläche des Objektes, zwischen und teilweise unter einer ziemlich grossen Lehmewurfscholle. Darunter lag die dunkelbraune Füllung des Objektes, die 1 m mächtig und durch zwei, stellenweise auch drei Schichten gelben Lösses durchlegt war. Diese scheinbar absichtlich vorgenommene "Planierung" des Objektinnern zeugt von mehreren Horizonten, die ganz gewiss chronologisch verschieden sind, obwohl dies nicht unbedingt allzu grosse Zeitabschnitte repräsentieren muss. Jedenfalls wurde dieser Umstand bei den Funden respektiert, da wir sonst in anderen Objekten, wo sich keine Schichten unterscheiden lassen, die Funde nach je 5cm Tiefen herausnehmen.

Auf freien Flächen, die zwischen den Objekten lagen, konnten wir Reihen von Pfostenlöchern feststellen, die von weiteren volutkeramischen Grossbauten zeugen, deren Anzahl nunmehr 10 beträgt. Leider ist die Situation an manchen Stellen durch Volutgruben, die von späteren Besiedlungen stammen, kompliziert, sodass man die Grundrisse nicht immer einwandfrei feststellen kann.

Zur Besiedlung mit der jüngsten Phase der mährischen bemalten Keramik übergehend, können wir konstatieren, dass es uns gelungen ist, auch den westlichen Teil der Hütte V (Přehled výzkumů 1958, 11-14) zu entdecken. Nach den Erfahrungen des vergangenen Jahres haben wir unser Augenmerk hauptsächlich auf die Fundamentgräbchen der nördlichen und westlichen Hüttenwand gerichtet, die wiederum eine Reihe von kleineren Pfosten ergaben, welche an mehreren Stellen durch kreisförmig verteilte Lehmewurfstücke gekennzeichnet waren. Ebenfalls konnten wir die Freilegung des sich im Hütteninnern befindlichen Backofens beenden, dessen erhaltener unterer Teil bis in eine Tiefe von 160-180cm von der heutigen Oberfläche reichte. Es ergab sich ein ovalförmiger "Kranz" gebrannten Lehm im Umfange von 180 x 140 cm und 30-50 cm Höhe. Die ursprüngliche, scheinbar kuppelartige Konstruktion, deren oberer

Teil mit einer Öffnung versehen sein mochte und sich vermutlich im Niveau des vorausgesetzten Hüttenbodens befand, war hineingefallen. Die Stelle der Heizöffnung ist nicht ganz klar, doch haben wir an der nördlichen Grubenwand in der Höhe des erhaltenen gebrannten "Lehmkranzegg" Feuer- und Rauchspuren feststellen können. Bei sorgfältiger Beseitigung dieses Lehmes fanden wir ausser anderen Funden, ein in Scherben erhaltenes Gefäß und ein weiteres, das mit einem Deckel versehen war. Die ganze Situation spricht dafür, dass die bemaltkeramische Hütte durch einen Brand vernichtet wurde.

- - - - -

Neolitické sídliště v Mohelnici na Mor., o. Zábřeh. Úkolem páté výzkumné sezony bylo dokončení odkryvu chaty V z období kultury s moravskou malovanou keramikou, zachycené v předchozím roce. V době od 24.7.-30.9.1959 jsme odkryli plochu asi 425 m² velkou, podél západního okraje výzkumu z r. 1958, a ve vzdálenosti cca 150 m směrem severním odtud, blíže k nejvyššímu bodu návrší, dalších 75 m². Máme tedy nyní prozkoumáno více než 4.000 m² z celého rozsáhlého sídliště.

Jako obvykle jsme odkryli i letos množství jam a objektů náležejících volutové kultuře. Podle materiálu lze usuzovat, že jde o několik časově odlišných sídelních horizontů. Tato okolnost byla obzvláště výrazná u objektu O37. Jeho tmavá asi 1 m mocná výplň vykazovala dvě, místy i tři, sprašové vrstvy, dokládající zřejmě úmyslně provedené vyrovnání vnitřní části objektu. Takto vytvořené horizonty jsou zřejmě chronologicky odlišné, i když nemusí být vzájemný časový odstup nijak velký. Na volných plochách mezi objekty jsme zjistili další velké volutové chaty, jichž jsme dosud tedy odkryli 10.

Z období kultury s moravskou malovanou keramikou jsme dokončili odkryv západní části chaty V (Přehled výzkumů 1958, 11-14). Opět jsme zachytili obvodový žlábek západní a severní stěny chaty se stopami po kůlech, které nám místy označovaly kusy mazanice, seřazené do kruhového půdorysu. Ve vnitřním prostoru chaty jsme vypracovali definitivně oválnou pec, zapuštěnou téměř 2 m hluboko od nynějšího povrchu.

K volutovým hrobům z Rybníků u Mor. Krumlova.

Rudolf Tichý

V tomto ročníku Přehledu výzkumů podává M. Stloukal rozbor anthropologického materiálu z hrobů zachráněných před časem J. Kaufmanen /AR 6 1954, 12-13/. Používám této příležitosti, abych doplnil tyto články podrobnějším popisem archeologických nálezů. V prvním hrobě, z něhož se zachoval pouze "zlomek gracilní kalvy dospělého člověka", tedy nikoliv dítěte, pochází menší amforovitá nádoba, poměrně hrubě robená, s trychtýřovitě rozevřeným hrdlem, s největší výdutí v dolní třetině a s dobře vytvořeným plochým dnem. Na největší výdutí jsou umístěna tři menší vertikálně provrtaná úška. Plavený materiál promíšený jemným pískem, dobře vypálený je žlutohnědé barvy. Rozměry: v. 13 cm, Ø okr. 10 cm, Ø dna cca 8 cm (tab.1). Z inventáře druhého hrobu si zasluhuje pozornosti větší amforovitá nádoba s vyšším rozevřeným hrdlem, s největší výdutí v polovině svojí výšky a s menším dobře vytvořeným kruhovým dnem. Na největší výdutí je opatřena třemi drobnými vertikálně provrtanými úšky, z nichž vybíhají svislé pásy tří rytých linií, zakončených nehlubokými důlky. Na ploše mezi úšky a svislými pásy je trojice krátkých, výrazně rytých, vodorovně umístěných rýh. Plavený materiál, promíšený jemným pískem i drobnými kaménky je dobře vypálen a má světlehnědou barvu. Místy nese povrch stopy červeného barviva (zřejmě otisk z posypu červené rudky kolem lebky), stopy hlazení, příp. i leštění povrchu a drobné polokulovité vypnuliny nepravidelně rozmístěné po povrchu nádoby, vzniklé patrně při jejím vypalování. Rozměry: v. 16,5 cm, Ø okraje 10 cm, Ø dna 6 cm. Jak vyplývá z nálezových okolností, nacházela se za temenem lebky část spodku nádoby, vložená do hrobu již jako zlomek (nebyla tedy porušena pozdějším zásahem) její vnitřní část nese rovněž stopy červeného barviva. Jde o masivní dno, pravděpodobně rovněž z amforovité nádoby, vyrobené z plaveného materiálu, promíšeného jemným pískem, dobře vypáleného, hnědé barvy. Rozměry: Ø dna asi 8 cm. Kromě keramiky byl uložen částečně pod čelistí zemřelého větší, vyšší kopytovitý klín se zdviženým zaobleným ostrím, rovným týlem a zakulacenými hranami. Rozměry: d. 13,5 cm, š. 3-3,5 cm, v. asi 2,5 cm.

- - - - -

Zu den volutkeramischen Gräbern von Rybníky bei Mor. Krumlov. In diesem Jahrgange von Přehled výzkumů verarbeitete M. Stloukal das gewonnene anthropologische Material. In diesem Artikel soll eine Beschreibung der archäologischen Funde erbracht werden. Aus dem ersten Grabe ist es

ein kleineres amphorenartiges Gefäß mit drei Ösen. Aus dem zweiten Grabe stammt ein ähnliches jedoch verziertes und sorgfältiger gearbeitetes Gefäß, ein Gefäßboden, der hinter dem Schädel des Verstorbenen lag und ein Schuhleistenkeil, der sich teilweise unter dem Kiefer des Skelettes befand.

Neolitická lebka z Rybníků u Moravského Krumlova.

Milan Stloukal

Ředitel okresního musea v Moravském Krumlově Josef Kaufman zachránil před několika lety v Rybníkách dva hroby s výbavou volutové keramiky a publikoval je v Archeologických rozhledech (AR VI - 1954, str. 12 - 13). Anthropologicky byl nálezný, uložený ve sbírkách musea v Moravském Krumlově, dosud nevyužit. V uplynulém roce J. Kaufman laskavě zapůjčil nálezný archeologickému ústavu a tak bylo umožněno jeho krátké zpracování.

V prvním případě jde pouze o zlomek gracilní kalvy dospělého člověka. Je zachována pouze větší část levé kosti temenní a přilehlé zlomky pravé kosti temenní a kosti týlní. Švy na lebce již počínají srůstat (tedy asi věk maturus), nápadná gracilita zlomku by svědčila spíše pro ženu.

Ze druhého hrobu byla zachráněna celá lebka a pět prvních krčních obratlů, postkraniální skelet byl při výzkumu zničen. Lebka je drobná, mírně poškozená a lehce postmortálně deformovaná. Relief svalových úponů je středně vyvinut, lebeční švy srůstají, klinovětýlní štěrbinu je srostlá.

Metricky lze lebku charakterisovat takto: v absolutních mírách dlouhá, úzká a středně vysoká mozkovna s úzkým a středně vysokým obličejem i horním obličejem. Euencephal. V indexech dolichokran, orthokran, akrokran, euryometop, hyperleptoprosop, lepten, hypsikoch, leptorrhin, brachystaphylin, orthognat, leptomandibular, Kočkův index vysoký.

V normě laterální má lebka středně vyvinutou glabellu (IV.st.), klenuté čelo, klenutý týl, protuberantia occipitalis externa je hrbolovitě vytvořena (2.st.), bradavkové výběžky velké. Profil obličeje orthognatní, kořen nosu středně zařiznut, lícní kosti silné, alveolární prognatismus slabý. Dolní čelist gracilní, má středně široká ramena a středně vysokou rovnou bradu.

V normě frontální je oválného tvaru, má středně široké čelo, ploché nadočnicové oblouky, středně vysokou klenbu temene; kořen nosu úzký, nosní otvor středně široký, jářmový oblouk středně vyčnívá. Horní okraj očí tlustý, fossa canina středně hluboká. Dolní čelist úzká, gonia jsou vtočena dovnitř.

Z normy vertikální má obrys ovoиду, středně široké čelo a oblý týl. Lambdový šev je středně složitý. Na basi je na ventrální straně týlního otvoru vytvořen malý condylus tertius.

Na žvýkacích ploškách zubů jsou již patrné ostrůvky tmavší zuboviny, tedy abrase 2. stupně; skus klešťovitý, prořezání pravidelné. Až na dva posmrtně vypadlé zuby je celý chrup bezvadně zachován.

Míry:

Délka lebky (1)	185	Délka base (5)	107
Šířka lebky (8)	133	Nejmenší šířka čela (9)	94
Výška lebky (17)	136	Obvod lebky (23)	513
Délka obličeje (40)	94	Šířka bizygomatická (45)	122
Výška obličeje (47)	120	Výška horního obličeje (48)	71
Šířka očníce (51)	37	Výška očníce (52)	34
Šířka nosu (54)	23	Výška nosu (55)	50
Délka patra (62)	43	Šířka patra (63)	37
Bikond.vzdálenost (65)	118	Bigoniální vzdál. (66)	85
Výška brady (69)	31	Kapacita lebky (38)	1387

Indexy:

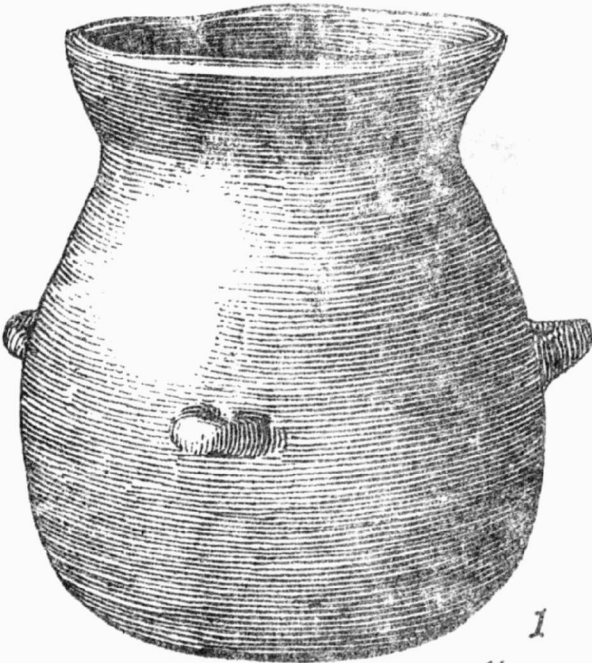
Délkošířkový (I 1)	71,9	Délkovýškový (I 1)	73,6
Šířkovýškový (I 1)	102,3	Transv.frontopariet.(I 13)	70,8
Obličejový (I 38)	98,3	Horního obličeje (I 39)	58,2
Očnicový (I 42)	91,9	Nosní (148)	46,1
I. patra (I 58)	86,1	Alveolární (I 60)	87,8
Frontomandibulární	90,4	Kočkův výškový	85,6

Ačkoliv je lebka velmi drobná, má přece výrazné mužské znaky. Stáří zemřelého lze podle srůstajících švů určit na matusus (40 - 60 let). Morfologická i metrická charakteristika odpovídá plně mediterránnímu typu. Výsledek Wankeho metody je silně ovlivněn hypsikonchií lebky a dává proto, podle mého názoru, značně zkreslený výsledek, a to ahe (a = 44,3 %, h = 26,5 %, e = 18,6 %).

Ve druhém volutovém hrobě v Rybníkách u Moravského Krumlova byl tedy pohřben muž, zemřelý ve věku matusus, výrazně mediterránního typu. Hlava zemřelého byla posypána červenou rudkou, jež byla nalezena promíšena s pískem v okolí lebky. Celá klenba lebky je od rudky červeně zbarvena a kost je barvivem prosáklá, takže je nelze odstranit.

- - - - -

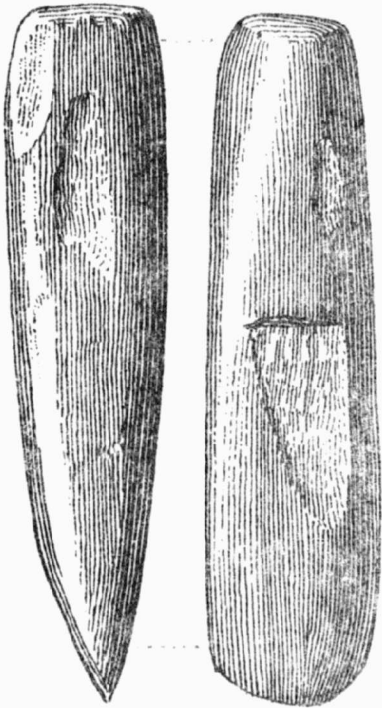
Ein neolithischer Schädel aus Rybníky bei Mor. Krumlov. Die anthropologische Verarbeitung der Schädel aus den Gräbern mit Volut-Keramik, die J.Kaufmann rettete und in Archeologické rozhledy publikizerte. Im ersten Grabe befand sich bloss das Bruchstück einer Calva eines erwachsenen Menschen. Im zweiten Grabe war ein vollständiges Skelett, jedoch wurde der postkraniale Teil bei der Ausgrabung vernichtet. Der Schädel ist etwas beschädigt, leicht postmortal deformiert, klein, dolichokran mit schmalem Gesicht, hohen Augenhöhlen und schmaler Nase. Die morphologische und metrische Charakteristik entspricht voll dem mediterranen Typus. Der Verstorbene war ein Mann im Alter matusus.

1
 $\frac{1}{2}$

2
 $\frac{1}{2}$

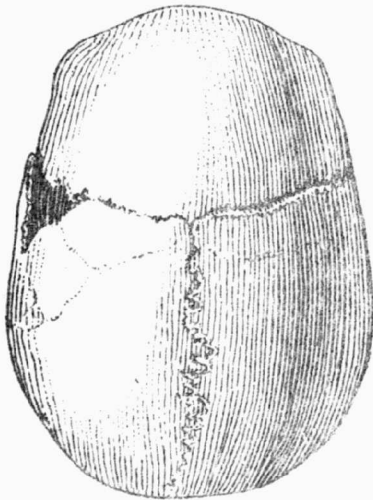
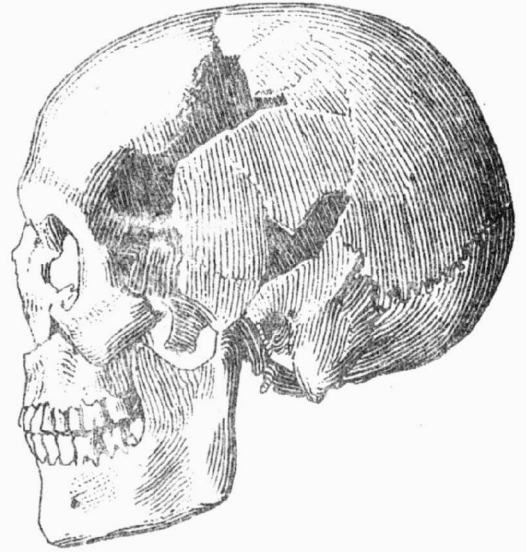

3
 $\frac{2}{3}$

4
 $\frac{2}{3}$

1-3 Rybníky, okr. Mor. Krumlov (nálezy J. Kaufmana).
4 - Žebětín, okr. Brno.

Rybníky. Lebka z hrobu s volutovou keramikou.

Jáma s volutovou keramikou v Žebětíně, o.Brno.

Rudolf Tichý

V březnu roku 1959 zachytil J. Sýs při kácení ovocného stromu na parc. č. 346 v trati "Pod obecním - V kloboučku" téměř úplnou volutovou nádobku (tab.1), kterou vyjmul i s několika střepy. Nález ohlásil prostřednictvím MNV Archeologického ústavu v Brně.

Zmíněná parcela se nachází na mírném návrší, které se svažuje směrem severním k polní cestě, vyústující na státní silnici Žebětín-Bosonohy. Nádobka pochází z výběžku pravděpodobně většího volutového objektu, vyplněného tmavohnědou kompaktní hlínou, a byla nalezena v hloubce asi 20 cm od base ornice, která je mocná 20 - 25 cm. Kromě nádoby bylo možno zachránit několik dalších volutových střepů, kousky mazanice a dvě části kamenných zrnotěrek.

Výskyt celých volutových nádob na sídlišťích bývá zcela ojedinělý a nelze proto vyloučit domněnku, zda nejde snad o pohřeb v jámě, jak je známo z jiných sídlišť z období této kultury.

- - - - -

Eine volutkeramische Grube aus Žebětín, Bez. Brno. Im März 1959 fand J. Sýs beim Obstbaumfällen in der Flur "Pod obecním - V kloboučku" ein fast gänzlich erhaltenes Volutgefäß. (Tf 1)

Der Fundort liegt auf einer sanften Anhöhe am südlichen Abhange. Das Gefäß stammt aus dem Ausläufer eines scheinbar grösseren Objektes und wurde in einer Tiefe von 45cm unter der Oberfläche (der Ackerboden ist cca 20-25 cm mächtig), gefunden. Ausser dem Gefässe konnten einige weitere Volutscherben, Lehmewurfstücke und zwei Teile von Steinmühlen gerettet werden.

Funde ganzer Volutgefässe kommen in Siedlungen selten vor und deshalb könnte man auch annehmen, dass es sich um eine Grubenbestattung handelt, wie uns solche von anderen Siedlungen aus der Zeit dieser Kultur bekamt sind.

Volutové sídliště v Holáskách u Brna.

Rudolf Tichý

Štěrkovna v Holáskách u Brna je známa z dřívějších výzkumů hojným pravěkým osídlením (I.L.Červinka, Slované na Moravě a Říše velkomoravská, Brno 1928; týž, ČVSMO 15 1932, 7; B.Novotný, AR 7 1955, 333-336). Rychle postupujícími pracemi docházelo také k soustavnému ničení rozsáhlého volutového sídliště. Bezprostřední záchranné práce zde prováděl místní pracovník S.Zacherle, který podával o výsledcích svého úsilí hlášení AÚ odb. v Brně. V dubnu 1959 ohlásil porušení dalších objektů (viz zprávu K.Ludkovského o průzkumu terénu). Dne 3. května oznámil S.Zacherle, že byl započat s mechanizačními prostředky odkryv značně velké plochy (asi 60x40cm), při čemž došlo k zachycení několika volutových jam. Vzhledem k rychlému postupu těchto prací a k nedostatku pracovních sil museli jsme se omezit pouze na nejnútnejší záchranu převážně již značně zničených objektů (buldozere odkryl již ornici mocnou 40-50cm, nacházející se nad horizontem hrubého štěrkopísku v síle asi 20-25cm, uloženým na vrstvě hrubšího písku červenavé barvy, mocné asi 3m. Objekty jsou zapuštěny od base ornice). Od 4.5. do 13.5. se nám podařilo zachránit materiál ze sedmi větších jam. Nacházely se na vnějších stranách chat, jak bylo patrné podle místy dochovaných řad kůlových jamek. Přesnější půdorysy staveb nebylo však možno určit.

- - - - -

Volutkeramische Siedlung in Holásky bei Brno. Die Schottergrube in Holásky bei Brno ist von früheren Ausgrabungen durch ihre reichen vorgeschichtlichen Besiedlungen bekannt. Durch das schnelle Fortschreiten der Arbeiten kam es auch zur systematischen Vernichtung einer ausgedehnten Volutensiedlung. Die unmittelbaren Rettungsarbeiten führte der hiesige Heimatkundler S.Zacherle durch. Im April 1959 meldete dieser die Störung weiterer Objekte und am 3. Mai sandte er die Nachricht, dass man mit mechanisierten Mitteln eine grosse Fläche abzudecken begann (ungefähr 60x40m), wobei einige Volutgruben eingefangen wurden. Das schnelle Fortschreiten dieser Arbeiten und der Mangel an Arbeitskräften zwang uns, bloss die allernötigsten Rettungsaktionen in den schon ziemlich stark vernichteten Objekten vorzunehmen. Vom 4.5. bis zum 13.5. gelang es uns, das Material aus sieben grösseren Gruben zu retten. Sie befanden sich auf den äusseren Hüttenwänden, wie aus den stellenweise erhaltenen Reihen von Pfostenlöchern ersichtlich war. Einen genaueren Grundriss der Bauten konnte man nicht feststellen.

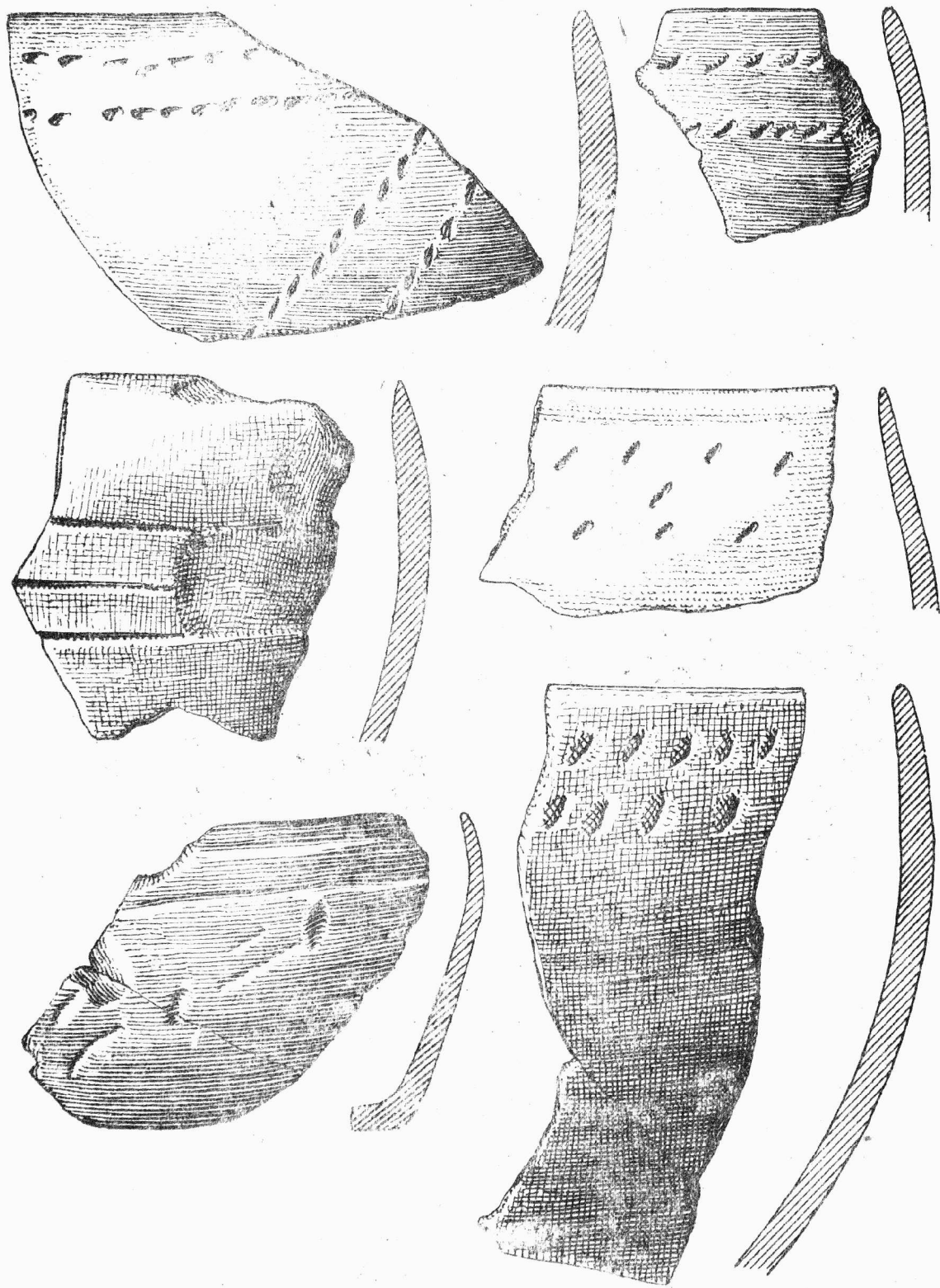
Volutové jámy ve Veselí nad Moravou.

Čeněk Staňa

V říjnu 1959 zachytili dělníci při výkopu základů pro stavbu v nár. pódniku Stavební hmoty v trati "Náklí" ve Veselí n.Mor. kromě hrobu kultury zvoncovitých pohárů také jámy s volutovou keramikou. Jejich tvar a hloubku jsem již nemohl zjistit; střepový materiál mi předali dělníci, částečně též PhMr J.Kytlica. Většina zlomků je zhotovena z jemně plavené šedé hlíny. Ze 16 střepů se podařilo slepit pouze jeden celý profil, drobné konické misky, jejíž stěna se při vrchu ztenčuje a mírně se zahýbá dovnitř. Výzdoba je omšelá, tvořily ji důlky a mezi nimi volutovité vedené, mělké, dvojité rýhy (inv.č. 1199-1/59/. Stejně důlky a rýhy zdobily patrně povrch nádoby, z níž se zachovala dolní část. Na jejím povrchu jsou stopy šedohnědého povlaku, který se odlupuje (inv.č. 1199-8/59/. Jiný okrajový zlomek polokulovité nádoby zdobily dvojité pásy vtlačovaných trojúhelníkových vrypů, pod okrajem obvodové, níže šikmé (inv.č. 1199-3/59), další pak dvě horizontální řady nehtových vrypů pod okrajem (inv.č.1199-2/59); materiál této nádoby obsahoval písek. Dva střepy byly zdobeny několika souběžnými rýhami (okrajový inv.č. 1199-6/69 a 1199-7/59), čtyři drobnými šikmými vrypy /dva z nich mají skvrnitý povrch i lom - materiál obsahoval organické látky - inv.č. 1199-4/59 a 1199-10/59/. Konečně je třeba uvést zlomek z tenkostěnné nádoby, jehož materiál má na lomu červenohnědé jádro, na vnitřním povrchu je hnědý povlak, na vnějším tmavohnědý. Povrchová vrstvička na vnějším povrchu se odlupuje.

- - - - -

Eine volutkeramische Grube in Veselí nad Moravou. Im Oktober 1959 wurden bei Bauarbeiten am südlichen Rande der Stadt in der Flur "Náklí" Siedlungsgruben mit Volutkeramik gestört. Aus den Scherben konnte man bloss ein ganzes Profil kleben, und dies ergab ein kleines, konisches schüsselartiges Gefäß, dessen Wände sich im oberen Teile verdünnen und sanft nach innen gebogen sind. Der Grossteil der Bruchstücke ist aus feingeschlemmtem grauem Lehme gefertigt. Zwischen den Verzierungselementen kamen zweifache Rillen mit kleinen Grübchen kombiniert und verschiedene Ritze, regelmässig in zwei parallelen Streifen laufend, vor.

Veselí nad Moravou. Keramika z jam vltavové kultury $\frac{1}{2}$

Volutové sídliště v Hradčovicích.

Jiří Pavelčík

V polní trati Újezdy (Hradčovice, okr. Uh. Brod), ležící 200 m severozápadně od křižovatky státní silnice Trenčín-Brno se železniční tratí Trenčanská Teplá-Brno, dochází v posledních letech k rozsáhlé výstavbě rodinných domků. Při hloubení sklepů a základů byly narušovány jámy z období volutové a slezské kultury. Na jaře roku 1959 zjistil podepsaný, že základy domku, budovaného na poli p. Pilky, porušily objekty, které zakreslil a získal z nich vzorky materiálu. Můžeme jen litovat, že objekty nebyly zachráněny celé, a že zejména rozsáhlá jáma č. 1 zůstala zabetonována pod podlahou předsíně.

Ze čtyř zachycených objektů lze dva / č. 3 a 4 / považovat za odpadové jámy kotlovitého tvaru, které obsahovaly pouze drobné úlomky keramiky. Tvar objektu č. 1 se nám nepodařilo zjistit. Byl však více než 4 m dlouhý, 2 m široký a 120 cm hluboký / podélná osa ve směru V-Z/. Ve své východní části byl narušen menší jámou č. 2 lichoběžníkového průřezu / 100 x ? x 84 cm /, která se odlišovala tmavě černou hlínou od hnědého zásepu objektu č. 1. Keramické zlomky v ní nalezené pocházejí z větších nádob červené barvy s uchy.

Z keramických tvarů na nalezišti zastoupených třeba jmenovati menší nádoby kulovitého tvaru, s více méně vyvinutými dny z hrubého materiálu. Zdobeny jsou řadami otisků prstů, válcovitými pupíky a tyčinkovitými oušky. Vyskytly se i zlomky nádob s dvojitým uchem, jejichž celý povrch je zdoben otisky kolků. Jemnou keramiku zdobí tzv. notové značky, voluty, krokvice a klikatky s čočkovitými důlky na vrcholech, rovné linky a krátké rovné záseky. Část ornamentů je hluboce ryta a vyplňována smolnou pastou černé barvy, kterou jsme našli v menší polokulovité nádobce s rovným dnem, v níž byla asi uchovávána. Ojedinele se objevilo kuželovité hrdélko menší nádoby, zlomek ploché misky, ouško trojúhelníkovitého průřezu a střepy s obsahem tuhy. Kameňnou industrii zastupuje zlomek hlazeného nástroje, hranolovité hladidlo a úštěpy pazourku i radiolaritu. Kostí pocházejí z tura a ovce.

- - - - -

Volutkeramische Siedlung in Hradčovice /Bez. Uh. Brod/.
Festgestellt wurden vier Cruben, die Gefäßbruchstücke mit typischem Zick - Zack -, Volut -, dem sog. Notenkopf - und Ritzornament beihalteten. Es kamen ebenfalls Bruchstücke mit tief eingeritzter Verzierung vor, die mit einer schwarzen Harzpaste ausgefüllt war und Scherben, deren Material Graphit beihaltete.

Hrob se šňůrovou keramikou v Hulíně.

Zora Trnáčková

V trati "Stančíkova skála" nebo "Za potůčkem", západně od silnice do Přerova, otevřelo JZD Hulín malou pískovnu. Koncem května 1959 se zjistilo, že stržením břehu byl rozrušen kostrový hrob. V jeho tmavém zésypu našel správce pískovny zlomky lidských kostí, malou nádobku a kamenný sekeromlat. Podle výpovědi nálezce byl hrob asi 160 cm hluboký /50 cm ornice, 110 cm hloubka od hladiny podložního písku/ a asi 120 cm dlouhý. Kostra prý ležela ve skrčené poloze hlavou k jihu.

Malý džbánek z tohoto hrobu, téměř nepoškozený, je vyroben z hnědošedého, na povrchu šedočerného zrnitého materiálu. Na jeho mírně prohnutém hrdle jsou tři vodorovné pásy otisků tří šňůr. Z hrdla vychází těsně pod okrajem pásové ouško, nasedající nad největší výduť. Na uchu jsou dva svislé pásy otisků tří šňůr. /Rozměry : v.97 mm, max. Ø 101 mm/ - Oblý sekeromlat, vyrobený z krystalické břidlice, je po délce roztržštěn /starý lom/; má mírně konický otvor. /Rozměry : d.123 mm, max.š. 62 mm/.

Hrob z Hulína patří podle výzdoby džbánku do eneolitického období, a to k nálezům kultury se šňůrovou keramikou. Tvar nádobky není však na Moravě častý. Obdobné džbánky známe dosud jen z Uherského Hradiště - Sadů /dříve Derfle u Uh.Hradiště/ a ze Sudoměřic /okr.Strážnice/1/; hulínská nádobka se od nich poněkud liší ve tvaru, její výduť je více posunuta dolů. Podobné džbánky se našly též v eneolitických kostrových hrobech z Veselého u Piešťan 2/. Téměř na všech uvedených nádobkách vychází ucho z hrdla těsně pod okrajem. Kromě vodorovných pásů na hrdle jsou džbánky - kromě hulínského - zdobeny i svislými otisky na výduť. Otisky šňůr jsou jednoduché /Veselé/, dvojité /Sady, Sudoměřice/ i trojité /Hulín/.

Hroby z Veselého u Piešťan bývají podle těchto džbánků počítány ke zločkému typu 3/, patřícímu k eneolitickým smíšeným skupinám, vzniklým v Polsku pod vlivem šňůrové kultury. Podobné tvary, jaké jsme uvedli z Hulína, Sadů, Sudoměřic a Veselého, jsou však společné i jiným lokálním skupinám šňůrové keramiky v Polsku, např. oderské 4/; nelze tedy považovat hrob z Hulína za ohlas jen kultury zločké. U nás leží naleziště s keramikou tohoto druhu přímo v úvalu řeky Moravy a naznačují tak pronikání cizích vlivů po staré cestě ze severovýchodu směrem na jih k Dunaji.5/

Poznámky.

1.I.L.Červinka, Šňůrová kultura na Moravském Slovácku, Právěk 1933, 26, obr.3:1,3 - Fr.Kalousek, Šňůrová kultura na Moravě rkp, soupis, archiv AU v Brně.

2. V. Budinský-Krička, Slovensko v mladšej dobe kamennej, Slovenské dejiny I., tab. XII : 4 ; J. Filip, Pravěké Československo, tab. 13 : 2
3. V. Budinský-Krička l. c., 66
4. J. Kostrzewski, Od mezolitu do okresu wędrowek ludów, Prehistoria ziem Polskich I. 1939, 177
L. Kozowski, Epoka kamienia na wydmach wschodniej cześci wyżyny malopolskiej, 1929, 159 a 225, tab. XXVII : 1, 3, 6
5. srův. Z. Trnáčková, Hrob z období šňůrové kultury v Hulíně, AR, v tisku

- - - - -

Ein schnurkeramisches Grab in Hulín. Im Mai 1959 wurde in der Sandstätte bei Hulín westlich von der Strasse nach Přerov ein schnurkeramisches Skelettgrab festgestellt, in welchem sich ein kleiner verzierter Krug und ein beschädigtes Steinbeil befanden. Die Form des Kruges ist von zwei weiteren Fundorten in Mähren bekannt (Uher. Hradiště-Sady und Sudoměřice) und weiter aus Veselé bei Piešťany in der südwestlichen Slowakei. Diese Gefässe repräsentieren bei uns Einflüsse aus den südwestlichen Gebieten Polens, wo durch den Eingriff der Schnurkeramik einige lokale Gruppen gemischten Charakters entstanden, wie zum Beispiel der Typus Zlota und die Oder-Gruppe.

Hrob kultury zvoncovitých pohárů ve Veselí n.Mor.

Čeněk Staňa

Dne 23. října 1959 narazili dělníci při výkopu základů pro stavbu na západním konci nár. podniku Stavební hmoty ve Veselí nad Moravou, na jižním okraji města, v trati "Náklí", v hloubce 110 cm pod povrchem na lidskou kostru. Nález oznámil Archeologickému ústavu, odbočce v Brně, správce místního musea PhM^r J.Kytlica. Když jsem přijel na místo nálezu byl již hrob vybrán a jáma zabetonována. Z vyházené hlíny v okolí jsem vybral většinu kostí kostry pohřbeného muže /1/ a střepy z misky; spodní část džbánu /2/ a kančí kly jsem získal od správce musea, nátepní destičku od nálezců. Od dělníků, kteří hrob vykopali, jsem se dověděl údaje o nálezové situaci, jak je níže uvádím. Lze je mít za věrohodné, neboť mě informovalo několik zaměstnanců nezávisle na sobě a jejich výpovědi se shodovaly.

Popis hrobu: Zásyp hrobové jámy splynul s okolním prostředím. Hrob byl totiž v těžké, černé, naplavené hlíně, jeho dno nezasahovalo do šterkového podloží. Kostra ležela na levém boku v nakrčené poloze, orientovaná hlavou k jihovýchodu, nohama k severozápadu /obličejem k jihu/. Pravou paži prý měla dopředu nataženou, levou v lokti ostře ohnutou. Před hrudí u levého zápěstí byla kamenná nátepní destička, u chodidel stál džbánek a miska /s průměrem okraje asi 29 cm; nádoby se rozbily a z dochovaných zlomků není možno ani u jedné rekonstruovat celý profil/. K výbavě hrobu patřily také dva velké říční valouny před kostmi bércovými, blíže k chodidlu kosoúhelníkový kvádrík /12 x 10 x 10 cm/, a plochý lichoběžníkový valoun 1,5 až 3 cm silný s rozměry 11 x 9 x 9 x 8 cm. Před větším kamenem, mezi džbánkem a plochým valounem ležela část na půlky rozštípeného kančího klu a prohnutá lžička rovněž z kančího klu.

Ze džbánu se zachovala jen úplná spodní část po vyhnutí hrdla. Jeho břicho je značně nízké. Miska má rozšířený, dovnitř skloněný okraj, stěna je k okraji šovitě prohnutá, takže se pod okrajem vytváří mělký, široký žlábek, který je na jednom z nalezených zlomků překlenut dvěma z okraje vytaženými, masivními oušky, vedle sebe položenými, provrtanými trojúhelníkovitými otvory /světlost asi 0,5 cm/. Ouška na miskách posazená vedle sebe vyskytla se několikrát na pohřebištích kultury zvoncovitých pohárů na Brněnsku. Nálezu z Veselí je nejpodobnější miska z hrobu V v Kuřimí, která má pod okrajem žlábek, přes nějž se vinou vedle sebe dvě pásková, hodně prosvětlená ucha /2/. Další podobné misky možno uvést z hrobu č. III/1934-1935 v trati Široká pole ve Šlapanicích /3/, a z Únanova, okres Znojmo /4/, u níž však chybí žlábek pod okrajem. Misky z hrobů ve Šlapanicích - nález z roku 1887 /5/ a z Brna-Obřan /6/ mají dvojici uch posazenou poněkud pod okrajem.

Úzká nátepní destička s podélnými stranami dovnitř prohnutými je slabě klenutá. V rozích má otvory, vrtané kužel-

vitě s obou stran /d. 8,7 cm, š. 2-2,4 cm/. Je obdenná destička z hrobu v nedalekých Zarazicích. /vzdáleno asi 1 km/, která je uložena v okresním muzeu ve Veselí n. Mor. /7/.

Kančí kly se v pozdní době kamenné vyskytují velmi často na sídlišťích i v hrobech. L.Hájek zdůrazňuje jejich častý výskyt jednak v Itálii a v alpské oblasti, jednak ve střední Evropě a vidí v tom jeden z drobných dokladů pro spojení mezi středoevropskou skupinou zvoncovitých pohárů a alpskou oblastí i Itálií /8/. Kančí kly bývají někdy jen prostě při hrobu ohlazené /9/, jindy jsou upravené na spinadla /10/, nebo rozštípnutím uzpůsobené jako nožičky /11/. Rozpůlený kel z našeho hrobu nejví žádne stopy opracování, pozoruhodná však je úprava druhého. Jeden konec podélně na placho rozříznutého kančího klu je zahrocen, vnější strana oblouku je ostře zalomena, k opačnému konci se ústěp rozširuje a je uvnitř lehce prožlábnut, hrany má ohlazené. Předmět lze označit jako lžičku /max. délka lžičky 10 cm, max. š. 2,4 cm/. Podobné lžičky má A.Medunová z výšinného eneolitického sídliště na Starých Zámčích u Líšně /12/.

Z trati Náklo - Nákli, parc. č. 3640-3656, ve Veselí n. Mor. uvádí V.Hrubý ojedinělý nález střepu mísy kultury zvoncovitých pohárů /13/. Mísa měla rozšířený, dovnitř vytažený okraj, rovně seříznutý a zdobený. Tento zlomek a hrob odkrytý v roce 1959 naznačují, že tam bylo pohřebiště lidu zvoncovitých pohárů.

P o z n á m k y :

- 1/ Viz anthropologický posudek M.Stloukala.
- 2/ Soupis L.Hájka v archivu AÚ ČSAV, odb.v Brně, č.j.880/50; uloženo v MM v Brně, inv.č. Pa 10014/39-6.
- 3/ Tamtéž, č.j. 1025/50; Mf. v Brně, inv.č. Pa 190/34-8.
- 4/ Tamtéž, č.j. 1040/50; z kostrového hrobu III/1936.
- 5/ Tamtéž, č.j. 1021/50; MM v Brně, inv.č. 66957.
- 6/ Tamtéž, č.j. 784/50.
- 7/ V.Hrubý, Sborník veienradský, n.ř. 12 1941, 49.
- 8/ L.Hájek, Půlměsíková spinadla kultury zvoncovitých pohárů, Pam. arch. XXXXII 1939-46, 27.
- 9/ Viz např. nálezy z Laa a.d. Thaya, NO. - R.Pittioni, Urgeschichte des österreichischen Raumes, 259, obr.181:7,8.
- 10/ Srovn. L.Hájek, Půlměsíková spinadla ..., 20 a d. Z moravských spinadel je z kančího klu nedohotovný exemplář z Určic /L.Hájek l.c., 25/, z českých z Prahy-Vršovic /l.c./.
- 11/ A.Benešová, Nový nález zvoncovitých pohárů na Moravě, AR V 1953, 451-452; nálezová zpráva archiv AÚ ČSAV, odb. v Brně, č.j. 3163/52. J.Ondráček uvádí nožičky z rozštípených kančích klů z hrobů česné únětických v Marefích a v Syrovicích /nepublikovaná diplomová práce "Osídlení Moravy lidem protoúnětické kultury, Brno 1956, 113 K.Tihelka mluví o těchto lokalitách v souvislosti se závěsnými ozdobami z kančích klů /Moravská únětická pohřebiště, Pam. arch. XLIV 1953, 281/. Další podobný nožič z kultury zvoncovitých

pohárů připomíná J. Ondráček na citovaném místě z Blučiny /podle A. Benešové,

Lid s kulturou zvoncovitých pohárů na Moravě, nepubl. dis. práce, Brno 1953, 70/.

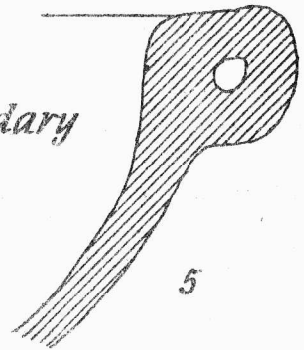
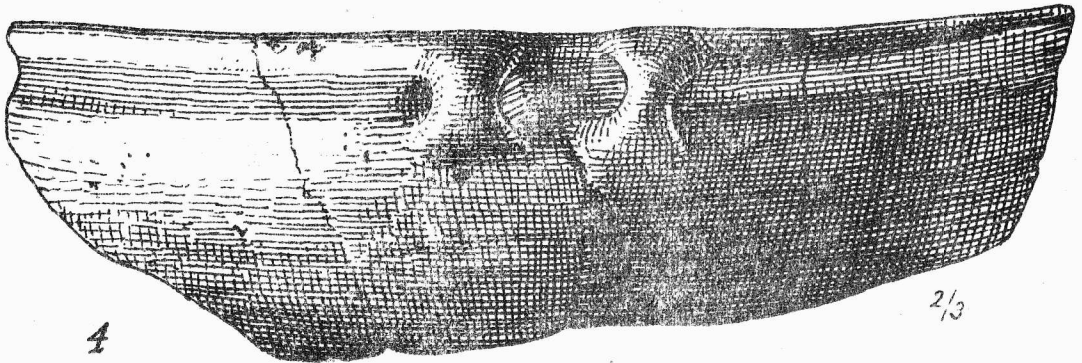
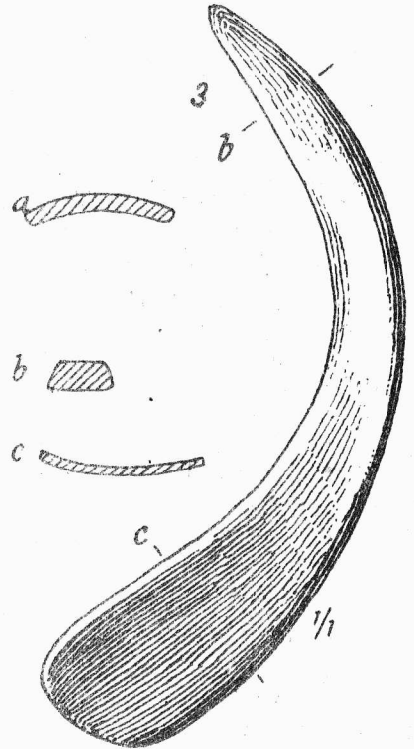
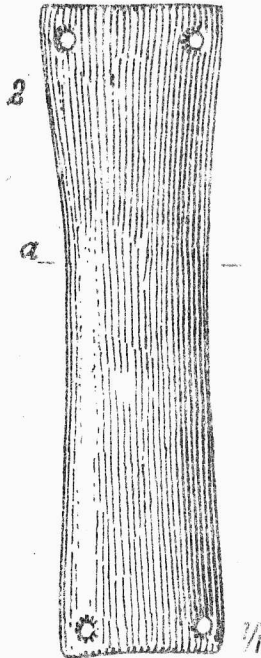
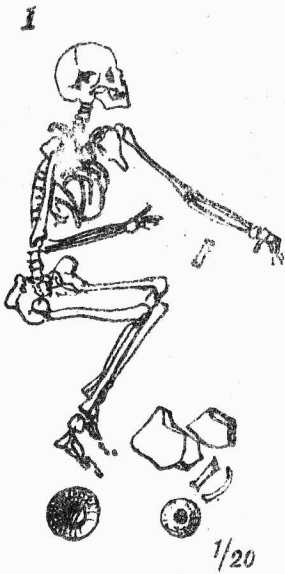
12/ Za laskavou informaci děkuji dr. A. Medunové.

13/ Sborník velehradský, n.ř. 12 1941, 49; též rukopisný soupis V. Hrubého v archivu AÚ ČSAV, odb. v Brně, a soupis L. Hájka tamtéž, č.j. 1055/50. Při okraji mísy je nasazen podlouhlý, dvakrát svísele provrtaný pupek /uloženo v MM v Brně, inv.č. 66527/. Zlomek byl získán v průkopu železniční trati u mostu přes Moravu.

- - - - -

Ein Grab der Glockenbecherkultur in Veselí nad Moravou.

Am 23. Oktober 1959 wurde beim Erdaushub für ein Gebäude am südlichen Stadtrande, in der Flur "Náklí" in einer Tiefe von 110 cm unter der Oberfläche, ein Skelettgrab der Glockenbecherkultur eingefangen. Die Aufschüttung der Grabgrube floss mit dem umliegenden Milieu zusammen. Das Skelett lag auf der linken Seite in angehockter Lage, mit dem Kopfe nach Südost mit den Füßen nach Nordwest orientiert (mit dem Gesichte nach Süden). Der rechte Arm war angeblich nach vorne gestreckt, der linke im Ellbogen gebogen. Vor dem Brustkorb beim linken Handgelenk fand man eine steinerne Armschutzplatte, mit nach innen durchgebogenen längeren Seiten und mit 4 Öffnungen in den Ecken, die kegelartig von beiden Seiten gebohrt sind (Länge 8,7 cm, Breite 2-2,4 cm). Bei den Fusssohlen stand ein Krüglein (erhalten blieb bloss der untere Teil) und ein Schüsselchen, das einen erweiterten, nach innen geneigten Rand hat, unter diesem eine flache, breite Rille, welche von zwei, nebeneinanderliegenden, aus dem Rande gezogenen massiven Henkeln überwölbt ist, (Durchmesser des Randes ungefähr 29 cm). Zur Grabausstattung gehörten ebenfalls zwei grosse Flussrollsteine, die vor den Unterschenkelknochen lagen, näher zur Fusssohle befand sich ein rhomboidischer (12 x 10 x 10 cm) und daneben ein flacher trapezförmiger. Vor dem grösseren Stein, zwischen dem Krüglein und dem flachen Rollstein lag ein in der Mitte gespaltener Eberstosszahn und ein gebogenes Löffelchen, das aus einem Eberstosszahn gefertigt war. Aus derselben Flur, in der sich das Grab befand, kennen wir das Bruchstück einer verzierten Schüssel, mit erweitertem Rande, die der Glockenbecherkultur angehört.

- 1 schematický náčrt hrobu s milodary
- 2 nátepní destička
- 3 lžička z kančího klu
- 4 zlomek misky
- 5 profil misky

Veselí n. Mor. Hrob kultury zvoncovitých pohárů.

Eneolitická kostra z Veselí nad Moravou.

Milan Stloukal

Při záchranné akci ve Veselí nad Moravou získal Č. Staňa poškozenu kostru dospělého člověka. Celý pohřeb patřil svou výbavou kultuře s keramikou zvoncovitých pohárů. Lebka kostry se zachovala pouze ve středně robustních zlomcích, na nichž jsou patrné zcela otevřené švy. Čelo je klenuté, glabella středně silná, slabé nadočnicové oblouky, středně velké bradavkové výběžky. Trvalý chrup je plně vyvinut, abrase dosud slabá, 1. stupně, pouze na prvních stoličkách je již vidět tmavší zubovina. Dlouhé kosti jsou velké, robustní, s velkými kloubními plochami. Pánev je mužského tvaru, na hřebeni kyčelních kostí jsou dosud jasně patrné stopy po epifysárních liniích. Zajímavý tvar má kost křížová, jejíž pánevní plocha je rovná, spíše dokonce mírně konvexní. Výška postavy byla vypočítána na 171 cm, tedy velká.

Jde zřejmě o kostru muže, zemřelého asi ve věku dvaceti let (juv.-ad.).

- - - - -

Ein Aneolithisches Skelett aus Veselí nad Moravou. In einem Grabe, das mit Glockenbecherkeramik ausgestattet war, lag das Skelett eines Mannes, der im Alter von ungefähr zwanzig Jahren starb/juv.-ad./.

Další nálezy v pískovně u Brumovic /Krnov/.

Jiří Pavelčík

Při sledování skrývky v pískovně na Beníšovském kopci byla roku 1959 zachycena opět řada objektů. Nejdůležitější nálezový celek tvoří jáma č. 15 /číslování navazuje na předchozí ročníky - viz Přehled výzkumů 1957 a 1958/, obsahující keramiku nálevkovitých pohárů, kterou překrývala kulturní vrstva s keramikou věteřovského typu. Význam tohoto objektu spočívá v tom, že poprvé zachycuje na zdejších nalezišti vzájemnou stratigrafickou pozici obou kultur.

Z jámy č. 15 pochází sada pazourkových artefaktů /čepel s oboustranně obitými boky, tzv. dlátka, čepel s doleva skloněným retušovaným čelem, vrták, retušovaný nástroj trojúhelníkovitého tvaru a řada zlomků z dalších retušovaných nástrojů/, kovadlinky, zlomky užitkové keramiky, hliněný předmět ve tvaru dvojkonického přeslepu bez otvoru s důlkem v jednom z vrcholů, kulovité tělo větší nádoby a šálek. Tato nádoba má mírně konické hrdlo odsazeno od oblého těla / v-65 mm, ot-88 mm/ a široké páskové ucho vytaženo nad okraj. Svým charakterem plně zapadá do řady šálek zjištěných na Beníšovském kopci v objektech 5, 8 a 12 / viz P.V. 1957 a 1958/. Naproti tomu šálky ze sousedního sídliště v Holasovicích /Opava/ mají hrdla podstatně nižší, pásková ucha užší a tvarově se blíží šálkům kanelované keramiky. Na základě tohoto srovnání a dalších zjištění, která zde pro informativní charakter tohoto článku neuvádím, můžeme sídliště lidu s nálevkovitými poháry na Beníšovském kopci u Brumovic zařadit do starší fáze kultury nálevkovitých pohárů.

Kulturní vrstva, ležící nad jámou č. 15 obsahovala zlomky den s kuželovitými nožičkami, rovně seříznuté a dovnitř zatažené okraje mis, které charakterisují zdejší keramiku věteřovského typu, dále menší konické misky s jedním uchem pod okrajem a zlomky užitkové keramiky. Větší počet pazourkových ústěpů nasvědčuje tomu, že výroba štípané industrie ještě nezanikla. Z artefaktů jsme získali rovné čepelky, listovitou retušovanou šipku s krátkým řapíkem a šipku s rovným příčným ostrím na dlouhém řapíku s rozšířeným koncem.

Z dalších nálezů si zaslouží pozornost zlomek únětického koflíku v objektu č. 16, který je pro Brumovice nově zjištěným keramickým tvarem. Při pokračování výzkumu kulturní vrstvy jižně od jam č. 7 a 13, jsme získali mezi celkem atypickým materiálem zlomek mísy s nízkým prohnutým hrdlem ostře odsazeným od konického těla a lalokovitě vykrajovaným okrajem. Na hranu dělící hrdlo a tělo nasedá drobné ouško, které končí v poloviční výši hrdla. Zlomek mísy patří mohylové kultuře a přesnou analogii pro něj nacházíme ve slezském materiálu v míse na

možce z pátého hrobu ze zahrady p. Vavrly ve Vávrovicích. Uvedený nález plně potvrzuje zjištění L. Jisla, že osada lidu s keramikou věteřovského typu pokračuje i v následujícím období mohylovém.

- - - - -

Weitere Funde aus der Sandgrube bei Brumovice /Krnov/.

Bei der Fortsetzung der Rettungsaktion im Jahre 1959, konnten wieder Siedlungsobjekte von Trägern der Trichterbecherkultur und des Věteřov-Typus erfasst werden. Unter den Funden ist besonders eine Kollektion von Feuersteinartefakten, kleine Ambosse und Schalen der Trichterbecherkultur und Schüsseln mit eingezogenen Rande, konische einfache Schüsseln, zusammen mit kleinen Gefäßen auf einem kegelförmigen Fusse die der Věteřov-Keramik angehören, bemerkenswert. Die Feststellung von Bruchstücken der Hügelgräberkeramik bestätigt die Ansicht L. Jisla, dass die Siedlung auch noch in BB /nach Reinecke/ weiter besteht.

Únětické sídliště v Telnici, okr. Brno.

Čeněk Staňa

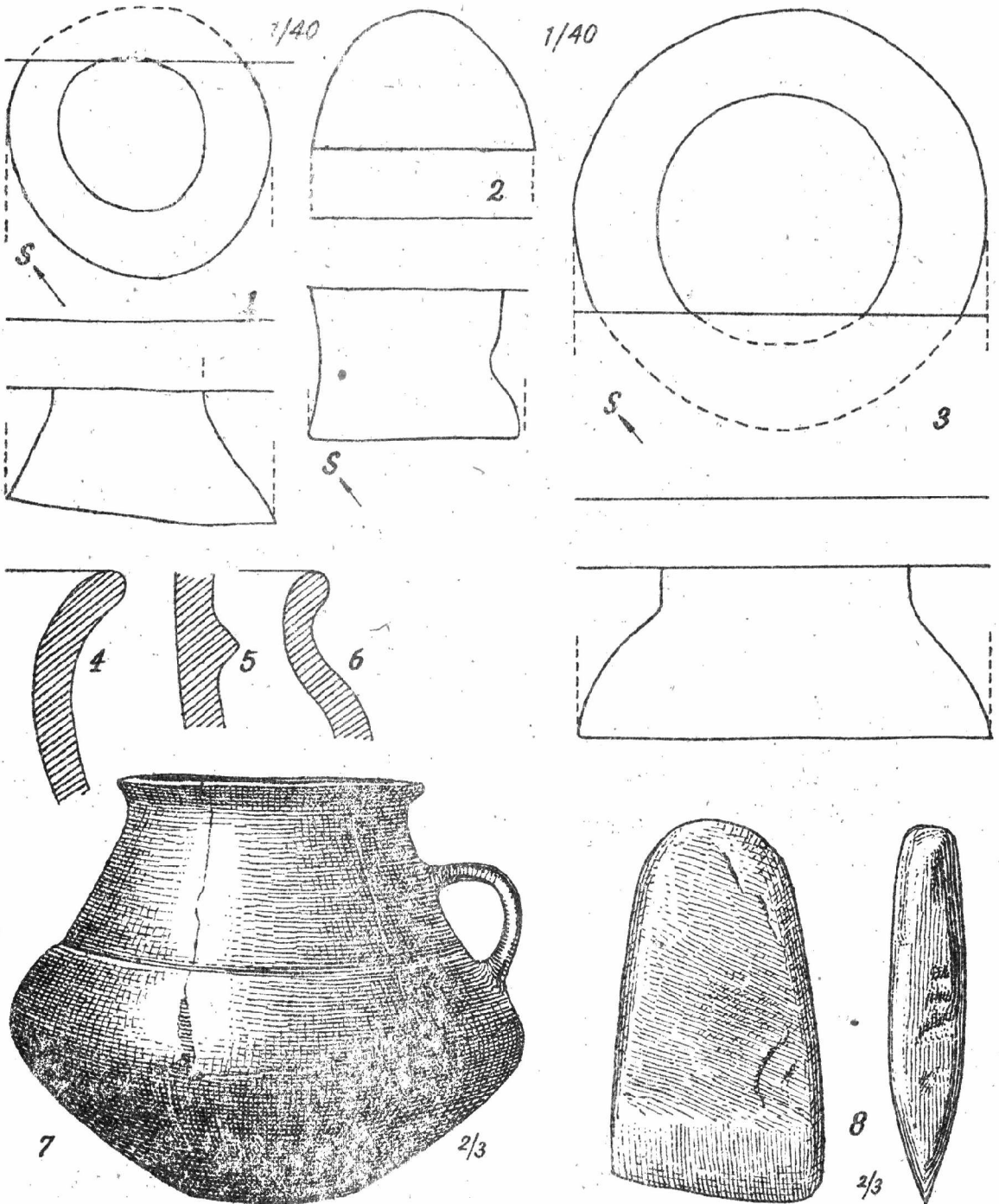
Na jaře 1959 došlo k stavbě obytných objektů severozápadně od železniční stanice Sokolnice, severně od dráhy, na katastru obce Telnice v poloze "Nad hliníkem" /též Nádražní čtvrt, nebo lidově "Nad Krakovem"/. Od domů byl veden průkop pro kanalisaci, který prořízl návrší v délce několika set metrů k západu, zčásti probíhal v katastrální trati "Za kostelem" na parc. č. 1237/2, 1237/3 a 1237/4. Po celé délce zachycoval předhistorické jámy; pro velkou hloubku východní části průkopu jsme však mohli provést výzkum jen pěti jam na západním okraji svahu, skloněného mírně k západu k vysoké terase nad inundačním terémem říčky Zlatý potok, na parcelách trati Za kostelem.

Jámy č. 1, 2 a 4 měly kruhový půdorys a dížovitý tvar s nízkým nebo vyšším hrdlem, jáma č. 3, na půdorysu okrouhlá, byla nepravidelná a měla zvýšený výběžek na jižní straně. Z jámy č. 5 se zachovala jen část, z níž lze usuzovat na oválný půdorys s podélnou osou orientovanou zhruba ve směru severojižním. V této jámě se vyskytly zbytky lidské kostry v anatomickém uložení /část kostí bérceových a stehenní/, takže by to mohl být rozrušený hrob. Avšak v jámě jsme našli více než 60 únětických střepů, kousky mazanice, část rohu a kamennou sekerku. U lidských kostí ležela na boku menší tenkostěnná nádobka, mající ostře zalomené široké břicho a páskové ucho na dolní polovině vysokého hrdla, odsazením odděleného od břicha. Z ostatních jam jsme získali čtyři nádobky /rekonstruované ze zlomků/ a část velké zásobnicové nádoby se svisle prstovaným povrchem, kromě většího počtu střepů, zvířecích kostí /také kostra psa/, škeblí a mazanice.

Sídlištní jámy patří k rozsáhlému únětickému sídlišti, známému ze sběrů J. Kniese v Králově cihelně jižně od železniční trati /A. Procházka, Nové nálezy praehistorické v okolí Brněnském v rukopisné práci "Pokolení skrčkův s kulturou únětickou na Moravě, Brno 1938, str. 78, uvádí, že se sídliště rozkládá po obou stranách dráhy/

- - - - -

Aunjetitzer-Siedlung in Telnice, Bez. Brno. Im Frühjahr 1959 wurden Siedlungsgruben im Kataster der Gemeinde Telnice, nördlich der Eisenbahnstrecke (nordwestlich der Bahnstation Sokolnice) gestört. Aus fünf Gruben, die eine könnte ein Grab /?/ sein, gewann man 5 Gefässe (aus Scherben rekonstruiert), eine grössere Anzahl von Scherben, ein Steinbeil, Tierknochen (das Skelett eines Hundes), Flussmuscheln und Lehmbewurf. Die Gruben gehören der bekannten Aunjetitzer-Siedlung an, die sich zu beiden Seiten der Eisenbahnstrecke ausbreitet.

Jelnice, okr. Brno. - Únětické sídliště.

- 1- půdorys a profil jámy č. 1
- 2- půdorys a profil jámy č. 5
- 3- půdorys a profil jámy č. 2

- 4-6- profily střepů z jámy č. 5 (1/2)
- 7- nádoba z jámy č. 5
- 8- kamenná sekerka z jámy 5.

Únětická obilní jáma s hromadným pohřbem v Prasklicích.

K. Ludikovský

Při odebírání šterku pod vrcholem kopce zvaného "Křéby" narušili dělníci únětickou obilní jámu ve tvaru komolého kužele. Průměr dna i zahloubení od dnešního povrchu se rovnalo 1,8 m. V jemné, šedavé, popelovité vrstvě zjistili dělníci hromadný pohřeb 3 jedinců (2 dospělých individuí a dítěte - snad rodiny?) s průvodními milodary (keramika). Obsah byl však tak neodborně odebrán, že v době výzkumu nebylo již možno zjistit podrobnější situaci. Stěny jámy zbarvilo vypálení do tmavě červeného odstínu, dno jámy vymazané žlutkou do cihlově červené barvy. Tuto základnu překrývala vrstva suhou destilací zuhelnatělých obilek o mocnosti 3 až 5 cm.

Keramický obsah jámy nebyl dosud rekonstruován. Vrstva obilek skládá se převážně z pšenice dvojrzanky (Triticum dicocum, kolem 90 %) i jednozranky (Triticum monococum, kolem 9 %). Obilky jsou poměrně velké, čisté, s nepatrnou příměsí plevle (cca ± 0,15 %) l/. Jde o první, zcela zaručený nález obilovin 2/ i obilnicové jámy z tohoto období, zjištěný na Moravě.

Naleziště je známo již z dřívějších dob únětickým pohřebišťem, rozkládajícím se v nevelké vzdálenosti od zmíněné zásobnice, v kotlince pod svahem 3/. V této souvislosti vzniká otázka, zda hromadný pohřeb jedinců v obilní jámě nemá hlubší, snad kultovní význam.

P o z n á m k y :

- 1) Podle rozboru Z. Tempíra a F. Kühna.
- 2) K.Tihelka, Únětická pohřebiště na Moravě, Pam.Arch.XLV 1954, 231, kde viz i přehled nálezů obilnin na Moravě.
- 3) K.Tihelka l.c. 303 kde viz i další literaturu.

- - - - -

Aunjetitzer-Grube mit einer Massenbestattung in Prasklice bei Kroměříž. Bei Schotterabnahme unter dem Gipfel der Anhöhe "Křéby" stürzten Arbeiter eine Aunjetitzer-Getreidegrube, welche die Form eines stumpfen Kegels hatte; der Durchmesser sowie Tiefe betragen 1,8 m. In der grauen aschigen Schichte konnte man eine Massenbestattung von drei Individuen (2 Erwachsene und 1 Kind- vielleicht eine Familie?), mit Begleitfunden (Keramik) feststellen. Die Wände sowie der Boden, die mit gelblichem Lehm ausgeschmiert sind, waren rötlich ausgebrannt. Den Boden bedeckte eine 3-5 cm mächtige Schichte durch trockene Destillation verkohlten Getreides. Die Gattungen sind durch Triticum dicocum 90%, Triticum monococum 9%, Unkrant 0,15% vertreten. Unweit des Fundortes ist uns ein Aunjetitzer Gräberfeld bekannt; im diesem Zusammenhang tritt die Frage auf, ob die Massenbestattung nicht einen tieferen, vielleicht kultischen Zweck hat.

Výzkum opevněného sídliště na Cezavách u Blučiny.

Karel Tihelka

Výzkum v roce 1959 byl na Cezavách prováděn na dvou výzkumných plochách. Jeho účelem bylo, podobně jako v roce 1957, zachytit především sídelní objekty. První výzkumná plocha o rozměrech 12 x 5 m byla pokračováním sektorů I - IV, jež byly prozkoumány v roce 1957 na pozemku V. Švandy z Blučiny, parc. čís. 1022, ležícím na západním svahu návrší mezi dolní a střední hrází nad říčkou Cezavou a nad silnicí, která vede ze Židlochovic do Blučiny a Měnína. V ročníku I - 1957 těchto "Přehledů" byla již podána zpráva o tom, že výzkum v roce 1957 objevil v uvedených sektorech četná zahloubení sídliště velatické kultury a deset jam na sídlišti věteřovského typu, která jsou na Cezavách v superposici. Jámy na věteřovském sídlišti byly rozloženy tak, že ležely přibližně na obvodu obdélníka o rozměrech cca 70 m², který ohraničoval plochu, na níž byly nalezeny shluky mazanice, neklamné to stopy zřícených sídlištních objektů. Tyto nálezy tedy opravňovaly k naději, že další výkopy v těchto místech by mohly odkrýt žádoucí půdorys chaty.

Při výzkumu v roce 1959 byly skutečně zachyceny v jižní polovině sektoru č. I/59 v hloubce cca 70 cm pod nynějším povrchem na ploše o rozměrech asi 225 cm² ve 4.-5.m/2.-3.m zlomky vypálené omítky, rozptýlené po celé této ploše, a těsně vedle nich kúlová jamka, zapuštěná do podloží, jež tam tvoří sprásk, promísená slínem. Válcovitá jamka o průměru 22 cm byla 30 cm hluboká a podle šedé výplně, obsahující drobné střípky, jí bylo možno snadno rozpoznat. Zbytek druhé kúlové jamky byl zjištěn současně v severní polovině téhož výzkumného sektoru v jejím 5./2.m, tedy cca o 4 m dále směrem k severu od první jamky a přibližně na téže výškové úrovni jako ona. Kromě dvou kúlových jamek, nalezených již v dřívějších letech, které souvisely s opevněním věteřovského sídliště, jsou to první stopy po kúlech, jež byly při výzkumech na Cezavách zatím zachyceny. I v tomto případě šlo tedy nepochybně o pozůstatky sídelního objektu, který nebylo možno sledovat dále na širší ploše hlavně z toho důvodu, že v sousedství je vinice. Výzkum tam také značně ztěžují mocné vrstvy svahových hlin (1,5 - 2 m). Nivó věteřovského objektu určovaly též další nálezy, a to do červena vypálená vrstva země (ohniště ?), dobře patrná na západním profilu jižní poloviny výzkumného sektoru, do níž se zahlubovala mělkou jamkou tma-vošedá vrstva velatického horizontu, a mimo to i hrdlo věteřovské jámy č. I/59, zřetelně patrné na severním profilu jižní poloviny I. výzkumného sektoru, jež bylo vzdáleno od první kúlové jamky necelé 2 m. Nedaleko od zasutého hrdla této věteřovské jámy byly nalezeny dvě celé nádoby velatické kultury (hrnek s ostrým lomem a hluboká, kónická miska), položené jedna v druhé. Zdá se tedy, že věteřovská jáma cca 60 cm hluboká, byla tu vyhloubena poblíž východní stěny sídelního objektu věteřovské osady. Otázku, zda jáma byla skutečně současná s tímto sídelním objektem, bude snad možno řešit až bude k dispozici všechn laboratorně zpracovaný nálezový materiál. Velatická vrstva dosahovala v těchto

místech hloubky asi 60 - 70 cm pod nynějším povrchem a ležela tam bezprostředně na vrstvě věteřovského sídliště.

V severní polovině I. výzkumného sektoru je povrch věteřovského sídelního horizontu určen přibližně zmíněnou druhou kúlovou jamkou a nálezem torza charakteristického věteřovského soudkovitého hrnku s výčnělky na obvodu dna. Horní obvod kúlové jamky i zmíněný zlomek soudkovitého hrnku, vzdálený od ní 122 cm, byly ve stejné hloubce asi 80 cm pod nynějším povrchem. Ve 3./4. m téže poloviny sektoru v hloubce asi 70 cm byla nalezena lidská mandibula a pak na ploše ve 3-4/4-5m další mandibula, maxilla, zbytky dvou dlouhých kostí, kosti zvířecí, lasturky říční škeble, dva rohovcové ústěpky, zlomky nádob a drobné kousky mazanice. Mezi úlomky keramiky byla též část okraje misky věteřovského typu a střep s odsazením hrdla, charakteristickým pro věteřovské nádoby. O něco níže uprostřed této nahromaděliny rozptýlených kostí, lastur, střepů a j. ležel na boku silně zasintrovaný hrnek velatické kultury s ulomeným uchem, jež se klenulo přes vyšší hrdlo od jeho okraje nad výduť břicha (nádobka je 11,2 cm veliká a max. 12 cm široká, Ø okrouhlého dna = 5 cm, výška poměrně širokého hrdla = 5 cm a šířka jeho okraje = 12 cm). Nedaleko od této nahromaděliny ležely zbytky kostičky nemluvněte^v hlíně. Nálezy rozptýlených lidských kostí i kostičky nemluvněte patří nepochybně velatické kultuře a třeba je připočítat k záhadným pohřbům této kultury, jichž bylo nalezeno na Cezavách a zejména v horní vrstvě opevnovacího příkopu na východním svahu akropole množství.¹⁾ Pod těmito nálezy byla odkryta věteřovská jáma č.2/59 obvyklého tvaru 72 cm hluboká, o Ø kruhového dna 170 cm a hrdla 140 cm. V tmavě šedém zásypu této jámy byl pouze střep nade dnem a na dně kost a několik kamenů. Jáma byla vyhloubena do téhož podloží jako výše zmíněná jáma č.1/59, od které byla vzdálena asi 2 m.

Druhá výzkumná plocha (č.II/59) o rozměrech 20,48 m x 5 m = 102,40 m² byla zvolena na pozemku M. Priesnerové z Blučiny, parc. čís. 867, položeném na svahu mezi střední a horní hrází, která je zbytkem vysoké části valu akropole věteřovského sídliště na jeho severním křídle. Tímto svahem, nyní již značně erodovaným, se sklání rozsáhlé plató, ležící mezi nejvyššími částmi horní a střední hráze, k průřve ve střední hrázi, kterou vede nyní polní cesta a kde býval velmi pravděpodobně vchod do vnitřní části věteřovské i velatické návršní osady a přístup k výše popožené bráně její samostatně opevněné akropole.

Uprostřed výzkumné plochy II/59 na tomto svahu byla odkryta jáma č. 3/59, jejíž nejhořčjší vrstva byla poněkud rozrušena orbou. Obsahovala neobvyklé množství keramiky v několika případech téměř úplné, zejména však jejich částí a zlomků, ale též jiný materiál. Zachovaná část této velké odpadové jámy, 60 cm hluboká, o Ø kruhového dna cca 250 cm a o Ø horního okraje 240 cm, byla vyhloubena v třetíhorním slínu. V jámě byly nalezeny postupně, jak se prováděl její průzkum, tyto předměty :

- 1) Zlomky soudkovitých hrnků s otřelými lalůčkovitými nožkami na obvodě rovného dna.
- 2) Zlomky věteřovských šálků s kalichovitě rozevřeným hrdlem.
- 3) Střep z misky s rovným okrajem.
- 4) Zlomek amfory s prohnutým odsazeným hrdlem.
- 5) Polovina menší hliněné naběračky.
- 6) Torso parohového rádlá.
- 7) Téměř úplný věteřovský šálek s vlnovitě prohnutou stěnou, poměrně nízký.
- 8) Tmavá, kamenná sekerka 7,5 cm dlouhá a 4,7 cm široká s mírně vyklenutými boky a s obloukovitě prohnutým ostřím, jaké bývá u sekerok bronzových. Sekerka je z břídly.
- 9) Zlomek cedníku, jehož tvar nelze zatím určit.
- 10) Okrajové části větších hrubších hrnců s rozevřeným a někdy i částečně přehnutým hrdlem, které mívají někdy jazýčkovité výčnělky na okraji a pod hrdlem zpravidla čtyři protilehlé pupíky.
- 11) Hliněný přeslen (?) s otvorem v ose.
- 12) V hloubce 30 cm pod západním okrajem jámy byl nalezen šikmo ležící věteřovský koflík s kalichovitě rozevřeným hrdlem a s třemi silně otřelými nožkami, umístěnými na obvodu většího důlku (umba) ve dně, 8,7 cm vysoký.
- 13) Téměř úplná dvouuchá amfora s mírně dovnitř prohnutým hrdlem, které je odsazeno od baňatého břicha, na němž jsou těsně pod hranou, oddělující je od hrdla, mezi uchy dva protilehlé, podlouhlé pupíky. Výška nádoby = 13,5 cm a max. šířka = 14 cm.
- 14) Hrubší hrnek 6,7 cm vysoký, s mírně vyklenutou stěnou, která se ke dnu poněkud zužuje. Ouško je pod okrajem jako u soudkovitých hrnků a dno nepravidelně poněkud přečnívá jako u některých hrubších hrnců. Pod hrdlem nádoby jsou ve výši horního konce ouška tři poměrně větší výčnělky, umístěné po stranách a proti uchu. Hrníček ležel na boku ouškem vzhůru, 50 cm pod východním okrajem jámy a náleží k poměrně málo známým tvarům nádob věteřovského typu.
- 15) Na dně jižní poloviny jámy byla převrácená velká, hrubší nádoba (zásobnice), jejíž tvar se zjistí, až bude provedena v laboratoři její rekonstrukce.
- 16) Pod touto nádobou bylo nalezeno větší, masivní závaží kuželovitého, resp. mírně zvonovitého tvaru, jehož horní část je odlomena v místě horizontálního, okrouhlého provrtu; v. torza závaží = 9,7 cm, \varnothing jeho kruhového dna = 10,8 cm.
- 17) Medaleko od závaží ležely zbytky většího a menšího hliněného kolečka s otvorem uprostřed, jejichž účel není jasný; \varnothing většího = 9 cm, síla = 15 mm.
- 18) Obratel (\varnothing 25 mm) z větší, zatím neurčené ryby (snad sumce), která sotva pocházela z okolních vod. Pod povrchem jámy v její jihovýchodní části byla mimo to i kompaktní vrstva uhlíků, patrně z kusu dřeva, a větší kameny. Poněvadž všechny uvedené předměty byly nalezeny v homogenním zásyvu jámy, nepřerušeném sterilními vrstvami, cca 50 cm hlubokém, lze je všechny považovat prakticky za současné. (Část jámy byla pouze v nejhořejší vrstvě pokryta popelem). Přesný popis

keramiky, v jámě č. 3/59 nalezené, bude ovšem možno provést, až budou nádoby v laboratoři rekonstruovány. Pak jí bude možno také použít k chronologickým úvahám.

V sz. rohu plochy č. II byl shluk mazanice a zlomků keramiky, 140 cm dlouhý a 90 cm široký. Na některých kusích mazanice jsou otisky proutí. Zlomky nádob, nalezené u tohoto shluku i na něm, se shodují s keramikou, která byla zjištěna v nedaleké jámě č. 3/59, jejíž obsah byl popsán. Z toho lze tedy soudit, že objekt, jehož je shluk omítky zbytkem a jáma č. 3/59 byly současné. Kúlové jamky na této ploše nalezeny nebyly. Poněvadž shluk mazanice ležel na svahu, je možné že na místo, na němž byl při výzkumu nalezen, byl splaven, čemuž by nasvědčovaly i úlomky keramiky, ležící na omítce i mezi ní. V sv. polovině plochy č. II objevil výzkum šest lidských koster, z nichž tři byly dětské. Ležely porůznu v poloze skrčené na pravém nebo i na levém boku a lebkami byly orientovány k SZ, JV nebo V. Z jedné z těchto koster se zachovalo jen lebka a čelist. Jedné z koster dospělých chyběla lebka. Kostry byly uloženy na žlutce a pokryty tmavou hlínou. Hrobové jámy nebyly zjištěny a u koster nebylo vůbec milodarů. Pouze poblíž dětské kostry pohřbu č. 6 byl nalezen zlomek vlnovité profilovaného hrdla se zlomkem ucha z věteřovské amforky. Zdá se, že tu šlo o nebožtíky spíše pohozené než pohřbené. Z okolnosti, že některé kostry nebyly úplné, nelze však vyvozovat nějaké závěry, poněvadž ležely nehluboko pod povrchem a mohly být při orbě snadno zachyceny pluhem nebo i jinak poškozeny.

Za nejzávažnější výsledek výzkumu na Cezavách v roce 1959 považují především zjištění, že na sídlišti věteřovského typu byly sídelní objekty s kúlovou konstrukcí a pak nález jámy, v jejíž homogenním zásypu byla nalezena pohromadě řada druhů věteřovských nádob, což přispěje k zařazení keramiky věteřovského typu do časových horizontů.

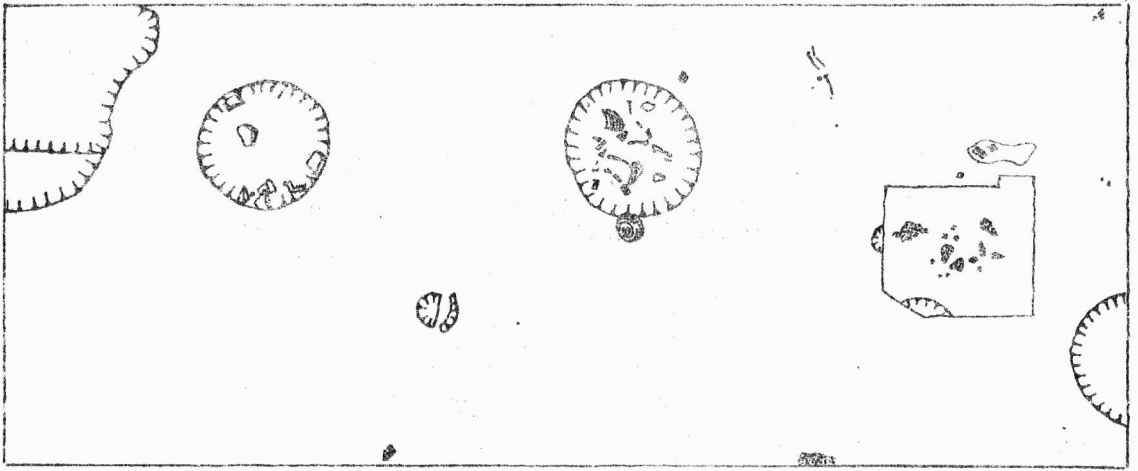
P o z n á m k y :

- 1) Viz ČMM XXXVI 1951, 54 a d.; XXXVII 1952, 276-312, ř. spol. věd.

- - - - -

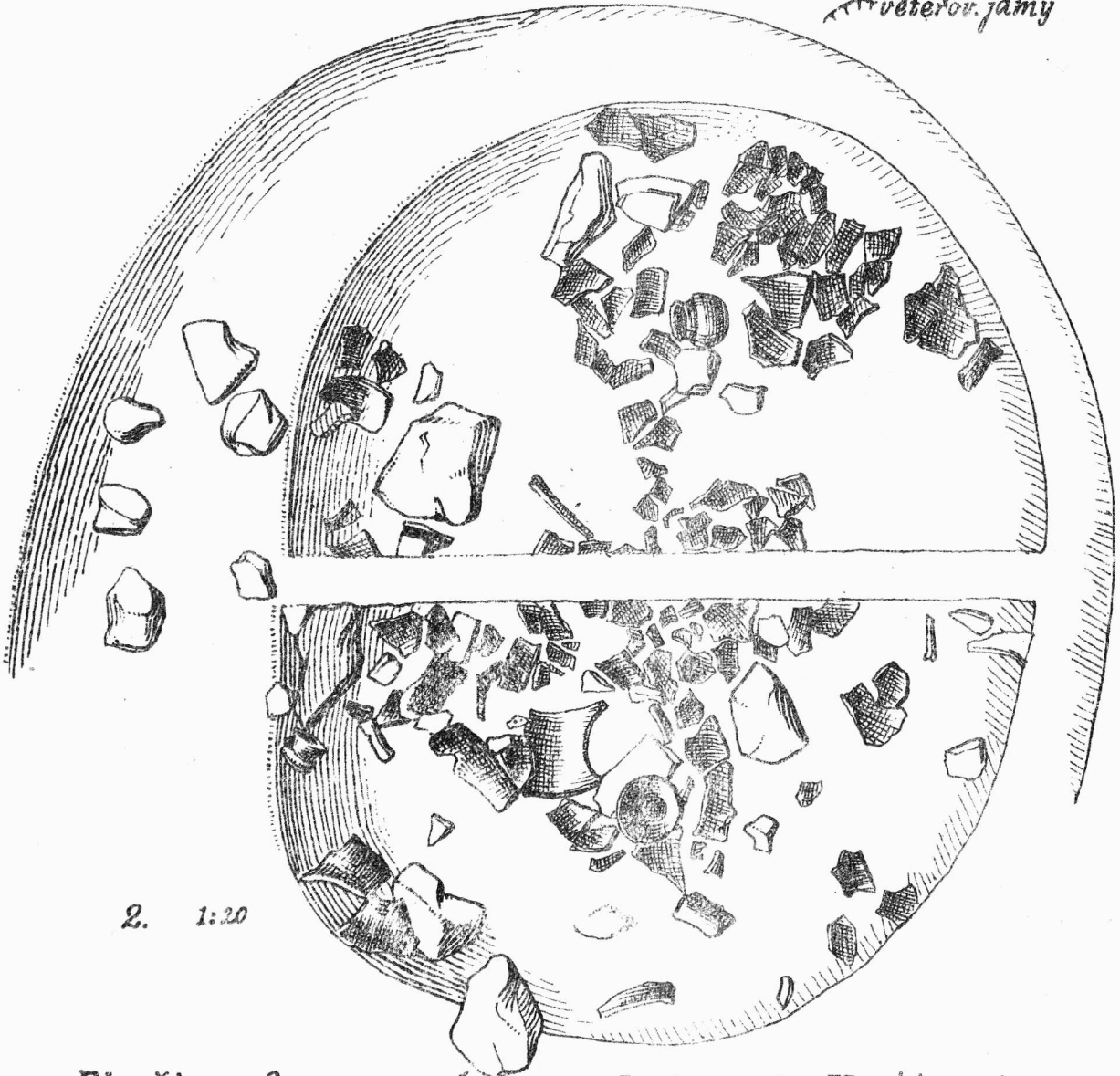
Die Ausgrabung im Jahre 1959 auf der Anhöhe Cezavy bei Blučina wurde auf zwei Grabungsflächen durchgeführt. Zunächst war die Aufgabe, ähnlich wie im Jahre 1957, Siedlungsobjekte einzufangen. Die erste Grabungsfläche war die Fortsetzung der Sektore I - IV, die im Jahre 1957 auf der Parzelle von V. Švanda aus Blučina, Nr. 1022 durchforscht wurden, die zwischen dem ersten und mittleren Damme ober dem Flüsschen Cezava und ober der Landstrasse aus Židlochovice nach Blučina und Měnín, am westlichen Hange der Anhöhe liegt. Bei der Ausgrabung dieser Fläche wurden Spuren eines nur teilweise erfassten Siedlungsobjektes mit Pfostenkonstruktion festgestellt und bei diesem zwei Kulturgruben. Im Siedlungshorizont der Velatitzer-Kultur, die auf der Anhöhe Cezavy in Superposition ober der älteren Věteřover liegt, fand man eine Anhäufung von menschlichen Knochen (zwei Mandibulen, eine Maxilla, Teile langer Knochen), Gehäusen von Flussmuscheln, Tierknochenfragmenten, Lehmewurfstückchen, einigen Gefäßscherben u.a., in welcher sich ebenfalls ein Gefäß der Velatitzer-Kultur mit abgebrochenem Henkel befand. Diese Anhäufung erinnert an die rätselhaften Velatitzer Bestattungen, die hauptsächlich im oberen Teil des Befestigungsgrabens gefunden und über die in den Acta Musei Moraviae XXXVI, 54 u.w.; XXXVII 1952, 276-312, Scientiae sociales, referiert wurde. Unter dieser Anhäufung befand sich eine weitere Věteřov-Grube (Nr. 2/59). Die zweite Grabungsfläche im Ausmasse von 20,48 x 5 m war auf der Parzelle von M. Priesner aus Blučina, Nr. 867 durchforscht. Diese liegt auf der Anhöhe zwischen dem mittleren und oberen Damme, welcher die hohen Teile der Wallüberreste der Akropolis vorstellt und die am nördlichen Flügel der Věteřov-Siedlung liegt. Mit diesem Abhange, heute schon bedeutend erodierten, senkt sich ein ausgedehntes Plateau, zwischen den höchsten Teilen des oberen und mittleren Dammes liegend zur Schlucht im mittleren Damme, durch den heute ein Feldweg führt und wo sich wahrscheinlich der Eingang von dem Flüsschen Cezava in die inneren Teile der Věteřov-sowie Velatitzer-Siedlung und auch der Zugang zur höher gelegen Pforte, der selbständig befestigten Akropolis befand. Inmitten dieser Grabungsfläche wurde eine ziemlich grosse Věteřov-Grube (Nr. 3/59) abgedeckt, die in einer cca 50 cm tiefen homogenen Aufschüttung, eine aussergewöhnlich grosse Menge an Keramik, teilweise ganzer, aber hauptsächlich in Scherben, den Torso eines Geweihhakenpfluges, ein tönernes Webergewicht u.a. enthielt. Da der Inhalt dieser Gruber praktisch gleichzeitig ist, wird der Fund unzweifelhaft bei der Eingliederung der Věteřov-Keramik in Zeithorizonte wesentlich beitragen. Ein weiterer Fund auf dieser Fläche war eine 140 cm x 90 cm grosse Lehmewurfanhäufung mit Ruten - sowie Zweigabdrücken und Scherbenbruchstücken, die mit der Keramik aus der beschriebenen Grube Nr 3/59 übereinstimmen. Da in der Umgebung des angehäuften Lehmewurfes keine Pfosten Spuren waren, scheint es, als ob jene an diese Stelle des Hanges, zusammen mit Keramikbruchstücken abgeschwennt wurde. In der nordöstlichen Hälfte der Fläche entdeckte man sechs Hocker, entweder auf der rechten oder linken Seite liegend und mit dem Scheitel nach NW, SO oder W orientiert. Drei

von diesen waren Kinderbestattungen. Von einem dieser Skelette erhielt sich blos der Schädel und Kiefer, bei einem anderen, des eines Erwachsenen, fehlte der Scheitel. Aus diesem Umstand kann man jedoch keine Schlüsse ziehen, da alle Skelette seicht unter der Oberfläche lagen und konnten daher sehr leicht beim Ackern oder auch anders beschädigt worden sein. Die Leichname lagen auf dem Lössboden und waren mit dunkler Erde überdeckt. Die Grabgruben konnten überhaupt nicht sichergestellt werden und bei den Skeletten waren keine Grabbeigaben. Bloss in der Nähe der Kinderbestattung Nr. 6 wurde das Bruchstück eines wellenartig profilierten Halses mit dem Rest eines Henkels von einer Věteřov-Amphore gefunden. Es scheint, dass hier die Leichname mehr hingeworfen als richtig bestattet worden waren oder handelt es sich um nachlässig begrabene Individuen. Ein ähnlicher Fall auf dem Cezavy wurde bereits in der Grabungssaison 1957 beobachtet. Damals handelte es sich sehr wahrscheinlich um einen Angehörigen der Spätaunjetitzerkultur.

1. 1:100

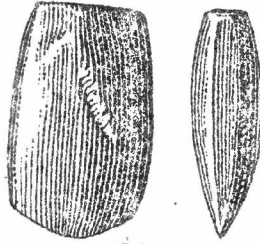
■■■■ mazanice
 ⊙ kilové jamky
 ~~~~~ věteřov. jámy

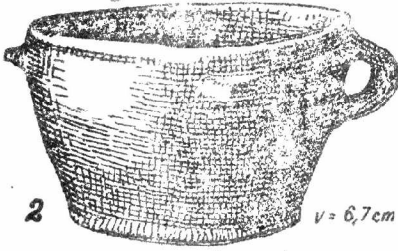
2. 1:20

Blučina-Cezavy. 1-plocha I, 2-plocha II, jáma 1.

1

v = 7,2 cm

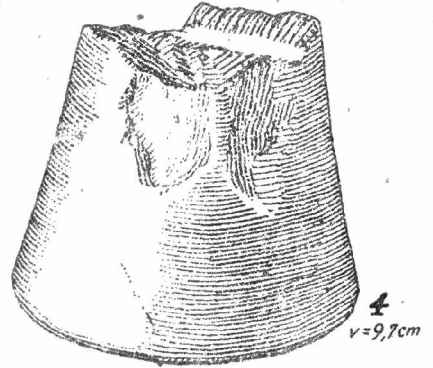
2

v = 6,7 cm

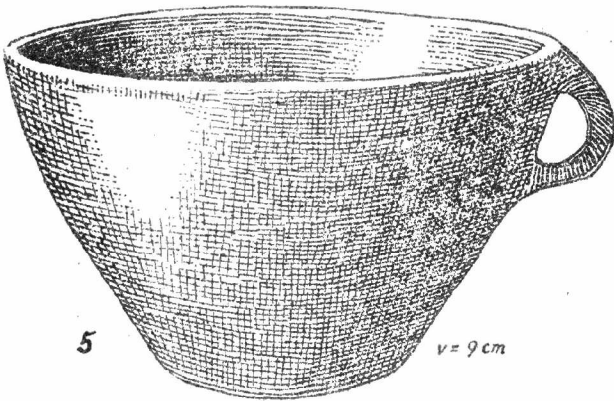
3

v = 5 cm

4

v = 9,7 cm

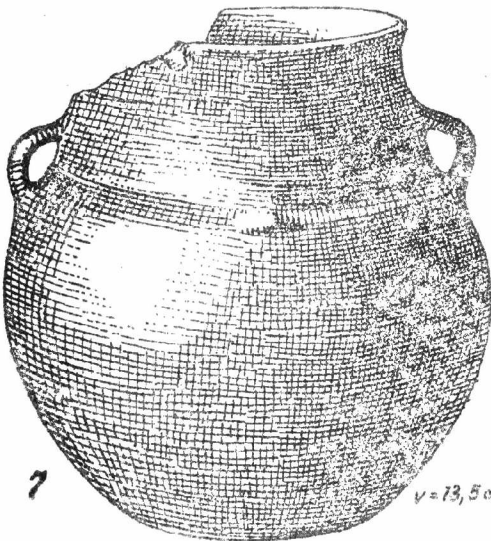
5

v = 9 cm

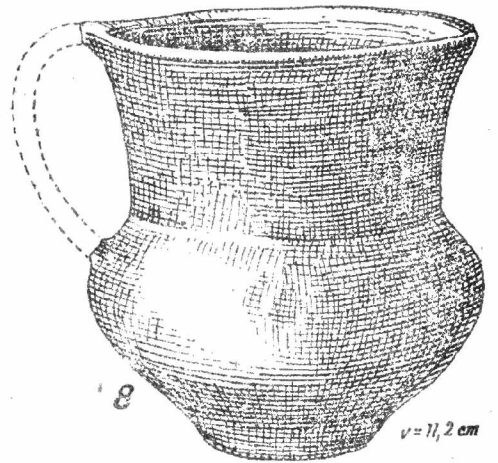
6

v = 8,7 cm

7

v = 13,5 cm

8

v = 11,2 cm

Blučina-Cezavy. Plocha II, jáma I. - Plocha I. (č. 5, 8).

Věteřovské sídliště v Lovčičkách u Slavkova.

Jaromír Ondráček

Na mírném návrší nad Bošovským potokem, severozápadně od Otnic je rozsáhlé věteřovské sídliště. Na naleziště poprvé upozornil J. Skutil, který je klasifikoval jako únětické. Podle jeho svědectví bylo zde při těžbě hlíny pro cihelnu zničeno více než 100 jam, většinou lichoběžníkovitých tvarů.^{1/} V posledních letech zachraňoval nálezy z rozrušených jam místní dobrovolný pracovník F. Rafaj. V jeho sbírce, kterou předal slavkovskému museu, byly z cihelny kromě střepů halštatských a středověkých také zlomky věteřovské keramiky.^{2/} Roku 1958 vyzvedl F. Rafaj ve spolupráci s Okres. vlast. museem ve Slavkově střepy z velké bezuché amfory. Podle jeho údajů šlo o jámu lichoběžníkovitého tvaru se širší základnou. Z podobné zničené jámy zachránil J. Tejral střepy z cedníku. Při zachraňovací akci Archeologického ústavu v Brně /16.4.1959/ byly nalezeny ve vyházené hlíně další střepy, což umožnilo cedník rekonstruovat.

1. Široká amfora s ostře odsazeným hrdlem, jež má v horní části válcovitý tvar. Pod hrdlem jsou zachovalé dva (původně patrně tři) vertikálně protáhlé pupíky. Široká výduť se ke dnu zužuje a přechází v slabě odsazené, poměrně malé dno. Černohnědé skvrnitý, leštěný povrch. Dobře vypálená hlína promísená drobným pískem. V. 31,5 cm.

2. Cedníkovitá větší nádoba soudkovitého tvaru s ven vyhnutým oblým okrajem. Ve stěnách i ve dně jsou po celém povrchu menší kruhové otvory o průměru 3-5 mm, které v horní části výdutě tvoří svíslé, a ve spodní vodorovné řady. Hladký, hnědožlutý povrch. Tvrdě vypálený materiál obsahuje drobná zrnka písku. V. 23,5 cm.

Bezuché amfory s ostře odsazeným hrdlem zaznamenal K. Tihelka z Věteřova, Mistršína a Bánova,^{3/} a nověji byly zjištěny také v Rymicích,^{4/} Dol. Kounicích, Blučině,^{5/} Šatově^{6/} a v Budkovicích.^{7/} Amfory jsou buď nezdobené /Dol. Kounice/, nebo mají pod hrdlem plastická žeběrka či pupíky /Mistršín, Věteřov, Rymice, Blučina, Budkovice/. Rytá výzdoba /svazky svíslých trásní/ se vyskytla jen na amfoře ze Šatova.

Zlomky cedníků různých tvarů jsou v inventáři moravského věteřovského typu poměrně hojně zastoupeny,^{8/} zatím co celé nádoby jsou dosti vzácné. Pro lovčický cedník lze uvést nejbližší analogii z Věteřova,^{9/} a jinou s uchem ze Šardic u Kyjova.^{10/}

Obě nádoby z Lovčiček patří k charakteristickým, i když ne zcela běžným typům moravské věteřovské kulturní skupiny.

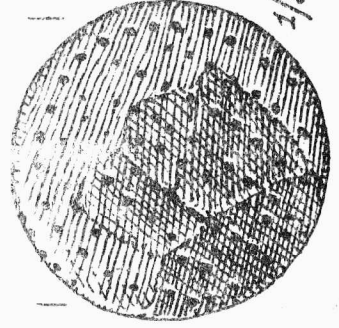
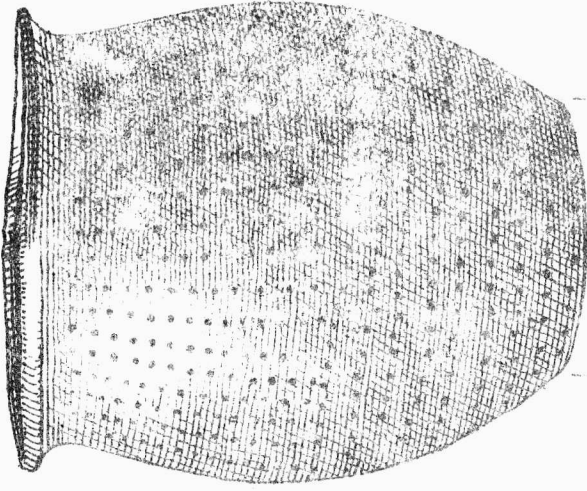
P o z n á m k y :

- 1/ J. Skutil, ČMZM XXXIII 1946, 91, 92.
- 2/ J. Ondráček, Nález, zpráva v archivu AÚ ČSAV v Brně, č.j. 1252/57.
- 3/ K. Tihelka, Z dávných věků II 1949, 30.
- 4/ A. Struhařa, Nález. zpráva v archivu AÚ ČSAV v Brně, č.j. 63/49.
- 5/ K. Tihelka, AR IX 1957, 26.
- 6/ Mus. Znojmo, inv. č. A 1569.
- 7/ Dosud nezpracovaný výzkum AÚ ČSAV v Brně.
- 8/ K. Tihelka, Z dávných věků II 1949, 33.
- 9/ K. Tihelka, ČMZM XXXVIII 1953, 36; tab. IX, 4.
- 10/ K. Tihelka, Z dávných věků II 1949, 33.

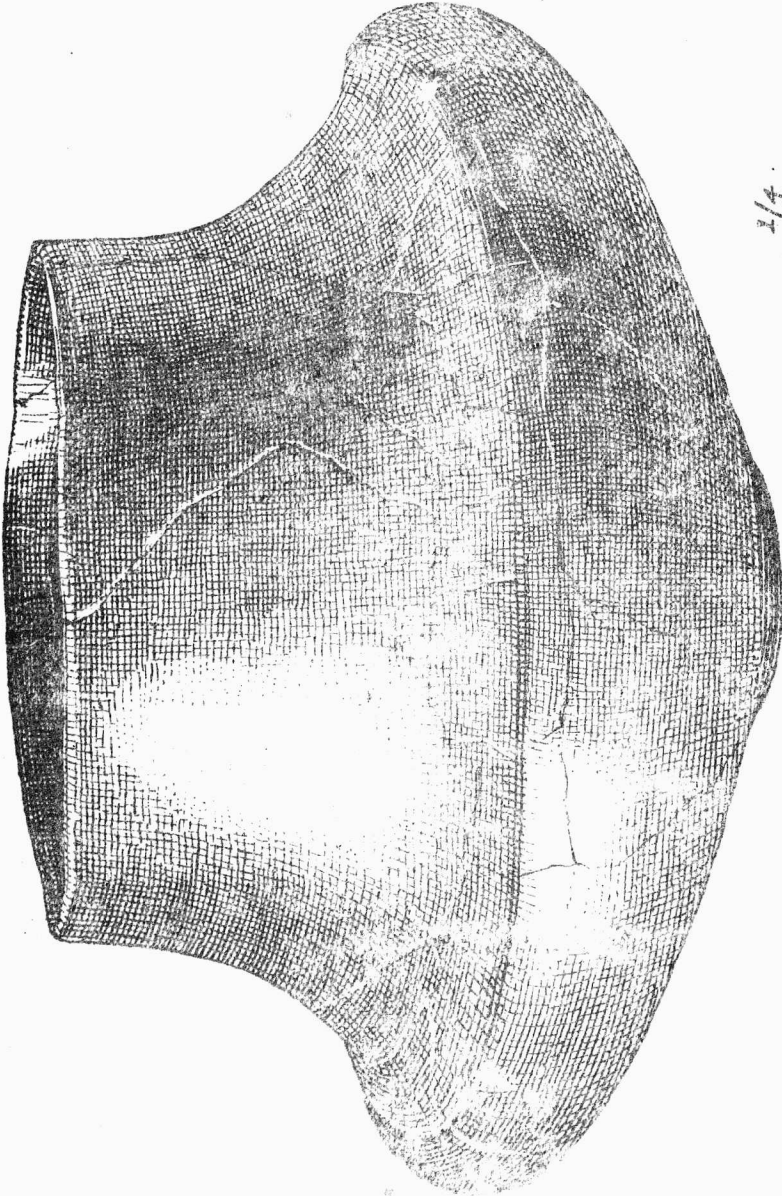
- - - - -

Eine Věteřov-Siedlung in Lovčičky bei Slavkov. Auf einer sanften Anhöhe, nordwestlich von Otnice wurde bei Arbeiten in der Ziegelei eine ausgedehnte Věteřov-Siedlung gestört. Aus einer trapezförmigen Grube konnte F. Rafaj Scherben von einer grossen henkellosen Amphore, und aus einer anderen Grube J. Tejral, Scherben eines Seihers retten. Beide Gefässe gehören den charakteristischen, wenn auch nicht ganz geläufigen Typen der mährischen Věteřov-Kulturgruppe an.

Tab. 8

1/3

1/4

Lovčičky. Věteřorské sídliště.

Zachraňovací výzkum na vrchu Leskouně u Olbramovic.

Jaromír Ondráček

Vrch Leskoun, známý svým mohutným valem a četnými pravěkými nálezy je v poslední době vážně ohrožen intenzivní těžbou kamene. Při nejvyšším bodě v západní části Leskouně je již val zničen. Vzhledem k neustále postupující těžbě došlo v ohrožené části hradiska k zachraňovacímu výzkumu a k detailnímu zaměření terénní situace. Několika menšími sondami bylo zjištěno poměrně slabé osídlení únětické a věteřovské a intenzivní osídlení halštatské. Průkop valu na jihozápadním svahu ukázal, že val byl vybudován z velkých i menších kamenů a měl pravděpodobně i dřevěnou konstrukci, o čemž by svědčily kůlové jamky, zahloubené do podloží zvětralé skály. Mezi kameny se hojně vyskytovala halštatská keramika i celé nádoby, jež lze datovat do mladší fáze slezského stupně kultury popelnicových polí. Teprve v prohlubních nerovného skalnatého podloží, ve světlé hlíně, lišící se od valového násypu, byly nalezeny střepy z věteřovské nádoby. Zdá se tedy, že vnější val na Leskouně bude nutno datovat až do období halštatského.

- - - - -

Rettingsgrabung auf der Anhöhe Leskoun bei Olbramovice.

Die Rettungsgrabung auf dem westlichen Teil des Leskoun fing eine sporadische Aunjetitzer- und Veteřov-Besiedlung und eine intensive hallstattzeitliche ein. Im Walle, der aus Steinen erbaut war, stellte man auch Spuren einer Holzkonstruktion fest. Die Wallaufschüttung enthielt Scherben und Gefäße aus der jüngeren Phase der schlesischen Stufe der Urnenfelderkultur. Unter dem Walle fand man Scherben von Veteřov-Gefäßen. Den Wall kann man vorläufig in die Hallstattzeit datieren.

Begräbnisstätte der Urnenfelderkultur in Moravičany Bez. Zábřeh.

Jindra Nekvasil

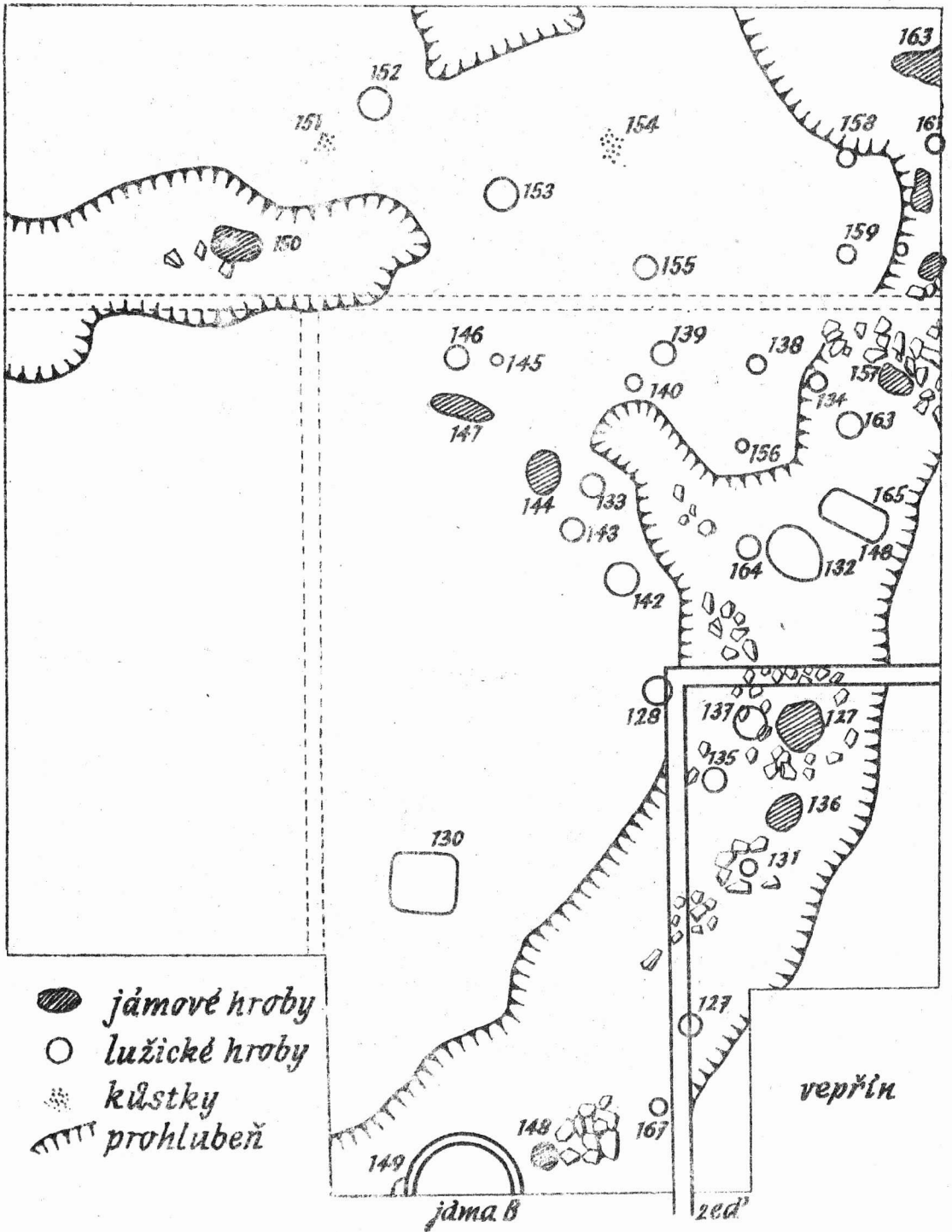
Im heurigen Jahre deckten wir auf dem Begräbnisfelde der Lausitzer Urnenfelderkultur die Fläche derart ab, dass sie an die vorherige Ausgrabung nicht anknüpfte /siehe Přehled výzkumu 1958, S. 41/, sondern konzentrierten uns auf den südwestlichen Teil der Begräbnisstätte. Hier baute die JZD /LPG/ im Frühjahr einen grossen Schweinestall und in seinem Fundamentaushub deckte bei der Rettungsaktion, J. Meduna drei Gräber ab. Wir erweiterten diese Ausgrabung, auf einer Fläche von 15x15 m, soweit es die Situation auf der Baustelle erlaubte. Hier erfassten wir den weiteren Teil des Begräbnisfeldes mit Lausitzer Gräbern der mittleren und teilweise auch aus dem Anfange der jüngeren Stufe. So wie bei der vorjährigen Ausgrabung, wurde die Fläche durch Vertiefungen gegliedert, die jedoch heuer keine ausdrucksvollen Umrisse rings um die Räume bildeten, von welchen ich annehme, dass sie Flächenüberreste unter Hügelaufschüttungen vorstellen. Auch die zentralen Grabgruben konnten wir nicht sicher feststellen. In den Vertiefungen, sowie ausserhalb denselben, entdeckten wir 40 Brandgräber. Bemerkenswerte Mannigfaltigkeiten konnten wir bei ihrer Herrichtung, in der Keramikbeilegung sowie bei Verfolgung der Aufschüttungen feststellen. So z. B. verbarg das am zahlreichsten ausgestattete Grab Nr. 165 zwei mit Schüsseln überdeckte doppelkonusartige Urnen und ringsum waren in einer kleinen ovalen Grabgrube weitere 18 Gefässe, wie Schüsseln, Schüsselchen, kleine Terrinen, kleine Doppelkonuse und Töpfchen zusammengedrängt. In der geräumigen quadratischen Grube des Grabes 130 stand ein riesenhaftes Vorratsgefäss, das mit einer zweihenkeligen Schüssel bedeckt war. Es beinhaltete eine Menge verbrannter Knochen. Zu dieser Urne schmiegte sich eine Terrine, mit einer kleineren im Inneren und war mit einer Schüssel überdeckt. Auf einer kleinen Schüssel stand, mit nach oben gekehrten Boden ein Topf, weiter lagen auf der Mündung zwei grosse Schüsseln. Andererseits beinhaltete eine Reihe von Gräbern bloss ein Töpfchen, bedeckt mit einem Schüsselchen oder einem Stein /Grab 133, 135, 139, 140, 146 u. a. / und es kamen auch einfache, in die Erde gelegte Knochen häufchen vor /Grab 151, 154/. Eine geringere Anzahl von Gräbern wies eine Grubenbeisetzung auf, da sich hier verbrannte Knochen mit Scherben von zerchlagenen Gefässen in flache Häufchen zusammenscharten /Grab 136, 150, 160/. Neuerdings stellten wir in Moravičany die Benützung von Steinen zur Grabeinfassung fest und dies nicht nur bei dem Urnen-/Grab 132/, sondern auch bei dem Grubengrab /Grab 129/. Bei dem Grabe 131 dienten die Steine zu einer kleinen kuppelförmigen Decke.

Es gelang nicht die Vertiefungen durch die dazugehörenden Grabkomplexe zu, datieren, und wir erfassten auch keine Gräber der Ältesten Bestattungsphase. Diese Vertiefungen erbrachten uns jedoch stratigraphische Beobachtungen, denn sie beinhalteten reichlich, sekundär in sie beigesetzte Gräber. Einige davon

waren direkt in den Boden eingesenkt und wurden von Verschüttungen der Vertiefungen, sowie weiteren Gräbern überdeckt: Urnengrab 131 und das Grubengrab 136. In der allerhöchsten Partien, bereits im Randniveau der vertieften Stellen, deckten wir zwei Gräber ab, die mit einem Steinkranz umgeben waren; wieder war eines davon ein Grubengrab /Grab 129/ und das zweite /Grab 132/, obwohl sich die Gefäße wie in Urnengräbern gruppierten, beinhaltete keine verbrannte Knochen. Da schon vor der Verarbeitung im Laboratorium in der Grabkeramik typologische Unterschiede erscheinen, darf man voraussetzen, dass bei einer weiteren Analyse, im Zusammenhang mit der stratigraphischen Beobachtung und mit Berücksichtigung der Variabilität des Begräbnisritus, feinere Entwicklungsänderungen in der Abfolge der Lausitzer Stufen erkennbar sein werden.

- - - - -

Pohřebiště kultury popelnicových polí v Moravičanech, okr. Zábřeh. Letošní výzkum se soustředil na jihozápadní část pohřebiště, kde JZD postavilo vepřín. Na ploše 15 x 15 x jsme zjistili nepravidelné prohlubně, jejichž příslušnost k mohylovým celkům se nám nepodařilo přesvědčivě prokázat, tak jako v roce 1958 (viz Přehled výzkumů 1958, str. 41). Část ze 40 odkrytých žárových hrobů se nalézala i v prohlubních a to ve třech horizontech nad sebou. Hroby spadající do středního a částečně do počátku mladšího lužického stupně, jevíly značnou rozmanitost v úpravě i vybavení keramikou. Některé hroby doprovázela hojná keramická výbava až s 22 nádobami, jiné obsahovaly pouze popelničku překrytou miskou či kamenem, našli jsme i jámové hroby s roztráštěnou keramikou a také hroby s pouhou hromádkou kostí bez keramiky. Nově jsme v Moravičanech zjistili používání kamenných věnců kolem hrobů.

Moravičany. Lužické pohřebiště.

Ein Velatitzter-Podoler Brandgräberfeld in Oblekovice bei Znojmo.

Jiří Říhový

Im Mai und Juni verlief in Oblekovice bei Znojmo die zweite Ausgrabungssaison auf dem Brandgräberfelde der Velatitzter - Podoler Kultur /J. Říhový, Ein Brandgräberfeld aus der jüngeren und späten Bronzezeit in Oblekovice bei Znojmo, Přehled výzkumů 1958, S. 33 - 34/. Auf dem Spielplatze des hiesigen Sokols wurde eine Fläche von ungefähr 450m² durchforscht, auf der in nächster Zeit eine Turnhalle erbaut werden soll. Man fand hier weitere 44 Brandgräber, die insgesamt in den vorübergehenden Velatitzter - Podoler Horizont und in die ältere Phase der Podoler Kultur gehören.

Während die im vorigen Jahre gefundenen Gräber Nr. 4 und 6 eine grössere Steinkonstruktion aufwiesen und von den anderen isoliert waren, so dass die Möglichkeit einer Hügelauflage ober ihnen nicht ausgeschlossen ist, gehören die heurigen dem Typ einfacher, flacher Brandgräber an. In ihrer Gesamtanordnung auf der Begräbnisstätte ist keine Regelmässigkeit; sie sind auf der durchforschten Fläche insgesamt genug dicht und unregelmässig verstreut.

Fast sämtliche fanden wir in der Oberflächenschichte, einer braun-schwarzen sandigen Erde, die uns weder die Form, noch die Ausmasse der Grabgrube zu erfassen erlaubte. Trotzdem gelang es mehrerlei Bestattungsarten zu unterscheiden: Zu den allereinfachsten gehört die Gruppe von einigen Steinen, welche die Grabgrube überdecken. Die Grube selbst ist mit aschiger Erde, verkohltem Holze, verbrannten Knochen, Scherben von einem oder mehreren Gefässen und Bruchstücken von bronzernen Gegenständen ausgefüllt; offensichtlich geht es um den Rest eines Scheiterhaufens. Zu diesem Typ gehören 20% der Gesamtzahl von den durchforschten Gräbern.

Ungefähr 65% bilden Gräber, in welchen die verbrannten Knochen des Verstorbenen, ohne Aschebeigabe, in grossen Urnen beige- setzt wurden. Weiter schmiegt sich kleine Gefässe, in der Zahl von 1 - 7, teils zum Halse oder zum oberen Teil der Urnenausbau- chung, teils lagen sie im Inneren der Urne auf einer Schichte von verbrannten Knochen. Die Grabzuschüttung beihaltete verstreute Scherben von einigen Gefässen und in manchen Fällen auch ver- einzelte verbrannte Knochen und verkohltes Holz. Erwähnenswert ist auch die Tatsache, dass fast alle bronzernen Gegenstände, die in der Urne oder ausser ihr gefunden wurden, in einer sattschwar- zen aschigen Erde, mit vereinzelt verkohlten Holzstückchen la- gen. In fünf Fällen bedeckte ein grosser, flacher Stein den Ur- nenrand und zwei weiteren umlag eine Gruppe von Steinen den Urnen- hals ganz oder bloss teilweise.

Amphoren mit walzenförmigem oder sich gering kegelig veren- gendem Halse, dessen Ende umgeboden ist und auf der Innenseite mit waagrecht facettiertem Rande, Terrinen mit höherem kegelar-

tigem und leicht esförmig durchgebogenem Halse, flaschenartige Terrinen mit waagrecht kaneliertem Unterhalse, Krüge mit niederen trichterförmigen Halse, Tassen mit einer laufenden esartigen Profilierung oder niederen Trichterhalse und halbkugelförmige Schüsseln, mit nach innen ausgewölbtem Boden, reihen das Gräberfeld in den vorübergehenden Velatitzer - Podoler Horizont und in die ältere Phase der Podoler Kultur, die mit den bronzenen Gegenständen in HA₂ und in die ältere Stufe HB datiert ist. Zu den allerwichtigsten bronzenen Funden gehören kurze Messer mit leicht gewölbtem Rücken und einem breiteren flachen Dorne ohne Öffnung für die Niete ein langgezogenes, halbmondförmiges Rasiermesser, mit einer ungewohnten Doppelwulst zu Beginn des längeren Handgriffes, der mit einem Ring und einem dreieckigen Knopf endet, ein Pfeil mit Tülle und Rückhaken versehen, eine Nadel mit länglichem, walzenförmigem Köpfchen, begrenzt mit einer flachen Erweiterung und einige Nadeltypen mit kleinen vielfachen Wülsten. Eine nähere Analyse wird erst nach der Verarbeitung im Laboratorium möglich sein.

Eine aussergewöhnliche Stellung auf diesem Begräbnisfelde nimmt das Brandgrab Nr. 45 ein, dessen Grabgrube 50 - 70 cm tief, in einer Stein - und Schotterunterlage eingelassen war. Die eigentliche Bestattung überdeckte eine Gruppe grosser, sowie kleiner Steine. Es beinhaltete eine kleinere Urne, auf der östlichen Seite von kleineren Gefässchen umgeben: ein halbkugelförmiges Schüsselchen, eine Terrine mit laufender esartiger Profilierungslinie, eine Tasse von höherer konischer Form, mit esförmig durchgebogenen Wänden und ein Krug mit niederen Trichterhalse. In der Grabzuschüttung, zwischen, waren Scherben eines topfartigen Gefässes verstreut und im Inneren der Urne, auf einer Schichte verbrannter Knochen, ein weiteres, fast halbkugelförmiges Tässchen mit einem kleinen bandartigen, hoch über den Rand emporragenden Henkelchen. Das Keramikinventar dieses Grabes, insbesondere die beiden Terrinen, die mit Fransen - und halbkugeliger Kanelierung verziert sind, gehören in die I. Stufe der Schlesisch - Platenitzer Kultur. Das Grab dokumentiert also das Durchdringen des schlesischen Einflusses in das entstehende Podoler Milieu, tief zum Südwesten und erlaubt die Synchronisierung des Anfanges der Podoler Kultur mit der I. Stufe der Schlesischen Kultur.

Das Oblekovicer Gräberfeld ist gleichzeitig mit dem bekannten Gräberfeld in Klentnice bei Mikulov und vervielfacht so eine Reihe von Lokalitäten, auf welchen wir die fortschreitende Entwicklung und das Wachsen der Velatitzer - in die Podoler Kultur werden verfolgen können. Oblekovice wird wahrscheinlich vor Klentnice der Vorteil haben, dass die

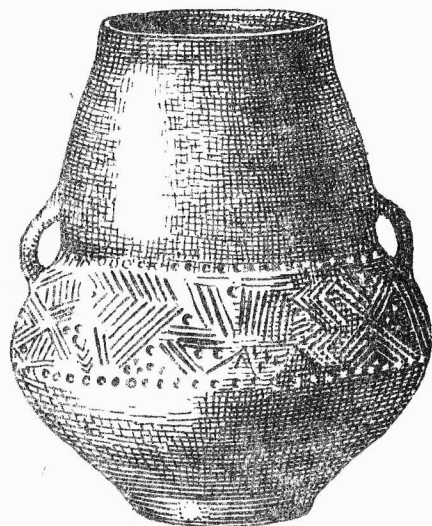
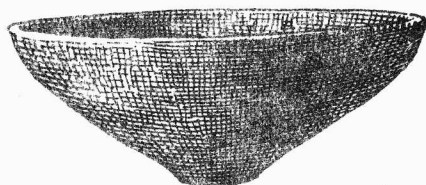
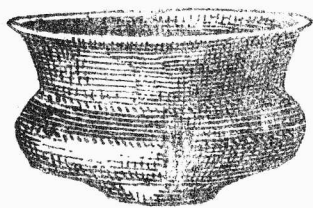

zeitliche Spannweite im Rahmen der jüngeren und späten Bronzezeit hier eine längere sein wird.

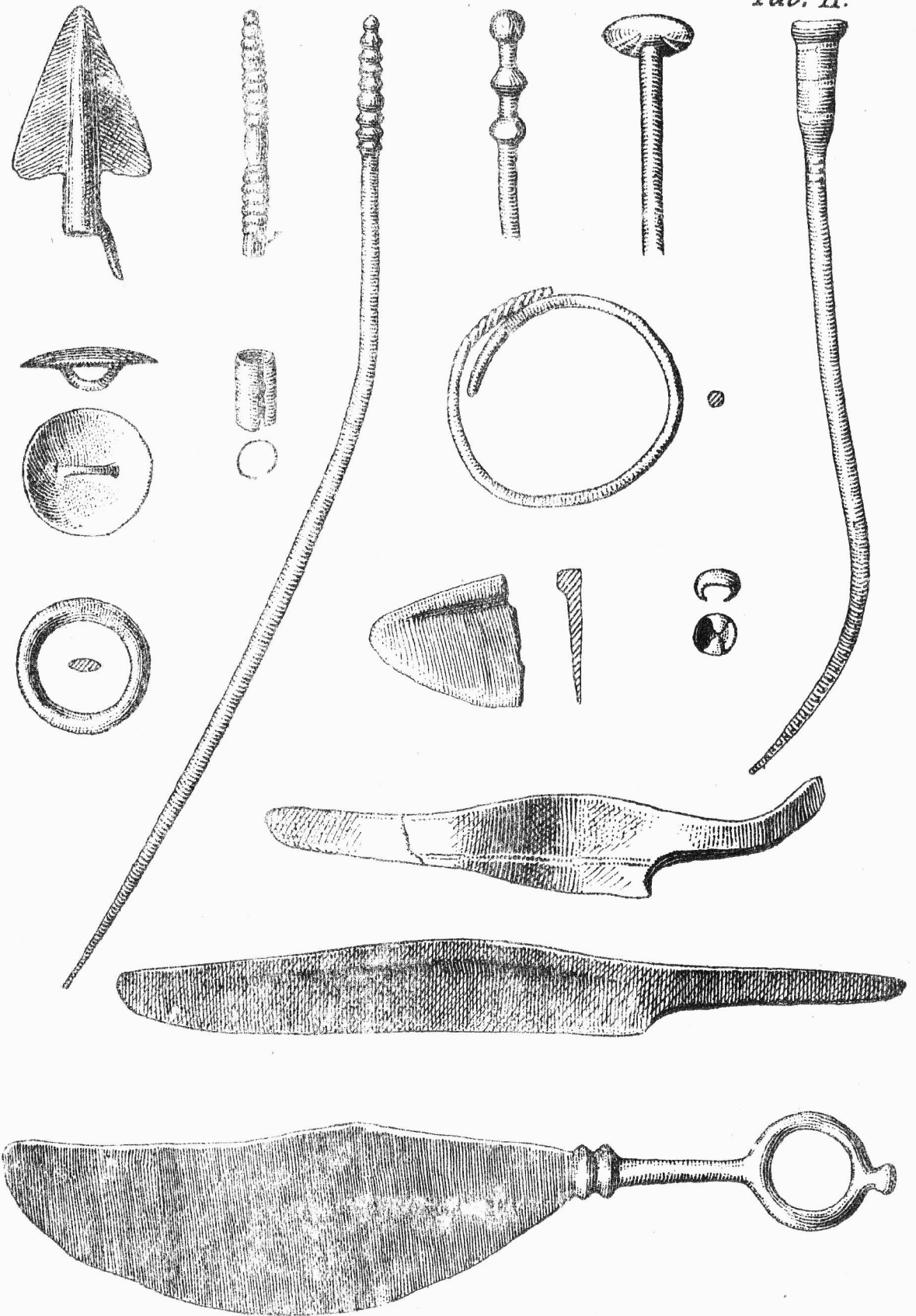
- - - - -

Velaticko-podolské pohřebiště v Oblekovicích u Znojma.

Při druhé výzkumné sezoně se našlo v Oblekovicích dalších 44 žárových hrobů. Keramika je řadí do přechodného velaticko-podolského horizontu a do starší fáze podolské kultury, datované bronzovými předměty do HA₂ a do staršího stupně HB. Podařilo se zjistit zhruba dvojí způsob uložení pohřbu. Asi 20% hrobů tvoří jen zbytek pohřební hranice / popel, uhlíky, spálené kůstky a střepy /, překrytý skupinou větších kamenů. Dalších 65% představují popelnicové hroby, u nichž jsou další keramické i kovové milodary rozloženy při horní části popelnice nebo uvnitř na vrstvě spálených kostí. V pěti případech překrýval okraj popelnice velký plochý kámen a u dalších dvou obklopovala skupina kamenů část nebo celé hrdlo popelnice. Zvláštností je přítomnost čistě slezského žárového hrobu na tomto pohřebišti.

Oblekovice. Keramika z žárových hrobiš. 1/2

Oblekovice. Bronzové předměty ze žár. hrobů. 1/1

Die Grabung einer Platenitzer Besiedlung in Drysice, Bez. Vyškov.

Jindra Nekvasil

Im Frühjahr 1958 planierten Bürger von Drysice die Fläche hinter dem Schulgarten für einen Fussballplatz. Bei der Ebnung des nur gering erhöhten Terrains, stiess man unter dem Ackerboden auf Steine und entdeckte dabei im gelben Löss schwarze Flecke. V. Knap erkannte, dass es sich um prähistorische Objekte handelt und berief daher Angestellte des Archäologischen Instituts. An zwei Stellen, wo sich die Steine befanden, stellten wir Platenitzer Brandgräber fest. Grab Nr. 1 erbrachte einen seltenen Fall mit steinerner und hölzerner Konstruktion. In den Boden der quadratischen Grube /210x220 cm/ tieften sich Gräbchen für Holzbalken ein. Diese kreuzten sich in der Ecken und stützten scheinbar eine Block-Konstruktion, die, nach ihren Spuren zu schliessen, in der Verschüttung bis zur Basis des heutigen Ackerbodens hervortrat. Hinter dieser hölzernen Umzäunung füllten den freien Raum, bis zu den Wänden der Grabgrube, dicht, jedoch unregelmässig aufeinandergeschichtete Steine aus. Sie erreichten die gleiche Höhe wie das Holz und überdeckten die Grabkammer oben nicht. Diese Situation deutet scheinbar an, wie jene Konstruktionen auch bei älteren Funden in Mähren, aussahen. Die Nachrichten über Steingräber aus Jevíčko¹, Krásno², Seloutky³, Slatinky⁴, und Určice-Hájové⁵ sind nur unvollständig und beschreiben weder die Steinschichtung, noch ihre Konstruktion. Im inneren quadratischen Raume /95x100cm/ stand eine Urne mit einer Brandbestattung; zwei Amphoren mit Tassen, eine Klapper, ein Topf mit einem Deckel zugedeckt. Die Grabausstattung wurde durch Schlüssel vervollständigt. Grab Nr. 2, scheinbar eine Kinderbestattung, konnten wir bloss registrieren, da es bereits ausgeackert war. Von der Steinkonstruktion erhielten sich nur Reste, von der Keramik einige Scherben. Die weiteren schwarzen kreisförmigen Stellen in der Lössunterlage bezeichneten die Grubenmündungen; von denen wir einige zu unserer Orientierung durchforschten. Sie enthielten vereinzelte Aunjetitzer Scherben und Tierknochenfragmente.

Ein anderer Platenitzer-Fundort liegt ober dem Tale des nördlich von Drysice nach Westen fliessenden Bachens, wo mit dem Buldozzer ein Hohlweg verschüttet wurde, der den Anfang eines Hanges des Drahaner Hochebene durchschneidet. An Stellen, wo nur wenig Lehm abgeschnitten war, konnten wir einen Teil der Siedlungsfläche durchforschen; anders wo waren die Objekte bereits vernichtet. Dennoch konnten wir in einem 40m langen und 8m breiten Streifen Reste von sieben Platenitzer-Gruben verzeichnen. Eine von diesen war sackartig und ihren Boden füllte eine Schicht schwarzer organischer Stoffe aus. Die anderen Gruben stellten einen kegelförmigen Typ vor und enthielten eine Menge Scherben, Knochen, verkohltes Holz, Lehmewurf und verbrannte, aschige Erde. Diese Gruben erreichten kein grosses Ausmass und waren auf der ganzen Fläche verschieden zerstreut.

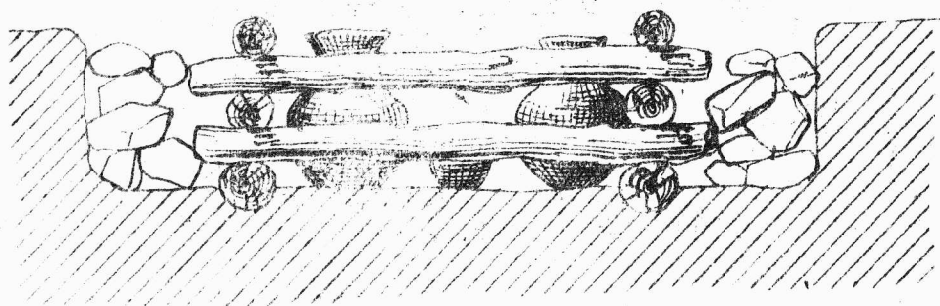
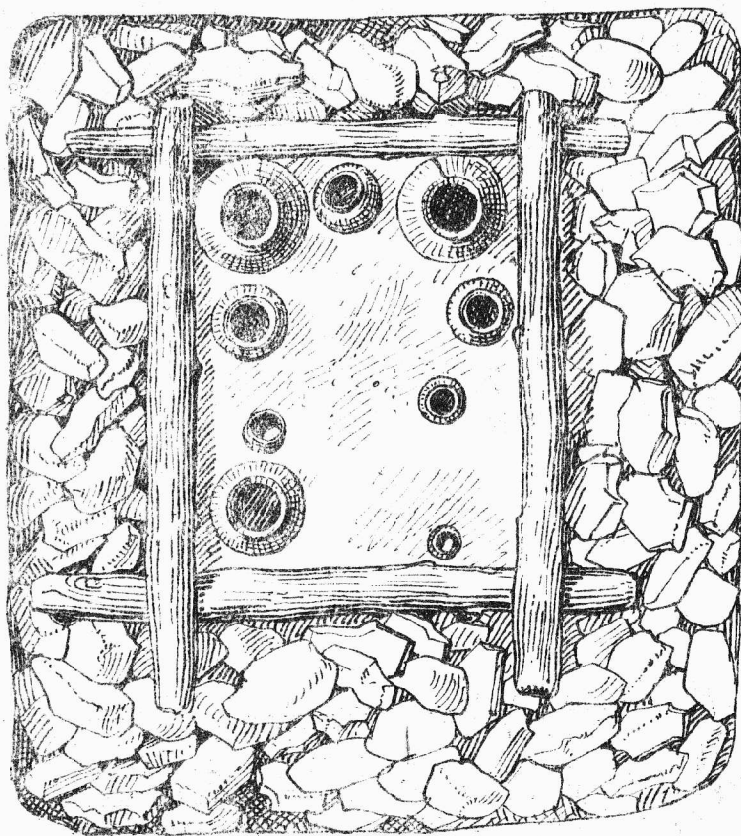
Zwischen den Platenitzer-Gruben deckten wir auch eine unregelmässige, vielfach gegliederte Grube mit Volutscherben ab. Dieses Objekt befindet sich am Rande einer grossen neolithischen Besiedlung. Weitere Gruben rücken, wie wir uns nach der Tiefackerung überzeugen konnten, immer weiter am Kamme vor und enden erst in der Hochebene an der Waldgrenze, 1 km von der ersten Grube entfernt.

Bemerkungen:

- 1 - H. Freising - Schönhengster Zeitung, 62 1939, Nr. 65.
- 2 - Vl. Beránek - Pam. arch. XXV 1913, 39.
- 3 - A. Gottwald - Ročenka mus. Prostějova V 1928,11; VII 1930,37
- 4 - A. Gottwald - ČVSMO XLVIII 1935, 9.
- 5 - A. Gottwald - ČVSMO LII 1939, 3, wo weitere Literatur angeführt ist.

- - - - -

Výzkum platěnického osídlení v Drysicích, okr. Vyškov. Na jaře 1958 povolal pracovníky AU do Drysic. V. Knap, který zjistil, že při úpravě hřiště pro kopanou jsou porušeny pravěké objekty. Vedle únětických jam se přešlo na dva platěnické hroby. Prvý hrob přinesl vzácný doklad hrobové stavby, osvětlující podobné starší nálezy. Ve dně hrobové jámy jsme zjistili žlábký pro základ dřevěné srubové konstrukce, za kterou byly poskládány kameny. Uvnitř této schránky se nalézala popelnice doprovázená dvěma amforami, šterchátkem a další keramikou. Druhý, patrně dětský hrob byl téměř úplně rozorán. Sídliště platěnické kultury porušil buldozer v údolí severně od Drysic. V úzkém pruhu odkryté země (8 x 40 m) jsme prozkoumali 6 jam kuželovitého typu a jednu jámu vakovitého tvaru, která obsahovala organickou látku. V těchto místech jsme zachytili také okraj velkého neolítického sídliště, které se rozkládá na stráni nad potokem a táhne se, v délce přes 1 km, až na planinu vycházející z Dražanské vysočiny.

1:20

Ůrýsice, okr. Vyškov. Rekonstrukce plátěn. hrubá.

Planětický sídelní objekt ve Vávrovicích /Oprava/.

Jiří Pavelčík

Při pátrání po dalších hrobech na známém pohřebišti z I. - II. stol. n.l. ve školní zahradě jsme zachytili větší sídelní objekt nepravidelně kosodélníkovitého tvaru /325 x 248 cm/. Zahluboval se 60 - 85 cm do sprašového podloží. Dno bylo nepravidelné a k jihozápadu mírně stoupalo. Ve středu objektu pokrývala dno tenká černá vrstva, obsahující větší množství uhlíků. Koncentrovala se zejména v nepravidelné mísovité zahloubenině /83 x 91 x 7 cm/, kterou vyplňovala černohnědá vrstva. Žlutohnědý zásyp, který zaujímal tři čtvrtiny plochy objektu, končil u druhé prohlubně / 57 x 62 x 11 cm/, nacházející se u severozápadní stěny jámy. Kolem stěn probíhal ve žlutohnědé hlíně žlábek. Vznikl zřejmě tím, že materiál byl do zahloubených chaty postupně naváván či nasypáván a v závětrí při stěnách zůstal nezaplňovaný prostor. Vrchní část objektu vyplňoval černý zásyp, který rovněž vznikala postupně, což nejlépe dokládá souvislý pruh střeptů a mazanice. Při jihozápadní stěně se zlomky keramiky nacházely ve hloubce 6 cm a při severovýchodní byly 56 cm hluboko. Střepty pocházejí ze dvou až tří větších amfor s rovným, ven vyloženým okrajem, drobnými oušky pod hrdlem a jazykovitými držadly pod výduti. Zdobeny jsou širokými rovnými nebo obloukovitými žlábkami. Jedna z nich nese pod hrdlem řadu šikmo šrafovaných trojúhelníků a pod oušky má dílky. Výzdoby se koncentrují především na výduti, ojediněle se nachází i na hrdle, které jednou nese i stopy malování. Většina keramického materiálu je přepálená až natavena a některé střepty jsou i zkrouceny. Poněvadž v objektu se nám nepodařilo zjistit stopy požáru, můžeme se právem domnívat, že střepty byly vhozeny do objektu již dříve opuštěného a používaného jako odpadní jáma, což nevylučuje ani jejich poloha. Nevyjasněna dosud zůstává otázka, zda představují výrobní odpad nebo zda byly poškozeny při požáru některé z okolních chat. Objekt můžeme zařadit do platěnického stupně kultury popelnicových polí.

- - - - -

Ein Platenitzer-Siedlungsobjekt in Vávrovice /Oprava/.

Im Schulgarten durchforschte man ein Siedlungsobjekt, von unregelmässiger Form. Aus seiner Füllung gewannen wir Bruchstücke von vier, durch Brand stark deformierten Gefässen.

Zjišťovací výzkum ve Štramberku.

Jiří Pavelčík

Pro Krajské středisko památkové péče v Ostravě uskutečnila expositura v Opavě ve spolupráci se Slezským museem v Opavě V. Šikulová zjišťovací výzkum v prostoru chráněné oblasti Kotouč. Na žádost KSPP jsme při něm sledovali několik problémů.

Především bylo nutno zachránit nepatrný zbytek halštatského osídlení Kotouče na "Panské vyhlídce" v rozloze 9 m². Z celkem nevýrazných kulturních vrstev jsme získali atypické zlomky keramiky asi z období slezské kultury.

Při pátrání po paleolitickém osídlení nebyly zachyceny kulturní vrstvy ani v obou ohrožených jeskyních západní stěny Kotouče ani ve čtyřech abri západní stěny "Jurova kamene". Získaná stratigrafická pozorování spolu s pylovými analysami a osteologickým materiálem patrně přispějí k řešení problematiky zdejších jeskynních sedimentů.

Středověká tvrz v prostoru dnešního Smetanova pomníku na vrcholu "Jurova kamene" byla úpravami planiny na odpočívadlo zcela zničena. Podařilo se nám však alespoň částečně osvětlit její fortifikaci. Ukázalo se, že tzv. val, který ji obepínal, je jen přirozený skalní masiv. S obranným systémem však bezpečně souvisel ve skále vytesaný příkop, snad doplněný palisádou. Části středověkých sídelních objektů obdélníkového půdorysu jsme zachytili na západním svahu "Jurova kamene" v blízkosti dnešní "Studánky míru". Na základě keramického materiálu je lze zařadit do XIII. - XIV. stol.

Poněvadž lom na Kotouči má zintenzivnit těžbu: zejména směrem na "Jurův kámen", požádalo nás vedení závodu o provedení zjišťovacího výzkumu této oblasti, aby v případě potřeby bylo možno včas provést zachránovací výzkum. Práce však ukázaly, že "Jurův kámen" byl jen řídce osídlen. Objekty se od okolní půdy barevně neliší, neboť zemina je značně podzolována a jen ojedinělé shluky silně ovětralých střepů dávají tušit přibližná místa někdejších sídelních objektů.

- - - - -

Feststellungsgrabung in Štramberk. Durchforscht wurde der Rest einer Kulturschichte am Kotouč. Man verfolgte die stratigraphischen Verhältnisse in zwei Höhlen und in vier Abris. Revidiert wurde weiter das System einer mittelalterlichen Feste auf der Anhöhe "Jurův kámen". Eine Siedlung aus dem XIII. und XIV. Jahrh. konnte im Raume der "Studánky míru" festgestellt werden.

Výzkum na laténském sídlišti v Jiříkovicích u Brna.

K. Ludikovský

Naleziště se nachází na povlovných severovýchodních svazích "Širokých polí" pod známým návrším Žurán a je vroubeno korytem potoka Rokeznice. Celý areál je znám bohatstvím archeologických nálezů kultury unětické, zvoncovitých pohárů 1), z období laténského 2), římského 3), stěhování národů 4), mladší doby hradištní a j. Letošní výzkum byl zahájen na podkladě zjištění terenním průzkumem v min. roce, provedeném po hluboké orbě, kterým byly zachyceny některé laténské sídelní objekty. Půdní profil sestává z vrstvy hnědo- až černozemní ornice, jejíž podklad tvoří sprašová návěj.

Prvá keltská chata měla ne zcela pravidelný půdorys se zaoblenými rohy a s širokou přílehlou vstupní částí více méně obdélného tvaru, zvýšenou o polovinu zahloubení nad hladinu dna. Podélná osa probíhala s nepatrnou odchylkou ve směru východozápadním (azimut 88°). Obytná část měřila 5,1 x 3,7 m, vstupní zahloubená část 0,9 x 3,4 m; Dno, udusané ve spraši, nacházelo se 1 m pod úrovní dnešního terénu. Vlastní vstupní část sestávala z lavicovitého útvaru, jehož východní část, směřující přibližně na střed podélné jižní strany lze považovati za vchod. Za kúlové jamky možno považovati jamku v jihozápadním nároží a snad 2 jamky při východní stěně; všechny byly značně mělké a sloužily spíše k podepření nežli k zakotvení patrně pultové střechy. Uprostřed objektu nacházela se kotlovitá jáma o $\varnothing$ 0,8 a hl. 0,6 m, při západní (kratší) stěně ohniště a plochý kámen ve tvaru pětiúhelníku, slouživší zřejmě za pracovní stůl. Mělké jámy vně i uvnitř stavby lze považovat za funkčně ne zcela jasné. V nevelké vzdálenosti severně od chaty byla odkryta zásobnicová jáma o $\varnothing$ hrdla 1,6 m a max. $\varnothing$ 2,4 m, hl. 2 m, vyplněná tmavou, blátivou vrstvou s ojedinělými laténskými střepy v horní a halštatskými v nižších částech jámy.

Druhá keltská chata měla silně zaoblený tvar čtyřúhelného půdorysu; podélná osa probíhala přibližně ve směru V-Z. (azimut 98°). Rozměry 1 m pod úroveň terénu do spraše vyhloubené jámy byly 4,4 x 4 m. Vstupní část nebyla připojena z vnější strany, projevila se však vanovitým snížením při jižní stěně uvnitř chaty, obdobně jako oválná, mělká, nepravidelná jamka ve východní části chaty. Asi ve středu západní části chaty nacházelo se do červena vypálené ohniště. Sloužilo nepochybně k zvýšení vyhřívání chaty, neboť krb, připojený k západní kratší stěně patrně svou tepelnou kapacitou nedostačoval a nelze vyloučit jeho jinou funkci. Jeho dno bylo vyloženo drobnými kameny a přehlazeno vrstvou žlutky. Klenba, v době výzkumu již částečně propadlá, byla vyhloubena přímo ve sprašovém masivu a její vrchol patrně vy-modelován. Otvor pro vytápění vyústoval do sousední kotlovité jámy o $\varnothing$ 1,55 a hloubce 2,1 m. Mělká, patrně kúlová jamka při východní stěně neposkytuje dostatečné podklady pro rekonstrukci zastřešení.

Třetí keltská polozemnice blížila se svým půdorysným řešením chatě č. 1. Podélná osa - ne zcela pravidelného zahloubení o rozměrech 4,35 x 3,35 m - probíhala téměř směrem V-Z (azimut 84°). Vchodová část polokruhovitěho obrysu o $D = 1$ m připínala se k jižní podélné stěně. Středová jamka měla nepravidelný oválný obrys a max. hloubku 0,3 m. Dno v hloubce 0,8 m pod povrchem pokrývala síť 21 drobných kúlových jamek s maximální koncentrací ve východní polovině chaty. Jediná kúlová jáma o $\varnothing 0,24$ m byla zahloubena do žlábků, probíhajících podél záp. stěny stavby.

Čtvrtá keltská stavba měla zcela odlišný charakter od předchozích. Celkový obrys byl nepravidelný, více méně oválného až kruhového tvaru. Severozápadní část sestávala z pečlivě vyhloubené vanovité části o délce 4,5 m a šíři 1,5 m a dokonale rovným dnem v hloubce 1,05 m pod povrchem. K ní se připínaly v JV nároží dvě oválné prohlubně. Druhá část objektu sestávala v podstatě ze 3 velkých a více menších jam, vytvářejících téměř polokruhovitý komplex připínající se k JZ podélné části vany. Některé z jam jsou podhloubeny do obvodové stěny, jiné mají lavičky atd. V celku lze soudit, že se jedná o objekt sloužící výrobnímu procesu s větším počtem zúčastněných osob.

Z dalších jam odkrytých na sídlišti lze se zmínit o kuželovité laténské zásobnici o $\varnothing 2,9$ m a hl. 2 m, která narušila mísovitou jamku o $\varnothing 1,5$ m. Ve vzdálenosti 1,6 m severně od kelt. zásobnice nacházela se kotlovitá jáma z období římského o $\varnothing 1,35$ m a hl. 1,8 m a 12 m severně od ní velká keramická pec z téhož období.

Hrnčířská pec sestávala ze 3 částí: pracovního prostoru před pecí, topeniště s topným kanálem a vlastního vypalovacího prostoru. Pracovní prostor měl zhruba kruhovitý obrys o $\varnothing 2,1$ m, po jehož obou stranách se nacházely u dna 0,95 m dlouhé žlaby, sloužící patrně jako opěrné body konstrukční (zastřešení a p.). Pracovní prostor, jehož středová hloubka obnášela 1,5 m, přecházel v topnou komoru a dále v topný kanál. V nejužším místě, na rozhraní topného prostoru a počátku kanálu, měl zaoblený lichoběžníkovitý tvar o světlosti 0,7 x 0,75 m. Rovnou basí vyústil až do dna vypalovací komory, dochované do výše 2 m nad jeho úroveň. Ode dna o $\varnothing 1$ m rozšiřovala se na $\varnothing 1,5$ m, její vrchol lze předpokládat ve výši $\pm 2,5$ m. Dělicí rošt byl sesut na dno pece; původně byl vypracován ze spráše na pomocné kostře z výpletu proutí a štípaných dřev ve výši 1 m nade dnem (podle rozdílnosti vypálení stěn). Výplň jámy nad ssutí roštu tvořily popelovité hlíny, v horní části promísené černozemí a krami spráše z rozpadlé části klenby.

Z nálezů keltských objektů lze uvést především drátěné spony železné i bronzové spojené konstrukce, analogické tvarům ponětovického pohřebiště 5). Keramika není dosud rekonstruována, z charakteristických zlomků lze uvést zlomky kolkované keramiky zdobené otisky soustředných kruhů 6), řetízky horizont. SSS a p., zlomky šrafované tuhové keramiky, esovité tvárněné misky, zlomky nádob z okruhu t.zv. "jemného zboží", zlomky v ruce robených a v pásech vertikálně šrafovaných soudečkovitých tvarů 7) atd. které

dovoluji vřadit toto sídliště do 3-2 st.před.n.l.Hrnčířská pec z období římského se tvarově i chronologicky odlišovala od známých pecí,odkrytých J.Poulíkem 8): z kovových předmětů zde nalezených jsou to ovčácké nůžky, z keramiky zlomky hrubých nádob zdobených obloučky hřeben.rých, nehtovanými vrypy, strmou dvojnásobnou vlnicí, šikmo přesekávanými okraji atd., na jejichž podkladě lze uvedené zařízení datovat do průběhu 2.až 3.st.n.l.9). Upřesnění a vyhodnocení těchto závěrů bude možno uskutečnit až po laboratorním zpracování keramického materiálu.

P o z n á m k y :

- 1) J.Skutil, Zs.MLM I,1941,175
- 2) známé před zcelením katastrů z trati "Široká pole",katastr Slapanice u Brna, viz Skutil, Zs.MLM I,1941,175,J.Filip, Keltové ve střední Evropě 409, tb. 72:16.
- 3) J.Poulík, Jižní Morava, země dávných Slovanů,24-26,obr.9 a,b.
- 4) J.Poulík, l.c.42 a d., AR I, 10 a d.
- 5) J.Skutil, ČMMZ 30,1937,49 a d.,J.Filip,Keltové 188.
- 6) která však nevylučuje nižší datování,viz J.Filip,Keltové 188
- 7) analogické tvarům, které získal J.Poulík ve Tvarožné.
- 8) J.Poulík,obr.9a,b; E.Šimek,Velká Germanie IV, 295, obr. 104.
- 9) J.Filip, Pravěké Československo 304.

Grabung einer latenezeitlichen Siedlung in Jiříkovice bei Brno. Der Fundort befindet sich auf den sanft abfallenden Hängen der Flur "Široká pole" unter der Anhöhe Žuráň und ist von dem Bache Roketnice umflossen. Das Bodenprofil ist aus braunen bis schwarzerdigen Schichten Ackerbodens zusammengesetzt, dessen Unterlage eine Lössdüne bildet.

Die erste keltische Hütte besass einen ziemlich regelmässigen rechteckigen Grundriss mit abgerundeten Ecken, in einem Ausmasse von 5,1 x 3,7 m und ihre Längsorientierung verlief in O-W Richtung. Der im Löss gestampfte Boden war 1 m tief. Der beinahe rechteckige Eingang schloss sich an die südliche Längswand an und war um die Hälfte der Vertiefung ober dem Bodenniveau erhöht. Sehr seichte, möglicherweise Pfostengrübchen in der südwestlichen Ecke und bei der Ostwand (2) dienten wahrscheinlich zur Stützung des Pultdaches. Inmitten des Objektes befand sich eine kesselartige Grube im Durchmesser von 0,8 m, bei der kürzeren Westwand eine Feuerstätte und ein flacher, bearbeiteter Stein, der scheinbar als Arbeitstisch diente.

Die zweite keltische Hütte wies einen stark abgerundeten rechteckigen Grundriss im Ausmasse von 4,4 x 4 m auf und war ungefähr in O-W Richtung orientiert. Der Eingang äusserte sich in einer wannenartigen Vertiefung bei der Südwand im Inneren der Hütte, ähnlich wie eine ovale, seichte, unregelmässige kleine Grube im östlichen Teile der Hütte. Im westlichen Teile der Hütte, ungefähr in der Mitte des Bodens, der 1 m unter der Oberfläche eingetieft war, befand sich eine Feuerstelle. Der Herd, verbunden mit der kürzeren Westwand, war direkt in das Lössmassiv eingetieft und sein oberer Teil wurde wahrscheinlich modelliert. Der Boden war mit kleinen Steinchen ausgelegt und mit gelbem Lehm geglättet. Die Feuerungsöffnung mündete in eine kesselartige Grube mit einem Durchmesser von 1,55 m.

Die dritte keltische Hütte hatte annähernd denselben Grundriss wie die Hütte Nr. 1. Die Längsachse verlief in O-W Richtung; ihre Ausmasse sind 4,35 x 3,35 m. Der halbkreisförmige Eingang war mit der Südwand verbunden und hatte einen Durchmesser von 1 m. Die kleine Grube im Hüttenzentrum wies einen unregelmässigen Grundriss auf und war 0,3 m unter dem Bodenniveau, das sich in einer Tiefe von 0,8 m befand. Die Fläche des Bodens bedeckte ein Netz von 21 kleineren Pfostengruben; bloss eine Pfostengrube befand sich in einem Gräbchen, das längs der Westwand des Baues verlief.

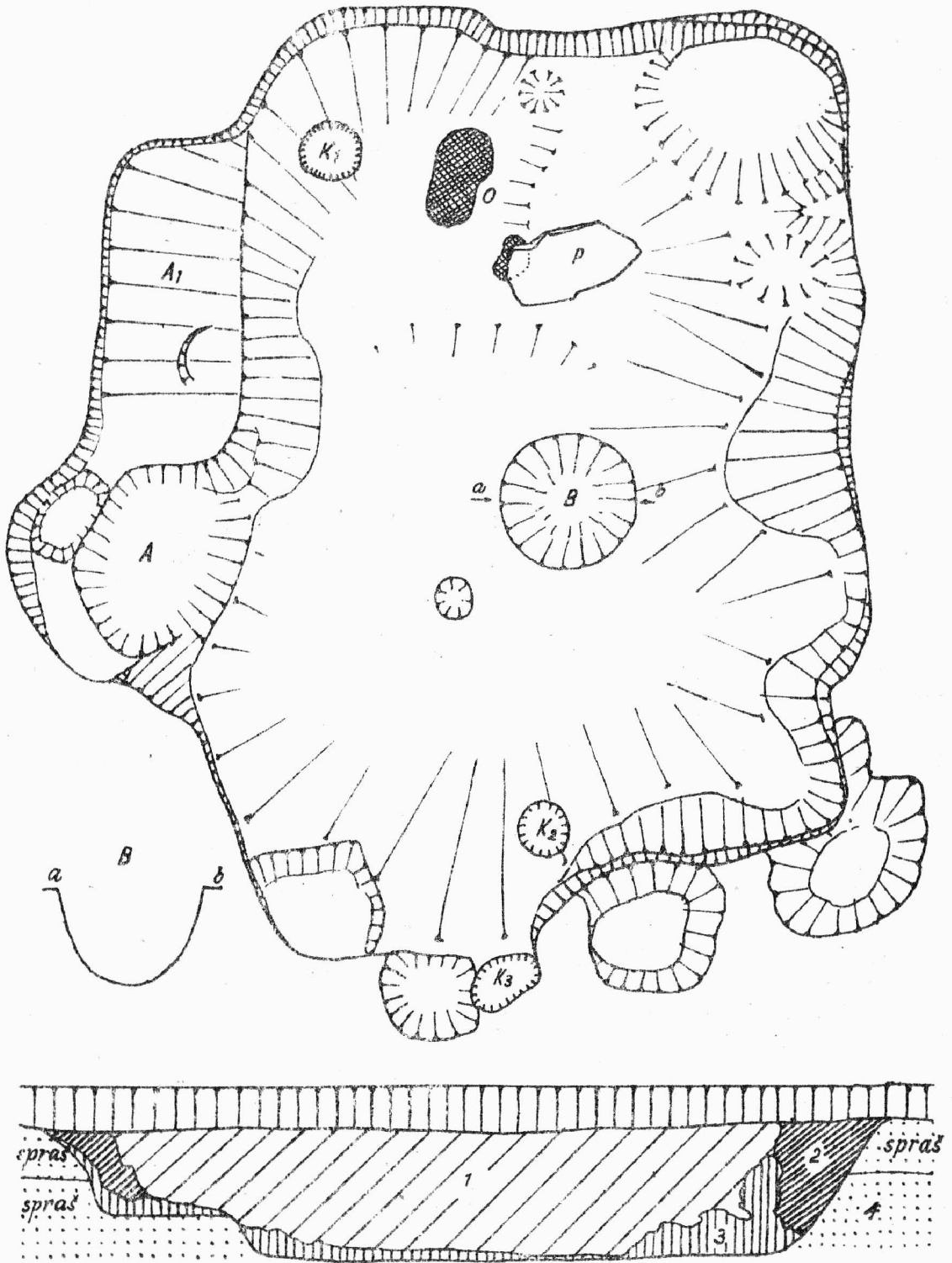
Der vierte keltische Bau hatte einen sehr unregelmässigen Grundriss, bestehend aus einem sorgfältig geglätteten wannenartigen Teil im Ausmasse von 4,5 m x 1,5 m und einer Tiefe von 1,05 m unter der Oberfläche. Rund um diesen konzentrierte sich ein Grubenkomplex, hauptsächlich bei der südwestlichen Längswand. Man kann annehmen, dass es sich um ein Objekt handelt, das zu Erzeugungsprozessen diente.

Von den weiteren Gruben, die auf der Siedlung abgedeckt wurden, wäre eine grössere laténezeitliche kegelförmige Vorratsgrube erwähnenswert, die einen Durchmesser von 2,9 m hatte und eine kleinere kesselartige Grube aus der Kaiserzeit; 12 m nördlich derselben befand sich ein ausgedehnter grosser Töpferherd aus dem gleichen Zeitabschnitt.

Dieser war aus drei Teilen zusammengestellt: der Arbeitsraum vor dem Herd, die Feuerung mit dem Heizungskanal und der eigentliche Ausbrennungsraum. Der Arbeitsplatz hatte einem ungefähr kreisförmigen Grundriss von einem Durchmesser 2,1 m, an dessen beiden Seiten befanden sich beim Boden längliche, 0,95 m lange Rinnen, die scheinbar als Stützpunkte der Konstruktion dienten. Der Arbeitsraum übergang in die Heizungskammer und den Heizungskanal, welcher in den Boden der Ausbrennungskammer mündete. Diese hatte einen flachen Boden ($\varnothing$ 1 m), der sich aufwärts in eine Breite von 1,5 m erweiterte und mit einer aus Lehm modellierten Wölbung endete, deren Reste in der aschigen Aufschüttung gefunden wurden. Der Boden dieses ganzen Systems verlief in einer Tiefe von 1,5 m unter dem heutigen Oberflächenniveau. Der Tragrost (teilende) in der Ausbrennungskammer war ursprünglich auf einem Hilfsgerüst aus gespaltenem Holze und aus Rutengeflecht in einer Höhe von 1 m ober dem Boden errichtet.

Von den Funden aus den keltischen Objekten kann man vor allem eiserne Drahtfibeln sowie bronzene, verbundener Konstruktion anführen. Unter den charakteristischen Keramikbruchstücken befanden sich ebenfalls Scherben der sog. Stempelkeramik, verziert mit Abdrücken konzentrischer Kreise, mit Kettchen horizontaler SSS, Bruchstücke schraffierter Graphitkeramik, S-förmig gebildete Schüsseln, Gefässscherben aus dem Bereiche der sog. "feinen Ware", Bruchstücke handgemachter und in Streifen schraffierter fässchenartiger Formen usw., die es gestatten, diese Siedlung in das 3.- 2. Jahrh. v. u. Ztr. einzureihen. Der Töpferofen beinhaltet eiserne Schäferscheren, von der Keramik wären Bruchstücke grober Gefässe anzuführen, die mit Kammstrichbögen, Nageleindrücken, steiler Doppelwellenlinie, schräg gerillten Rändern usw. verziert sind, auf deren Basis man die angeführte Einrichtung in der Verlauf des 2.- 3. Jahrh. u. Ztr. datieren kann. Eine Präzisierung dieser Schlüsse wird erst nach Verarbeitung des keramischen Materials im Laboratorium möglich sein.

1- světlešedá vrstva   2- hnědá hlinitá s popelem
3- spras promísená popelem   4- spras prim.

1:40

Jiřkovice. Plán keltské chaty-polozemnice - č.1.

Druhý rok výzkumu na laténském sídlišti v Klentnici
/okr. Mikulov/.

Jiří Meduna

Výzkum laténského sídliště v Klentnici pokračoval v roce 1959 na parcele č. 998/1, kde byl v předešlé sezoně nasbírána bohatý střepový materiál /viz Přehled výzkumů 1958, Brno 1958, str. 51/. Sondování však ukázalo, že na lokalitě, která leží na svahu a byla v pravěku několikrát osídlena /nálezy neolitické, halštatské, laténské, římské a slovanské/ se vytvořila kulturní vrstva, v níž jsou nálezy z jednotlivých epoch značně promíchány. V sondách položených nejnižší na svahu dosahovala tato vrstva mocnosti přes 100 cm a nebylo v ní možno rozlišit zásypy objektů. Pouze v sondách situovaných těsně u silnice Klentnice-Pavlov bylo podloží těsně pod ornici a v těchto místech se také podařilo zjistit půdorysy dvou laténských objektů.

Objekt č. 1 měl půdorys obdélníka se zaoblenými rohy s delší osou ve směru Z-V. Východní polovina jižní stěny tvořila výklenek, uprostřed jižní stěny stál velký vápencový kámen. Do dna objektu bylo zapuštěno celkem 12 kúlů, nepravidelně rozmístěných. Největší nakupení kúlových jamek bylo pozorováno v západní polovině, kde jsou menší skupiny v rozích a uprostřed dna. Ve východní části jsme zjistili kúly jen po jednom v rozích a ve dně poblíž východní stěny. Přibližně uprostřed severní stěny se zachovaly zbytky ohniště, které mělo dno z vypálené mazanice. Přesný tvar ohniště se však nedal zjistit, poněvadž leželo nehluboko pod povrchem /asi 40 cm od povrchu, 63 cm nade dnem objektu/ a téměř celé je zničila hluboká orba. Rozměry objektu: 5,00 x 3,60 m, maximální hloubka 105 cm od povrchu.

Ve vzdálenosti 55 cm na západ od západní strany objektu byla malá jáma kruhového půdorysu, v hloubce v níž se podařilo v podloží zjistit její půdorys měla průměr 105 cm. Dosahovala hloubky 130 cm a směrem ke dnu se rozšiřovala až na 160 cm. Patří nepochybně k popsánému objektu a měla asi funkci jakéhosi sklípku. Obsahovala velmi málo materiálu.

Objekt č. 2. Byl v půdorysu obdélný s delší osou ve směru Z-V. Stěny se šikmo svažovaly k plochému dnu, v němž byly tři kúlové jamky rozmístěné ve směru podélné osy. Rozměry objektu: 4,90 x 2,80 m, hloubka dna 80 cm pod povrchem.

Materiál z obou laténských objektů tvoří především keramika, v níž naprosto převažují tvary vytáčené na hrncířském kruhu. Jsou tu střepy ze svisle rýhovaných situl z tuhé hlíny, ale i střepy z nádob téhož typu, vyrobených z dokonale plevelené hlíny a zdobených pečlivě provedeným svislým rýhováním. Mimo to se hojně vyskytují i střepy nádoby jiných tvarů, úplný výčet typů však nemůžeme podat, poněvadž materiál není dosud rekonstruován. Z ostatních nálezů se v objektech našly zlomky železných nástrojů, přesleny, kostěná šídla a v objektu č. 2 i rohovecový škrabák, zřejmě druhotně použitý.

V dalších sondách byl hojný keramický materiál, dva bronzové náramky, zlomky bronzové a železné spony, hliněná závaží a přesleny, železné nástroje a jiné. Nejpozoruhodnější je zlomek dna nádoby z tuhové hlíny, na jehož vnější straně je ornament, který by bylo možno pokládat za značku ve formě t.zv.kuřecí stopy, jejíž smysl bývá různě vykládán /1/. Byl by to první nálezy tohoto druhu značek na Moravě. Klentnický exemplář by však bylo možno přiřadit i ke značkám ve tvaru rovnoramenného kříže /2/.

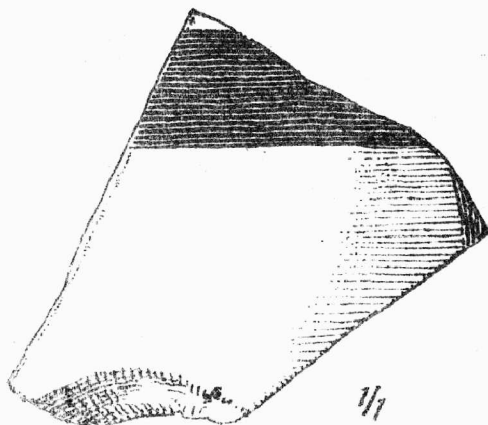
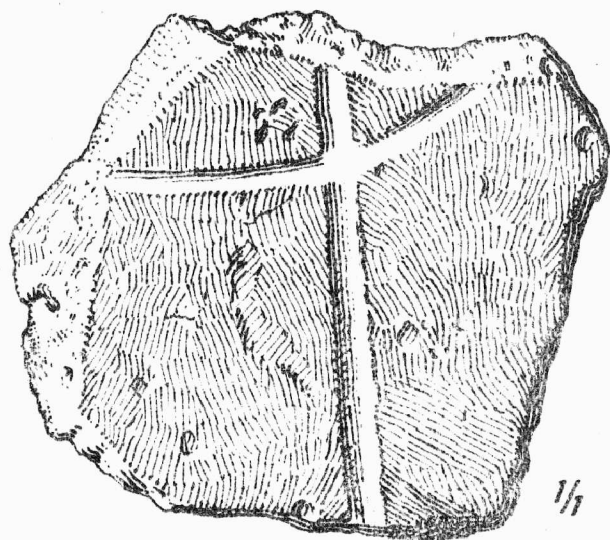
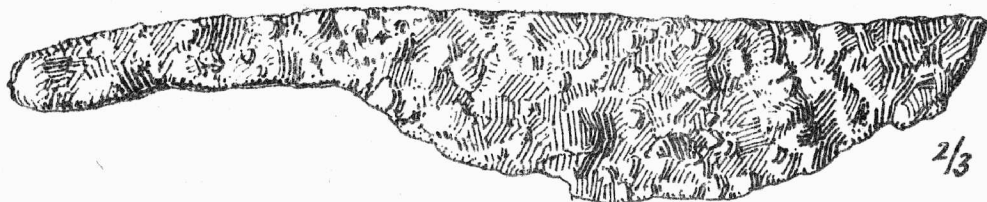
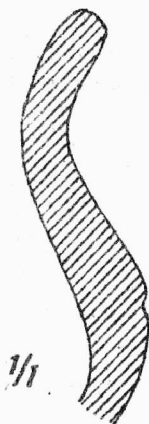
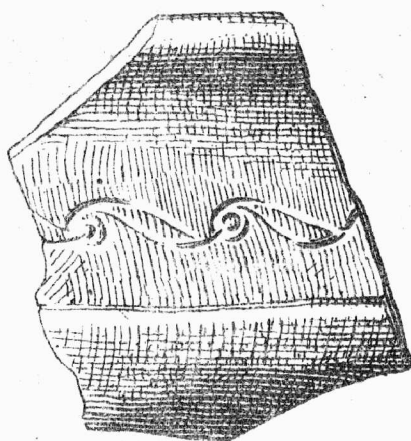
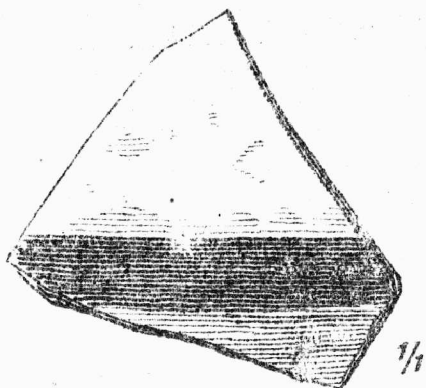
Předběžně lze klentnické sídliště zařadit do pozdně laténského období, což je potvrzováno celkovým charakterem materiálu. Kovový inventář je sice málo průkazný, zato keramika je typická pro pozdní období. Jsou tu střepy svisle rýhovaných situl z jemně plavené hlíny, zlomky nádob vejčitých tvarů a střepy s vhlazovanou výzdobou. Zvláštní pozornosti zasluhují střípky malované keramiky, jež je na Moravě dosud vzácná /3/ a všeobecně patří k nejmladším projevům laténské kultury. /4/ Těžiště laténského osídlení v Klentnici je tedy možno položit do druhé poloviny posledního století před změnou letopočtu. Ojedinelý střep misky zdobené pod hrdlem vkolkováným ornamentem je spíše v souvislosti se starším mladohalštatským osídlením.

Mimo materiálu laténského byly ve vrstvách četné nálezy halštatské a římské. Z doby římské jsou také dvě menší jámy. Lokalita je pro další výzkum nevhodná, poněvadž promíchané a značně silné kulturní vrstvy neumožňují získat spolehlivé nálezy celky a zjistit půdorys sídelních objektů.

P o z n á m k y :

- 1) M. Hell, Bodenzeichen auf Gefässen der Spät-La-Tène-Zeit, WPZ IX-1922, 109 a d.; týž, Neue Beiträge zur Vor- und Frühgeschichte des Dürrenberges bei Hallein, MAGW LVI-1926, 330; týž, Bodenzeichen auf keltischen Gefässen aus Hallstatt, Germania 18-1934, 189 a d.; týž, Alte und neue Funde aus Hallstatt, MAGW LXVI-1936, 62-63, týž, Zur Verbreitung der Bodenzeichen auf spät-keltischen Kammstrichgefässen, Germania 24-1940 118 a d.; týž, Keltische Bodenzeichen auf römischem Gefäss aus Hallstatt, Arch. A. 2-1949, 81 a d.; L. Horáková-Jansová, Laténská tuhová keramika v Čechách a na Moravě, Pam.arch. XLVI-1955, 174 a d.
- 2) Vídeň-Leopoldsberg /R. Pittioni, La Tène in Niederösterreich, 101/. Značka v podobě rovnoramenného kříže v kruhu je na dně uvnitř misky z Moravského Krumlova /NM v Praze, inv.č.58683/.
- 3) Brno-Obřany; Držovice /okr. Prostějov/; Holubice /okr.Slavkov/; Milovice /okr. Mikulov/; Ptení /okr. Prostějov/; Staré Hradisko /obec Malé Hradisko, okr. Prostějov/; Střelice /okr. Znojmo/.
- 4) J. Filip, Keltové ve střední Evropě, Praha 1956, 217 a d.

Das zweite Forschungs-jahr auf der latènezeitlichen Siedlung in Klentnice, Bez. Mikulov. Im Jahre 1959 wurde die Grabung auf der latènezeitlichen Siedlung in Klentnice, Parzelle Nr. 998/1 fortgesetzt, wo man im vorigen Jahre ein reiches Scherbenmaterial sammelte. Es zeigte sich jedoch, dass die Lokalität keine günstigen Bedingungen zur Erfassung von Siedlungsobjekten besitzt. Die Siedlung liegt auf einem Hange und war in der Vorgeschichte mehrere Male besiedelt /neolithische-, hallstatt-, latènezeitliche-, römische- und slawische Funde/. Die Kulturschichten, durch Abschwemmung bedeutend gemischt, erreichen eine Mächtigkeit von über 100 cm. Bloss bei der Strasse Klentnice - Pavlov gelang es uns, die Grundrisse von zwei latènezeitlichen Objekten einzufangen. Im Objekte Nr. 1 waren am Boden der Grube 12 Pfosten Gruben unregelmässig angebracht. Bei der Nordwand wurde durch Ackern eine Feuerstätte gestört. Westlich von dem Objekte entdeckten wir eine kleine kreisförmige Grube. Das Objekt Nr. 2 war rechteckig mit drei Pfosten in der Längsachse. In den Objekten, sowie in den Sonnen war ein typisches spätlatènezeitliches Material. Interessant ist der Scherben eines graphit tonigen Gefässes, das am Boden ein Zeichen in Form einer Hühnerfussspur aufwies. Neben der üblichen Keramik fand man auch kleine Scherben der bemalten Keramik.

Laténské sídelní objekty ve Vlčnově /okr. Uh. Brod/.

Jiří Pavelčík

Členové JZD Vlčnov oznámili nález pravěkých předmětů, které získali při výkopu základů pro úpravnu krmiv třetího kravínu v trati "Za dvorem". Podepsaný při výzkumu naleziště zjistil, že výkopem byly zachyceny dva pravěké objekty, které se zahluhovaly do žluté spraše, od níž se odlišovaly sytě černou výplní.

Prvý menší objekt byla okrouhlá jamka o délce os 110 x 140 cm, hluboká 64 cm od úrovně spraše /plus 20 cm černé vrstvy podbrázdí a 25 cm šedočerná ornice/. V jamce nebylo nálezů.

Druhý objekt tvořila spodní část sídelní jámy, jejíž východní strana spadala téměř kolmo k rovnému dnu. Západní stěna byla esovitě prohnutá. Zjištěná délka ve směru Z-V činila 260 cm, hloubka od dnešního povrchu 110 cm /22 cm ornice/. Stejnorodý sytě černý zásyp obsahoval v celé ploše stopy popela. Pro pokročilé stavební úpravy bylo možno prozkoumat obsah jámy jen v pruhu širokém 40 cm. Nalezli jsme zde zlomky stradonického hrnce, zdobené typickou žlábkovanou výzdobou, zhotoveného z hlíny s velkým obsahem tuhy, dále větší část na kruhu robené amfory s prohnutým hrdlem, plastickým páskem na bázi hrdla a mělce rytým mřížováním na svrchní části výduti. Z ostatních střepů zasluhuje zmínky zlomek větší nádoby, zdobené svíslým prstováním. S keramikou se nacházelo větší množství kostí, především z vepře a tura domácího.

Popsané objekty můžeme na základě keramického materiálu zařadit do 1. stol. před n.l. Jsou částí většího sídliště, které se rozprostírá na východním okraji vesnice u malého potůčku, jenž vyvěrá na severních svazích koty 364, zv. Černá hora. Pracovníci brodského muzea zde již dříve zjistili rozsáhlé sídliště z období římského imperia. Výskyt pozůstatků stradonické kultury na tomto nalezišti je typickým zjevem, vyskytující se i na jiných známých sídlištích z tohoto časového úseku v Poolšaví.

- - - - -

Laténezeitliche Siedlungsobjekte in Vlčnow /Bez.Uh.Brod/.

Aus einem Siedlungsobjekt wurden Keramikbruchstücke gewonnen. Diese gehören den typischen Stradonitzer-Gefässen und einem grösseren Gefässe mit feingeritztem Gittermuster auf seinen Schulter, an.

Pozdnělaténský kostrový hrob v Mikulově.

K. Ludikovský

Pískovna v trati "Na rybníkách" východně od Mikulova je známa četnými, především hrobovými nálezy z období kultury únětické, laténské a římské 1). Při odebirání písku zřítla se větší část laténskéhó kostrového hrobu při severní stěně pískovny. Dno hrobové jámy bylo zahloubeno 0,55 m pod úroveň dnešního terénu; zásyp tvořila šedá hlína promísená pískem. Orientace hrobu probíhala asi ve směru J (hlavou) - S. V porušeném hrobě se nacházela vpravo za lebkou situlka, zhotovená z hlíny promísené hrubým pískem a tuhou, s lištou vydělenou malým žlábkem, oddělující šrafované tělo od pohrdlí a ovaleného okraje. Situlka byla opravována dlouhým, pásovým železem, probíhajícím dvěma třetinami vnější části dna téměř do poloviny šrafované stěny. Patinou zbarvená pravá část horní čelisti svědčí o přítomnosti bronzového předmětu (spony?). Podle údajů dělníka nacházel se na levé ruce náramek ze železného drátu o průměru 4 mm a celkovém Ø 8 cm. Lze předpokládat, že se jedná s největší pravděpodobností o hrob starší, 40 až 60ti leté ženy se silně dolichokranní lebkou (L 1 = 68,7) 2).

Hlavní oporou datování je tuhová situlka, která tvarem i materiálovým složením svědčí pro pozdnělaténské období 3). Toto datování podporuje i železný náramek; dokladů o použití tohoto kovu při výrobě ozdob přibývá s průběhem závěrečného laténskéhó období. Je to na př. hraněný náramek z pozdnělaténskéhó kostrového pohřebiště v Lovčičkách, datovaného drátěnými sponami spojené konstrukce, šrafovanými tuhovými situlkami, koníčkovitou záponou atd. 4), z obdobně datovaného žárového pohřebiště v Ponětovicích 5) a j.

P o z n á m k y :

- 1) I. Peškař, Výzkum v trati "Na rybníkách" u Mikulova, kde viz i další literat., Přehled výzkumu 1956, v tisku.
- 2) Podle anthropologického posudku M. Stloukala.
- 3) J. Filip, Keltové ve středí Evropě 204.
- 4) K. Ludikovský, Výzkum laténskéhó kostrového pohřebiště v Lovčičkách, Přehled výzkumu 1957, 46-51.
- 5) J. Filip, Keltové, obr. 34:4.

- - - - -

Spätlaténezeitliches Skelettgrab in Mikulov. Die Sandgrube in der Flur "Na rybníkách" östlich von Mikulov ist durch häufige, besonders aber durch Grabfunde der Aunjetitzer Kultur, sowie laténe- und kaiserzeitliche bekannt. 1). Bei der Sandgewinnung an der Nordwand der Sandgrube stürzte der grösste Teil eines laténezeitlichen Skelettgrabes ein. Der Boden des Grabes war

0,55 m unter dem heutigen Terrainniveau eingetieft, die Ausschüttung bildete graue mit Sand durchgemischte Erde. Die Graborientierung verlief ungefähr in Süd-(Schädel) Nordrichtung. In dem beschädigten Grabe befand sich rechts hinter dem Schädel eine Situla, hergestellt aus Ton, der mit Graphit und grobem Sande durchmengt ist. Der Hals mit abgerundetem Rande ist vom schraffierten Gefässkörper durch eine Leiste getrennt, die durch eine kleine Rille geteilt ist. Die Situla war mit einem langen Eisenband repariert. Dieses verläuft in zwei Dritteln der äusseren Bodenpartie und reicht fast bis zur Hälfte der schraffierten Wand. Patinespuren auf dem rechten Oberkiefer zeugen von dem Vorhandensein eines bronzenen Gegenstandes (Fibel). Nach Angaben der Arbeiter befand sich auf der linken Hand ein Armband aus Eisendraht (Durchschnitt 4 mm und der gesamte Ø 8 cm). Man kann annehmen, dass es sich mit grösster Wahrscheinlichkeit um die Bestattung einer älteren, 40 bis 60-jährigen Frau mit stark dolichokranem Schädel handelte (L 1 = 68,7) 2).

Der Hauptanhaltspunkt für die Datierung ist die graphitierete Situla, die formgemäss, sowie in der Materialzusammensetzung für die Spätlaténezeit zeugt 3). Diese Datierung unterstützt ebenfalls das eiserne Armband; Belege von der Verwendung dieses Metalles zur Erzeugung von Ziergegenständen nehmen im Laufe der Endphase der Laténezeit zu. Es ist dies z.B. ein gekantetes Armband von dem spätlaténezeitlichen Gräberfeld in Lovčičky. Dieses wird durch Drahtfibeln verbundener Konstruktion, schraffierten sowie graphitierten Situlen, einer Spange u.w. 4), von dem ähnlich datierten Brandgräberfeld in Ponětovice, 5) u. a. datiert.

Laténská lebka z Mikulova.

Milan Stloukal

Při záchranné akci v Mikulově získal K. Ludikovský pozůstatky lidské kostry, kterou podle nálezů lze zařadit do laténského období. Zachovaly se pouze mozkovna, pravá polovina lůžkového výběžku horní čelisti a dolní epifysa kosti ramenní. Mozkovna je špatně zachovaná, chatrná, rozpadala se před konservací při dotyku. Je mírně deformovaná, má rozbitou basi, je středně robustní se středně silným reliefem svalových úponů, švy jsou zcela srostlé.

Norma lateralis - středně silná glabella (III. st.), klenuté čelo a klenutý týl, protuberantia occipitalis externa hrbolovitě vytvořena (2. st.), bradavkové výběžky středně velké. Kořen nosu mělký.

Zepředu má lebka středně široké čelo, středně velké nadočnicové oblouky a vysokou klenbu temene. Horní okraj oční je ostrý.

Zhora má obrys ovoidu, úzké čelo a vyčnívající týl. Lambdový šev je složitý, je vytvořena os apicis.

Chrup je dosti silně obroušen, všude je patrná tmavší zubovina, prořezání pravidelné.

Změřit bylo možno pouze největší délku a šířku lebky a z nich vypočítat index délkošířkový, a obvod lebky. V absolutních mírách je lebka velmi dlouhá a úzká, indexem hyperdolichokraní.

Největší délka lebky (1)	191 mm
Největší šířka lebky (8)	131 mm
Obvod lebky (23)	517 mm ?
Index délkošířkový (I 1)	68,7

Určení: jde o kostru člověka, zemřelého ve věku maturus, spíše ženy.

Laténezeitlicher Schädel aus Mikulov - bei einer Rettungsaktion wurde eine sehr beschädigte Hirnschale eines erwachsenen Menschen gefunden. Diese ist hyperdolichokran und gehörte eher einer Frau als einem Manne an.

Sídliště z období římského imperia v Uh. Brodě.

Jiří Pavelčík

V trati "Zběsné", která zaujímá ostrožnu, tvořenou Olšavou a potůčkem Korečnicí, se nachází při okraji města známé sídliště. Na jaře roku 1959 při hluboké orbě nově zcelených lánů JZD byla srovnávána asi 1 m vysoká mez, která dělila naleziště na dvě části. V průběhu terénních úprav jsme získali z kulturních vrstev hojný keramický materiál.

K nejzajímavějším nálezům patří zlomek terra sigillata, nesoucí v reliefovém provedení doprava kráčeujícího ověnceného býka s pásem, který mu obepíná v úrovni posledního žebra tělo. Morfologicky se blíží zjištěný motiv zlomku z Argonne /1/, na němž býk kráčí doleva, chybí mu však ověncení rohů. Argonnský zlomek je datován kolikem keramiká TOCCA, který pracoval v tamějších dílnách za vlády Trajanovy a Antoninovy. I když bezpečně nemůžeme námi získaný zlomek připsat tomuto výrobcí, přece jen pojetí motivu, rozvržení plochy a zpracování je u obou nálezů blízké a dovoluje nám je zařadit přibližně do téhož období.

Provinciální keramika je zastoupena zlomky na kruhu robených nádob, s ostře profilovaným tělem. Ojedinele je povrch potřen červeným lakem, do kterého jsou vyškrabány řady úseček. Podstatnou část nálezů tvoří tzv. barbarská keramika. Její jemně provedené situlovité a miskovité tvary jsou zdobeny meandry a svastikami, rytými ozubeným kolečkem, hřebenováním, nepravidelně rozhozenými dolíky či řadami důlků. Hrubotvará keramika hrncovitých, situlovitých a mísovitých forem je zdobena hřebenováním, "rozmarýnkou", nepravidelnou vlnicí, mřížováním, klikátkou a skupinami žlábků, metopovým ornamentem, otisky prstů, oblých i trojúhelníkovitých kolků a tenkostěnných rourek.

Na základě rozboru materiálu a výzdoby můžeme sídliště na Zběsných u Uh. Brodu zařadit do II. - IV. stol. n.l., což odpovídá datování zjištěnému i na dalších poolšavských lokalitách z tohoto období. Ojedinele se mezi materiálem z období římského imperia našly i zlomky stradonické keramiky, která zde běžně doprovází tato sídliště, a střepy z IX. stol. n.l., pocházející asi ze sousedního sídliště v trati "Korečník".

P o z n á m k y :

- 1) G.Chenet et G.Gaudron-La céramique sigillée d'Argonne. Paris 1955, fig. 58-B.

Siedlung aus der Zeit des römischen Imperium in Uh. Brod.
Im der Flur "Zběsné" konnten aus einem beschädigten Objekt Scherben provinz. und der sog. barbarischen Keramik gerettet werden. Mit diesen gewann man gleichzeitig ein Terra sigillata Bruchstück, das mit dem Relief eines nach rechts schreitenden Stieres mit bekränzten Hörnern und umgürteten Lenden, verziert ist. Typologisch naht das aufgefundene Motiv einem Bruchstücke aus Argonne /1/.

Zachraňovací výzkum na sídlišti z doby římské v Hrádku.

Jaroslav Tejral

Sídliště v trati "U statku" na katastru obce Hrádek, okr. Znojmo, leží na nízké vyvýšenině jihozápadně obce, těsně nad zavodňovacím kanálem Krhovice - Hevlín asi 500 m severně od toku řeky Dyje. O římských nálezích z okolí Hrádku se zmiňuje již E. Beninger /1/ avšak dnes lze jen ztěžím rozhodnout, zda je naleziště, které Beninger uvádí /Schulturnplatz/, v nějaké bližší souvislosti se sídlištem v poloze "U statku". Ze starších nálezů z Hrádku, jež však postrádají určitějších nálezových okolností, stojí za zmínku trojdílný kostěný hřeben, zdobený koncentrickými kroužky, který již bezpečně pochází z uvedené lokality /2/.

Loňského roku na podzim zasáhl zde bagr při hloubení křechtů kulturní vrstvu a několik sídlištních objektů z doby římské. Pracovníci brněnské pobočky AUČSAV provedli na ohroženém místě zachraňovací akci, která přinesla určitý počet střepového materiálu z většího sídlištního objektu a povrchových sběrů. Objekt, který se rýsoval ve stěně průkopu, měřil asi 4 m a mísovité se zahluboval do sprašové návěže, kryjící štěrkové podloží vyvýšeniny. Výplň tvořila tmavá popelovitá hlína, promíšená zvířecími kostmi, uhlíky a zlomky mazanice. Dno neslo známky vypálení a dusání.

Z objektu jsou důležité dva téměř celé keramické tvary, z nichž je chronologicky nejprůkaznější miniaturní miska na nožce. Tato nádobka, k níž lze uvést více analogií z moravských nalezišť, náleží k variantám, jejichž dutá nožka je vytvořena samostatně a nasazena jako zvláštní část ke konickému spodku misky. Na základě většího počtu sídlištních i hrobových celků, lze uvedenou formu, vyznačující se splnutím jednotlivých tektonických článků, okraje, hrdla a spodku, v jednoduše ostře profilovaný tvar, datovat nejdříve ke sklonku 2. století. Současně byla nalezena široká nečleněná mísa, jejíž povrch je lešten tuhým a zdoben několika horizontálními řadami klínovitých vrypů. Spodní část nese obvodovou klikatku, provedenou stejnou technikou. Z celku vyniká ještě zlomek výrazně profilované provinciální nádoby, vyrobené na hrnčířském kruhu z jemně plavené hlíny, vypálené do červena. Povrch nádoby byl pokryt poměrně silnou vrstvičkou světle červeného firnisu a zpestřen tmavočerveným mramorováním. S výzdobou tohoto druhu se setkáváme v provinciích, zejména porýnských, velmi často. Největší oblibě se zmíněný výzdobný prvek těšil v 1. a 2. století n.l. /3/.

Ostatní střepový materiál nevybočuje nikterak z rámce typické sídlištní keramiky, jak ji známe z většiny nalezišť na Moravě, a lze jej zhruba datovat k závěru druhého a do třetího století.

P o z n á m k y :

- 1) E. Beninger - H. Freising, Die germanischen Bodenfunde in Mähren, 1933, 26, lok. 38.
- 2) Uloženo v Moravském museu, inv. č. 72650.
- 3) E. Bónis, Die kaiserzeitliche Keramik in Pannonien I. Die Materialien der frühen Kaiserzeit, Diss. Pann. II, 20, 1942, 41.

Rettungsgrabung auf einer kaiserzeitlichen Siedlung in Hrádek. In der Flur "U statku" im Kataster der Gemeinde Hrádek führten Angestellte des Archäologischen Instituts, Zweigstelle Brno eine Rettungsgrabung durch, die zwei fast ganze keramische Formen aus dem Ende des 2. Jahrh. erbrachte.

Als chronologisch bestes Beweismaterial ist ein Miniaturfussschüsselchen. Dieses Gefässchen, zu welchem man mehrere Analogien von mährischen Fundorten anführen kann, gehört den Varianten an, deren hohler Fuss selbständig gebildet und als separater Teil auf den konischen Boden der Schüssel aufgesetzt wurde. Auf Grund der grösseren Anzahl von Siedlungs- sowie Grabeinheiten, kann man die angeführte Form, die sich durch Zusammenschmelzen der einzelnen tektonischen Glieder wie Rand, Hals und Unterteil in eine einheitliche scharf profilierte Form, kennzeichnet, ungefähr in das Ende des 2. Jahrh. datieren. Gleichzeitig wurde eine breite ungliederte Schüssel gefunden, deren Oberfläche mit Graphit geglättet und mit einigen horizontalen Reihen keilförmigen Ritze verziert ist. Der untere Teil trägt ein umlaufendes Zick-Zack, durchgeführt in derselben Technik. Aus diesem Komplex ist noch besonders das Bruchstück eines markant profilierten provinzialen Gefässes erwähnenswert, das aus feingeschlemmtem Ton auf der Töpferscheibe erzeugt und rot ausgebrannt ist. Oberfläche des Gefässes war mit einer verhältnismässig starken hellroten Firnisschichte überzogen und mit dunkelroter marmorierender Bemalung verziert. Diese Art der Verzierung finden wir sehr oft in den Provinzen, besonders im Rheingebiet. Das angeführte Verzierungselement erfreute sich grösster Beliebtheit im 1. und 2. Jahrh. u. Ztr. (3).

Das weitere Scherbenmaterial weicht nicht vom Rahmen der typischen Siedlungskeramik, wie sie uns von den meisten Fundorten in Mähren bekannt ist und kann ungefähr in die Wende des 2. und 3. Jahrh. datiert werden.

Další výzkum na sídlišti z doby římské u Křepic /okr. Hustopeče/.

Ivan Peškař

Na sídlišti z doby římské v trati "Záhumenice" u Křepic se koncem léta r. 1959 uskutečnil druhý výzkum, jehož úkolem bylo navázat na výsledky prací, provedených na této lokalitě na podzim roku 1958, /1/ rozšířit dosud odkrytou část o další plochu a získat nové poznatky o rozlehlosti osady.

Kromě osamocené odpadové jámy se podařilo odkrýt pozůstatky dalších pěti chat, takže s příbytky, objevenými v předcházející sezóně bylo zde prozkoumáno celkem devět sídelních objektů, provedených poměrně jednotným způsobem. Půdorysy čtyřúhelníkového tvaru se zaoblenými rohy ukazují, že šlo o chaty o jedné místnosti, výklenkovitě rozšířené obvykle v jižní delší stěně. Rozměry chat, ježichž stěny a střechu nesly kůly, zpravidla umístěné ve středech kratších stran, v protilehlých dvojicích na delších stranách a doplněné většinou ještě středovým kulem uprostřed podlahy, se pohybují od 390 x 290 cm do 530 x 420 cm. Podlahu tvořila udupaná hlinitá plocha, která byla v některých případech pravděpodobně utvrzována vypalováním. Zřetelné stopy po ohništích byly patrné pouze v jednom obydlí. Chaty, orientované delší osou 7x ve směru VSV-ZJZ a ve dvou zbývajících případech od Z k V a od SSZ k JJV, byly od sebe různě vzdálené a neposkytly zatím ucelenější obraz o uspořádání osady.

Kromě značného množství střepového materiálu, z něhož bude možno rekonstruovat větší počet nádob, vyskytly se ve výplni objektů, odkrytých v r. 1959, také hliněné přesleny, železné a bronzové předměty, drobné kostěné nástroje a skleněný korál. Ve srovnání s výzkumem v r. 1958 byla bohatěji zastoupena mazanice a zvířecí kosti, nálezů provinciálního původu bylo však méně. Z nich vynikají zvláště část velké zásobnice s okružím a emailovaná spona, pozoruhodné i svým společným výskytem v jednom objektu.

Nově získané nálezy ze sídliště u Křepic lze klást většinou na konec 2. a do první poloviny 3. století n.l.

P o z n á m k a :

1) Srov. Přehled výzkumů 1958; str. 53-56.

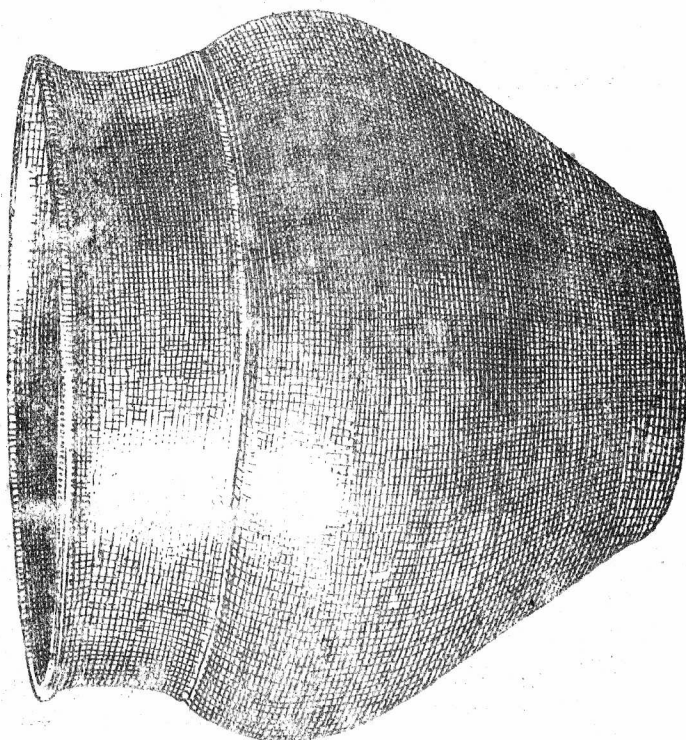
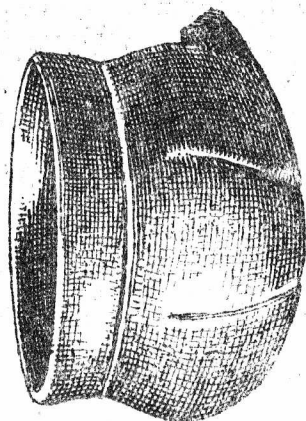
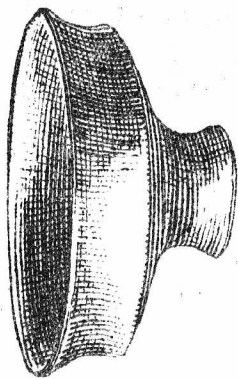
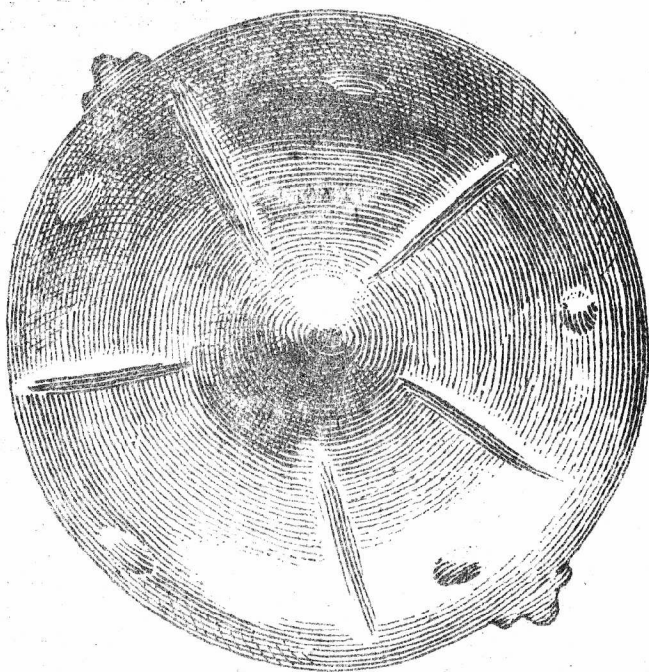
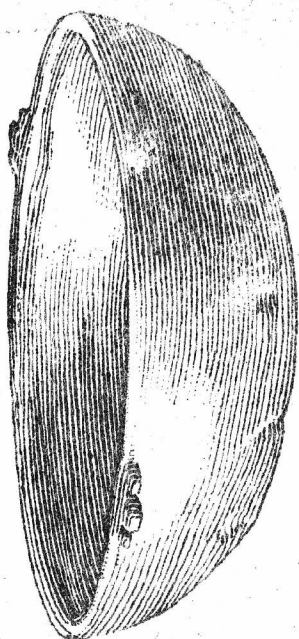
Fortsetzung der Grabung einer kaiserzeitlichen Siedlung bei Křepice (Bez. Hustopeče). Auf der kaiserzeitlichen Siedlung in der Flur "Záhumenice" bei Křepice verwirklichte sich zu Ende des Sommers 1959 eine zweite Grabung, deren Aufgabe es war, an die, auf dieser Lokalität im Herbst 1958 erworbenen Arbeitsergebnisse anzuknüpfen, (1), den bisher abgedeckten Teil um eine weitere Fläche zu erweitern und neue Erkenntnisse über die Ausdehnung der Siedlung zu erwerben.

Ausser einer vereinzelt Abfallgrube gelang es, Überreste von weiteren fünf Hütten abzudecken, so dass mit den früheren, in der vorhergehenden Saison entdeckten, hier im ganzen neun Siedlungsobjekte durchforscht werden konnten, die auf eine verhältnismässig einheitliche Art durchgeführt wurden. Die rechteckigen Grundrisse mit abgerundeten Ecken zeigen, dass es sich um Hütten mit einem Raume handelt, der nischenartig, gewöhnlich in der längeren Südwand erweitert ist. Die Ausmasse der Hütten, deren Wände und Dächer von Pfosten getragen wurden, die gewöhnlich in der Mitte der kürzeren Seiten, in gegenüberliegenden Paaren auf den längeren Seiten angebracht waren und die meistens noch mit einem Mittelpfosten inmitten des Fussbodens ergänzt wurden, bewegen sich von 390 x 290 cm bis zu 530x420 cm Grösse. Den Fussboden bildete eine gestampfte Lehmfläche, die in einigen Fällen wahrscheinlich durch Ausbrennen gefestigt war. Deutliche Spuren von Feuerstellen waren bloss in einer Wohnstätte wahrnehmbar. Hütten, die mit der längeren Achse eine ONO-WSW Richtung (7 Fälle) und in zwei Fällen eine W-O und NNW-SSO Orientierung aufwiesen, waren voneinander verschieden entfernt und gewährten vorläufig kein geschlossenes Bild der Siedlungsgestaltung.

Ausser einer bedeutenden Menge Scherbenmaterials, aus dem es möglich sein wird, eine grössere Anzahl von Gefässen zu rekonstruieren, kamen in der Füllung, der im Jahre 1959 abgedeckten Objekte, auch tönernerne Spinnwirteln, eiserne und bronzene Gegenstände, kleine knöchernerne Werkzeuge und eine Glaskoralle zum Vorschein. Im Vergleich mit der Grabung im Jahre 1958 war der Lehmewurf und Tierknochen reicher vertreten, Funde provinziellen Ursprunges jedoch weniger. Von diesen ist besonders der Teil eines grossen Vorratsgefässes mit Krause und eine gleichseitige Emailfibel durch ihr gemeinsames Vorkommen in einem Objekte bemerkenswert.

Die neuerworbenen Funde von der Siedlung bei Křepice kann man vorwiegend in die erste Hälfte des 3. Jahrh. u. Ztr. datieren.

Tab. 15.

Křepice. - Sidlistě z doby římské. $\frac{1}{2}$

Sídliště v trati "Spodní Kolberky" u Blučiny.

Ivan Peškař

Před nedávnou dobou objevil J. Teplý, laborant Archeologického ústavu ČSAV, odb. v Brně, velké sídliště z doby římské v trati "Spodní Kolberky" nedaleko Blučiny (okr. Židlochovice) a povrchovým sběrem získal odtud kromě jiných nálezů také bronzovou minci císaře Severa Alexandra (222-235) 1/.

Po podzimní hluboké orbě v r. 1959 se na nalezišti, rozloženém na mírném, k severozápadu skloněném svahu návrší na levém břehu řeky Cezavy objevily zásypy 142 objektů. Podle vyoraného materiálu lze soudit, že většina z nich patří do doby římské, ostatní kultuře vypíchané, laténské a slovanské.

Při zjišťovacím výzkumu byla odkryta zahluobená spodní část chaty s vypálenou podlahou, na jejímž obvodu byly pravidelně rozmístěny jamky po kůlech. Pozůstatky tohoto sídelního objektu o rozměrech asi 490 x 400 cm, orientovaného delší osou ve směru SZ-JV, svědčí o typu příbytku, jehož přesné období byly v posledních letech zjištěny také na sídlištích z doby římské u Komořan (okr. Vyškov), Křepic (okr. Hustopeče) a Mušova (okr. Mikulov) 2/.

Na jiném místě naleziště byla otevřena větší plocha kolem pluhem rozrušené bronzové nádoby, v níž byl uložen sklad železných předmětů. Z okolní nažloutlé hlinitopísčité vrstvy popelovité struktury bylo opět vybráno větší množství střepů barbarské keramiky.

Soubor všech nálezů, mezi nimiž převládá keramický materiál, umožňuje datování sídliště u Blučiny do 3. století n.l.

P o z n á m k y :

- 1) H. Cohen 259.
- 2) srov. Přehled výzkumů 1958, str. 53-54, tab. 19, str. 105, tab. 32.

Eine Siedlung in der Flur "Spodní Kolberky" bei Blučina. Im Herbst 1959 wurde eine Feststellungsgrabung in der Flur "Spodní Kolberky" bei Blučina (Bez. Židlochovice) durchgeführt. Am Fundorte, wo vor nicht langer Zeit auch eine Bronzene Münze des Kaisers Alexander Severus (222 - 235) 1/ gefunden wurde, stellte man 142 Objekte fest, welche grösstenteils in die Römerzeit fallen, die übrigen sind stichbandkeramische, laténe- und slawenzeitliche. Bei dieser Grabung wurde auch der Grundriss einer Hütte abgedeckt, die denselben Typ aufweist, wie jene auf den kaiserzeitlichen Siedlungen bei Komořany (Bez. Vyškov), Křepice (Bez. Hustopeče) und Mušov (Bez. Mikulov) 2/ sowie auch ein Depot eiserner Gegenstände, die in einem bronzenen Gefässe aufbewahrt waren. Die Gesamtheit aller Funde datiert die Siedlung in das 3. Jahrh. u. Ztr.

Sídlištní objekt z mladší doby římské v Prosiměřicích, okr. Znojmo.

Jaroslav Tejral

Podzimní orba narušila na katastru obce Prosiměřic v poloze "Za mlýnem" větší sídlištní objekt s nápadným množstvím materiálu z mladší doby římské. Nález ohlásili pracovníci STS Prosiměřice brněnské pobočce AÚČSAV, která zde provedla záchranový výzkum. Naleziště se rozkládá na nízké, k severovýchodu obrácené šterkové terase na pravém břehu jižního ramene řeky Jevišovky, jehož bylo využito jako mlýnského máhonu, a je vzdáleno asi 200 m směrem severozápadním od posledních stavení obce. Sídliště na uvedené trati zaznamenal již H. Freising /1/ a v letech 1957-1958 prováděla asi 300 m od místa nového nálezu zjišťovací výzkum archeologická expedice filosofické fakulty v Brně /2/.

Objekt byl zapuštěn do svahovitě skloněného šterkového podloží a pod povrchovou vrstvou se rýsoval jako velký obdélník s delší osou, orientovanou SV - JZ, o délce cca 17 m. Na kratší jihozápadní stranu objektu, širokou asi 6 m, navazoval protáhlý, pravouhle odsazený výběžek jazykovitého půdorysu. Jednotlivé části objektu se nesterjně zahlubovaly do podloží. Zatím co ploché šterkové dno jazykovitého výběžku se podařilo zjistit již 75 cm pod úrovní dnešního terénu, korytovitě utvářená střední část dosahovala hloubky až 200 cm. Výplň objektu tvořila tmavá popelovitá hlína, promíšená uhlíky a drobnými zlomky mazanice.

V nálezovém materiálu, který poskytl značný počet snadno doplnitelných keramických tvarů (tab.16-18), jsou v největším počtu zastoupeny hrubé hrncovité nádoby esovitěho profilu, provedené v různé velikosti, od malých, miniaturních exemplářů až po veliké zásobnice. Nejčastějším výzdobným prvkem je t.zv. mřížování, dále se vyskytují nehtové vrypy, klínovitými vpíchy provedený motiv jedlové větévky v podhrdlí a j. Nechybí ani snaha po oživení povrchu nádob plastickými pupíky různých tvarů a v několika případech se objevila i masivní podkovovitá lišta na výduti. Mezi běžnější keramický inventář náleží též jednoduché nečleněné mísy nálevkovitého tvaru s mírně vklopeným okrajem. Většina z nich má ozdobený, tuhým leštěným povrchem.

Z drobnější keramiky zaujímá důležité místo různé formy nízkých polokulovitých a vrchlíkovitých misek. Pozoruhodná je miska, zdobená na výduti horizontálním pásem bradavek, pro kterou lze z formálního hlediska nalézt analogie ve skupině t.zv. hlubokých mís pozdní doby římské. Příbuzné tvary z Klobuk a Dobřichova-Třebické v Čechách náleží sklonku třetího a především počátku čtvrtého století /3/. Prosiměřický exemplář má však poněkud nižší hrdlo, obléjší spodní část a svým tvarem i kobercovitým výzdobným pásem na výduti silně připomíná pozdně římské skleněné nádoby Eggersova typu 216 /4/. Rovněž původ bradavkovité výzdoby, která se počíná v barbarském prostředí objevovat nejdříve k závěru 3. století a udržuje se až do pozdní doby římské /5/, hledají někteří autoři v souvislosti s římskými skleněnými nádobami /6/.

Bohatý je též tvarový obsah souboru konických talířovitých misek a kalichovitých pohárů. Pro datování objektu je důležitý výskyt některých forem s odsazenou nožkou, jejichž protějšky můžeme nalézt v kostrových i žárových hrobech a na sídlišťích pozdní doby římské /7/. V rámci tohoto souboru vyniká vyšší rozevřená nádobka, jejíž povrch je zpestřen jazykovitými poli, patrně napodobujícími plastickou výzdobou na provinciálních skleněných nebo hliněných nádobách.

Zvláštní, poměrně různorodou skupinu tvoří nádoby, které vykazují úzké vztahy k oblasti slezskopolské. Na prvním místě sluší jmenovat vázovitou nádobku černého leštěného povrchu s výrazně rozevřeným okrajem a krátkým konickým trupem, jenž přechází poměrně ostrým lomen v širokou odsazenou nožku. Při rozboru keramického materiálu z mladořímského pohřebiště v Kostelci na Hané, poukázal J. Zeman na příbuznost obdobných tvarů k vázovitým nádobkám kultury przeworské /8/. Analogické formy uvádí K. Hadaczek z eponymního naleziště v Przeworsku /9/, avšak jsou časté i na ostatních nalezištích v Polsku /10/. Tamtéž můžeme patrně hledat i původ mízkých miskovitých čerpáků s velikým ostře zalomeným uchem /11/, a patrových nádob, které se v Prosiměřicích vyskytly v několika zlomcích. Pozoruhodná je shoda profilace zlomku horní části patrové nádoby z Prosiměřic s vázovitou nádobou z kostrového hrobu v Leuně, která je však vytočena na kruhu /12/.

Kromě výše uvedených forem pochází z objektu zlomky terinovitých nádob, leštěných tuhou a zdobených rýhou v podhrdlí, v ojedinělých případech i meandrem v rozpadu nebo svastikou, provedenou ozubeným kolečkem, dále zlomky hrubých amforovitých tvarů s kolínkovitými oušky, střepy z ostře profilovaných mísovitých nádob a značný počet úlomků jemnější keramiky, ve většině případů leštěných tuhou.

Provinciální keramika je v největším počtu zastoupena zlomky světleoranžových džbánů a amfor vytáčených na kruhu a zdobených často červeným malováním. V provinciích mají tyto tvary poměrně dlouhou životnost a nelze jich proto využít k chronologickým účelům /13/. Hojně se vyskytují též zlomky prstencových misek v šedém nebo tmavošedém provedení. Významný je nález dvou zlomků terry sigillaty a. střep z mísy tvaru patrně Dragendorff 37 z šedého jemně plaveného materiálu, jehož povrch je pokryt tenkou kovově lesklou černou vrstvičkou /terra nigra/. K těmto nálezům se řadí zlomek nádoby se zprohýbanými stěnami Faltenbecher, z tmavošedého materiálu. Tato forma provinciálního importu se na území římského imperia udržuje delší dobu /14/, avšak v barbarské oblasti je zastoupena poměrně málo a především až v pozdním úseku doby římské /15/.

Z drobnějších předmětů přinesl výzkum v Prosiměřicích zlomek železného nožíku s prohnutým týlem, železnou bodku kopí a kostěný jednodílný hřeben s obloukovitým hřbetem a dvěma horizontálními rýhami nad ozubením. Jde o typ, který se počíná objevovat na sklonku 2. století a v nezměněné formě přežívá do mladší doby římské /16/. Z moravy jsou známy analogické hřebeny na př. z Vícemilic, Hrubčic a Mikulova /17/. O rozvíjené železářské výrobě na sídlišti svědčí nálezy železné strusky.

Stručný výčet některých nálezů z prosiměřického celku je chronologicky natolik jednotný, že nám umožňuje objekt datovat do druhé poloviny třetího a na počátek čtvrtého století. Střepový materiál, který není dosud z valné části laboratorně zpracován, vydá bezesporu řadu dalších zajímavých tvarů, které budou znamenat nové obohacené keramického inventáře mladší doby římské na Moravě.

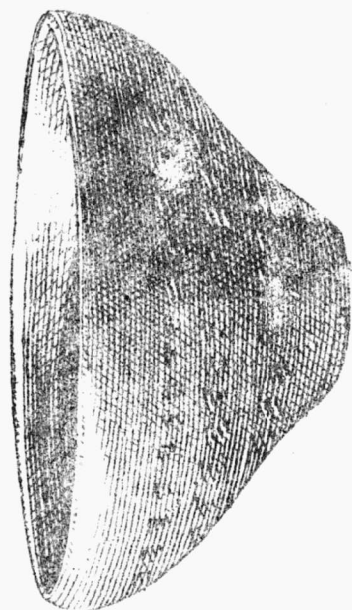
P o z n á m k y :

- 1) E. Beninger - H. Freising, Die germanischen Bodenfunde in Mähren, 1933, 42, lok. 126 /Bohunice/.
- 2) M.R. Pernička, Nálezy z doby římské na Znojemsku, Podyjí, květen 1958, 70.
- 3) B. Svoboda, Čechy a římské Imperium, 1948, 207, tab. XXII, 8-9.
- 4) H.J. Eggers, Der römische Import im freien Germanien, 1951, 180; zejména nádoby z Leuny, W. Schulz, Leuna, ein germanischer Bestattungsplatz der spätrömischen Kaiserzeit, 1953, tab. XXXIV.
- 5) J.L. Pič, Starožitnost země české II, sv.3, 1905, tab. XCI.3, XCVII.9, 11, 17; B. Svoboda, l.c. 144; R. Usler, Westgermanische Bodenfunde des ersten bis dritten Jahrhundert nach Chr. aus Mittel und Westdeutschland, 42; K. Tackenberg, Die Wandalen in Niederschlesien, 1925, 85 ad.; S. Jasznosz, Cmentarzysko z okresu późno-latenskiego i rzymskiego w Wymyslowie, Fontes praehistorici, II, 1951, 274 aj.
- 6) E. Koník, Slask starozytny a imperium rzymiskie, 1959, 41.
- 7) H. Preidel, Die germanischen Kulturen in Böhmen und ihre Träger I, 1930, 156, obr. 167, 168; B. Svoboda, l.c., 213, tab. XXIV. 6; W. Schulz, l.c., tab. I.3, XII.3, robené na kruhu, tab. IV.4, robená v ruce; R. Pleiner, Osada z železárny z mladší doby římské v Tuchlovicích, Památky archeologické L, 1959, 158 ad., obr. 21.8; J. Zeman, Pohřebiště z mladší doby římské v Kostelci na Hané, Referáty o pracovních výsledcích čs. archeologů za rok 1957, 116 ad.
- 8) J. Zeman, l.c., 116 ad.
- 9) K. Hadaczek, Album przedmiotów wydobytych w grobach cmentarzyska ciałopalnego koło Przeworska, 1909, tab. M/5, M/9, N/13, O/15 aj.
- 10) S. Jasznosz, l.c., 1 ad., B. Kostrzewski, Cmentarzyska z okresu rzymskiego w Czaczu i w Kokorzynie, Fontes Archeologici Posnanienses, VI, 1956, 65 ad. a j.
- 11) Na př. J. Kostrzewski, Wielkopolska w pradziejach, 1955, 238, obr. 636.
- 12) S. Jasznosz, l.c., 227, obr. 352.3; J. Kostrzewski, l.c., obr. 700, W. Schulz, l.c., tab. XIV.
- 13) E. Bónis, Die kaiserzeitliche Keramik vom Pannonien I, Die Materialien der frühen Kaiserzeit, Diss. Pann. II, 20, 1942, 52 ad.
- 14) E. Bónis, l.c., 41 ad.
- 15) B. Svoboda, l.c., 213.
- 16) T. Voigt, Die Germanen des 1. und 2. Jahrhundert im Mittelelbbgebiete, Jahresschrift für mitteldeutsche Vorgeschichte XXXII, 1940, 83; R. Usler, l.c. 131; E. Blume, Die germanischen Stämme zwischen Oder und Passarge zur römischen Kaiserzeit. Mannus-Bibl. 3, 1912, 105 aj.

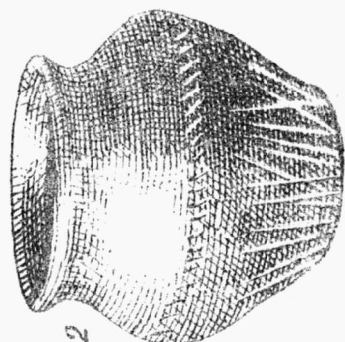
- 17) F. Kalousek- R.M. Pernička, Die römische Siedlung bei Vícemilice in Mähren, Sborník prací filosofické fakulty brněnské university, řada E 1, 1956, 42 ad.; A. Gotwald, Sídliště z dob císařství římského na Ostrově u Hrubčic na Prostějovsku, Časopis Vlasteneckého musejního spolku v Olomouci, XXII, 1905, 24 ad., tab. VII.4.

- - - - -

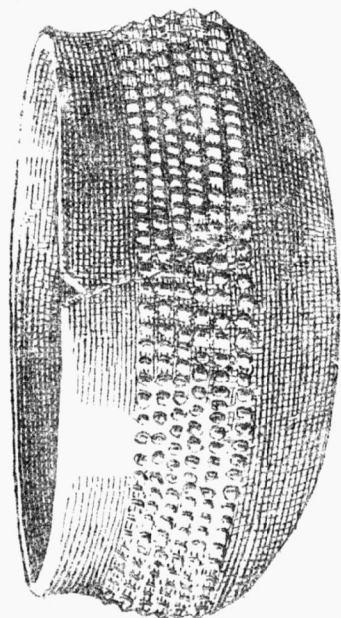
Ein Siedlungsobjekt aus der jüngeren Kaiserzeit in Prosiměřice, Bez. Znojmo. Bei der Herbstackerung wurde in der Flur "Za mlýnem" im Kataster der Gemeinde Prosiměřice ein grösseres Siedlungsobjekt aus der jüngeren Kaiserzeit gestört, aus welchem es Angestellten des Archäologischen Instituts, Zweigstelle Brno gelang, eine verhältnismässig grosse Menge Scherbenmaterials zu retten. Das Objekt war auf einer abhangförmig gesenkten Schotterterasse am rechten Ufer des südlichen Flussarmes der Jevišovka eingetieft. Im keramischen Material sind am meisten grobe topfartige Gefässe mit S-förmiger Profilierung und einfache ungegliederte trichterartige Schüsseln vertreten. Für die Datierung dieser Gesamtheit sind die verschiedenen Formen von flachen und seichten Schüsseln, deren man einige in die Gruppe der spätkaiserlichen Schafengefässen einreihen kann und tellerförmig konische Becher mit abgesetzten Fusse wichtig, denen wir ebenfalls erst in dem späteren Abschnitte der Römerzeit begegnen.

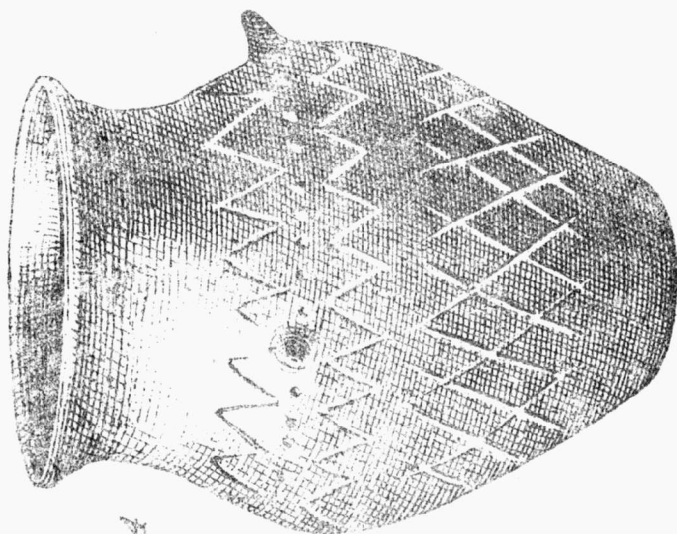
3

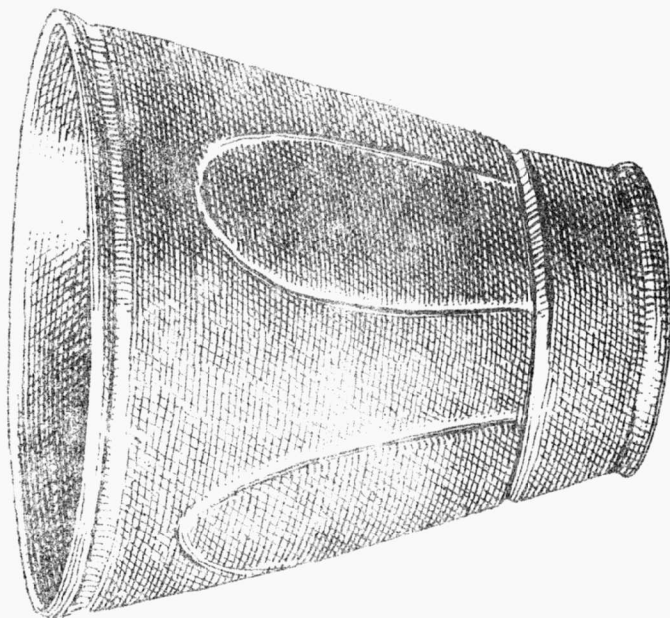
2

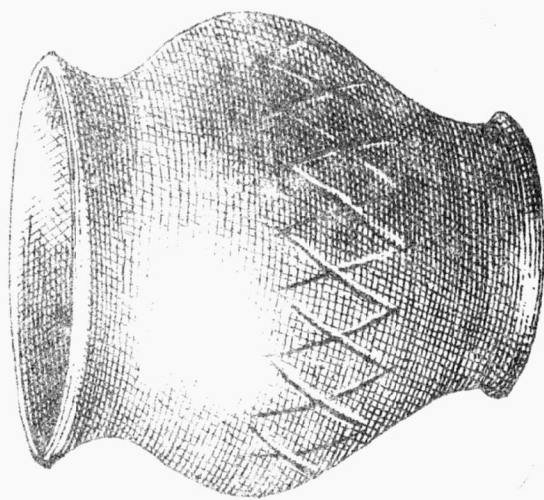
1

4

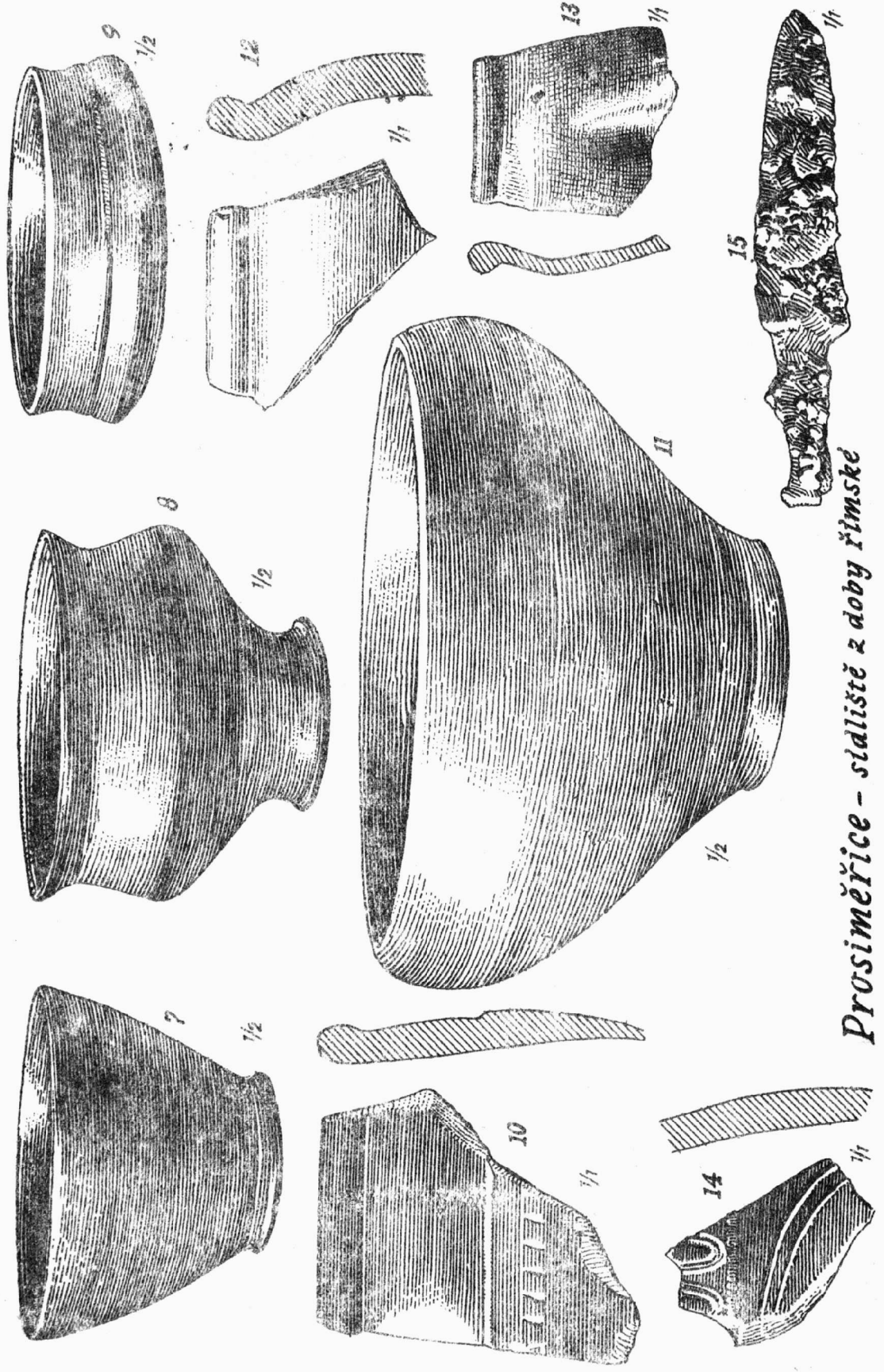
5

6

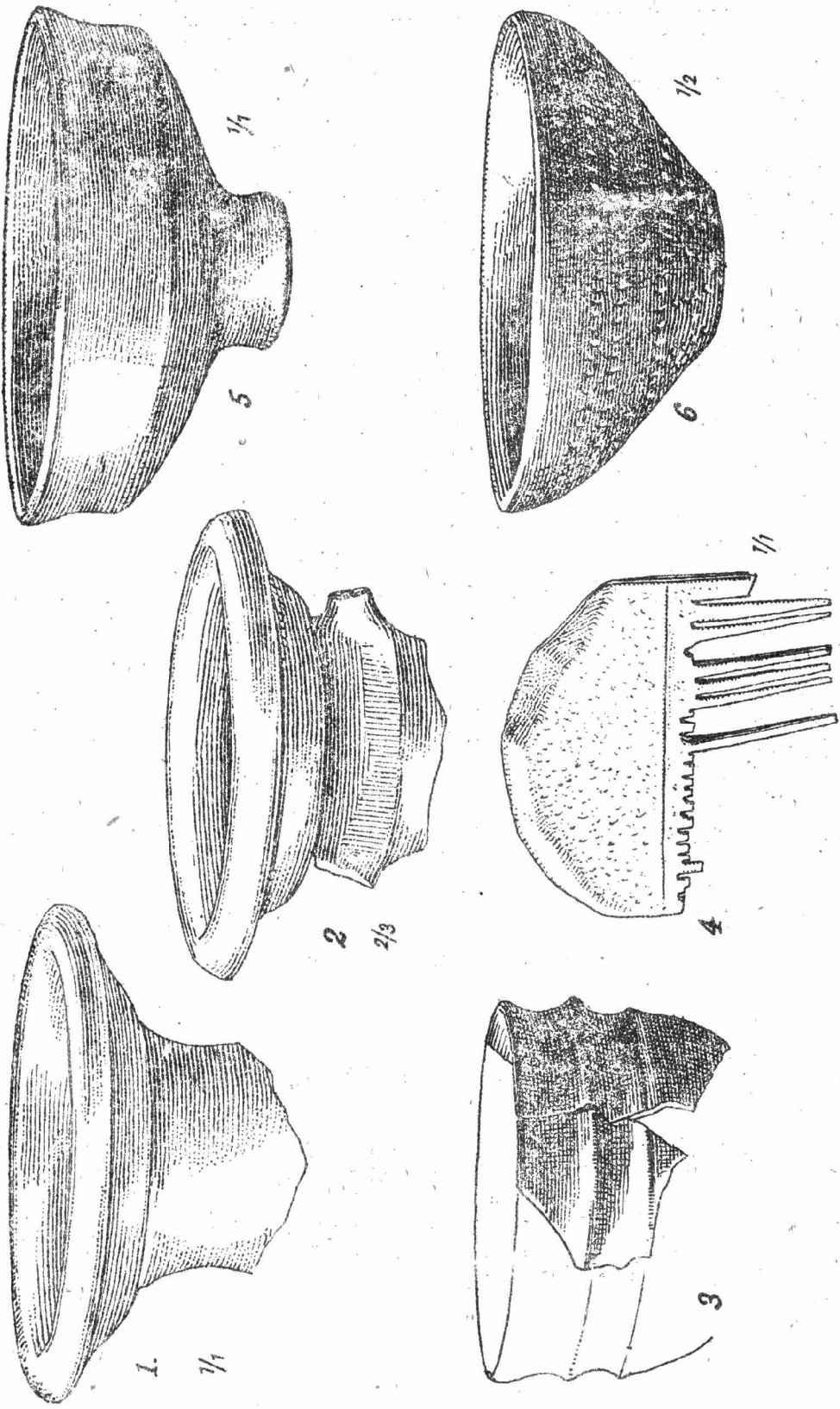
Prasiměřice. Sídliště z doby římské. $\frac{1}{2}$

Tab. 17.

Prosiměřice - staliště z doby římské

Tab. 18.

1-4 Prosiměřice-sialistě z doby řím. 5-6 Hrádek -sialistě z doby římské

Sídliště v trati "Skalka" u Velkých Němčic.

Ivan Peškař

Při hloubení krechtů v trati "Skalka" severně od Velkých Němčic (okr. Hustopeče) rozrušil buldozer menší jámu, v jejímž obsahu bylo velké množství střepů z nádob, téměř výhradně robených na hrnčířském kruhu a zdobených rytými a vleštovanými vzory. Tento nálezn poskytl další ukázky dokonalých hrnčířských výrobků z rozhraní 4. a 5. století n.l., jejichž první soubor získal z velkoněmčického sídliště již před čtvrt stoletím I.L. Červinka 1).

Zjišťovacím výzkumem se již nepodařilo objevit objekt podobného druhu, byly však odkryty tři jámy s nálezy slovanské kultury. Největší byla zásobnicová jáma, zapuštěná 140 cm do vrstvy jemného písku a světle žlutého jílu a překrytá 45 cm silnou vrstvou ornice. Šedohnědá hlinitopísčítá výplň zásobnicové jámy, která měla na úrovni písku kruhovitý půdorys o průměru 155 cm, byla v horní polovině zvrstvena jemným žlutým i hnědě zbarveným pískem, spodek jámy vyplňovala šedočerná popelovitá vrstva s uhlíky, proložená vrstvičkami šedého popele a nazelenalého jílu. V tmavé výplni nade dnem zásobnicové jámy byly kromě menších úlomků dva ploché kameny větších rozměrů a rozbitý svorový žernov, druhý mlýnský kámen byl opřen o stěnu jámy na jižní straně.

Podle střepů keramiky, které byly v zásypu všech tří prozkoumaných jam jen skromně zastoupeny, lze slovanské objekty datovat do 10. století.

P o z n á m k y :

- 1) I.L. Červinka, Germáni na Moravě, Anthropologie XIV-1936, str.115, obr.10.

Eine Siedlung in der Flur "Skalka" bei Velké Němčice. In der Flur "Skalka" bei Velké Němčice (Bez. Hustopeče) zerstörte der Buldozer eine kleinere Grube mit Scherben aus der späten Kaiserzeit. Ähnliche Funde aus der Wende des 4. und 5. Jahrh. u. Ztr. gewann I.L. Červinka von derselben Lokalität bereits vor einem Vierteljahrhundert 1/. Durch die Feststellungsgrabung im Jahre 1959 wurden drei Gruben mit kreisförmigem Umriss entdeckt, in denen slawische Scherben aus dem 10. Jahrhundert und zwei Mühlsteine gefunden wurden.

Výzkum v Šaraticích, okr. Slavkov u Brna.

Čeněk Staňa

V letošním roce pokračoval výzkum pohřebiště z doby stěhování národů v trati "Padělky za humnami" v Šaraticích. Sondami byl vymezen jižní a severní okraj západní části pohřebiště a největší možný rozsah západním směrem /z objektivních příčin nemohl být prozkoumán západní okraj pohřebiště; k dokončení výzkumu zbývá ještě provést 2-3 sondy v délce 20 m a šířce 100 cm/. Prozkoumali jsme 5 kostrových hrobů ze stěhování národů. Všechny byly vykradeny. V hrobě č. 1/59 chyběla celá hlava, v hrobech č. 2/59 a 3/59 zůstala dolní čelist, lebka se nenašla. Ve dvou případech se zachovaly zřetelné stopy po rakvích. Hrobová jáma č. 5 obsahovala dva pohřby: spodní, dětský v rakvi byl vykraden, nahoře jsme odkryli kostřičku nemluvněte v neporušeném stavu. Z nálezů stojí za zmínku jen bronzová mince z hrobu č. 1 /IV. století/. Dále jsme získali zrezivělé železné přezky, nožíky, háček, poškozený kostěný hřeben a několik dalších předmětů, o jejichž účelu bude možno rozhodnout až po laboratorním zpracování.

Mezi kostrovým pohřebištěm z doby stěhování národů a žárovým pohřebištěm z mladší doby římské je mezera asi 30 m. V ní jsme zachytili 3 žárové hroby lužické kultury: jeden byl neporušen, dva silně narušila orba.

Neporušený žárový hrob č. 1 ležel v černé ornice vrstvě v hloubce jen 50 cm pod povrchem /dno/. Konická mísovitá nádoba s drobným uchem pod okrajem /v. 15,5-15,8 cm/, obrácená dnem vzhůru, přikrývala hromádku spálených kostí. Na jihovýchodní straně této popelnice, asi uprostřed její výšky seděla polovina drobného hrnku (stěnou ven), jeho druhá půlka byla na protilehlé straně asi ve stejné výši spolu s několika střepy větší nádoby /v. hrnku 6 cm; úzké ouško vytažené z okraje a dosedající asi v polovině výšky je odlomeno a chybí/.

Objev nových žárových hrobů dokazuje existenci lužického popelnicevého pohřebiště v této trati. Z tohoto pohřebiště pochází také bronzové kopí a "veliká lunula" - břitva, uložené v Národním museu v Praze, inv. č. 67466 a 67467 (Červinkova sbírka) /1/.

P o z n á m k y :

- 1) Srovn. původní zprávu I.L.Červinky v dopise ze dne 30.7.1928, uloženém v archivu AÚ ČSAV v Praze, č.j. 996/4.VIII.1928. Pozdější údaje I.L.Červinky v jeho rukopisu v knihovně AÚ ČSAV, odb. v Brně (viz též archiv AÚ v Brně, č.j. 1377/46) lokalizují nález chybně.

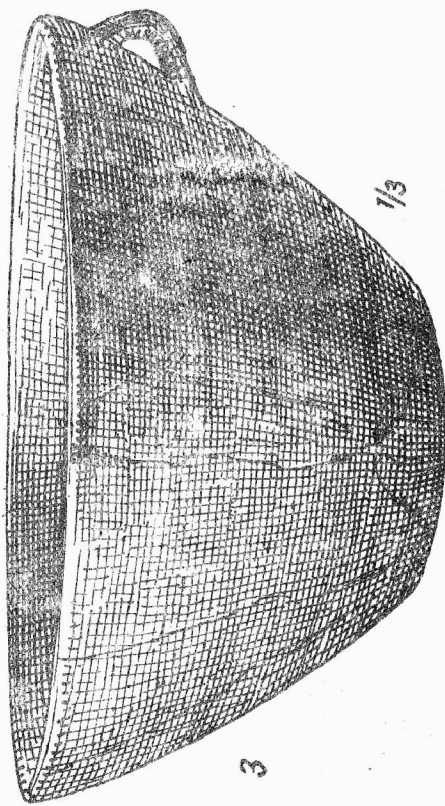
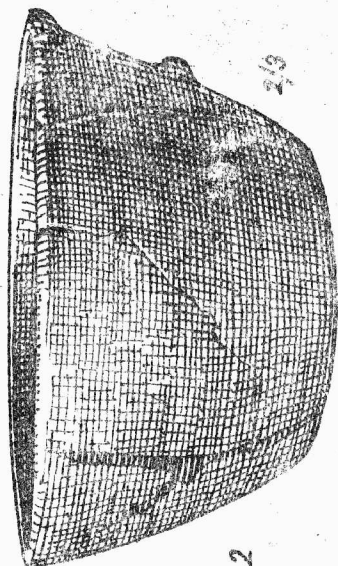
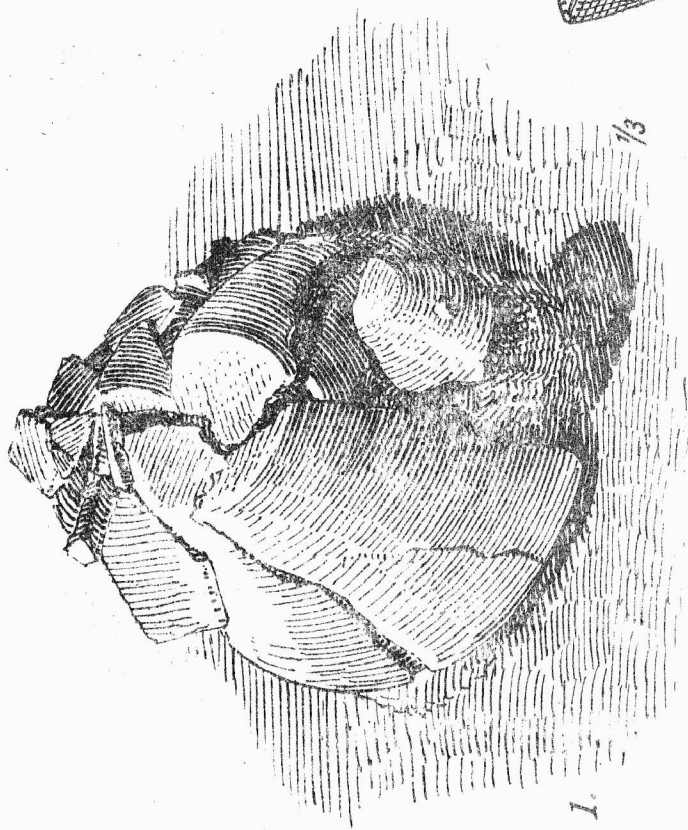
Grabung in Šaratice, Bez. Slavkov bei Brno. Im heurigen Jahre setzte die Grabung des bekannten Gräberfeldes aus der "Völkerwanderungszeit" in Šaratice, in der Flur "Padělky za humnana" fort (E. Beninger - H. Freising, Germ. Bodenfunde in Mähren, 100 ff., Č. Stana, AR VIII 1956, S. 26-32, 47-48, 65-66). Durch Sonden war der südliche und nördliche Rand der westlichen Partie des Gräberfeldes und die grösstmögliche Ausdehnung in westlicher Richtung begrenzt, so dass zur Beendigung der Ausgrabung noch 2-3 Sonden, in einer Länge von 20 m und einer Breite von 100 cm bleiben. Wir durchforschten 5 Körpergräber aus der Völkerwanderungszeit. Die Grabgrube Nr. 5 beinhaltete zwei Beisetzungen: eine Kinderbestattung in einem Sarge war ausgeraubt, ober dieser deckten wir das Skelett eines Säuglings in unbeschädigtem Zustande ab. Die weiteren Gräber waren ausgeraubt. Im Grabe Nr. 1/59 fehlte der ganze Schädel, in der Gräbern Nr. 2/59 und 3/59 befanden sich bloss die Unterkiefer, die Schädel blieben unauffindbar. Von den Funden ist nur eine bronzene Münze aus dem Grabe Nr. 1/IV. Jahrh./ bemerkenswert. Weiter gewannen wir verrostete eiserne Spangen, Messerchen, ein Häkchen, einen beschädigten knöchernen Kamm und einige andere Gegenstände, über deren Zweck wir erst nach der Behandlung im Laboratorium entscheiden werden können.

Zwischen dem Skelettgräberfeld aus der Völkerwanderungszeit und dem Brandgräberfeld aus der jüngeren Kaiserzeit /J. Poulík, Jižní Morava, S. 24 ff., Abb. 72-79/ besteht ein Zwischenraum von ungefähr 30 m/ der chronologische Unterschied zwischen den jüngsten Brand - und den ältesten Skelettgräbern beträgt cca 100 Jahre/. In diesem Zwischenraume fingen wir 3 Brandgräber der Lausitzer-Kultur ein: das eine war unbeschädigt, zwei waren ausgeackert. Das unbeschädigte Brandgrab Nr. 1 lag in der schwarzen Ackerschichte, bloss 50 cm unter der Oberfläche /Boden/. Ein konischen schüsselartiges Gefäss mit kleinem Henkel unter dem Rande /Höhe 15,5 - 15,8 cm/, mit nach oben gekehrtem Boden, bedeckte ein Häufchen verbrannter Knoche. Bei der Urne befand sich ein in Hälften zerbrochener kleiner Napf und einige Scherben eines grösseren Gefässbodens. Von diesem Lausitzer-Urnengräberfeld ist eine bronzene Lanze und ein Rasiermesser bekannt /1/.

- - - - -

V lužickém žárovém hrobě v Šaraticích bylo uloženo velké množství (téměř 2000 ccm) spálených lidských kostí, které jsou mírně pomíšeny spálenými kůstkami zvířecími (zajíc?). Popel je hnědošedé barvy, spálení zčásti nedokonalé. Zlomky jsou většinou střední velikostí, jsou mezi nimi však i větší, které umožňují přesnější určení. Na lebečních kostech jsou jasně patrné otevřené švy, zlomky těl obratlů nenesou stop po degenerativních procesech, hlava jednoho z femurů zřejmě dosud nebyla přirostlá. Jde o pohřeb mladého člověka (juvenis) podle gracility kostí a malé hlavice femuru spíše ženy.

Tab. 19.

- 1 hrob v terénu
- 2 hrnek s uraženým úškem
- 3 popelnice

Šaratice, okr. Slavkov. Žárový hrob lužické kultury.

Sídliště z doby stěhování národů v Lovčičkách u Slavkova.

Jaroslav Tejral.

Koncem srpna 1959 narušil hliník cihelny MNV Otnice, na katastru obce Lovčiček, okr. Slavkov, větší zahloubený objekt. Naleziště leží na mírné vyvýšenině nad Bošovským potokem, severozápadním směrem od Otnic. Zachranovacím výzkumem, který provedl J. Ondráček, se zjistilo, že jde o polozemnici přibližně obdélníkovitého půdorysu, částečně narušenou hliníkem cihelny, s kůly zapuštěných v rozích stavby a uprostřed kratších stran. Výplň tvořila tmavá humusovitá hlína se zvířecími kostmi a mazanici.

Z objektu se podařilo získat pozoruhodný střepový materiál, ve kterém jsou v největším počtu zastoupeny zlomky hrubší, tma-vošedé keramiky, točené na hrnčířském kruhu a několik střepů z profilovaných nádob, robených rovněž na kruhu a zdobených vleštovanými ornamenty.

Nedaleko od tohoto místa zachránil referent v roce 1958 obsah odpadové jámy, která vydala větší zlomky nádob z jemně vyplavené hlíny. Ve většině případů šlo o dvojkomické tvary vytáčené na kruhu, jejichž povrch byl členěn obvodovými lištami a pokryt bohatou vleštovanou výzdobou.

Oba uvedené nálezy lze zařadit mezi dokonalou keramiku, která se počíná na Moravě objevovat ke sklonku čtvrtého a na počátku pátého století a jež je známa z několika dalších moravských sídlišť. (Velké Němčice, Hulín, Vrchoslavice).

- - - - -

Eine Siedlung aus der Völkerwanderungszeit in Lovčičky bei Slavkov. Ende August 1959 wurde in der Ziegelei im Kataster der Gemeinde Lovčičky ein Siedlungsobjekt gestört, das Bruchstücke grober, auf der Töpferscheibe gedrehter Keramik enthielt und einige Scherben mit geglätteter Verzierung.

Eine ähnliche Keramik konnte der Referent unweit vom hier aus einer Abfallgrube retten. Es handelt sich um eine vollendete Keramik, die in Mähren zur Niege des 4. und am Anfange des 5. Jahrh. erscheint.

Die Grabung auf dem Burgwalle "Valy" bei Mikulčice im Jahre 1959.

Marie Kostelníková

Das Jahr 1959 erbrachte ebenso wie die vergangenen Jahre unerwartete Funde aus dem Burgwalle "Valy" bei Mikulčice. Unter der Leitung von Dr. J. Poulík, Direktor des Archäologischen Instituts, Zweigstelle in Brno, wurden hier die Arbeiten auf der Fläche von 2750 m² beendet und eine neue Fläche, im Ausmasse von 1450 m² abgedeckt.

Mit der Sonde FO, nördlich der erst entdeckten Bauten auf dem Burgwalle, wurde ebenfalls ein Teil des Walles freigelegt. Auch hier befand sich, wie in den vergangenen Jahren, eine mächtige Steindestruktion und wiederum konnte bestätigt werden, dass nach dem Verfall dieser grossmährischen Stadt, in der Zeit, als auf ihren Ruinen im 10. und 11. Jahrh. eine neue Niederlassung entstand, ihre Bewohner den Lehm vom Walle zur Herstellung eines tönernen Backofensystems an inneren Wallrande benützten.

Im Inneren der Burganlage kam es auf der neuabgedeckten Fläche nördlich des Palastes zu einer bedeutenden Entdeckung. In einer Siedlungsgrube aus dem 7. und 8. Jahrh. befanden sich auf dem Boden zwischen Klümpchen gebrannten Lehmes, tönernen Figürchen und stylisierte menschliche Gestalten. Der Leiter der Grabung Dr. J. Poulík bereitet für die nächste Zeit eine Publikation dieses unikaten Fundes vor.

Nach Beendigung der Grabung rund um die 4. Kirche, wo wir auf eine sehr dichte Schichte der ältesten Besiedlung mit Wohnobjekten und einer Reihe von tönernen Backöfen stiessen, trat man an die Flächenabdeckung im östlichen Teile der Burganlage, in nächster Nähe des Walles heran. Obwohl sich hier im Ackerboden nicht sehr viel Spuren von gemauerten Bauten zeigten, vielleicht deshalb, weil hier der Boden schon längere Zeit nicht bearbeitet war, gelang es uns, eine ausgedehnte Baudestruktion mit Mörtel und kleinen Steinen abzudecken. Die Grabung an diesen Stellen war zwar im heurigen Jahre nicht beendet, aber die Funktion des Baues konnten wir bereits bestimmen. Es handelt sich um die fünfte Kirche auf dem Burgwalle. Die erhaltenen Originalmauern ermöglichen eine verhältnismässig sehr genaue Rekonstruktion der Fundamentlinien. Im Inneren des Baues befanden sich ursprünglich Gräfte, die jedoch ein gleiches Schicksal, wie viele andere Gräber und Gräfte auf dem Burgwalle in der Umgebung der gemauerten Bauten ereilte; sie wurden gänzlich ausgeraubt. Trotzdem hier also die Archäologen kein reiches Grabinventar erwarten, ist die Abdeckung dieser Kirche sehr wichtig, da sie nicht nur weitere Anlässe zur Erkenntnis des grossmährischen Kultur-niveaus und der Baukunst erbringt, sondern wiederum auch ein Thema zu Betrachtungen über die Bedeutung dieses grossmährischen Burgwalles gibt.

Die Entdeckungen auf dem Burgwalle wurden in der Tagespresse und Zeitschriften veröffentlicht. Ihr Wiederhall war wieder stark; den Burgwall besuchten mehr als 12000 Personen. Der Kreisverlag in Gottwaldov gab einen umfangreichen speziellen Führer für die Ausgrabung aus. Die Angestellten der Expedition installierten dann eine provisorische Ausstellung der Funde und Fotografien im Baue, der zum Schutze ober der zweiten Kirche errichtet wurde.

Bemerkungen :

J. Poulík, Velkomoravské hradiště Mikulčice, Gottwaldov 1959.
Derselbe, Zeugenschaft uralten Ruhmes, Tschechoslowakei 3 1959.
Derselbe, The Latest Archeological Discoveries From the Period
of the Great Moravian Empire, Historica I, Praha 1959,
7-70.

- - - - -

Rok 1959 přinesl jako minulá léta opět neočekávané nálezy na hradišti "Valy" u Mikulčic. Pod vedením ředitele Archeologického ústavu, pob. v Brně, dr. J. Poulíka zde byly dokončeny práce na ploše 2750 m² a odkryta nová plocha o rozloze 1450 m².

Sondou FO severně od prvních staveb, objevených na hradišti, byla uvolněna také část valu. I zde se nacházela, stejně jako v minulých letech, mohutná kamenná destrukce a opět se potvrdilo, že po zániku tohoto velkomoravského města, v době, kdy na jeho rozvalinách vznikla v 10. a 11. století nová osada, využili její obyvatelé jílu z hradeb k vybudování soustavy hliněných pecí přímo na vnitřním okraji valu.

Uvnitř hradeb došlo k významnému objevu na nově odkryté ploše severně od paláce. V jedné z jam osídlení ze 7. a 8. století se nacházely na dně mezi hručkami pálené hlíny hliněné figurky a stylisované postavy lidské. Vedoucí výzkumu dr. J. Poulík připravuje v blízké době publikaci tohoto unikátního nálezu.

Po dokončení výzkumu kolem 4. kostela, při čemž se přišlo na velmi hustou vrstvu nejstaršího osídlení s obytnými objekty a řadou zbytků hliněných pecí, se přikročilo k odkryvu plochy ve východní části hradiště v těsné blízkosti valu. Ačkoliv se zde v ornici původně nejevilo příliš mnoho stop po zděné stavbě, snad proto, že zde již delší dobu nebyla půda obdělávána, podařilo se odkrýt rozsáhlou stavební destrukcí s maltou a drobným kamením. Výzkum v těchto místech nebyl sice letošního roku dokončen, ale funkci stavby již bylo možno určit. Jde o pátý kostel na hradišti. Zachované originály zdíva umožní poměrně velmi přesnou rekonstrukci základových linií. Uvnitř stavby se původně nacházely hrobky, které však stihl stejný osud, jako mnohé jiné hroby a hrobky na hradišti v okolí zděných staveb; byly zcela vyloupeny. Přesto, že zde tedy archeologové neočekávají bohatý hrobový inventář, je odkryv tohoto kostela velmi závažný, protože podává nejen další podněty k poznání velkomoravské kulturní úrovně a stavitelství, ale opět dává námět k úvahám o významu tohoto velkomoravského hradiště.

Objevy na hradišti byly zveřejňovány v denním tisku a v článcích časopisů. Jejich odezva byla opět silná; hradiště prohlédlo více než 12.000 návštěvníků. Krajské nakladatelství v Gottwaldově pro ně vydalo obsáhlého průvodce po výzkumu. Pracovníci expedice pak připravili a instalovali prozatímní výstavku nálezů a fotografií v budově památníku vystavěného nad druhým kostelem.

Staroslovanské pohřebiště v Dol. Věstonicích, okr. Mikulov.

Rudolf Tichý

Pod vedením ředitele odbočky dr. J. Poulika jsme zahájili dne 3.5.1959 závěrečnou sezonu výzkumu slovanského pohřebiště z 9.- 11. stol. n.l. v trati "Na pískách". Výzkum se soustředil na západní a východní část pohřebiště, jakož i na severní úsek ohraničený stěnou písečníku. Jeho úkolem bylo vymezit hranici rozmístění jednotlivých hrobů, příp. zachytit ve východní části některé z sídelních objektů slovanské osady, kterou jsme prokázali v dřívějších letech. Již v roce 1958 bylo zřejmé, že se pohybujeme v okrajových částech kdysi rozsáhlého pohřebiště, takže jsme nemohli počítat s obvyklým množstvím hrobů. Proto nepřekvapuje, že jsme odkryli na ploše cca 500 m² (do 3.7.1959) pouze jeden dětský hrob s nádobou. Výzkum bohatého slovanského pohřebiště prokopávaného systematicky od r.1945 lze v terénu pokládat za ukončený. Otevřená zůstává otázka slovanské osady, z níž byla prozkoumána prozatím pouze malá část.

- - - - -

Ein altslawisches Gräberfeld in Dolní Věstonice, Bez. Mikulov.

Unter der Leitung des Direktors der Zweigstelle Dr. J. Poulik begannen wir am 3.5.1959 die Schlussaison der Ausgrabung des slawischen Gräberfeldes aus dem 9. - 11. Jahrh. u. Ztr. in der Flur "Na pískách". Die Grabung konzentrierte sich auf den westlichen und östlichen Teil des Gräberfeldes, sowie auf den nördlichen Abschnitt, der durch die Wand der Sandgrube begrenzt ist. Die Aufgabe war, die Grenze der einzelnen Gräber zu ermitteln, gegebenenfalls im östlichen Teile einige Siedlungsobjekte der slawischen Besiedlung einzufangen, die wir in früheren Jahren nachweisen konnten. Bereits im Jahre 1958 war ersichtlich, dass wir uns in den Randabschnitten des einstmals ausgedehnten Gräberfeldes bewegen, so dass wir nicht der gewöhnlich grossen Menge von Gräbern rechnen konnten. Daher kann es nicht überraschen, dass wir auf einer Fläche von cca 500 m² (bis zum 3.7.1959), bloss ein Kindergrab mit einem Gefäss abdeckten. Die Ausgrabung des reichen slawischen Gräberfeldes, das seit dem Jahre 1945 systematisch durchforscht wurde, kann man im Terrain als beendet betrachten. Jedoch bleibt die Frage der slawischen Ansiedlung offen, von welcher vorläufig bloss ein kleiner Teil durchforscht wurde.

Slovanské sídliště v Mušově.

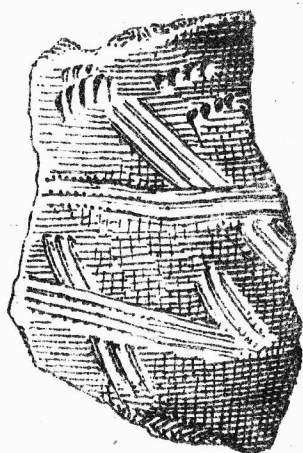
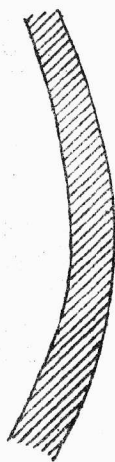
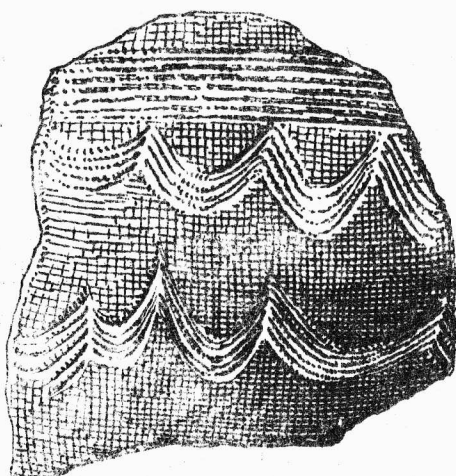
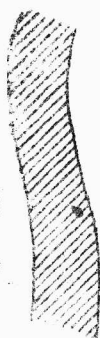
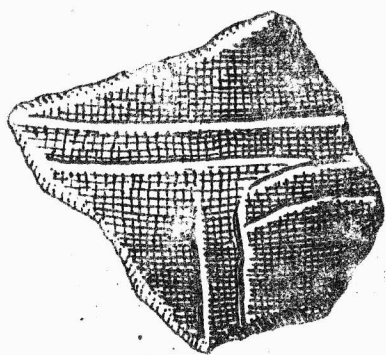
Čeněk Staňa

V březnu 1959 provedl J. Ondráček s V. Effenbergem terénní průzkum v severozápadní části katastru obce Mušova, okr. Mikulov. Jižně od kapličky při státní silnici pod římským tábořem nasbírali slovanské střepy, dokládající osídlení na sklonku starší doby hradištní. Zlomky se odlišují od starohradištních nálezů na slovanském sídlišti u obce Pasohlávek, na levém břehu řeky Dyje, které je asi 1,5 km vzdáleno (pocházejí odtud střepy ze starší doby hradištní, uložené ve Freisingově sbírce, a z mladší doby hradištní - nálezová zpráva v archivu AÚ ČSAV, odb. v Brně, č. j. 4377/59).

Z 12 zlomků stojí za povšimnutí především dva okrajové střepy z jedné nádoby, jejichž mírně vyhnutý okraj je římsovitě ukončen a ostře kuželovitě seříznut. Povrch mají jemně drsný, krupičkovitý, vně tmavý šedohnědý, uvnitř v horní části okrový. Hlína obsahuje ostrý písek. Výzdoba sestává ze dvou klikatkovitě vedených šestinásobných vlnic mezi dvěma pásy rýh, provedenými stejným rydlem (inv. č. 659/1-1/59). Vypracováním je jim blízký zlomek z těla nádoby s výzdobou provedenou výrazně vícezubým rydlem: mezi dvěma pásy horizontálních rýh probíhá vlnice, na spodní straně zahrocená (inv. č. 659/1-5/59). Starobylý ráz mají tyto zlomky: inv. č. 659/1-3/59 - z horní části hrnku, zhotovený z hrubě míseného, zrnitého materiálu; jeho výzdoba sestává z krátkých, několikanásobných pásků různě šikmo vedených a z vrypů vícezubým rydlem těsně pod vyhnutím okraje; inv. č. 659/1-7/59 - s výzdobou podobného rázu; inv. č. 659/1-4/59 - z části nádoby pod okrajem, ozdobený nahoře dvěma obvodovými rýhami a pod nimi dvojitými, svislými a prohnutými horizontálními rýžkami.

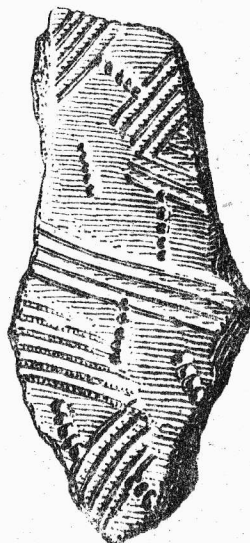
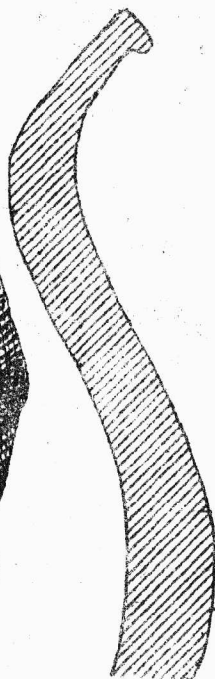
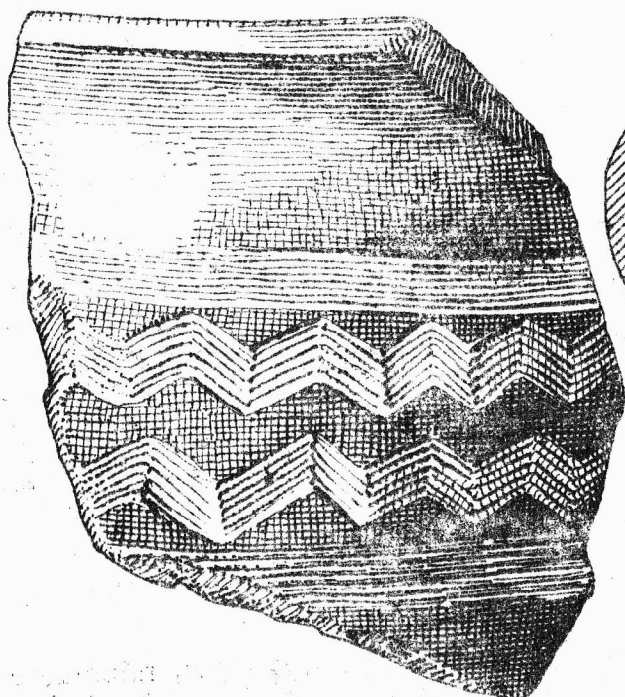
- - - - -

Slawische Siedlung in Mušov. Im März 1959 sammelte man im nordwestlichen Teile des Katasters der Gemeinde Mušov, Bez. Mikulov, slawische Scherben, welche eine altburgwallzeitliche Besiedlung beweisen. Diese Lokalität befindet sich ungefähr 1,5 km von der slawischen Siedlung, mit altburgwallzeitlicher Keramik am linken Ufer der Thaya bei Pasohlávky, die wir aus den Sammelfunden H. Freising's kennen.

Mušov, okres Mikulov.

*Slovanské střepy 1/1
ze sběru na sídlišti.*

Slovanské pohřebiště v Jiříkovicích u Brna

K. Ludikovský.

Při stavbě hospodářských budov místního JZD v Jiříkovicích u Brna narušily průkopy základů 5 slovanských kostrových hrobů. Půdní profil tvoří až 0,5 m mocná vrstva černozemní ornice, pokračující níže do hloubky 1,1 - 1,3 m od povrchu spraší, spočívající na podloží zelenavého slínu. Hrobové jámy byly vyhloubeny částečně do spraše, z části pak do zelenavého slínu.

Hr.č.1: Hrob muže v natažené poloze s rukama podél těla, orientovaný směrem V-Z, bez nálezů. Hrobová jáma o rozměrech 1,94 x 0,6 m zahloubena do zelenavého slínu 1,5 m pod úroveň dnešního povrchu.

Hr.č.2: Zcela rozrušený dětský hrob, orientovaný ve směru Z-V, bez milodarů. Zahlouben 0,8 m pod úroveň dnešního povrchu.

Hr.č.3: Hrob dítěte v mírně pokrčené poloze s rukama zkříženými na prsou, orientovaný směrem V-Z, bez milodarů. Obdélná jamka 0,85 x 0,35 m zahloubena na rozhraní černozemě a spraše, 0,7 m pod úroveň povrchu.

Hr.č.4: Hrob ženy v natažené poloze s rukama v klíně, orientovaný směrem S-J, obličej obrácen k východu. Oválný hrob o rozměrech 1,84 x 0,6 m zapuštěn 1,4 m pod úroveň terénu na rozhraní spraše a slínu.

N á l e z y : na pravém spánku bronzová náušnička zesílená filigránem a ukončená věnečky; závěsek odlomen. Zčernalá plccha levého spánku dává soudit na zcela rozrušený stříbrný předmět.

Hr.č.5: Hrob muže v natažené poloze, orientovaný SV-JZ s obličejem obráceným k východu. Nepravidelně oválný tvar hrobu o rozměrech 2,5 x 1,5 m se dvakrát klínovitě zúžoval a končil velmi úzkým korytem o šíři kolem 0,3 x 1,56 m v hloubce 2,1 m, ve kterém byl ztěsnán pohřbený. Spodní část hrobu (klínovitě sešíkmení a koryto) bylo obloženo dřevem. Kostra byla patrně tlakem slínových vrstev značně sevřena.

N á l e z y : Při pravé holenní kosti ležela železná sekerka a malými ostny, bez trnu; na levé části pánve zbytek železného nožíku.

K datování pohřebiště přispívá především bronzová náušnice z hrobu č. 4, analogická tvarům ze Starého Města 1), která dovoluje vřadit uvedené hroby do poč. 10. st. Obdobné chronologické zařazení hrobu č. 5 ve vztahu k ostatním hrobům na nalezišti (vydřevení, hloubka zapuštění a p.) nasvědčuje, že pohřbený zaujímal odlišné postavení v dané společnosti. Snad náležel ke svobodným občanům, jimž bylo povoleno nosit zbraň 3), zaujímal vyšší funkci společenskou neb p.

P o z n á m k y :

- 1) V.Hrubý, Staré Město, Tb. 65 : 3,4.
- 2) J.Poulik, Staroslovanská Morava, 35.
- 3) V.Hrubý, Staré Město 319.

Ein slawisches Gräberfeld in Jiříkovice bei Brno. Beim Baue landwirtschaftlicher Gebäude wurden beim Erdaushub der Grundmauern fünf slawische Skelettgräber gestört : 2 Männer- 1 Kindergrab und 1 Frauengrab. Die Skelette waren in Strecklage mit den Armen längs des Körpers beigesetzt, ausnahmsweise im Schosse (Frauengrab) oder mit den Händen auf der Brust gekreuzt (Kindergrab). Von den Funden aus dem Frauengrab wäre ein bronzenener Ohrring erwähnenswert, der durch Filigram verstärkt und mit Kränzchen beendet ist; die geschwärzte Fläche der linken Schläfe lässt auf einen gänzlich zerstörten silbernen Gegenstand schliessen. Bemerkenswert war das Männergrab, welches von NO-SW und mit dem Gesichte nach Osten orientiert ist. Die unregelmässige ovale Form des Grabes 2,5 x 1,5 verengte sich zweimal keilförmig und endete mit einer sehr schmalen Rinne 0,3 x 1,56 m in einer Tiefe von 2,1 m, in welcher Bestattete eingezwängt war. Der untere Teil des Grabes war mit Holz ausgelegt. Beim rechten Schienbein lag eine eiserne Axt mit kleinen Stacheln und ohne Dorn (2. Typus J.Pouliks), auf dem linken Hüftbecken Reste eines Eisenmesserchens. Die Herrichtung des Grabes Bezeugt, dass der Verstorbene eine unterschiedliche Stellung in der gegebenen Gesellschaft einnahm. Möglicherweise gehörte er den freien Bürgern an, denen das Tragen einer Waffe oder die Ausübung einer höheren gesellschaftlichen Funktion u.ä. erlaubt war (V. Hrubý, Staré Město 319).

Staroslovanské železářské pece v Žerotíně.

K. Ludikowský

Na nalezišti, které se rozkládá v trati zvané "Céповý rybník" upozornil dr. J. Skutil; místní rolník V. Škoda se sbíral zde velké množství keramiky a železné strusky. V místech největšího výskytu, v hloubce 0,5 m, pod vrstvou tmavohnědé ornice byly odkryty ve slínovitém podloží 2 železářské pícky. Prvá z nich měla kruhovitý tvar o $\varnothing$ cca 0,8 m a zahlubovala se mísovitě do slínovitého podloží. Obsahovala železnou strusku, značně prostoupenou dřevěnými uhlíky, úlomky do červena vypálené spráše, ploché nebo prohnuté kameny, jejichž duté části obsahovaly příškvary železné strusky, jednu celou a dvě dyzny ve zlomcích; části čtvrté dyzny se nacházely v okolí pícky. Ve vzdálenosti 4,3 m od pece č. I byly rozptýleny části druhé pícky. V podstatě se jednalo o obdobný systém: zlomky kamenů s příškvary železné strusky, struska s dřevěnými uhlíky, dvě neúplné dyzny ve zlomcích atd. Části, které by nasvědčovaly na vyšší stavbu pícek odkryty nebyly.

Narušení tvaru i obsahu je nutno odvoditi od značné rozbahnělosti terénu, neboť pece se nacházely v nížině, kde byl později ve středověku zbudován a po desítky let udržován rozsáhlý rybník. Podle hojného výskytu strusky lze předpokládat, že pásmo železářských pecí se rozprostírá po celém svahu uvedeného rybníka. Keramika nalezená v těsné blízkosti obou pícek umožňuje datování objektů do IX. st. Zlomky jsou zhotoveny z hlíny s příměsí jemné písku a svoru, hrubého písku, tuhy a p., zdobeny vlnovkami, vodorovnými rýhami a p.

Celou tuto oblast možno označit jako železářskou základnu; železářské pece známe odtud z želechovic 1), Papůvky, Dolní Sukolomi, k nim přistupují nově objevené v Žerotíně a Dlouhé Vsi, kde byly v době výzkumu v Žerotíně zamapovány 3 částečně narušené železářské pece. Jejich výzkum byl však neproveditelný vzhledem k dokončené podzimní setbě. Všechny uvedené pece náležejí do slovanského období; železářské tradice v tomto kraji zasahují však až do starší doby železné (Brničko u Uničova 2). Výskyt laténské keramiky v oblasti výskytu železné strusky v Žerotíně byl vlastním podnětem k objevu těchto pecí a nelze vyloučit možnost, že budoucí výzkumy zde odkryjí i železářské pece laténské.

P o z n á m k y :

- 1) R. Pleiner, Základy slovanského železářského hutnictví v Českých zemích, 208 a d., Výroba železa ve slovanské huti u Želechovic na Uničovsku, Rozpravy ČSAV 65, řada SV 6/1955 39.
- 2) K. Schirmeisen, Vorgeschichtlich Siedlungen bei Pirnik nächst Mähr. Neustadt, V.d.N.V.Brünn 71/1940, 124 a d.

Altslawische Eisenschmelzöfen in Žerotín, Bez. Šternberk.
In der Flur "Čéповý rybník" wurden in einer Tiefe von 0,5 m unter dem Terrainniveau zwei kleinere Eisenschmelzöfen abgedeckt. Der erste von diesen hatte einen kreisartigen Grundriss im Ø von 0,8 m und war schüsselförmig in eine Mergelunterlage eingetieft. Er beinhaltet Eisenschlacke mit Holzkohle durchmengt, Bruchstücke rotgebrannten Lehmewurfes, flache oder durchgebogene Steine, in deren hohlen Teilen sich angebrante Eisenschlacke befand, eine ganze und Bruchstücke zweier Düsen. Reste des weiteren Ofens befanden sich in einer Entfernung von 4,3 m.

Die Zerstörung der Form und des Inhaltes dürfte auf das bedeutend versumpfte Terrain zurückzuführen sein, da sich die Öfen in der Tiefenebene befanden, wo später im Mittelalter ein ausgedehnter Teich angelegt wurde. Nach dem häufigen Vorkommen von Schlacke kann man annehmen, dass sich über den ganzen Hang des angeführten Teiches ein Gürtel von Eisenschmelzöfen erstreckte. Die in nächster Nähe der Öfen gefundene Keramik erlaubt uns eine Datierung in die IX. Jahrhunderts. Das ganze Gebiet kann man jedoch als Eisenerzeugungsbasis betrachten, da wir bereits Eisenschmelzöfen aus Želechovice, Papůvky, Dolní Sukolom, Žerotín, Dlouhá Ves usw. kennen.

Výzkum na Starých Zámčích u Líšně v roce 1959.

Čeněk Staňa

Terénní práce na Starých Zámčích u Líšně v roce 1959 se zaměřily na dokončení výzkumu ploch odkrytých v předcházejících letech a na zjištění způsobu napojení příčné hradby s příkopem na vnější opevnění na severní straně hradiště. Při jižním profilu čtverců v pásu V jsme vyhloubili odlehčovací sondu, která potvrdila, že z vyvýšeniny nad severním svahem ostrožny těsně před příčnou hradbou byla půda po celé tisíciletí splachována, takže orba v posledních 100 letech zničila všechny stopy po osídlení. Pod 20-30 cm mocnou vrstvou ornice jsme ve všech úsecích sondy narazili na štěrkové podloží, do něhož se zahluovalo jen několik málo kulových či jiných drobných jamek s omšelými střepy slovanskými nebo staršími.

Naši pozornost znovu upoutal velký slovanský objekt ve čtvercích MM-XI, NN-XI /1/. Na konci výzkumu v roce 1958 jevila se vrstva v hloubce asi 200 cm pod povrchem i při stěnách na rozloze asi 400 x 400 cm jako sterilní. Poněvadž však rozblácený terén nedovoloval učinit konečné rozhodnutí, nechali jsme objekt přes zimu otevřen. Při očištění jámy na počátku letošního výzkumu se v jižní polovině domnělého dna ukázala nepatrná do červena propálená skvrna. Když jsme úroveň dále snižovali, propálená skvrna se zvětšovala a červená, silně propálená, štěrkovitá vrstva se rozšiřovala i pod žlutou, na pohled sterilní, štěrkovitou a slínovitou vrstvou, na západní straně ústila v destrukci hliněné pece, východním směrem nás přivedla k zuhelnatělým trámům konstrukce stěn. Při dalším odkryvu jsme zjistili, že zdánlivě sterilní žlutka kolem stěn jámy je ve skutečnosti destrukcí kompaktní hlinité výplně mezi dřevěnými stěnami příbytku a stěnami nepravidelně obdélníkové jámy, vyhloubené do sterilního podloží.

Jde o obdélníkový zemnicový příbytek. Do jámy o rozměrech 570 x 400-440 cm /podélná osa orientovaná ve směru západ-východ/, hluboké asi 275 cm pod dnešním povrchem /cca 250 cm ve sterilním podloží/, byl postaven dřevěný srub, pravidelně obdélníkový, 440 cm dlouhý a 325 cm široký. Dřevěné stěny se v zuhelnatělém stavu velmi dobře dochovaly místy až do výše 85 cm /západní stěna/, větší počet trámů ze stěn jsme našli v zásypu zemnice. Dno jámy se od dřevěných stěn do středu sklánelo. Prohlubení byla vyplněna drobnými kameny, /leží přímo na sterilním podloží/, na nichž spočívala dřevěná podlaha, jak svědčí zbytky zuhelnatělého dřeva přilepené bezprostředně na kamenech a vytvářející při stěnách srubu černý, uhlíkový povlak na podložní žlutce. Dno uvnitř příbytku mezi kameny a nad nimi pokrývala maximálně 10 cm silná sypká, šedá, popelovitá vrstva, nad ní se rozprostírala hrudkovitá vrstva do červena propálená, ztenčující se paprskovitě od destrukce hliněné, patrně kopulovité pece v jihozápadním rohu chaty. V zásypu objektu jsme našli jen malé množství drobných střepů, které

dovolují datovat zemnici do 10. století.

Zemnice ze čtverců MM/NN-XI zaujímá zvláštní místo mezi příbytky, jež jsme dosud na Starých Zámcích odkryli, a to především svou hloubkou, kterou se řadí k nejhlubším staroslovanským obydlím. V zemnicích se často setkáváme se stopami po dřevěném obložení stěn, které bylo přidržováno kůly, srubová konstrukce stěn je však neobvyklá /2/. Přestřešení, pravděpodobně sedlovou střechou, se opíralo o zem vně jámy a zčásti snad také o stěny srubu /nenašli jsme žádné stopy po kůlech/.

Ostrožnu, jež tvořila vnitřní areál hradiště v době velkomoravské, rozdělila na počátku 10. století asi uprostřed její zvýšené části příčná hradba s příkopem na východní straně. Destrukce kamenné zdi se stopami vnitřní dřevěné konstrukce odkrytá v roce 1953 v sektorech A a B probíhala přibližně ve směru severovýchod - jihozápad. V roce 1959 jsme otevřeli sektory D a N východně od pásů z roku 1953, abychom zjistili další průběh hradby na severní straně hradiště a poznali, jak byla příčná zeď napojena na vnější opevnění. - Příčná hradba se v severním úseku odchýlila od směru vytyčeného výzkumem v roce 1953; obrátila se obloukem k severozápadu, takže jsme vlastně našli to, kde dosedala na vnější opevnění /čtverec A-0/, prokopali již v uplynulých letech. Kamenná zeď s druhotně použitou maltou, zapuštěná do hlinité navážky při komorové hradbě odkrytá ve čtvercích B-0 a C-0, vznikla nepochybně současně s příčnou hradbou. V místě dotyku příčného a vnějšího opevnění stála pravděpodobně věž /3/. Keramický materiál, získaný mezi kameny destrukce příčné hradby a poč. nimi, je většinou zhotoven z hlíny s pískem a s vydatnou příměsí tuhy; potvrzuje zařazení tohoto opevnění do III. fáze slovanského osídlení na Starých Zámcích, to je do 10. století /4/.

Z objektů otevřených při průzkumu příčné zdi s příkopem, jenž ve čtvercích D-III a D-IV dosahoval hloubky sotva 50 cm pod dnešním povrchem, stojí za zmínku jen jáma v severovýchodní čtvrtině čtverce D-V. Zařezávala se na ploše asi 260 x 200 cm /podélná osa ve směru severojižním/ do kamenné destrukce hradby v příkopu. V její jižní části jsme odkryli oválnou píčku /90 x 70 cm/, jejíž dno, ležící asi 25 cm nad sterilním podloží, bylo hladce vymazáno a do červena vypáleno. Tento objekt poskytl bohatý keramický materiál, zhotovený téměř výhradně z tuhového materiálu, a stříbrnou minci - český denár s rukou a kaplicí z 10. století /patrně Boleslava II./ . Je to druhý nález českého denáru z 10. století na tomto hradišti /5/. Jistě nechybíme, budeme-li vidět v této skutečnosti doklad pro styky oblasti Starých Zámků s českým prostředím na sklonku 10. století. Velký historický význam má boleslavská mince v objektu, který stál na destrukci vnitřního - mladšího opevnění, neboť naznačuje možnost, že hradiště Staré Zámky jako opevněné středisko zaniklo před rokem 1000, tedy dříve než dochází k dalekosáhlé Břetislavově reorganizaci správy moravské /6/. Z archeologického hlediska je denár s poměrně velkým množstvím jednotného keramického materiálu důležitým vodítkem chronologickým /7/.

Průřez hradbou po svahu při západním profilu čtverce A-O odhalil další stopy destrukce s masivními vápencovými kameny pod základem slovanské komorové hradby, které pravděpodobně souvisí, jak jsme se zmínil již v Přehledu výzkumů 1958, str. 70, s opevněním Starých Zámků v mladší době bronzové.

Sonda při jižním profilu pásu X v úsecích PP až YY prokázala bohaté eneolitické osídlení i na snížené části vnitřního areálu hradiště /vně plochy ohrazené v pozdní době kamenné příkopem /8/ a přinesla zajímavou starší slovanskou keramiku. V úseku VV-X sonda prořízla 100 cm pod povrchem hlubokou eneolitickou jámu, z níž jsme získali větší množství zuhelnatělého dřeva. Východněji v témže úseku se při severním profilu zahlubovala cca 180 cm pod dnešní povrch slovanská zásobnicová jáma, na půdorysu okrouhlá, měřící v průměru 180 cm. Do hloubky 130 cm se nálevkovitě zužovala na průměr 80 cm, níže se kuželovitě rozvířala a při dně měla v průměru 125 cm. S jednodušší slovanskou zásobnicovou jámou jsme se setkali v úseku RR-X. Jáma byla na půdorysu okrouhlá, měřila v průměru 100 cm, a dosahovala hloubky až 140 cm pod dnešním povrchem. Tvar měla nepravidelně vakovitý. Její výplň tvořila sypká šedohnědá hlína s nečetnými uhlíky, střepy, zvířecími kostmi a s drobnými vápencovými kameny. - V úseku YY-X při západním kraji jsme obnažili těsně pod ornicí kamenný krb; jeho stěny východní a západní byly vytvořeny velkými plochými kameny, na boku postavenými /v. 30 a 40 cm/. Severní stěna se dochovala jen do výše 20 cm nad dno topeniště, které tvořily ploché kameny. Dno pokrývala do oranžova propálená, syká vrstva popele a hlíny. Krb patrně patřil ke slovanskému příbytku, jehož půdorys zničila orba. /Rozměry krbu: 80 x 70 cm; ústí na jižní straně./

V roce 1959 byla uzavřena první etapa terénních prací na Starých Zámcích u Líšné, zahrnující 9 výzkumných sezon, a to v letech 1948, 1949 a 1953-1959 /9/. Dosavadní výzkum přinesl určité poznatky o vývoji slovanského osídlení na tomto hradišti, o opevnění, o obydlích i o řemeslných objektech, byla prozkoumána část pohřebiště na prvním předhradí. Početný je rovněž keramický, železný a kostěný inventář, takže je možno podrobným zpracováním dosažených výsledků a jejich kritickým zhodnocením přispět k poznání života starých Moravanů, přiložit aspoň malý článek k hlubšímu pochopení zákonitostí historického vývoje. Závěry budou pak základnou pro další terénní výzkum.

P o z n á m k y :

- 1/ Srovn. Přehled výzkumů 1958, 70-71.
- 2/ Srubová konstrukce je častá u chat částečně do země zapuštěných - u t.zv. polozemnic, kde se stěny zvedají nad zem. Pět takových příbytků jsme odkryli na Starých Zámcích v řadě podél příčné hradby /tyto nálezy budou uveřejněny v Památkách archeologických LI 1960/.

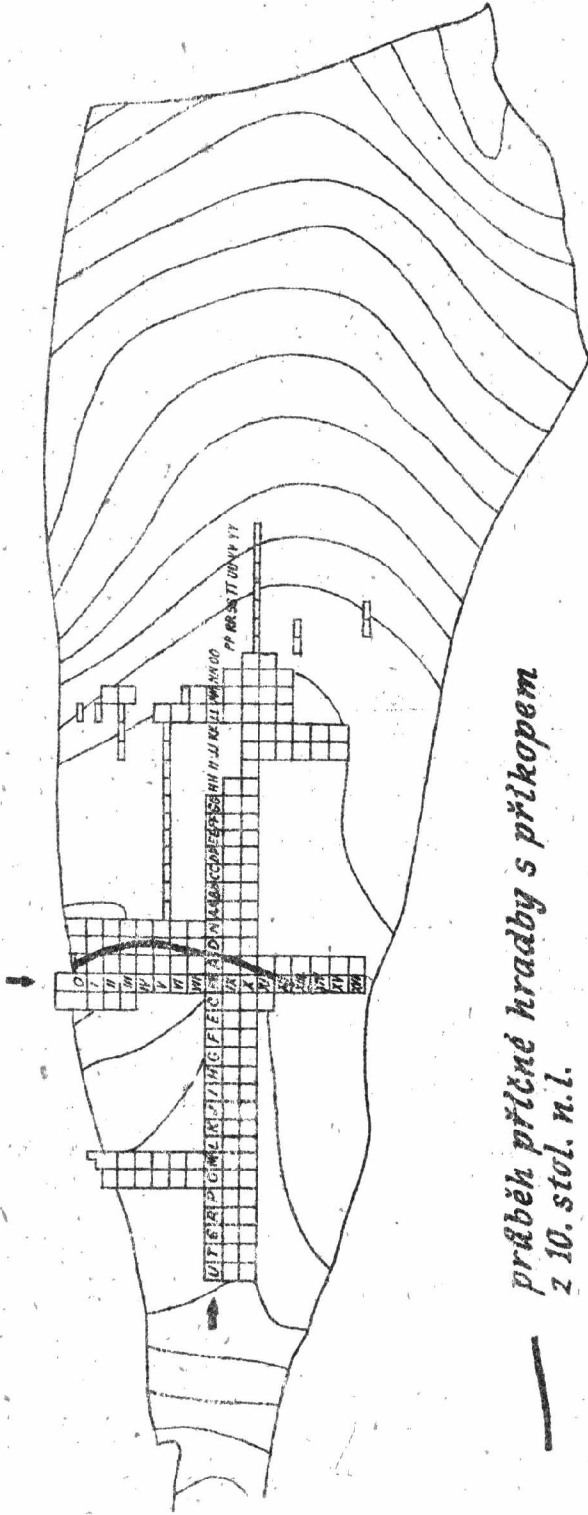
- 3/ Viz Přehled výzkumů 1958, 70.
- 4/ Rozdělení slovanského osídlení na Starých Zámcích na čtyři fáze zdůvodňuji v práci Slované obytné objekty na hradišti Staré Zámky u Líšně, Pam. arch. LI. 1960.
- 5/ První pochází z výzkumů dr. M. Kříže před rokem 1893 /lit. Nálezy mincí v Čechách, na Moravě a ve Slezsku, II 1956, 54/. Další denár Boleslava II. z druhé poloviny 10. století pochází z nedalekých Velatic /l.c.; 54/.
- 6/ Plný dosah této skutečnosti poznáme až po zjištění úlohy nižinného hradiště v Rajhradě.
- 7/ Rozbor keramického materiálu by přesáhl rámec této zprávy. Odkládám jej do připravované kandidátské práce.
- 8/ Srovn. zprávy A. Medunové-Benešové v Přehledu výzkumů 1957, 23-24 a 1958, 18.
- 9/ V letech 1948, 1949 a 1953-1955 se výzkum prováděl pod vedením ředitele AÚ ČSAV, odb. v Brně, dr. J. Poulíka. Od roku 1953 se podíleli na pracích také členové ústavu, zejména dr. A. Medunová-Benešová, prom. hist. K. Ludíkovský /v roce 1954/ a referent, který byl od r. 1956 pověřen vedením slovanského výzkumu. Výzkum eneolitické osady od roku 1953 řídí dr. Medunová.

- - - - -

Grabung auf Staré Zámky bei Líšně im Jahre 1959. Mit der heurigen Ausgrabung war die erste Etappe der Terrainarbeiten auf dem hiesigen Burgwall abgeschlossen, die 9 Grabungssaisonen dauerten, um die bisherigen Ergebnisse auch theoretisch verarbeiten zu können. Aus den Funden vom Jahre 1959 ist es notwendig, vor allem das slawische rechteckige Grubenhaus hervorzuheben: in einer regelmässigen Grube im Ausmasse von 570 x 400-440 cm, die 275 cm unter der Oberfläche liegt, war ein Blockhaus auf einer Fläche von 440 x 325 cm erbaut (die Längsachse ist von Westen nach Osten orientiert); die verkohlten Wandbalken blieben stellenweise in der ursprünglichen Lage bis zu einer Höhe von 85 cm erhalten. In der südwestlichen Ecke der Wohnstätte befand sich die Destruktion eines tönernen Backofens; der mit kleinen Steinen ausgefüllte durchbogene Boden war mit einem Holzfussboden überdeckt. Das geringe keramische Material gestattet uns dieses Grubenhaus in das 10. Jahrh. zu datieren.

Es wurde die Ausgrabung der Nordseite des querliegenden Walles mit dem Ringgraben aus dem 10. Jahrh. beendet, der sich bogenförmig nach NW wand und auf die äussere Befestigung beim Turme in der Wehranlage aufsass. (vergl. Přehled výzkumů 1958, S. 72). Die Befestigung der Landzunge verfiel scheinbar am Ende des 10. Jahrh., wie eine silberne Münze Boleslavs II. bezeugt (967 bis 999), die aus einem Objekte stammt, das in die Destruktion des jüngeren Walles eingetieft war.

Tab. 21.

průběh příčné hradby s příkopem
z 10. stol. n.l.

Staré Zámky u Lišně. Slovánské hradiště.
Plocha odkrytá v letech 1953 - 1959

1:2000

Slovanské kostrové hroby v Mor.Prusích.okr. Vyškov.

Čeněk Staňa

V březnu 1959 zachytili dělníci při snižování a rozšiřování vozovky severně od obce Moravských Prus /silnice od Topolan/ kostrové hroby. Pohřebiště, k němuž hroby patří, se rozkládá na mírném svahu obráceném k jihovýchodu, v trati "Újezd" poblíž drůbežárny místního JZD. První dva hroby byly rozrušeny, takže pracovníci Archeologického ústavu Z.Trnáčková a Jar.Omdráček zjistili jen jejich přibližnou orientaci /Z - V/ a získali z hrobu č. 1 nádobku ve střepech, která prý stála u temene lebky, z nádoby od pasu kostry z hrobu č. 2 se zachoval pouze jeden zloemek. Další tři hroby jsem prokopal ve dnech 25. až 27. března. Kostry v nich ležely na zádech s pažemi nataženými podél těla, jejich orientace se příliš neodchylovala od směru západ - východ. V hrobě č. 3 spočívala velmi dobře dochovaná kostra ženy /kosti nohou kromě kyčelních kloubů odřízli dělníci při silničních pracích/, v hloubce 110 cm pod dřívější hladinou vozovky. Při spáncích na obou stranách měla po bronzové náušnici se závěskem. V hrobě č. 4 ležela o 60 cm hlouběji hodně ztrávená kostra, při jejímž levém chodidle na vnější straně jsem našel 18,1 cm vysoký hrnek na boku položený, dnem obrácený k západu /rozměry hrobové jámy: 180 x 55 cm, hloubka 170 cm/. Největší hloubky dosahoval hrob č. 5, a to 195 cm pod úroveň vozovky, a také jeho obdélníková jáma byla značně velká /225 x 70-80 cm/; při pravé kosti lýtkové asi uprostřed ležela na boku drobná nádobka /v.9,1 - 9,4 cm/ obrácená dnem se značkou k východu.

Nádobka z hrobu č. 1 byla slepena a doplněna sádrou. Její téměř hladký, hnědý povrch zdobí tři jednoduché vlnice, výrazně ryté. Nad výzdobou je možno sledovat náznak odsazení hrdla /v. nádoby 18,5 cm/. Zloemek z hrobu č. 2 pochází z banaté nádoby, která měla výrazně oddělenou okrajovou část. Její největší výduť byla bez výzdoby; těsně pod odsazením "hrdla" probíhala drobná vícenásobná vlnice, větší vlnicový pás se vlnul hluboko pod maximální výduť.

Keramika z hrobů náleží k typům častým ve střední době hradištní a bylo by možno uvést analogie blízké tvarem, materiálem i výzdobnými prvky. Tak např. jednoduché, podobně ryté vlnice se vyskytují na několika nádobách na pohřebišti z konce 9. století v Boleradicích /1/, setkáme se s nimi v nedaleké Pustiměři /2/, mezi sídlištními středohradištními nálezy na Prostějovsku v Bedihošti /3/, ve Vitonicích /4/ a jinde. Stejně jsou nálezy obdobné hrnku z hrobu č. 4, který má drsný, hnědý povrch a je zdoben třemi pásy trojnásobných vlnic. Pokud jde o tvar, je výrazným znakem počátek utváření hrdla u nádoby z hrobu č. 1 a zřetelné odsazení okrajové části na zlomku z hrobu č. 2. Oddělení hrdla od těla patří nepochybně k relativně mladším prvkům v moravské středohradištní keramice, jak ukazují nálezy na pohřebišti v Dolních Věstonicích na Pískách a nádoby z kostrových hrobů z Hodonic u Znojma, získané v roce 1958, které lze datovat do 10. století /5/.

Párové bronzové náušnice z hrobu č. 3 mají spodní oblouk zesílený filigránem a ukončený věnečky, uprostřed je tenkým drátkem připojen trojdílný závěsek, jehož horní část je horizontálně lemována filigránovým drátkem, dole je kulička. Tyto náušnice lze mít za prostou obdobu pozlacených bronzových náušnic z hrobu č. 297/49 ve Starém Městě /6/, kde je doprovázely dva knoflíky z mléčně bílého skla s modrými skvrnami a s bronzovými oušky, dřevěné oválné věderko a bronzový prsten se širokým štítkem, jaké se vyskytují na území blučinského typu v "mladších a nejmladších hrobech" /7/.

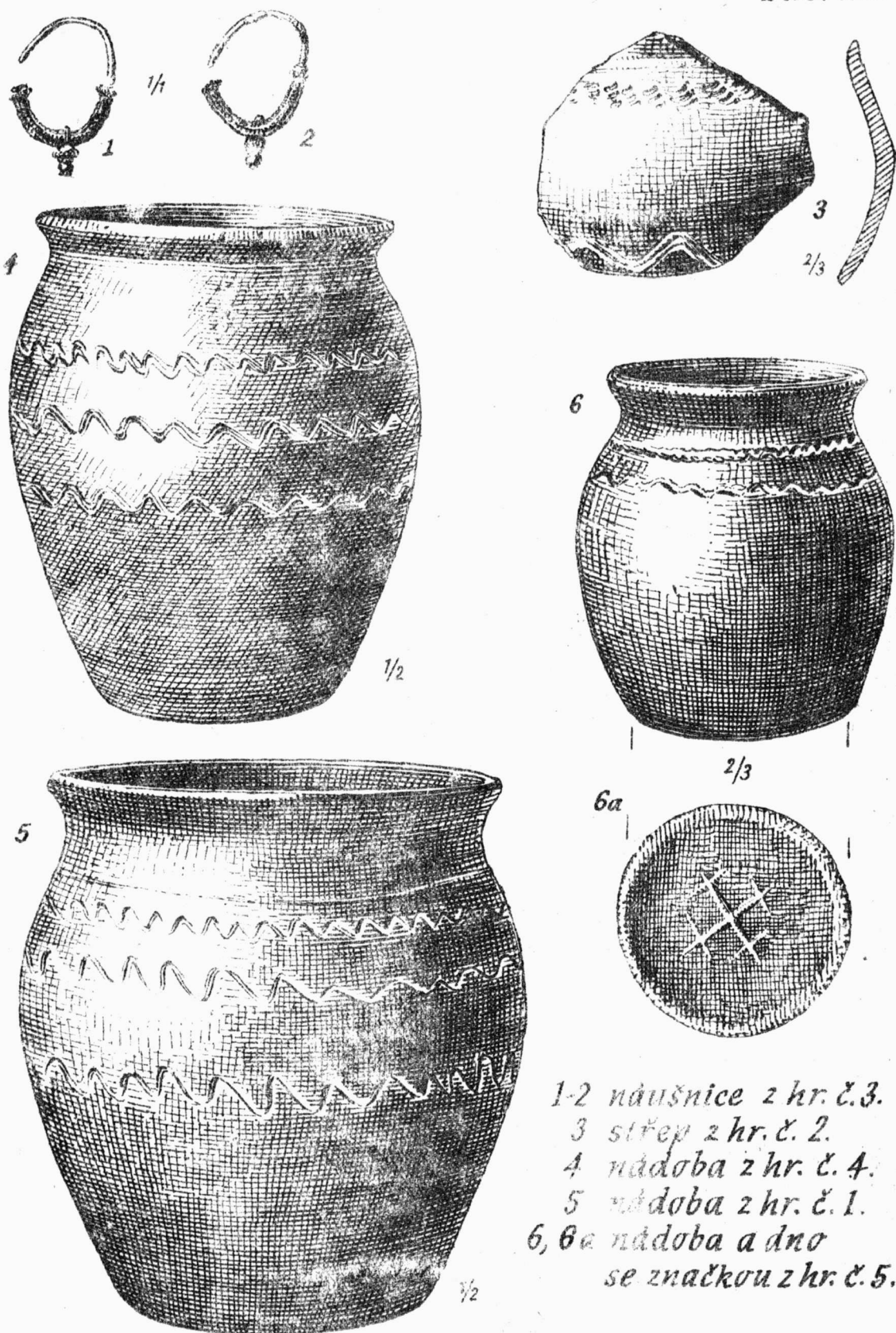
Pohřebiště v Moravských Prusích můžeme tedy, podle dosavadních měřítek, datovat na přelom 9. a 10. století.

P o z n á m k y :

- 1) J.Poulik, Staroslovanská Morava, tab. LVI:1, LXIV:1 a j.
- 2) J.Poulik, l.c., t. LXXIV:5.
- 3) Museum v Prostějově, inv.č. P 54.
- 4) Museum v Prostějově, inv.č. P 37.
- 5) Srovn. nálezovou zprávu v archivu AÚ ČSAV, odb.v Brně, č. j. 135/59 a článek "Slovanské kostrové hroby v Hodonicích, okr. Znojmo", odevzdaný redakci AR.
- 6) V.Hrubý, Staré Město, 458; t. 65:3,4.
- 7) J.Poulik l.c., 55.

- - - - -

Slawische Skelettgräber in Mor. Prusy, Bez. Vyškov. Im März 1959 wurden beim Planieren der Strasse nördlich von Mor. Prusy 5 slawische Skelettgräber eingefangen, die von West nach Ost orientiert waren. Aus den Gräbern gewann man 3 Gefässe (das kleine Gefässchen aus dem Grabe Nr. 5 war auf dem Boden mit einem plastischen Zeichen versehen), Bruchstücke eines vierten und 2 paarige bronzene Ohringe mit Anhänger, deren untere Bögen durch Filigran verstärkt und mit einem kleinen Kränzchen beendet sind. Das Gefäss aus dem Grabe Nr. 1, das mit einfachen Wellenbogen verziert ist, hat einen geringfügig abgesetzten Hals ausdrucksvoll ist der Randteil auf einem Bruchstück aus dem Grabe Nr. 2. Der vom Gefässkörper abgeteilte Hals gehört relativ den jüngeren Elementen der mährischen mittelburgwallzeitlichen Keramik an und kommt öfter im 10. Jahrh. vor (Dolní Věstonice, Hodonice, Bez. Znojmo). Das Gräberfeld in Mor. Prusy kann man in die Wende des 9. und 10. Jahrh. datieren.

- 1-2 náušnice z hr. č. 3.
3 střep z hr. č. 2.
4 nádoba z hr. č. 4.
5 nádoba z hr. č. 1.
6, 6a nádoba a dno
se značkou z hr. č. 5.

Mor. Prusy, okr. Vyškov. Slov. kostrové pohřebiště.

Slovanské kostry z Moravských Prus.

Milan Stloukal

Při záchranné akci v Moravských Prusích (viz předcházející článek Č. Stani) bylo získáno pět koster. V hrobě č. 1 a 3 ležely pozůstatky žen, v ostatních třech hrobech kostry mužské. Obě ženy byly poměrně mladé (juvenis a adult.), muži již vyššího věku (ad.-mat. a dvakrát maturus). Postkraniální skelet byl vesměs velmi špatně zachován, téměř ve zlomcích, lebky naproti tomu jsou zachovány poměrně dobře.

Hrob č. 1 - z postkraniálního skeletu pouze zlomky, lebka téměř bez poškození, gracilní, se slabě vytvořeným reliefem svalových úponů, švy otevřené, klínovětýlní štěrbiná srostlá.

Norma lateralis - plochá glabella (II. stupeň), klenuté čelo, klenutý týl, plochý zevní týlní hrbol (1. st.), malé bradavkové výběžky, kořen nosu mělký, nos silně prominuje, lícní kosti slabé, silný alveolární prognatismus. Dolní čelist je gracilní, má středně široká ramena, nízká brada ční dopředu.

Zepředu má lebka tvar širokého oválu, středně široké čelo, ploché nadočnicové oblouky, středně vysokou klenbu temene, středně široký kořen nosu, středně široký nosní otvor, ocnice jsou zaoblené, mají ostrý horní okraj, špičáková jáma je středně hluboká, gonia rovná.

Při pohledu zhora má lebka tvar ovoиду, středně široké čelo a oblý týl. Lambdový šev je složitý, jsou v něm četné vsuté kůstky. Na týlní kosti je vytvořeno os Incae bipartitum, při čemž jeho pravá polovina je ještě rozdělena svislým švem na dvě části. Odděluje tedy sutura mendosa celkem tři části v týlní šupině, levostranné os Incae a dvě pravostranná ossa Incae.

Chrup je málo opotřebován, jsou dosud jasně patrné hrbolky, skus je mužkovitý, prořezání pravidelné.

Dlouhé kosti jsou středně robustní, mají plně přirostlé epifysy, žádná z dlouhých kostí se nedá měřit.

Metrická charakteristika lebky: v absolutních mírách středně dlouhá, úzká, středně vysoká mozkovna, středně široký a krátký obličej, krátký horní obličej. Oligenkephal. Mesokran, orthokran, metriokran, metriometop, euryprosop, euryen, mesokonch, chamaerrhin, brachystaphylin, mesognat, středně vysoký Kočkův index výškový, mesomandibular. Přesné míry jsou uvedeny souhrnně.

Morfologicky lze lebku označit za míšence prvků paleoevropských a mediterránních. Wankeho metoda dává výsledek Pl (53,8% paleoeuropid, 32,8% laponoid).

Určení : žena, adult.

Hrob č. 2 - silně poškozená kostra, lebka pouze mírně poškozená, středně robustní se středně výrazným reliefem svalových úponů, švy srůstají.

Norma lateralis - středně silná glabella (III. st.), klenuté čelo, klenutý týl, protuberantia occipitalis externa hrbolovitě vytvořena (2. st.), bradavkové výběžky středně velké, profil obličeje orthognatní. Kořen nosu středně hluboký, slabý alveolární prognatismus. Dolní čelist středně robustní, rovná, středně vysoká brada.

Zepředu má lebka hranatý obrys, středně široké čelo a středně silné nadočnicové oblouky. Kořen nosu je úzký, nosní otvor středně široký, fossa canina hluboká, zaoblené očníce mají středně silný horní okraj. Gonia jsou vytočená ven.

Při pohledu zhora má lebka tvar ovooidu, středně široké čelo a oblý týl. Lambdový šev je středně složitý.

Abrase zubů středně pokročilá, jsou vidět ostrůvky tmavší zuboviny. Pravá horní osmička je dokonale srostlá s nadpočetným zubem v jeden dvojitý zub.

Metrická charakteristika : v absolutních mírách středně dlouhá, úzká a středně vysoká? mozkovna, úzký? a středně vysoký obličej, středně vysoký horní obličej. Euencephal. Mesokran, orthokran, metriokran, stenometop, středně vysoký týl, leptoprosop, lepten, mesokonch, leptorrhin, mesostaphylin, středně vysoký? výškový index Kočkův, eurymandibular.

Dlouhé kosti jsou středně robustní se středně velkými kloubními plochami, epifysy plně přirostlé. Výška postavy byla vypočítána na 158,1 cm, tedy nadstřední.

Morfologicky lze lebku označit za nordika s prvky paleoevropskými. Wankeho metoda dává výsledek ha (armenoid 40,3%, nordik 31,4 %).

Určení : muž, ad.-mat.

Hrob č. 3 - silně poškozená kostra, gracilní lebka pouze mírně poškozena, má slabě vytvořený relief svalových úponů, otevřené švy a uzavřenou klínovětýlní štěrbinu.

Norma lateralis - plochá glabella II. st., kolmé čelo, protažený týl, zevní týlní hrbol středně vytvořen (3. st.), malé bradavkové výběžky. Profil obličeje orthognatní, kořen nosu mělký, lícní kosti slabé, silný alveolární prognatismus, dolní čelist gracilní, široká ramena jsou nasazena šikmo, nízká rovná brada.

Zepředu má lebka hranatý tvar, široké čelo, ploché nadočnicové oblouky, vysokou klenbu temene, široký kořen nosu, úzký nosní otvor, středně vyčnívající jářmový oblouk, zaoblené očníce mají ostrý horní okraj, gonia jsou vytočena laterálně.

Při pohledu zhora má lebka obrys ovooidu, úzké čelo, týl mírně vyčnívá, Lambdový šev je středně složitý. Pravý bradavkový výběžek a jeho široké okolí je zabarveno zeleně bronzem náušnice.

Abrase zubů je slabá, hrbolky jsou dosud jasně patrný, prořezání je pravidelné.

Metrická charakteristika : v absolutních mírách dlouhá, úzká a vysoká mozkovna, středně široký a krátký obličej, krátký horní obličej. Aristencephal. Dolichokran, hypsikran, akrokran, eurymetop, středně vysoký týl, mesoprosop, mesen, mesokonch, leptorrhin, orthognat, vysoký Kočkův výškový index, eurymandibular.

Dlouhé kosti gracilní, malé kloubní plochy dosud nejsou přirostlé. Výška postavy byla vypočítána na 144 cm, tedy malá.

Morfologicky lze lebku označit za nordika s prvky mediterránskými. Wankeho metoda dává výsledek čisté E (mediterránc 87,8 %).

Určení : žena, juv.

Hrob č. 4 - postkraniální skelet silně poškozen, středně robustní lebka pouze mírně poškozena, má středně silně vytvořen relief svalových úponů, srůstající švy a synostovanou klínovětýlní štěrbinu.

Norma lateralis - klenuté čelo, protažený týl, protuberantia occipitalis externa hrbolovitě vytvořena (2. st.), velké bradavkové výběžky. Profil obličej je orthognatní, kořen nosu hluboko zařiznutý, nos silně prominuje. Lícni kosti slabé, Dolní čelist středně robustní, nízká brada ční dopředu.

Při pohledu zepředu je lebka široká a hranatá, má široké čelo, silné nadočnicové oblouky, středně vysokou klenbu temene, široký kořen nosu a široký nosní otvor. Horní okraj očníce je ostrý, gonía rovná.

Zhora má lebka obrys ovoиду, středně široké čelo a vyčnívající týl. Lambdový šev je středně složitý.

Zuby jsou silně obroušeny, celý email je abradován, všechny čtyři osmičky jsou retinovány.

Metrická charakteristika : v absolutních mírách dlouhá, středně široká a středně vysoká mozkovna, středně široký a krátký obličej, krátký horní obličej. Aristencephal. Mesokran, chamaekran, metriokran, eurymetop, nízký týlní index, euryprosop, euryen, chamaekonch, chamaerrhin, mesostaphylin, orthognat, nízký Kočkův výškový index, mesomandibular.

Dlouhé kosti jsou robustní a mají velké kloubní plochy, epifysy jsou plně přirostlé. Výška postavy byla vypočítána na 161,5 cm, tedy podstřední.

Morfologicky lze lebku označit za směs prvků paleoevropských a alpských, Wankeho metoda dává výsledek lp (laponoid 39,7%, paleoeuropid 26,7 %).

Určení : muž, matur.

Hrob č. 5 - kostra silně poškozena, robustní lebka pouze mírně poškozena. Má mohutně vytvořený relief svalových úponů, srůstající švy a synostovanou klínovětýlní štěrbinu.

Norma lateralis - středně silná glabella (III. st.), klenuté čelo, protažený týl, protuberantia occipitalis externa hrbolovitě vytvořena (2.st.), středně velké bradavkové výběžky. Profil obličej je orthognatní. Kořen nosu středně hluboký, nos středně

prominuje, lícní kosti silné. Alveolární prognatismus slabý. Dolní čelist robustní, široká ramena mandibuly, středně vysoká a rovná brada.

Zepředu je lebka široká a hranatá, čelo široké, středně velké nadočnicové oblouky, středně vysoká klenba temene, široký kořen nosu, středně široký nosní otvor. Horní okraj očníce je ostrý, fossa canina hluboká, gonia jsou vytočena laterálně. Nad nosním kořenem je zachován zbytek čelního švu.

Zhora má lebka obrys sphaeroïdu, středně široké čelo, vyčnívající týl s mírnou bathrocephalií. Lambdový šev je složitý, s četnými vsutými kůstkami.

Abrase chrupu střední, objevují se ostrůvky zmařší zuboviny, skus kleštovitý, všechny čtyři osmičky jsou retinovány.

Metrická charakteristika: v absolutních mírách středně dlouhá, úzká a středně vysoká mozkovna, středně široký a středně vysoký obličej, středně vysoký horní obličej. Euencephal. Brachykran, orthokran, metriokran, eurymetop, vysoký týlní index, mesoprosop, mesem, mesokonch, mesorrhin, leptostaphylin, orthognat, Kočkův výškový index středně vysoký, mesomandibular.

Dlouhé kosti robustní s plně přirostlými epifysami. Výška postavy byla vypočítána na 165,6 cm, tedy střední. Mírné degenerativní změny na páteři.

Morfologicky lze lebku označit za směs prvků dinarských a nordických, Wankeho metoda dává výsledek Hal (armenoid 58,7 %, nordik 18,1 %, laponoid 12,0 %).

Určení: muž, matur.

Míry a indexy jednotlivých lebek:

	č.1	č.2	č.3	č.4	č.5
Největší délka lebky (1)	167	175	180	190?	175
Délka base lebky (5)	93	---	100	105	101
Největší šířka lebky (8)	130	138	132	143	142
Nejmenší šířka čela (9)	83	90	93	101	100
Šířka týlu (12)	104	107	105	112	113
Výška lebky (17)	125	---	142	132	131
Týlní tetiva (31)	89	94	92	95	103
Kapacita lebky (vypočítaná)	1107	1326	1387	1491	1370
Délka obličeje (40)	92	---	88	91	92
Šířka bizygomatická (45)	119	---	121	135	135?
Výška obličeje (47)	104	119	105	109?	118
Výška hor.obličeje (48)	54	73	63	64?	71
Šířka očníce (51)	39	43	38 P	41 P	42 P
Výška očníce (52)	30	35	30 P	31 P	34 P
Šířka nosu (54)	23	25	21	27	24
Výška nosu (55)	41	55	48	51	51
Délka patra (62)	43	47	--	48	47
Šířka patra (63)	38	39	--	38	37
Vzdálenost kondylů mand. (65)	108	119	---	131?	---
Vzdálenost úhlů mand. (66)	85	113	103	100?	104
Výška brady (69)	29	33	29	29?	29
Obvod lebky (23)	472	506	500	527	507

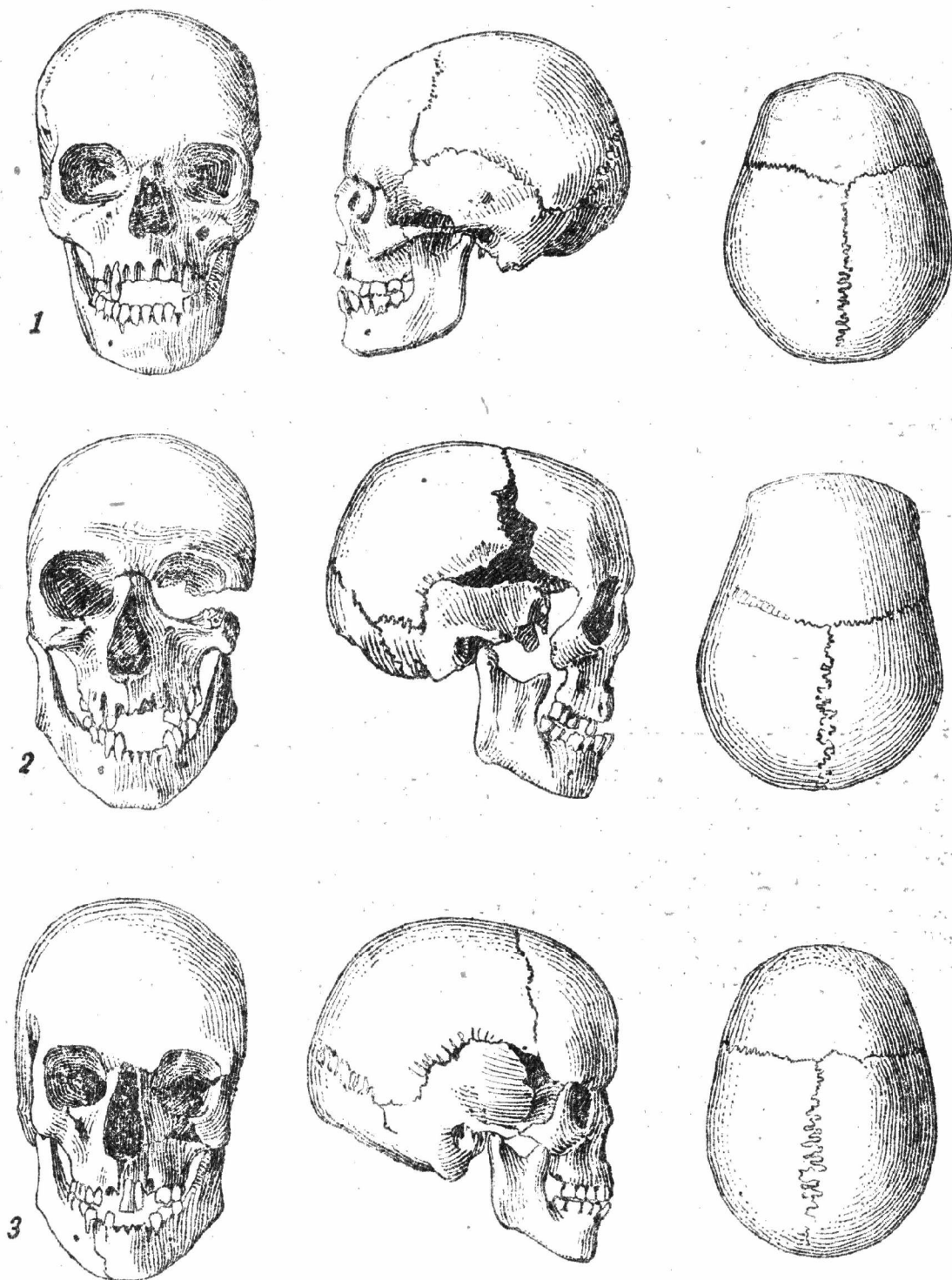
Indexy :	č.1	č.2	č.3	č.4	č.5
Délkošířkový (I 1)	77,8	78,8	73,4	75,3?	81,2
Délkovýškový (I 2)	74,8	----	78,9	69,4?	74,8
Šířkovýškový (I 3)	96,2	----	107,6	92,3	92,3
Frontoparietální (I 13)	67,7	65,3	70,5	70,7	70,4
Týlní (I 29)	85,6	87,8	87,7	84,8	91,2
Obličejový (I 38)	83,2	91,6	86,8	80,8	87,5
Horního obličejje (I 39)	47,2	56,2	52,1	47,4	52,6
Očnice (I 42)	76,9	81,4	79,0	75,7	81,0
Nosní (I 48)	56,2	45,5	43,8	52,9	47,1
Patra (I 58)	88,4	83,0	----	82,7	78,8
Alveolární (I 60)	98,9	83,0	88,0	86,4	91,1
Kočkův výškový	84,2	----	91,1	79,3	82,7
Škerl jůw frontomandibulární	96,6	125,6	110,8	99,0	104,0

Morfologicky lze v této serii zjistit prvky paleoevropské, nordické a mediterránní, prvky krátkolebé jsou ve výrazné menšině. Wankeho metoda dává v celkovém hodnocení vyniknout prvku mediterránnímu (31,7 %) a laponoidnímu (23,3 %).

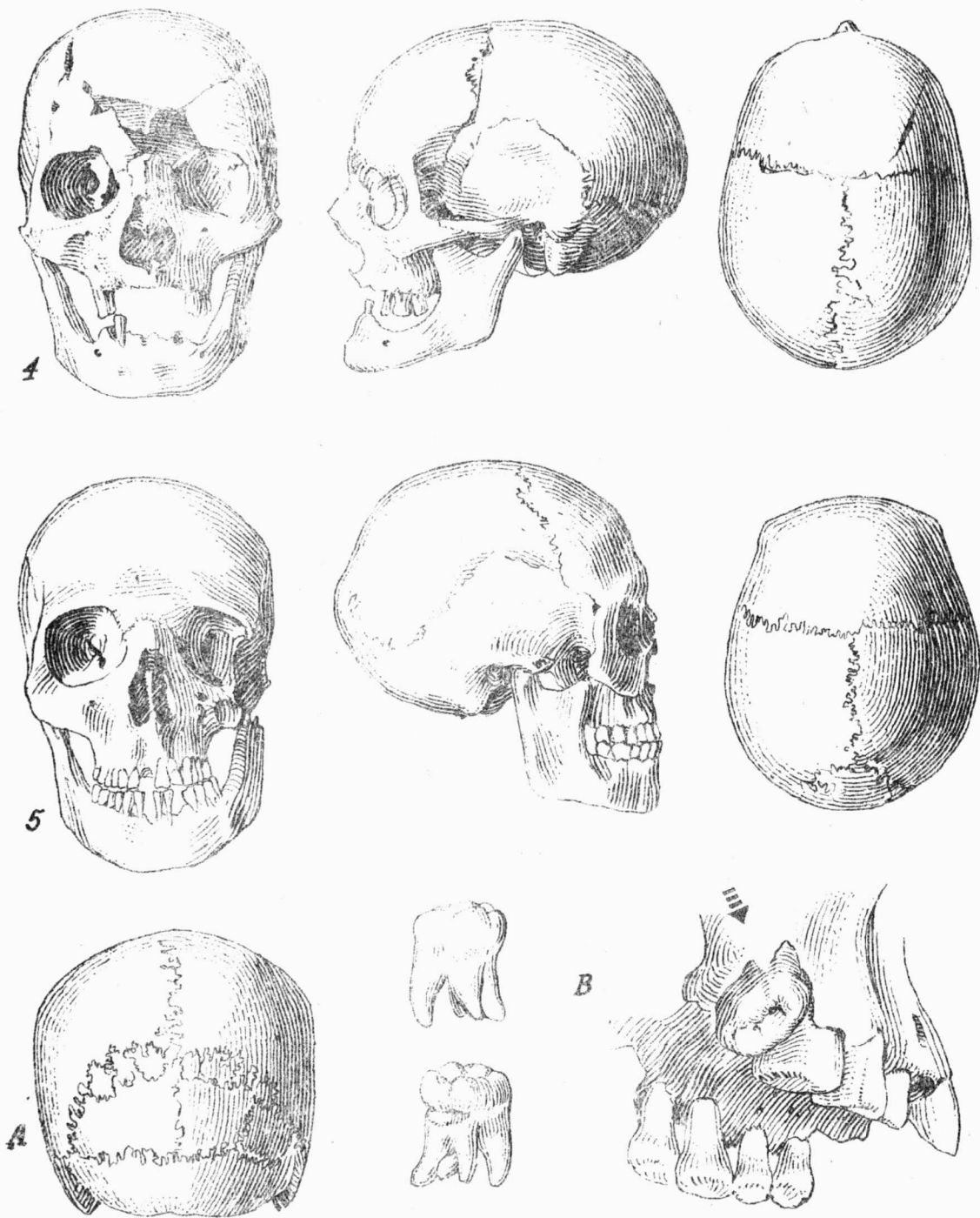

Slawische Skelette aus Mor. Prusy. von fünf slawischen Skeletten, die bei einer Rettungsaktion in Mor. Prusy abgedeckt wurden, waren drei Männer - und zwei Frauenskelette. Die beiden bestatteten Frauen waren verhältnismässig jung (juvenis und adult.), die Männer im einem höheren Alter (ad. - mat. und zweimal maturus). Das postkraniale Skelett war durchwegs sehr schlecht erhalten, dagegen sind die Schädel verhältnismässig in gutem Zustande. Morphologisch kann man in dieser Serie paläoeuropäische, nordische und mediterrane Elemente feststellen. Kurzschädelige Elemente sind in markanter Minderheit. Die Methode von Wanke ergibt in der Gesamtbewertung als überragend das mediterrane (31,7%) und das laponoide Element (23,3%).

Mor. Prusy. Slov. lebky z hrobu č. 1, 2, 3.

Moravské Prusy. Slovanské lebky z hrobu 4 a 5.

A - týlní kost lebky č. 1. B - zdvojený 3. molar lebky č. 2.

Výzkum slovanského pohřebiště v Josefově, okr. Hodonín.

Eva Šráčková

V letošním roce pokračoval archeologický ústav ČSAV pobočka v Brně, ve spolupráci s okresním muzeem v Hodoníně v systematickém plošném odkryvu staroslovanského pohřebiště v Josefově /okr. Hodonín/ z 2. pol. IX. stol. V době od 20.VII. do 31.X.1960 bylo odkryto celkem 608 m² do hloubky průměrně 1 m. Na této ploše bylo zjištěno 56 hrobů. Po odstranění humusové vrstvy /40 - 60 cm mocné/ se objevily ve žlutce promísené žlutým pískem zásypy hrobových jam zpravidla obdélníkového půdorysu. Dochované kostry byly orientovány západ-východ, mimo jednu dětskou kostru, která ležela východ-západ. Většina koster byla uložena obvyklým způsobem v natažené poloze mznak s pažemi podél trupu, ve čtyřech případech ležela kostra na boku v mírně nakrčené poloze. Kosterní pozůstatky se zachovaly poměrně špatně, čtyři hroby byly bez kostry. Z celkového počtu 56 prozkoumaných hrobů byl ve 32 případech bohatý inventář, zvláště keramika, železné nože, ze šperků náušnice, prsteny a korálky.

Nejzajímavější nálezy přinesly hroby č. 71 a č. 73, které byly ve střední části pohřebiště na jeho nejvyšším místě. Hrob č. 71 se rýsoval v úseku DŽ po odkrytí ornice ve žlutce jako tmavší obdélník /205 x 100/. Na dně hrobové jámy v hloubce 130 cm ležely fragmenty dlouhých kostí rukou a nohou, patřící kostře ženy. Dle polohy kostí a milodarů lze soudit, že kostra byla orientovaná západ-východ. V partii lebky byl pár bronzových, silně zlacených náušnic, jejichž dolní oblouk je zdoben oboustranným hrozníčkem, a pár jednoduchých oválných náušnic z bronzového drátu kruhového průřezu. V blízkosti náušnic leželo 6 korálků, a to: jeden váleček dvakrát dělený z modravé sklovité hmoty, dva drobné korálky koláčkovitého tvaru z modrého skla, dva soudkovité korálky ze světle zeleného skla a malý modrý skleněný korálek hranolového tvaru. Patina bronzového prstenu, tvořeného úzkým páskem s volně přeloženými konci, konservovala třetí článek jednoho prstu pravé ruky. Prsten je zdoben při okrajích a uprostřed páskem vybíjených bodů. U pravé dlaně ležel železný nůž.

Hrob č. 73 byl východně od hrobu č. 71. V úseku CX se po odkrytí ornice objevil zásyp hrobové jámy, který byl zčásti překryt jižním profilem plochy CX. Rozměry hrobové jámy: 220 x 110. V hloubce 135 cm na dně hrobové jámy ležela kostra ženy v natažené poloze, mznak, s pažemi podél trupu. Orientace západ-východ. V koutě hrobu po pravé straně lebky byly v zásypu drobné fragmenty železných obrouček vědérka. Z vědérka se zachovaly i malé úlomky dřeva. Kostra měla mezi žebry bronzový lunicovitý závěsek, který je na lícni straně zdoben granulací, tvořící geometrický vzor. Pod spodní čelistí byl korálek koláčkovitého tvaru ze zeleného skla a váleček ze sklovité modravé hmoty jednou dělený. U levé dlaně byl položen železný nůž a v partii pasu železná přezka.

Výzkum v Josefově přinesl i v letošním roce další doklady o rozsáhlosti slovanského pohřebiště z období velkomoravské říše,

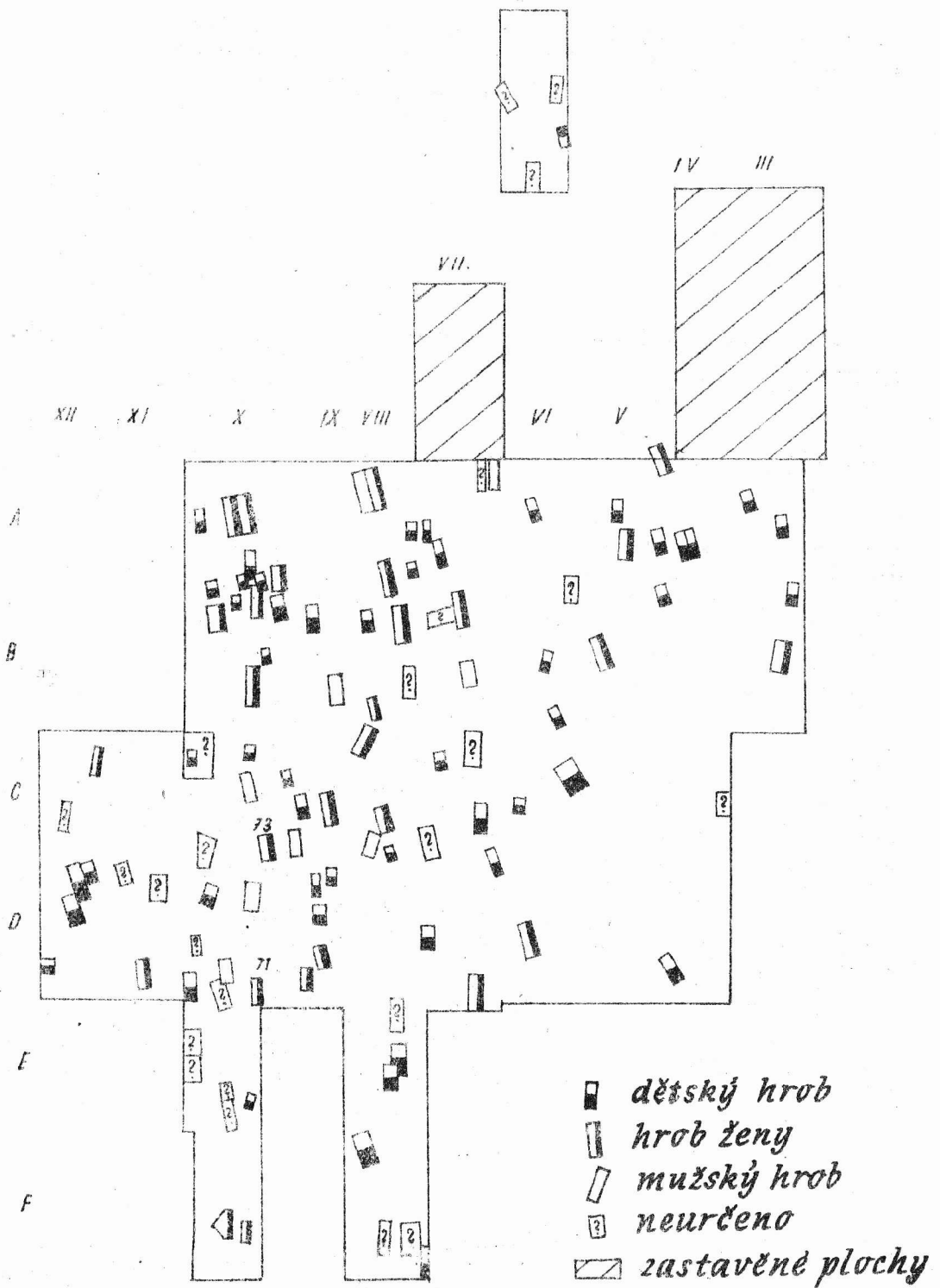
které patřilo k nedaleké zemědělské osadě. Výzkum dává možnost poznat život a kulturu venkovského obyvatelstva, žijícího medaleko velkomoravského města u Mikulčic.

- - - - -

Grabung des slawischen Gräberfeldes in Josefov, Bez. Hodonín. Im der Zeit vom 20.VII. bis 31.X.1959 wurde die systematische Flächenabdeckung des altslawischen Gräberfeldes fortgesetzt, die das Archäologische Institut in Brno, in Zusammenarbeit mit dem Bezirksmuseum in Hodonín durchführte. Auf der abgedeckten Fläche vom 608 m², deren Durchschnittstiefe im betrug, konnten 56 Gräber festgestellt werden. Diese waren, ausser einem Kinderskelett, durchwegs von Westen nach Osten orientiert. Die Knochenüberreste waren ziemlich schlecht erhalten. Die Gesamtzahl der 56 durchforschten Gräber wiesen in 32 Fällen ein reiches Grabinventar auf, und dies besonders Keramik, eiserne Messer, Ohrgehänge, Ringe und Korallen.

Die interessantesten Funde waren im mittleren Teile des Gräberfeldes in den Gräbern Nr. 71 und Nr. 73. Im Grabe Nr. 71 (Frauenbestattung) fand man in der Schädelpartie zwei Paar bronzene vergoldete Ohrgehänge und Korallen, bei der rechten Hand ein eisernes Messer und einen bronzernen Ring. Ebenfalls reiche Funde waren in dem Grabe Nr. 73. Dieses Frauengrab beinhaltete als Grabbeigaben einen Holzeimer mit eisernen Reifen und ein eisernes Messer. Zwischen den Rippen des Skelettes befand sich ein halbmondförmiger bronzerner Anhänger, mit Granulation verziert und unter dem Unterkiefer Korallen.

Die Grabung in Josefov erbrachte weitere Beweise von der Ausdehnung dieses slawischen Gräberfeldes aus der Grossmährischen Zeit und gibt uns die Möglichkeit, das Leben und die Kultur der ländlichen Bevölkerung zu erkennen, die unweit der grossmährischen Stadt bei Mikulčice lebte.

Josefov - Slovanské pohřebiště

Časné středověké hroby v Počenicích, okr. Kroměříž.

Čeněk Staňa

Při rozšiřování domu č. 3 v západní části obce Počenic v srpnu 1959 byly zachyceny kostrové hroby s bronzovými esovitými záušnicemi, které předal tajemník MNV do vlastivědného musea v Morkovicích (podle zprávy dr. V. Spurného dostalo se tam celkem 11 záušnic, z nichž čtyři mají průměr 6,5 - 7 cm, dalších pět záušnic, zhotovených z tenkého drátu, měří v průměru 3 cm a dvě 2 cm; je tam i malý zlomek mladohradištní nádoby, pocházející údajně z téhož pohřebiště). Dr. Spurný z AÚ ČSAV v Praze, který naleziště navštívil 18. září, se dověděl, že na nevelké ploše bylo odkryto 12 kostrových hrobů, uložených v hloubce max. 80 cm pod povrchem, v některých případech ležely kostry nad sebou.

V říjnu jsem místo navštívil a udělal malou sondu před čelní zdí uvedeného domu /100 x 60 cm/, kterou jsem zachytil několik koster. Jednu, orientovanou od západu k východu, jsem odkryl. Ležela na zádech s pažemi nataženými podél těla v hl. 30 - 45 cm pod povrchem /kost čelní byla dokonce jen 10 cm pod chodníkem/. Hrobovou jámu se mi nepodařilo zjistit, objevil jsem však v těsné blízkosti odkrývané kostry kosti z dalších čtyř pohřbů přibližně ve stejné hloubce. Místní občané mi sdělili, že v té poloze - je to mírné návrší, skloněné k jihu, k potoku, jenž protéká obcí - stával až asi do 15. století kostelík se hřbitovem, což by odpovídalo nahromadění hrobů. Pohřby s esovitými záušnicemi patří nepochybně k nejstarším. Malé záušnice mohou pocházet z 11. století, velké jsou běžnější ve 12. stol. a udržují se i v 13. století. Zánik hřbitova osvětlí historické prameny. Poněvadž byl terén před domem č. 3 i před sousedními stavěnímí snižen při úpravě vsi /bylo při tom, podle výpovědi očitých svědků, zničeno velké množství hrobů/, je lokalita pro další archeologický výzkum nevhodná.

Majitelé domu č. 3 mi předali masivní střepy z velké zásobnice z tuhového materiálu, které našli při výkopu základů. Okraj zásobnice byl zesílen /max. síla 6 cm/. Z výzdoby se zachovaly široké, hluboké horizontální rýhy - žlábků, pásy užších rýh a vícenásobná vlnice. Spodní část těla pokrývaly jemné, hustě položené, vodorovné rýhy. Jeden větší zlomek byl při kraji provrtán otvorem (Ø 5 mm), napovídajícím, že prasklá nádoba byla spravovaná.

- - - - -

Frühmittelalterliche Gräber in Počenice, Bez. Kroměříž. Beim Umbau des Hauses Nr. 3 wurde ein frühmittelalterliches Gräberfeld gestört. Die Gräber liegen in mehreren Schichten übereinander (30-80 cm unter der Oberfläche), dicht nebeneinander, manchmal sogar auch quer. Die S-förmigen Schläfenringe, kleinen und grossen Types, stammen wahrscheinlich aus den ältesten Gräbern.

Výzkum v Olomouci - Hradisku.

Boris Novotný

V září 1959 prováděl referent mimo plán prací zjišťovací výzkum na Hradisku - Olomouci. Bývalý klášter Hradisko leží na nevysoké skalnaté ostrožně, původně obklopené bažinami, pokračujícími od levého břehu řeky Moravy. Mohutná baroková stavba kláštera z části porušila a překryla pozůstatky bohaté stavební činnosti, jejíž počátky připomínají písemné zprávy již v 11. století. Úkolem zjišťovacího průzkumu bylo odkrytí stopy osídlení v okolí budov kláštera a přilehlého území.

Pět sond, kterými jsme prozkoumali celkovou plochu 50 m², bylo vedeno v místech bývalé klášterní zahrady, v obou zelinářských zahradách zemědělské školy a vedle školní chmelnice. Vedle toho byly provedeny další menší orientační odkryvy v areálu ostrohu a okolí. Většina sond měla negativní výsledek. V bývalé klášterní zahradě v blízkosti barokního hospodářského stavení a v zelinářství přilehlého hospodářství jsme našli střepy velkých zásobnic a zlomky keramiky, charakteristické pro 12. a 13. století. Ve výkopech pro základy nových objektů chemické továrny, která leží za budovou bývalého kláštera a hospodářskou školou, nebyly rovněž zjištěny kulturní vrstvy nebo jednotlivé nálezy. Na poli vedle hospodářské školy, tedy v areálu ostrohu jsme pomocí nálezů několika atypických střepů, sebraných při průzkumu povrchu, mohli zaznamenat blíže zatím neurčitelné pravěké osídlení.

Název "Hradisko" ukazuje na existenci opevněného místa, předběžný průzkum však doposud nemohl prokázat starší osídlení, než do 12. století, i když písemné zprávy se zmiňují o založení kláštera v 11. století. / Otova zakládací listina kláštera Hradiska z r. 1078 /. Výsledky dosavadního zjištění ukazují na to, že osídlení pro tuto, nebo případně ještě starší dobu nutno hledat patrně pouze v místech omezených areálem budov kláštera, případně na jeho dvou nádvořích.

V souvislosti s otázkou lokalisace slovanského hradiska v Olomouci vyvstává tím více význam rozsáhlého a původně strmého ostrohu - Olomouckého kopce, který leží přímo nad brodem přes řeku Moravu, který byl v širokém okolí původně jediný.

Při výzkumu v roce 1948 byly v zahradě za bývalým kapitulním děkanstvím nalezeny již v druhotném uložení střepy z mladohradištní a středověké keramiky. Také již v roce 1880, při opravě kostela sv. Václava bylo jeho okolí prokopáno. Z té doby pochází nálezy střepů " Na biskupství ", které daroval p. J. Vyvlečka Olomouckému museu. Před nedávnou dobou pak zachránil J. Skutil při výkopu základů domu Hutní odbytové základny v Olomouci, Kaštanová ulice č. 3. /v blízkosti nádraží/ střepy z porušeného sídelního objektu.

Podrobnou prohlídkou všech starších i novějších nálezů bylo možno zjistit, že mezi mladohradištní keramikou se nalézají rovněž střepy ze středohradištních nádob. Je to ku příkladu tenkostěnný okrajový střep s hraněným krajem a zrnitým povrchem. Na

počínající výduti je patrna výzdoba jednoduché vlnovky. Jiný střep ze světlehnědé hlíny má zaoblený okraj, výzdobu jednoduché vlnovky a horizontály. Další střep je zdoben vícenásobnou vlnovkou. Horní část nádoby s největší výduti v horní třetině výšky má přehrnutý, kuželovitě seříznutý okraj. Výzdobu tvoří horizontální rýhy.

V keramických výrobcích z druhé poloviny 10. století silně převládají výrobky obsahující tuhu. Okrajový střep se zaobleným ústím je zdoben vícenásobnou vlnovkou a vodorovnými rýhami, provedenými hřebínkovým nástrojem. Zlomek z jiné nádoby má odsazené prožlábnutí hrdla a trychtýřovitě vytažené ústí. Pod hrdlem jsou guirlandové vlnovky a rýhy. Střep z výdutě většího hrnce je zdoben zaoblenou vodorovnou plastickou lištou a vícenásobnou vlnovkou. Část velké nádoby s trychtýřovitě vytaženým ústím má hraněný, kuželovitě seříznutý okraj. Plastické lišty horní části výdutě zdobí střídavě z prava a zleva nakloněné přesekávání. Obdobu pro tento druh výrobků nalézáme v Tovačově⁴, ve Slezsku na Hradci u Opavy a v Kylešovicích⁵ a rovněž na Starých Zámčích u Brna⁶.

Uvedené nálezy jsou archeologickými doklady pro osídlení Olomouckého kopce v průběhu 10. století. Případné pokračující výzkumy mohutného ostrohu by /přes velmi husté zastavění/ mohly také přinést nové podklady k řešení otázky lokalisace slovanského hradiska do těchto míst. Klášterní Hradisko se pak ve světle předběžného výzkumu jeví spíše jako předsunutá posice, chránící z levého břehu nedaleký brod přes levé rameno řeky na cestě k výšinnému opevněnému centru, ležícímu na druhé straně.

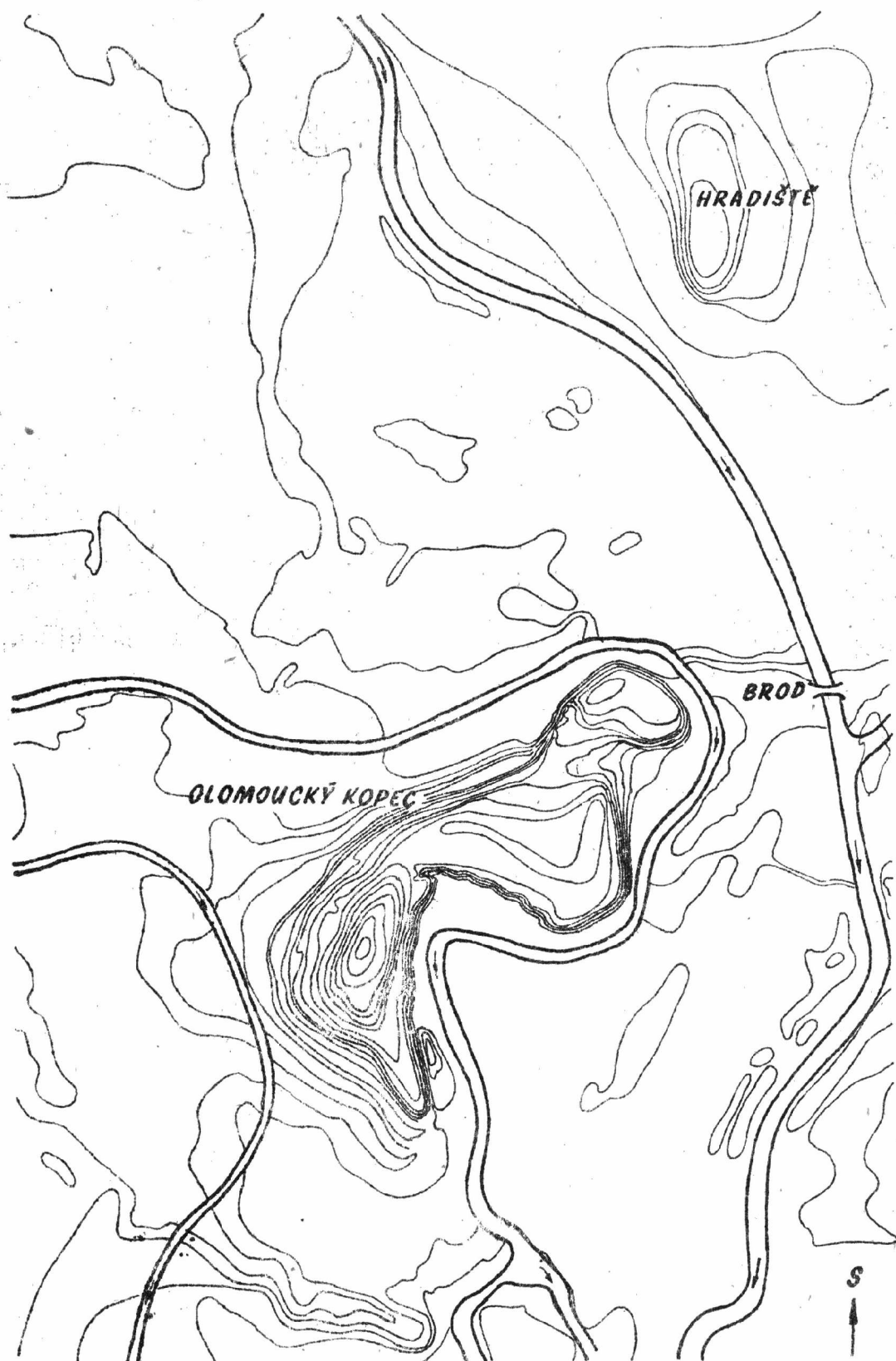
P o z n á m k y :

- 1) V. Richter, Raněstředověká Olomouc, Brno 1959, str. 12.
- 2) K. Reichertová, Přemyslovský hrad a předhradí v Olomouci, Archeologické rozhledy 1949, str. 60.
Nálezová zpráva AÚ-ČSAV Praha č.j. 5066/50
- 3) I.L. Červinka, Slované na Moravě a říše Velkomoravská, Brno 1928 str. 130.
- 4) Podle sdělení kol. Č. Stani.
- 5) B. Novotný, Archeologický výzkum Hradce u Opavy, Slezský sborník 1959, roč. 57. str. 461, obr. 14 a 24.
- 6) Rovněž podle sdělení kol. Č. Stani.

- - - - -

Die Ausgrabung in Olomouc - Hradisko. Das Kloster Hradisko bei Olomouc liegt auf einer nicht hohen felsigen Landzunge, die ursprünglich von einem Sumpfgelände umgeben war. Der mächtige Barockbau beschädigte und überdeckte Reste einer früheren Bautätigkeit, deren Beginn schriftliche Nachrichten bereits im Jahre 1078 erwähnten. In fünf Sonden, die im Klosterareal und dessen Umgebung ausgehoben wurden, stellten wir Bruchstücke

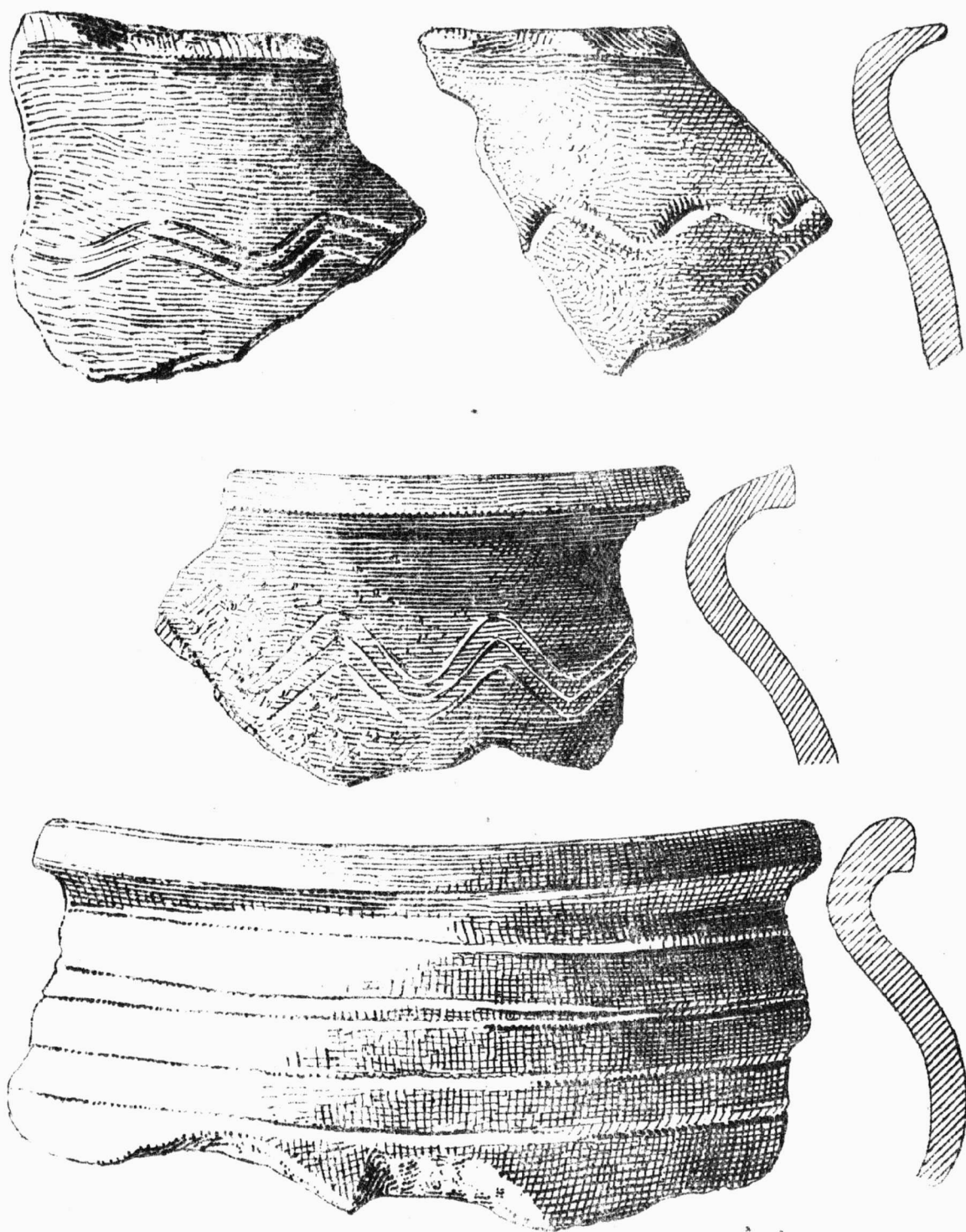
von Gefäßen aus dem 12. und 13. Jahrh. fest. Fundamentreste von gotischen, romanischen und gegebenenfalls vorromanischen Bauten, soweit diese erhalten blieben, wären im Raume des ersten und zweiten Klosterhofes zu suchen. Im Zusammenhange mit der Lokalisierungsfrage des slawischen Burgwalles in Olomouc zeigt sich eher die Notwendigkeit, mit der Grabung am Olmützer Berge fortzusetzen. Dieser war ursprünglich eine ausgedehnte und steile Landzunge, die von den Flussarmen der March umgeben war. Durch vorherige Grabungen und gelegentliche Abdeckungen wurde in der Umgebung der Kirche des Hl. Wenzel und im Hofraume der Universität frühmittelalterliche Keramik festgestellt. Eine eingehende Analyse der Funde zeigte jedoch, dass die ältesten Funde aus den gestörten Schichten in die mittlere Burgwallzeit fallen, d.h. in diesem Falle genauer in den Verlauf des 10. Jahrh. Einige Bruchstücke weisen auf eine direkte Entwicklung aus der Keramik der grossmährischen Zeit. Funde aus der 2/2 des 10. Jahrh. haben Analogien in Tovačov ⁴, in Schlesien am Hradec bei Opava und Kylešovice ⁵ und auf dem slawischen Burgwall Staré Zámky bei Brno. ⁶. Die angeführten Funde zeigen, dass auf dem Olmützer Berge das slawische befestigte Zentrum zu suchen ist, wogegen das Kloster Hradisko eher als vorgeschobene Position scheint, deren Aufgabe es war, vom linken Ufer die unweit gelegene Furt über den Flussarm der March zu beschützen.

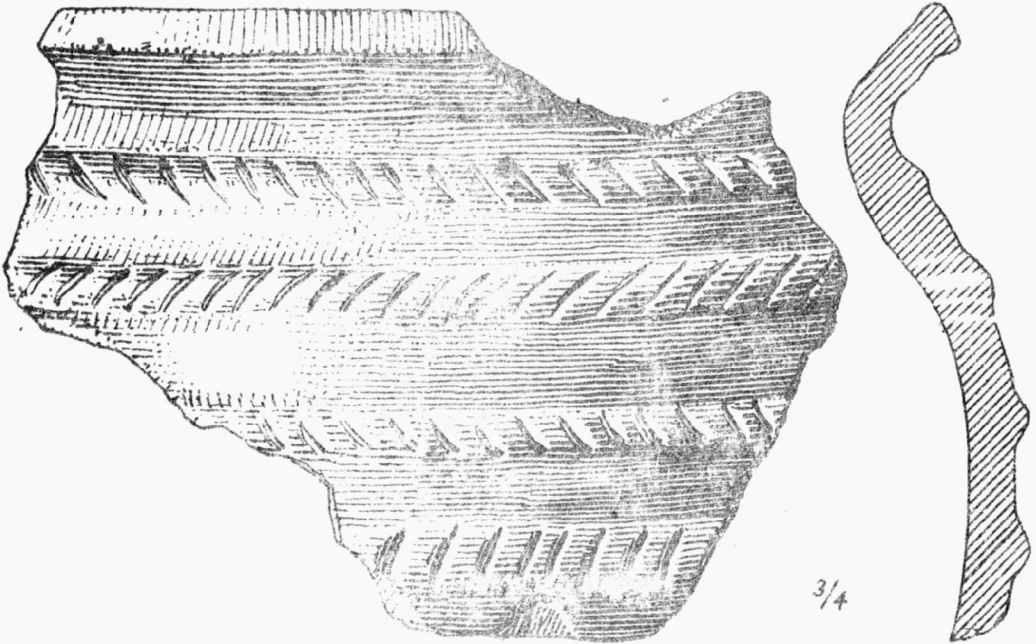
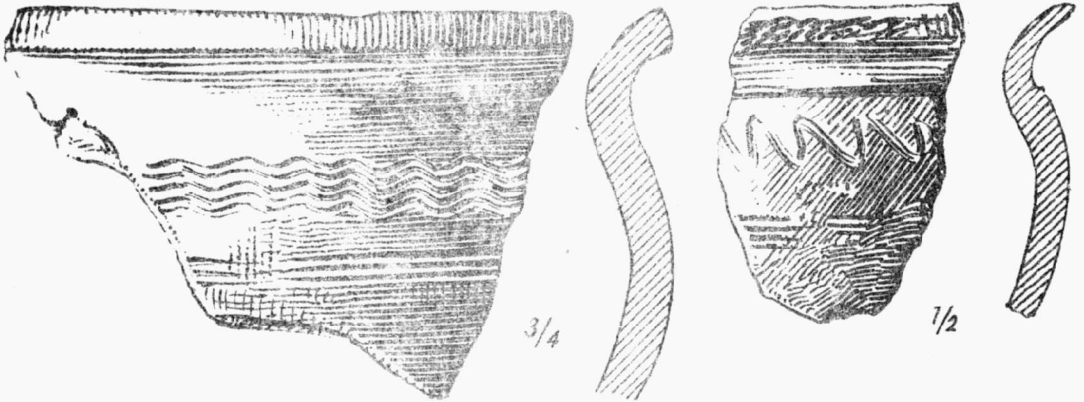
Olmoucký kopec a brod.

Podle V. Richtera „Raněstředověká Olomouc“

*Olomouc - Komenium. Výzkum v r. 1948 (V. Reichertová).
Středohradištní keramika. Olomoucké muzeum.*

Olomouc „Na biskupství“

Středohradištní keramika. Olomoucké muzeum.

Zjišťovací výzkum hradiska Rokytné u Mor.Krumlova.

Boris Novotný

V měsících srpnu a září 1959 prováděl Archeologický ústav ČSAV, pobočka v Erně, zjišťovací výzkum ostrožného hradiska Rokytné u Moravského Krumlova. Hradisko se rozkládalo na rozlehlém ostrohu nepravidelného tvaru, který je obklíčen ze tří stran tokem řeky Rokytné a pouze na jižní straně souvisí s náhorní planinou stoupající směrem k Mor. Krumlovu. V těchto místech byl ostroh oddělen od okolní krajiny hlubokým příkopem, vyhloubeným ve hlíně a zvětralé skále. Příkop je dnes z části zavezen a vede přes něj silnice. Přední, větší část ostrohu /s pomístným názvem "Malé hradisko"/, na kterém se dnes rozkládá vesnice Rokytná, směřuje delší osou od jihu k severu. Je oddělena dalším hlubokým příkopem od druhé části /s pomístným názvem "Velké hradisko"/, která směřuje delší osou od jihovýchodu k severozápadu.

Abychom orientačně prozkoumali rozlohu a hustotu osídlení, vedli jsme sedm zjišťovacích sond kolmo k okrajům ostrohu v nezastavěné poloze "Velké hradisko". Dalších osm sond pak bylo vyhloubeno na ploše "Velkého" i "Malého" hradiska.

Sonda I byla situována u jihozápadního okraje "Velkého hradiska". Jejím postupným rozšířením jsme odkryli souvislý pás obytných zahloubených prostorů, které se táhly podél okraje ostrohu, a které s určitým odstupem pokračovaly i směrem dovnitř. Podobné objekty byly zjištěny v jihozápadním rohu a rovněž v horní části u západního okraje této části ostrohu. Jsou to pozůstatky polozemnicové zahloubených chat, jejichž stěny se opíraly o kůly. Při detailním výzkumu těchto obydlí byl zjištěn pozoruhodný nový poznatek k problematice opevňovací techniky na výšinných sídlištích z mladší doby hradištní. Vedle dvou řad menších kúlových jamek - pozůstatků po kúlové konstrukci stěn chat-, jsme odkryli také velké kúlové jamky, jejichž nejbližší okolí bylo respektováno při vyhlubování polozemnicových obytných prostorů. Z toho lze usuzovat, že velké kúlové jamky jsou stratigraficky v jednom horizontu s řadou obydlí, stojících těsně při okraji srážného ostrohu. Možno je tedy pokládat za zbytky palisádového opevnění, které bylo kombinováno s kúlovou konstrukcí stěn obytných chat.

Dalšími zjišťovacími sondami v jihozápadní vyšší části ostrohu jsme odkryli půdorysy dalších chat. V některých byly ohniště nebo pece vystavěné z kamenů zapuštěny do jam pod úroveň podlahy. Tak byl ku příkladu z větší části odkryt půdorys čtvercové chaty o rozměrech přibližně 4 x 4 m. V jednom rohu obydlí se nalézala 70 cm hluboká, podlouhlá a na jednom konci rozšířená jáma se zbytky ohniště. V druhém rohu byla zjištěna jiná jáma obdélného půdorysu se zaoblenými rohy, stejně hluboko vanovitě zahloubená. V její výplni leželo množství zlomků mladohradištní keramiky.

Opět jinou sondou ve svažujícím se povrchu "Velkého hradiska" jsme zjistili obydlí s 65 cm hlubokou, obdélnou a v rozích zaoblenou jámou, v jejíž severovýchodní polovině byla postavena z velkých a drobnějších kamenů pec.

Další odkryv v jihovýchodní části "Velkého hradiska" u okraje hlubokého vnitřního příkopu zachytil rozsáhlejší stavbu se zuhelnatělými trámy. Její průzkum je plánován v příštím roce.

V severozápadní části ostrohu, v poloze "Malé hradisko" byla v zahradě selského domu odkryta kulturní vrstva s keramickými zlomky staršího rázu než jaké obsahovaly výše popisované polozemnice. Jinou sondou, vedenou kolmo k severní stěně kostela v obci Rokytne jsme zjistili vzhled základového zdiva této románské stavby s obdélnou apsidou. Vedle základů ležely kostry orientované od východu k západu, bez průvodních nálezů.

Pod ostrožnou, jihozápadně od t.zv. Malého hradiska, na návrší nad levým břehem říčky Rokytne zjistil referent povrcho-
vým sběrem nálezy střepů mladohradištní keramiky. K tomu je možno dodat, že také I.L. Červinka l. předpokládal existenci "podhradí opevněného pro tržiště" v okolí rokytenského ostrohu.

Výzkum hradiska Rokytne ukázal, že ostroh byl osídlen již v eneolitu. Další nálezy, dosavadním výzkumem zjištěné, pocházejí ze střední a mladší doby hradištní. Nejhušší osídlení bylo dosavadním výzkumem zjištěno v mladší době hradištní, kdy se v poloze "Velké hradisko" rozkládala opevněná osada. Podle dosavadního orientačního zjištění možno předpokládat, že ležela na jihozápadní vyvýšené polovině, zatím co nižší severovýchodní a nejnižší východní část byla osídlena velmi řídkce.

Na rokytenském hradisku prováděl výzkum již v roce 1853 A. Heinrich 2., který v místech jižně od vnějšího příkopu na okraji vesnice zjistil kostry v několika vrstvách nad sebou. Nalezeny byly stříbrem plátované esovité záušnice a 7 denárů knížete Konráda Brněnského / + 1092 /. Další hroby byly nalezeny roku 1928. Roku 1931 získal J. Kaufman z hradiska hliněný přeslen, železnou sekeru a střepy keramiky.³

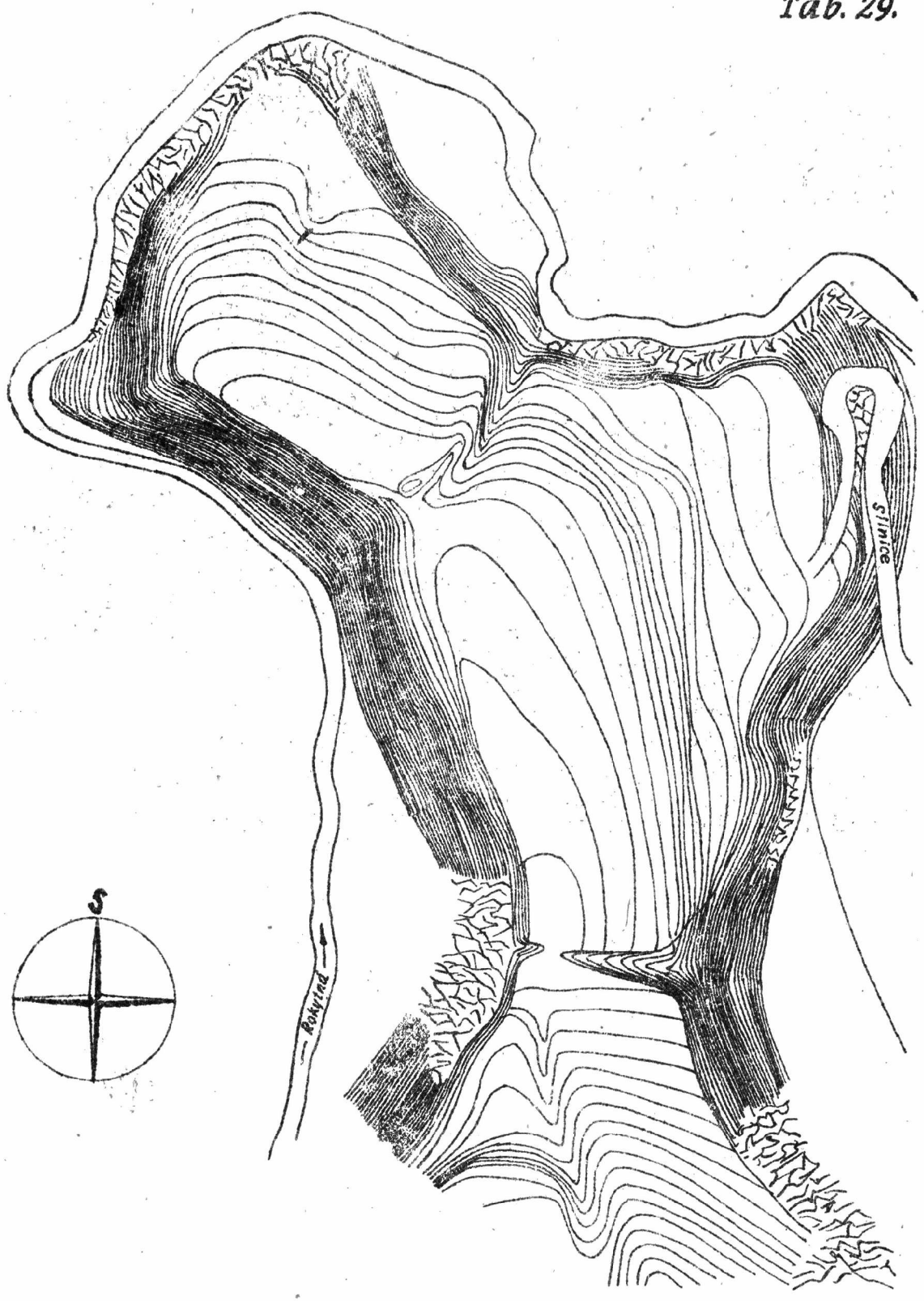
Nynější výzkum měl za úkol ověřit věrohodnost písemných pramenů, které se zmiňují o existenci hradiska Rokytne / urbs Rokiten k roku 1052 zakládací listiny boleslavské kapituly /. Podrobný rozbor keramiky v sídelních objektech umožní pokus o konfrontaci archeologických pramenů s prameny historickými. Listina biskupa J. Zdíka byla vydána po dobytí Rokytne - post expugnationem castris Rokiczen - roku 1146.⁴

P o z n á m k y :

- 1) I.L. Červinka, Slované na Moravě a říše Velkomoravská, Brno 1928, 133.
- 2) A. Heinrich, Schrift. hist. ST. Sect. Mähr, Schl. Gesell., VII, 1854, str. 33.
- 3) I. L. Červinka, l.c.
- 4) B. Dudík, Děj. Mor. III. 132.

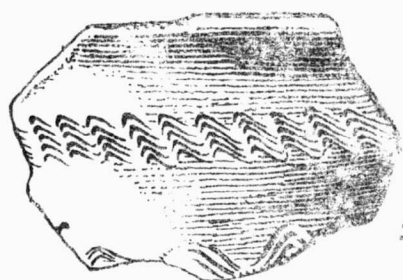
Feststellungsgrabung des Burgwalles Rokytná bei Mor. Krumlov, Südwestlich von Brno, unweit von Mor. Krumlov, liegt auf einer steilen Landzunge, von dem Flusse Rokytná umflossen, die Gemeinde gleichen Namens. Nach historischen Quellen stand hier im 11. Jahrh. ein Burgwall /urbs Rokiczen/, der in der 1. Hälfte des 12. Jahrh. vernichtet wurde. Bei der Durchforschung der Landzunge stellte man eine äneolithische Besiedlung und Funde slawischer Keramik fest, letztere gehören der mittleren Burgwallzeit an. Die Landzunge ist von dem umliegenden Gelände durch einen tiefen Graben getrennt /heute schon zum Teil verschüttet/. Der zweite tiefe Graben teilt den sog. Kleinen Burgwall von dem Grossen Burgwall, wo durch die Ausgrabung slawische Hütten abgedeckt wurden, die einen Bestandteil der befestigten Siedlung bildeten. Die grubenhausartig vertieften Wohnstätten mit Pfostenkonstruktion der Wände, die sich am Rande der Landzunge entlang, ziehen, waren zwischen den Palisadenpfosten eingebaut und bildeten - wie stratigraphische Verhältnisse zeigten - einen Bestandteil der Befestigung der Niederlassung. In einigen Hütten, mit keramischen Funden aus der jüngeren Burgwallzeit, befanden sich Feuerstätten und aus Stein erbaute Backöfen, die unter dem Niveau des Fussbodens in Gruben eingetieft waren. Bei den älteren Ausgrabungsarbeiten in den Jahren 1853, 1928 und 1931 wurde ein Gräberfeld mit Funden von S - förmigen Schläfenringen und mit Münzen Konrads von Brunn /+1092/ festgestellt. Eine genaue Analyse der Funde wird die Konfrontation der archäologischen und der historischen Quellen ermöglichen, da die Urkunde des Bischofes J. Zdik bekannt ist, die nach der Eroberung des Burgwalles herauskam /post expugnationem castris Rokiczen/ und in das Jahr 1146 datiert wird.

Hradisko Rokytná - 1:4000

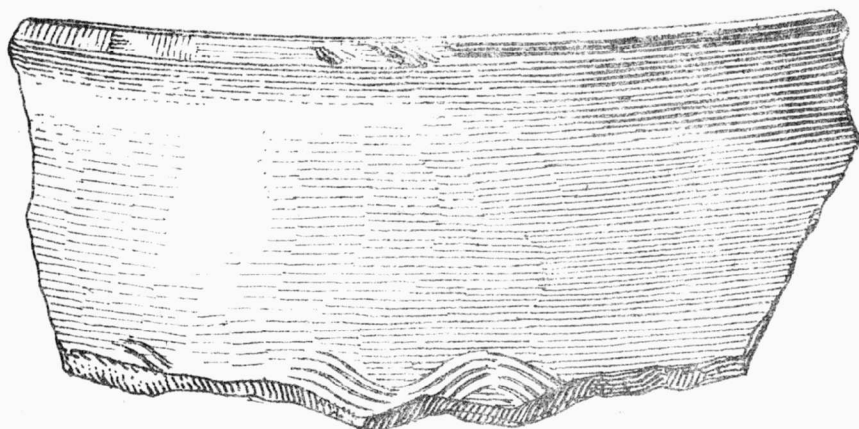
Zaměřil Inž. Fr. Holešovský

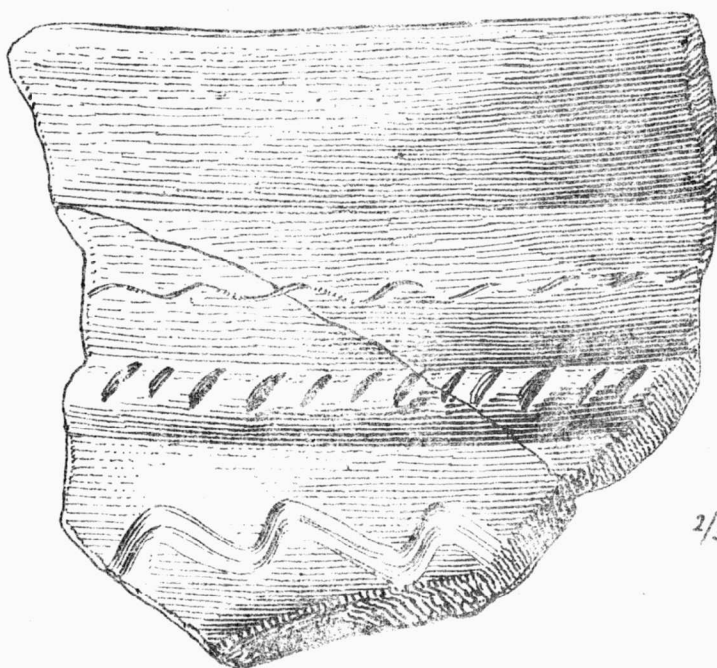
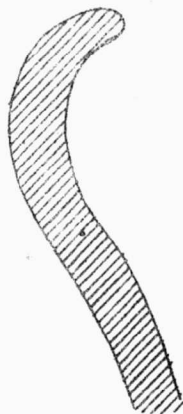
2/3

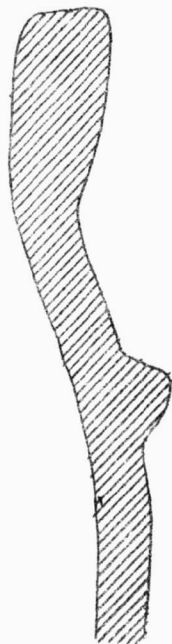
1/1

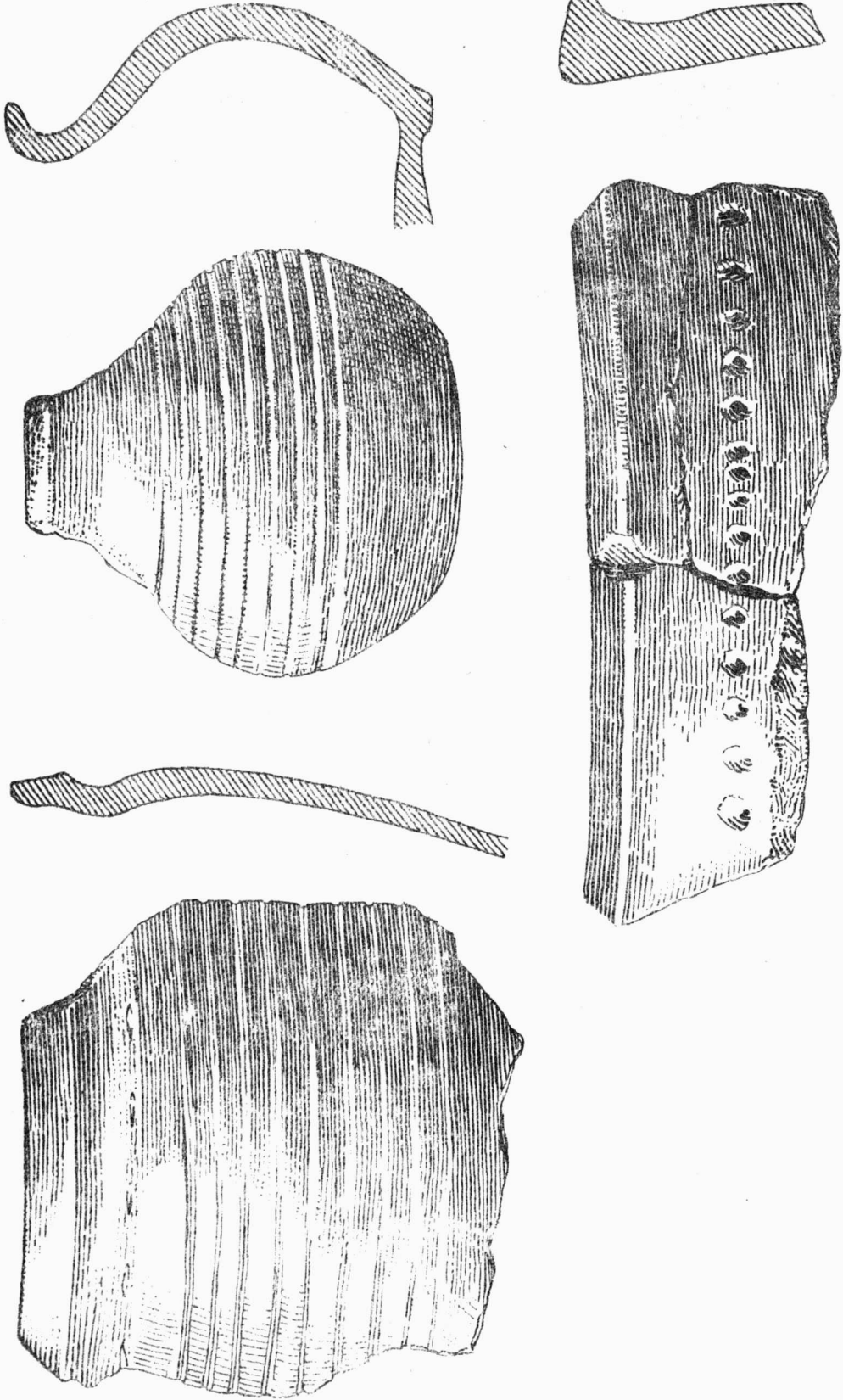
2/3

2/3

Hradisko Rokytná, o. Mor. Krumlov. -
Středohradištní keramika.

Rokytná, okr. Mor. Krumlov. - Mladohradištní keramika 1:2

Průzkum kostelní kaple v Osoblaze.

Jiří Pavelčík

Pro Krajské středisko památkové péče /KSPP/ v Ostravě podnikla expositura v Opavě menší zjišťovací sondáž v kapli osoblažského kostela, který při válečných událostech na jaře roku 1945 značně utrpěl. Kaple /podle sdělení pracovníků KSPP/ předchází stavebně vlastní budovy kostela a byla postavena v první polovině XIII. stol. Sondou při jejím severovýchodním pilíři jsme zjistili, že pod pískovcovým soklem pokračuje až do hloubky 200 cm / a ještě hlouběji / stěna z nepravidelných řad na maltu kladeného lomového kamene. Na vnitřní ploše kaple jsme umístili sondu 200 x 80 cm. Pod povrchovou podlahou z betonových dlaždic se nacházela ssuťová vrstva, obsahující zlomky pískovcových architektonických článků se značkami /př. šípového kříže/. V hloubce 35 cm bylo druhé podlaží, tvořené břidlicovou dlažbou ležící na vrstvě ssutí s úlomky cihlových tvárnic a malty. Do hloubky zlomků cihel ubývalo. Vrstvu prostupovaly čočky kamenného uhlí. Třetí podlaha v hloubce 55 cm je z lité malty a navazuje ve východní části kaple na větší konstrukci dosud neznámého účelu /krypta?/, vybudovanou z lomového kamene spojovaného maltou, kterou jsme nechtěli porušovat pro časové omezení sondáže. Podlaha ležela na šedohnědé hlíně, pod níž se nacházelo v hloubce 110 cm čtvrté podlaží z lité malty, prostoupené pískovcovými lomovými kameny.

Na základě zjištěných faktů, zejména podle mimořádné hloubky "základů" a čtvrté podlahy, se pracovníci KSPP domnívají, že zde byla dříve než kaple postavena nějaká starší budova, o jejíž existenci jsme dosud nevěděli.

Die Durchforschung einer Kapelle in Osoblaha. Der Bau der Kapelle ist älter als die eigentliche Kirche und stammt aus der ersten Hälfte des XIII. Jahrh. Erbaut wurde sie auf Resten eines älteren Baues, wie die über 2 m tiefen Fundamente und die vier festgestellten Fussböden beweisen.

II. Drobné zprávy:

Sondáž v jeskyni č. 20 v jižním systému Moravského krasu.

U příležitosti zjišťovacích prací v jižní části Moravského krasu uvolnili pracovníci Archeologického ústavu ČSAV v Brně též vchod do malé jeskynní prostory v bezprostřední blízkosti jeskyně Kůlničky, která v novém označení nese č. 20. V úzkém vchodu našli několik zlomků zvířecích kostí a uvnitř jeskyňky pak jen starší pleistocenní sedimenty : těžké, jílovité sprašové hlíny pestrých barev na povrchu a nehluboko pod nimi rudě zbarvenou půdu druhu terra rossa. Jeskyňka byla zřejmě od počátku posledního glaciálu uzavřena zásypem před vchodem a nelze v ní proto očekávat žádné doklady pravěkého osídlení.

Die Sondage in der Höhle Nr. 20 in nächster Nachbarschaft der Höhle Kůlnička im südlichen System des Mährischen Karstes deckte einen schweren Löss- und einen rotverfärbten Boden der Gattung terra rossa ab und man stellte fest, dass der Höhleneingang schon vom Anfange des letzten Glazials verschüttet war.

Bohuslav Klíma

- - - - -

Nové volutové sídliště v Bratčicích, o. Židlochovice.

Při plánovaném terenním průzkumu v Podyjí objevil prom. hist. J. Ondráček severozápadně od obce Bratčic v trati "Půllány u Mělcán" rozsáhlé volutové sídliště. Leží na mírném návrší, které se svažuje směrem východním k cestě, vedoucí z Bratčic ke kamenolomu. Z povrchového sběru získal jmenovaný volutové střepy a rohovcové úštěpy.

Eine neue volutkeramische Siedlung in Bratčice, Bez. Židlochovice. Bei der geplanten Terraindurchforschung im Thaya-gebiete entdeckte prom. hist. J. Ondráček nordwestlich der Gemeinde Bratčice in der Flur "Půllány u Mělcán" eine ausgedehnte Volutsiedlung. Diese liegt auf einer sanften Anhöhe, die sich in östlicher Richtung zu dem Wege von Bratčice zu einem Steinbruch neigt. Bei der Oberflächensammlung gewann Genannter Volutscherben und Hornblendeabsplisse.

Rudolf Tichý

- - - - -

Pravěké nálezy v Moravských Knínicích.

Na mírném návrší při západním okraji Moravských Knínic (o. Brno) získali dělníci při hloubení základů pro stavby rodinných domků kopytovitý klín ze zelenavé břidlice o délce 21 cm (údajně z odpadové jámy). Podle jejich informací lze předpokládat, že se v této části vsi a v polích západně od ní rozkládalo rozsáhlejší sídliště lidu s keramikou volutovou.

Při kladení vodovodního potrubí byla v této trati narušena menší odpadová jáma se středověkou keramikou.

Ve vsi našel místní kronikář J. Dvořáček závaží ve tvaru komolého jehlanu, horizontálně provrtané a vysoké 21,5 cm. Stopy opálení a j. naznačují, že se jednalo spíše o podstavec rožně u ohniště nežli o součást tkalcovského stavu.

Vorgeschichtliche Funde aus Mor. Knínice. Auf einer sanften Anhöhe gewannen Arbeiter (scheinbar aus einer Grube), einen Schuhleistenkeil aus grünlichem Schieferstein. In derselben Flur wurde ebenfalls eine Abfallgrube mit mittelalterlicher Keramik gestört. Im Dorfe fand man ein pyramidenförmiges Gewicht mit horizontaler Durchbohrung.

K. Ludikovský

Sídliště s volutovou keramikou u Čechyně (okr. Vyškov).

V červnu 1959 byl strojem vyhlouben 150 cm široký a 250 cm hluboký příkop, vedený od národní školy v Čechyni ke státní silnici z Brna do Vyškova. Ve vzdálenosti asi 50 m od silnice byly proříznuty dvě nehluboké jamky, jejichž zbytky se rýsovaly v západní stěně příkopu jako mísovité, 6 m od sebe vzdálené zahloubeniny, zapuštěné 30 cm do spraše a kryté 50 cm mocnou vrstvou ornice. V tmavohnědém hlinitém zásypu obou jamek byly nalezeny drobné střepy volutové keramiky, pazourkový nožik a dvě hrudky mazanice.

Eine volutkeramische Siedlung bei Čechyně (Bez. Vyškov).

Im Juni 1959 wurden in einer Sonde bei Čechyně Reste von zwei kleineren Gruben entdeckt, in deren Ausfüllung kleine volutkeramische Scherben, ein Feuerstein und Lehmewurf gefunden wurde.

Ivan Peškař

Nové sídliště s volutovou, mor. malovanou, únětickou
a věteřovskou keramikou.

V. Effenberger z Příbic zjistil na katastru obce Ivaně, okr. Židlochovice nové rozsáhlé pravěké sídliště, na kterém nasbíral zlomky nádob keramiky volutové, mor. malované, únětické a věteřovské. Při průzkumu 3. 3. 1959 bylo zjištěno, že naleziště leží na mírném severním svahu asi 100 m od silnice Pohořelice - Mikulov a asi 400 m od polní cesty z Ivaně ke stát. silnici. Vedle dalších keramických zlomků jsme získali také pazourkové nástroje a zlomek lidské lebeční kosti, z čehož lze usuzovat i na existenci pravěkého pohřebiště.

Eine neue Siedlung mit Volut-mährischer bemalter-Aunjetitzer- und Věteřov-Keramik. Bei der Durchforschung im Kataster der Gemeinde Ivan (bez. Židlochovice) wurde eine Siedlung mit Volut-, mährischer bemalter-, Aunjetitzer- und Věteřov-Keramik festgestellt.

J. Ondráček

- - - - -

Několik průzkumných akcí na Moravě.

Dobrochov (okr. Prostějov). Při průzkumu zjištěny v trati "Úzké" v úhlu cest^z Prostějova do Dobrochova a do Otaslavic po hluboké orbě tmavší skvrny, z nichž pochází zlomek kopytnatého klínku a několik střepů platěnické kultury.

Horákov (okr. Brno). Zjištěna rozsáhlejší jáma horákovské kultury v nejjižnější části horákovského katastru.

Násedlovice (okr. Kyjov). V trati "Podsedy" za dambořickou železniční zastávkou nalezeny střepy ze zvoncovitých pohárů a jeden střep misky horákovské kultury.

Einige Forschungsaktionen in Mähren:

Dobrochov - in der Flur "Úzké" fand man einen neolithischen Schuhleistenkeil und eine Platenitzer-Siedlung.

Horákov - im südlichsten Teile des Katasters wurde eine umfangreiche Grube mit Scherben der Horákov-Kultur festgestellt.

Násedlovice - in der Flur "Podsedy" fand man bei einer Oberflächensammlung Scherben von Glockenbechern und Scherben der Horákov-Kultur.

Jiří Říhovský

Výzkum v Rybníkách u Mor. Krumlova (neolit).

V příspěvku tohoto ročníku Přehledu výzkumů byly zhodnoceny krátce nálezy, které získal svého času J. Kaufman. Vedly k tomu, že AÚ Brno provedl v Rybníkách zjišťovací výzkum, který měl za úkol prozkoumat nejbližší okolí místa nálezů volutových hrobů. V době od 28.9.-14.10. jsme položili několik 2-4 m širokých sond na parc.č.976 a odkryli jsme postupně asi 410 m² velkou plochu. Celková situace byla značně ztížena vyschlým a tvrdým terénem, i nejasností obrysů pravěkých objektů. Volutový hrob jsme nezjistili žádný. Osídlení této kultury se projevilo jen několika střepy. Oproti tomu byly bohatší nálezy z období kultury s vypíchanou keramikou. Z této fáze neolitu jsme zachytili několik jam vyplněných černou kompaktní hlínou. Byly sledovány větším počtem kúlových jamek, které patří pravděpodobně rozsáhlejší stavbě s kúlovou konstrukcí.

Die Ausgrabung in Rybníky bei Mor. Krumlov (Neolithikum).

Die in diesem Jahrgang von Přehled výzkumů kurz abgefassten Funde von J. Kaufman, führten zu einer Feststellungsgrabung des Archäologischen Instituts in Brno nahe, der in Rybníky früher aufgefundenen Volutgräber. In der Zeit vom 28.9.-14.10. 1959 deckten wir in 2-4m breiten Sonden eine Gesamtfläche von 410 m² ab. Leider konnten wir kein volutkeramisches Grab erfassen. Auch zeigte sich die Besiedlung mit dieser Kultur als ziemlich sporadisch. Viel reicher waren dagegen Funde der stichbandkeramischen Kultur, die einige grössere, mit schwarzer Erde ausgefüllte Gruben lieferte. Diese wurden von einer Reihe Pfostenlöcher begleitet, die scheinbar einem ziemlich ausgedehnten Pfostenbau angehören.

Rudolf Tichý

Drobný nález z Jiříkovic.

F. Koudelková z Jiříkovic předala řediteli ústavu Dr. J. Poulíkovi drobnou kamennou sekerku se zaobleným týlem a oboustranně pravidelně opracovaným ostřím, mírně zaobleným. Byla pry nalezena v trati Újezd na katastru obce Jiříkovic.

Ein kleiner Fund aus Jiříkovic. In der Flur Újezd fand man ein kleines Steinbeil mit abgerundetem Nacken und mit beiderseitig regelmässig bearbeiteter Schneide.

Anna Medunová

Moravská malovaná keramika z Pustiměře, o. Vyškov.

Při pátrání po podzemní chodbě zachytil M. Vávra, Pustiměř č. 82 ve sklepe svého stavení rozsáhlou jámu z období kultury s moravskou malovanou keramikou. Z její výplně získal se svými spolupracovníky množství střepů této keramiky. Pokud nám to okolnosti dovolily, pokračovali jsme v prokopávání již značně porušené jámy. Podařilo se nám zachránit kromě dalších střepů z masivnějších nádob zdobených polokulovitými výčnělky i slabostěnné zlomky s ornamentem provedeným v bílé barvě po vypálení. Na dně objektu jsme našli také drobnou hlazenou kamennou sekerku a kostěné sídlo. Jámu jsme vybrali téměř úplně, až na část, která se nachází pod jednou z nosných stěn sklepa.

Mährische bemalte Keramik aus Pustiměř, Bez. Vyškov. Beim Forschen nach einem unterirdischen Gange entdeckte M. Vávra, Pustiměř Nr. 82 im Keller seines Gebäudes eine ausgedehnte Grube mit mährischer bemalter Keramik. Aus ihrer Füllung gewann er mit seinen Mitarbeitern eine Menge Scherben genannter Keramik. Soweit es die Umstände zuließen, setzten wir mit der Durchgrabung der schon ziemlich beschädigten Grube fort. Es gelang uns, ausser weiteren Scherben massiver Gefässe, die mit halbkugelförmigen Knubben verziert sind, auch dünnwandige Bruchstücke, verziert mit einem Ornament in weisser Farbe, zu retten. Am Boden des Objektes fanden wir ebenfalls ein kleines geglättetes Steinbeil und eine knöchernerne Ahle. Die Grube wurde fast ganz ausgenommen, bis auf einen Teil, der sich unter einer Tragmauer des Kellers befindet.

Rudolf Tichý

- - - - -

Záchranné akce v Moravské Nové Vsi.

Pracovníci archeologické expedice v Mikulčicích vyzvedli od s. Grosse z Moravské Nové Vsi /okr. Břeclav/ několik střepů nejm. adší fáze moravské malované keramiky, které našel při kopání základu k svému domku. Podle jeho sdělení šlo o materiál z výplně jámy s ohništěm.

Rettungsaktion in Moravská Ves. Beim Erdaushub für einen Hausbau fand man in Moravská Nová Ves Scherben der jüngsten Phase mährischer bemalter Keramik.

Marie Kostelníková

Zjišťovací výzkum na pohřebišti lidu se zvoncovitými poháry
v Borkovanech, okr. Hustopeče.

Na jaře roku 1959 zachránil J. Mrázek v trati Čtvrtě od Klobouk střepy ze dvou rozoráných hrobů kultury zvoncovitých pohárů. Ve dnech 10.-19.8.1959 provedl zde Archeologický ústav zjišťovací výzkum a na odkryté ploše 340 m² zachytil jen zbytky dvou hrobů. V prvním byly vedle zlomků lidských kostí střepy z červených zvoncovitých pohárů, pazourková šipka s třemi křídélky a dvě stříbrné náušnice stočené ve spirálku s koncem roztepeným v oválnou plošku, zdobenou vbíjeným ornamentem. Z druhého hrobu se zachovaly střepy zvoncovitých pohárů a 36 měděných korálek svinutých z úzkých plechových proužků.

Feststellungsgrabung auf einem Gräberfelde der Glockenbecherkultur in Borkovany, Bez. Hustopeče. Bei der Ausgrabung wurden zwei gestörte Gräber eingefangen. Aus dem ersten erhielten sich Scherben von roten Glockenbechern, eine trianguläre Pfeilspitze aus Feuerstein und zwei silberne Ohrringe, deren Ende in eine ovale Fläche gehämmert und mit einem hineingeschlagenen Ornament verziert sind. Im zweiten befanden sich Glockenbecherscherben und 36 kupferne Korallen, die aus schmalen Blechstreifen gedreht waren.

J. Ondráček

- - - - -

Hrob kultury zvoncovitých pohárů v Kobylí na Moravě.

Při kopání vodovodu ve stodole domu č. 272 rozrušili 19.9.1959 v hloubce asi 1 m kostrový hrob kultury zvoncovitých pohárů. Nález vyzvedl odb. uč. J. Petrák a předal pracovníkům ústavu zlomky čtyř nádob a silně poškozenou kostru.

Ein Grab der Glockenbecherkultur von Kobylí in Mähren. Aus dem gestörten Grabe gewann die Archäologische Anstalt Scherben von vier Gefäßen und ein beschädigtes Skelett.

J. Ondráček

- - - - -

Sídliště lidu zvoncovitých pohárů u Rajhradu.

Na staveništi tržnice St. plemenářské stanice v Rajhradě zachytili dělníci sídelní jámu kultury zvoncovitých pohárů. Naleziště se rozkládá na mírném severovýchodním svahu, jihozápadně od silnice z Rajhradu do Syrovic v trati "Na staré poště". Vedle keramiky zachránili z jámy pracovníci Archeologického ústavu kostěné a pazourkové nástroje.

Eine Siedlung der Glockenbecherkultur bei Rajhrad. Aus einer gestörten Siedlungsgrube wurde Keramik, Knochen- und Feuersteinwerkzeug gewonnen.

J. Ondráček

- - - - -

Dokončení první etapy výzkumu eneolitické výšinné osady na Starých Zámkách v Brně-Lišni.

V roce 1959 byly výzkumné práce omezeny jen na sondážní zjištění jižní části eneolitického příkopu, který přetíná napříč plochu Starých Zámek. Ukázalo se, že se zde příkop, podobně jako ve své severní části, obloukovitě stáčí a směrem k okraji plochy se ve svážném terénu vytrácí. Tím byla dokončena první etapa výzkumu, která trvala 7 sezon. K případnému pokračování dojde až po zpracování vykopaného materiálu.

Beendigung der ersten Ausgrabungsetappe der äneolithischen Höhensiedlung auf Staré Zámky in Brno-Lišen. Im Jahre 1959 beschränkten sich die Ausgrabungsarbeiten bloss auf Feststellungs sondagen im südlichen Teile des äneolithischen Grabens, der die Fläche von Staré Zámky quer durchschneidet. Es wurde festgestellt, dass hier der Graben, ähnlich wie im seinem nördlichen Teile, bogenförmig einbiegt und sich in Richtung zum Flächenrande im abfallenden Terrain verliert. Damit war die erste Grabungsetappe beendet, die sieben Saisonen dauerte. Zu einer eventuellen Fortsetzung kommt es erst nach Verarbeitung des ausgegrabenen Materiales.

Anna Medunová

- - - - -

Nález sekeromlatu v Brně.

Pracovníci městského musea v Brně předali AÚ- ČSAV sekeromlat, který byl již před delší dobou vyzvednut při hloubení základů na Starém Brně - Křížkovského ulici 38 (v sousedství veletržního výstaviště). Eneolitický sekeromlat je zaobleně hraněný, ze serpentitu (hadce), podle sdělení dr. T. Kruti z Mor. Musea. Nedohotovný nástroj se zrnitým, neopracovaným povrchem má z horní strany mělký důlek načatého otvoru ($\emptyset$ 2 cm). Délka = 17,2 cm, nejv. šířka = 5,9 cm, nejv. výška = 4,4 cm.

Fund eines Steinbeiles in Brno. Angestellte des Städtischen Museums in Brno übergaben ein Steinbeil, das schon längere Zeit bei einer Fundamentlegung in Staré-Brno, Křížkovského-Strasse (in der Nachbarschaft des Messegeländes) ausgehoben wurde. Das aus Serpentin verfertigte Steinbeil ist nicht gänzlich fertiggestellt (seine Oberfläche ist unbearbeitet, körnig und hat ein seichtes Grübchen einer begonnenen Öffnung ($\emptyset$ 2 cm)). Länge 17,2 cm, max. Breite 5,9 cm, max. Höhe 4,4 cm.

Boris Novotný

- - - - -

Únětické sídliště a pohřebiště v Hrádku u Mikulova.

V trati "Ve vinohradě" zakládalo JZD v Hrádku nový vinohrad. Při hluboké orbě narazili traktoristé na hroby a velké množství sídelních objektů. Výzkum AÚ ČSAV, odb. v Brně (21.11.- 1.12. 1959) odkryl čtyři rozrušené hroby a tři jámy. Z jam se zachovaly jen jejich spodní části, kdežto hroby byly většinou úplně rozorány. Celkem jsme zaměřili přes 250 jam únětických, několik mohylových a 11 únětických hrobů. Zachráněný keramický materiál lze zařadit do staršího období únětické kultury.

Aunjetitzer - Siedlung und Gräberfeld in Hrádek bei Mikulov.

Auf der ausgedehnten Aunjetitzer Siedlung und dem Gräberfeld, die durch Tiefackern zerstört wurden, konnten über 250 Aunjetitzer - Gruben, 11 Aunjetitzer-Gräber und einige der Hügelgräberkultur angehörende Gruben vermessen werden. Das Gräberfeld, sowie die Siedlung kann man in den älteren Zeitabschnitt der Aunjetitzer-Kultur einreihen.

J. Ondráček

Zachraňovací výzkum únětického pohřebiště v Čejči, okr. Hodonín.

Při stavbě domku M. Hrubého v trati Pod lesíkem, při východním okraji Čejče narušil majitel staveniště únětické hroby. Pracovníci Archeologického ústavu, kteří zde provedli ve dnech 15.-24.9.1959 zachraňovací výzkum, prozkoumali celkem 13 hrobů, v nichž jen ve dvou případech se zachovaly neporušené kostry. V ostatních ležely kosti na hromádce nebo jen části koster zůstaly v původní poloze. V jednom případě byl v hrobovém zásypu zjištěn druhotný zásah. Z milodárů se vyskytla nejčastěji keramika, někdy zdobená rytým třásňovým ornamentem, a z bronzů jen jehlice s hlavicí svinutou v očko, zlomky drátěných vlasových ozdob a náhrdelník spirálovitě svinutý v trubičku. Podle nálezů patří pohřebiště vyvinutému stupni únětické kultury.

Rettungsgrabung eines Aunjetitzer Gräberfeldes in Čejč, Bez. Hodonín. Die Ausgrabung des Archäologischen Instituts stellte 13 Gräber fest, von denen nur in zweien unbeschädigte Skelette erhalten blieben. In der übrigen erhielten sich nur Teile von Skeletten oder lagen die Knochen in Häufchen. In einem Falle stellte man einen deutlichen sekundären Eingriff in das Grab fest. Als Grabbeigaben kam am öftesten Keramik vor, manchmal mit einem Fransenornament verziert und von Bronze bloss eine Nadel, deren Kopf zu einer Öse gedreht ist, Drahtbruchstücke von Haarschmuck und ein spiralenförmig gedrehtes Röhrchenhalsband. Das Gräberfeld gehört der Hochaunjetitzer-Kultur an.

J. Ondráček

- - - - -

Únětické pohřebiště v Suchohrdlech u Miroslavi.

Při výkopu základů k novým rodinným domkům při školním statku v severovýchodní části obce narušili dělníci pět kostrových hrobů a čtyři jámy. Zachraňovacím výzkumem bylo zjištěno únětické pohřebiště. Z hrobů jsme získali 11 drobnějších nádobek, zatím co v jamách bylo jen několik malých střípků.

Ein Aunjetitzer-Gräberfeld in Suchohrdly bei Miroslav. Beim Baue neuer Familienhäuser stiess man auf fünf Aunjetitzer-Skelettgräber und vier Gruben. Aus den Gräbern gewannen wir bloss kleinere Gefässe - die Gruben beinhaltenen nur einige Scherben.

Jiří Říhovský

- - - - -

Anthropologický posudek o kostrách z únětického pohřebiště

v Suchohrdlech.

Z kostrového materiálu zachránil J. Říhovský při výzkumu v Suchohrdlech tři kostry. Všechny jsou silně poškozeny, ani jedna lebka neumožňuje hodnocení typové, ani se nedají proměřit.

Hrob č. 3 obsahoval pohřeb nedospělého člověka. Kostra nemá dosud přirostlé epifysy dlouhých kostí, klínovětýlní štěrbina je otevřena, švy zcela otevřené. Trvalý chrup je však dokonale vyvinut kromě třetích troliček, které dosud neprořezaly. Jde tedy o pohřeb člověka ve věku juvenis, polhavi nelze určit.

V hrobě č. 4 ležela poškozená kostra dospělého člověka. Lebka je ve zlomcích, má dosud otevřené švy. Relief svalových úponů je mohutně vyvinut, nadočnicové oblouky středně velké, klenuté čelo, protuberantia occipitalis externa hrbolovitě vytvořena. Trvalý chrup je plně vyvinut, zuby jsou středně silně abradovány. Dlouhé kosti velké, robustní s velkými kloubními plochami, na základě jejich délek byla vypočítána výška postavy zemřelého na 165,8 cm, tedy střední.

Pánev je mužského tvaru. Těla obratlů mají diabolický tvar, osteofyty však nejsou vytvořeny. U 4. bederního obratle nepřirostl oblouk obratle (spondylolysis). Jde o pohřeb muže ve věku adultus.

V hrobě č. 5 ležela silně poškozená kostra dospělého člověka. Lebka je ve zlomcích, na nichž lze pozorovat pokročilý srůst švů. Celá lebka je robustní, relief svalových úponů je mohutně vytvořen. Bradavkové výběžky velké, protuberantia occipitalis externa hrbolovitě vytvořena, abraze zubů 2. až 3. stupně. Dlouhé kosti robustní s velkými kloubními plochami, na základě jejich délek byla vypočítána výška postavy na 162,6 cm tedy podstřední. Pánev je mužského tvaru. Na tělech obratlů jsou patrné degenerativní změny, a to zejména v úseku bederním. Jde o pohřeb muže ve stáří matusus.

Anthropologische Beurteilung von Skeletten eines Aunjetitzer Gräberfeldes in Suchohrdly. Es konnten insgesamt 3 Skelette gerettet werde, die alle schwer beschädigt waren. Im Grabe Nr. 3 lag das Skelett eines Menschen unbestimmbaren Geschlechtes, der im Alter juvenis verstarb. Das Grab Nr. 4 beinhaltete das Skelett eines Mannes im Alter adultus und Grab Nr. 5 ebenfalls ein Männerskelett, verstorben im Alter matusus. Kein einziger Schädel konnte vermessen werden.

Únětický hrob v Dambořicích.

Při stavbě drůbežárny JZD v Dambořicích (okr. Kyjov) narazili dělníci na skrčenou kostru. Při zachranovacím výzkumu byly zjištěny následující skutečnosti: Kostra ležela v hloubce 55 cm pod dnešním povrchem ve vrstvě hnědočerné humusovité hlíny těsně nad sprašovým podložím ve skrčené poloze hlavou k západu, obličejem k jihu. Byla to žena s velkými náušnicovými kruhy z tenkého bronzového drátu a třemi nádobkami; miska se čtyřmi lalokovitými výčnělky při okraji stála před obličejem a dva další ko- vložené do sebe před chodidly. Na pravé klíční kosti měla menší kostěnou jehlici a v menším koflíčku dva zlomky pazourkových nástrojů.

Ein Aunjetitzer-Grab in Dambořice. Beim Baue eines Geflügelstalles wurde ein Skelettgrab der Aunjetitzer-Kultur gestört, das grosse Schläfenringe aus dünnem Bronzedraht, drei kleinere Gefässe und auf dem Schlüsselbein eine knöcherner Nadel enthielt.

Jiří Říhovský

Únětická kostra z Dambořic.

Při záchranné akci v Dambořicích (okr. Kyjov) odkryl J. Říhovský únětickou kostru. Postkranialní skelet je velmi silně poškozen, lebka však pouze mírně poškozena. Je středně robustní stavby, má otevřené lebeční švy, ale srostlou klínovětýlní štěrbinu, relief svalových úponů je středně silný.

V normě laterální má středně silnou glabellu (III.st.), klenuté čelo, protažený týl, protuberantia occipitalis externa je hrbolovitě vytvořena (2. st.), Bradavkové výběžky jsou malé, kořen nosu středně hluboký, profil obličeje orthognatní, silný alveolární prognatismus. Dolní čelist gracilní, středně vysoká brada, rovná, široká ramena dolní čelisti jsou nasazena šikmo.

Při pohledu zepředu má lebka středně široké čelo, středně velké nadočnicové oblouky, úzký kořen nosu, přilehlý jarmový oblouk, ostrý horní okraj očnice, gonia rovná.

V normě verticalis má obrys ovoиду, úzké čelo a oblý týl. Lambdový šev je středně složitý, jsou v něm četné vsuté kůstky.

Zuby jsou silně obroušeny, někde je abradován celý email, skus kleštovitý, prořezání pravidelné.

Na poškozeném postkraniálním skeletu jsou patrný plně přirostlé epifysy. Stavba dlouhých kostí je gracilní, kloubní plochy jsou malé. Výška postavy byla vypočítána na 155,5 cm, tedy střední. Pánev je typicky ženského tvaru. Na obratlech je možno pozorovat těžkou spondylarthrosu, která zachvátila nejvíce bederní úsek páteře, pak krční, arthrotické změny jsou však patrný i na úseku hrudním. Lumbalisace pátého bederního obratle.

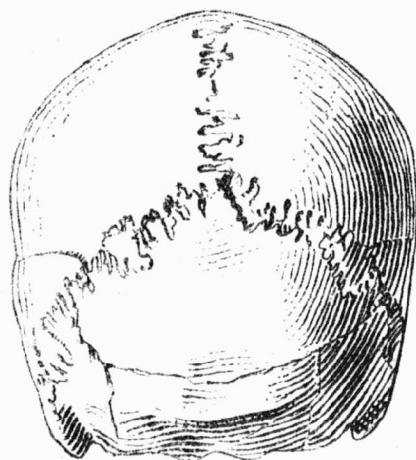
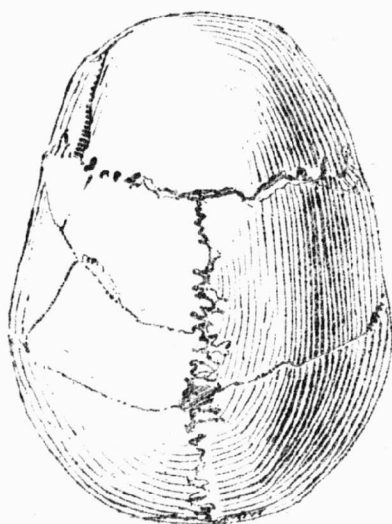
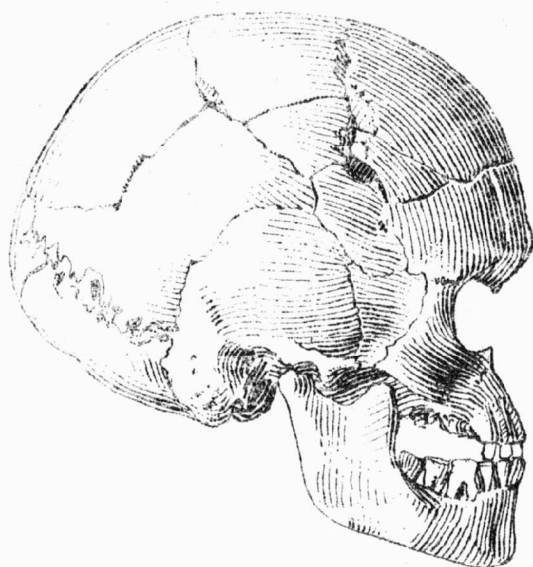
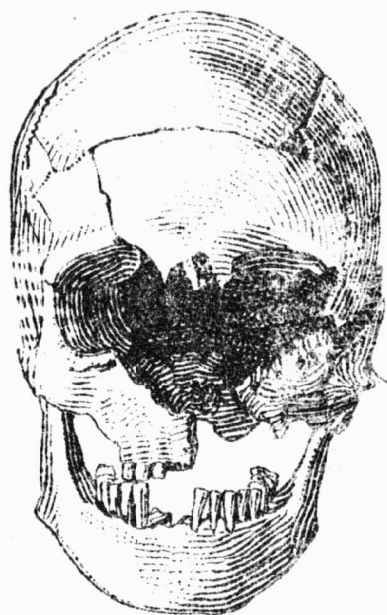
Na lebce bylo možno změřit tyto míry a z nich vypočítat indexy :

Největší délka lebky (1)	186 mm	velmi dlouhá
Délka base lebky (5)	100 mm	
Největší šířka lebky (8)	134 mm	úzká
Nejmenší šířka čela (9)	86 mm	
Šířka týlu (12)	106 mm	
Výška lebky (17)	137 mm	vysoká
Týlní tetiva (31)	99 mm	
Obvod lebky (23)	513 mm	
Kapacita lebky vypočítaná (38)	1416 ccm	
Délka obličeje (40)	95 mm	
Šířka bizygomatická (45)	123 mm	střední
Výška obličeje (47)	105 mm	krátký
Výška horního obličeje (48)	63 mm	krátký
Šířka očnice (51) P !	36 mm	
Výška očnice (52) P !	31 mm	
Výška nosu (55)	45 mm	
Vzdálenost kondylů mandibuly (65)	112 mm	
Vzdálenost úhlů mandibuly (66)	95 mm	
Výška brady (69)	29 mm	
Délkošířkový index (I 1)	72,1	dolichokran
Délkovýškový index (I 2)	73,7	orthokran
Šířkovýškový index (I 3)	102,2	akrokran
Frontoparietální index (I 13)	64,2	stenometop
Týlní index (I 29)	93,4	vysoký
Obličejový index (I 38)	85,4	mesoprosop
Index horního obličeje (I 39)	51,2	mesen
Index očnice (I 42)	85,2 P!	hypsikonch
Alveolární index (I 60)	95,0	orthognat
Kočkův výškový index	85,7	vysoký
Frontomandibulární index Škerljův	110,5	eurymandibular

Morfologicky i metricky odpovídá lebka představě nordického typu. Wankeho metoda dává výsledek E (mediterrán) 68,7 %.

Určení : v únětickém hrobě v Dambořicích byla nalezena kostera mladé ženy (adult.) nordického typu.

Ein Aunjetitzer Skelett aus Dambořice. Bei einer Rettungsaktion deckte J. Říhovský das Skelett einer junger Frau nordischen Types ab. (adult.).

Dambořice. Ůnetická lebka.

Pravěké osídlení v Brně - Komárově.

V Brně - Komárově, na polní parcele, která je ohraničena od severovýchodu a severozápadu linkami křížících se železničních drah a Jeničkovou ulicí, byl prováděn rozsáhlý buldozerový odkryv povrchových vrstev. Přes hluboce zbrázděný povrch bylo na odkryté ploše patrně několik jam s nálezy střepů keramiky únětické kultury a zlomky halštatských nádob. Jeden objekt obsahoval střepy hrnců z 13. století.

Vorgeschichtliche Besiedlung in Brno-Komárov. In Brno-Komárov, auf einer Feldparzelle, die von Nordost und Nordwest von den sich kreuzenden Eisenbahnlinien und der Jeničkova - strasse begrenzt ist, wurden beim Abdecken mit dem Buldozzer Aunjetitzer- und hallstattzeitliche Gruben, sowie ein Objekt aus dem 13. Jahrh. gestört.

Boris Novotný

- - - - -

Pravěké nálezy v Ivančicích-Němčicích (okr. Rosice).

Začátkem listopadu upozornilo ústředí Okresního průmyslového podniku v Rosicích Archeologický ústav ČSAV pob. v Brně na nález kostry z keramikou, k němuž došlo v pískovně v Ivančicích-Němčicích. Na lokalitě jsem zjistil, že při těžbě písku v severopádním rohu pískoviště se sesula stěna a ve spadlém materiálu byla lidská lebka a střepy dvou únětických nádob. Jiné kosti se nepodařilo nalézt a ani v profilu stěny se už nejevil hrobový zásyp. Mimo to jsem převzal střepy z halštatské jámy, která se před časem sesula při odebírání písku.

Vorgeschichtliche Funde in Ivančice-Němčice (Bez. Rosice). Anfang November stürzte in der Sandgrube in Ivančice-Němčice bei der Sandgewinnung eine Wand ein und in diesem Material befand sich ein menschlicher Schädel, sowie zwei Aunjetitzer-Gefässe aus einem zerstörten Grabe. Ausser diesem übernahm ich Material aus einer hallstattzeitlichen Grube, die bereits früher bei der Sandgewinnung zerstört wurde.

Jiří Meduna

Terenní průzkum na katastru Němčic u Ivančic.

V uvolněné zemině při okraji velkého písečníku jsme našli kromě většího počtu atypických střepů i několik zlomků keramiky únětické a horákovské, pazourkové úštěpy a opracovaný kus parohu.

Eine Terraindurchforschung im Kataster Němčice bei Ivančice.
Im gelockerten Erdreich, am Rande einer grossen Sandgrube fanden wir ausser einer grösseren Anzahl atypischer Scherben auch einige Bruchstücke von Aunjetitzer - und Horákovkeramik, Hornblendeabsplisse und ein bearbeitetes Stück Gehörn.

Rudolf Tichý

- - - - -

Pravěké sídliště v Kloboukách u Brna (okr. Hustopeče).

Severně Klobouk, ve vzdálenosti 2500 m, je návrší "Ostrá" (kóta 317,6 m), na jehož jižních svazích bylo v zimě 1957-1958 prováděno rigolování na vinohrad. Při tom došlo k rozorání neobyčejně velikých sídelních objektů, v nichž podle výpovědi občanů byl hojný střepový materiál. Vedení JZD v Kloboukách nálezy záměrně neoznámilo z obavy před archeologickým výzkumem. Teprve na jaře r. 1959 upozornil na narušené objekty kloboucký občan F. Špaček. Na nalezišti bylo zjištěno, že zorané parcely ležely až do jara 1959 ladem a teprve byly osázeny révou. Na nalezišti se rýsovaly zásypy objektů, které tvořily velký uzavřený čtyřúhelník a mimo bylo ještě několik velkých samostatných objektů. Kulturní zařazení objektů není možné, poněvadž při sběru byl získán pouze nečetný materiál únětický. V nálezech, které mi předali kloboučtí občané byly však i střepy laténské. Záchraný výzkum na lokalitě se nedal provést, poněvadž celá parcela je už osázena révou.

Vorgeschichtliche Siedlung in Kloboučky bei Brno (Bez. Hustopeče). Auf den südlichen Hängen der Anhöhe "Ostrá" wurde im Winter 1957 - 1958 ein Weingarten tief beackert. Bei diesem kam es zur Störung von grossen vorgeschichtlichen Objekten. Die Funde verheimlichte die LPG absichtlich und erst in Frühjahr 1959 wurden wir auf diese aufmerksam gemacht. Eine Grabung war jedoch nichtmehr möglich, da auf der Parzelle bereits ein Weingarten angepflanzt war. Die Kultureinreihung dieser Siedlung ist nicht sicher, da in dem gewonnenen Material Scherben der Aunjetitzer - und der Latène - Kultur vorhanden sind.

Jiří Meduna

Únětické a mohylové sídliště v Přibicích u Židlochovic.

Při kopání vodovodu u kravína JZD porušili dělníci na jaře r. 1959 kulturní vrstvy a jámy. Z vyházené hlíny získal V. Effenberger střepy keramiky únětické a mohylové. Naleziště leží na západním svahu nad řekou Jihlavou, kde již v minulých letech bylo zjištěno intenzivní osídlení únětické, věteřovské a mohylové 1/. Únětické střepy jsou většinou z hrubších nádob s vyhlazeným hrdlem a prsty zdrsnělým břichem. Lze je zařadit do období vyvinuté únětické kultury. (Tab. 33).

Většina keramických zlomků patří mohylové kultuře; a některé z nich jsou silně druhotně přepáleny. Nejčastěji se vyskytují střepy z misek s mírně vydutými stěnami, někdy zdobené svíslými rýhami. Jeden zlomek má při okraji tuhou vlešťovaný vodorovný pás 1,5 cm široký. Nejzajímavějším nálezem je část hnědočervené, na povrchu vyhlazené misky s devíti kruhovitými otvory ve dně a malým vodorovně provrtaným ouškem. Její celkový vzhled a tvarová shoda s ostatními zlomky misek dovoluje zařazení do mohylové kultury.

P o z n á m k a :

- 1) J. Ondráček, Přehled výzkumů 1958, 102. J. Meduna, tamtéž, 105.

Eine Siedlung der Aunjetitzer- und Hügelgräberkultur im Přibice bei Židlochovice. Beim Legen von Wasserleitungsrohren in der Gemeinde stiessen Arbeiter auf vorgeschichtliche Gruben und Schichten. Aus der herausgeworfenen Erde gewannen wir Scherben der Jungaunjetitzer- und der Hügelgräber-Kultur. Der wichtigste Fund ist der Teil eines Schüsselchens mit neun kreisförmigen Öffnungen im Boden, den man in die mittelbronzezeitliche Hügelgräber-Kultur einreihen kann.

J. Ondráček

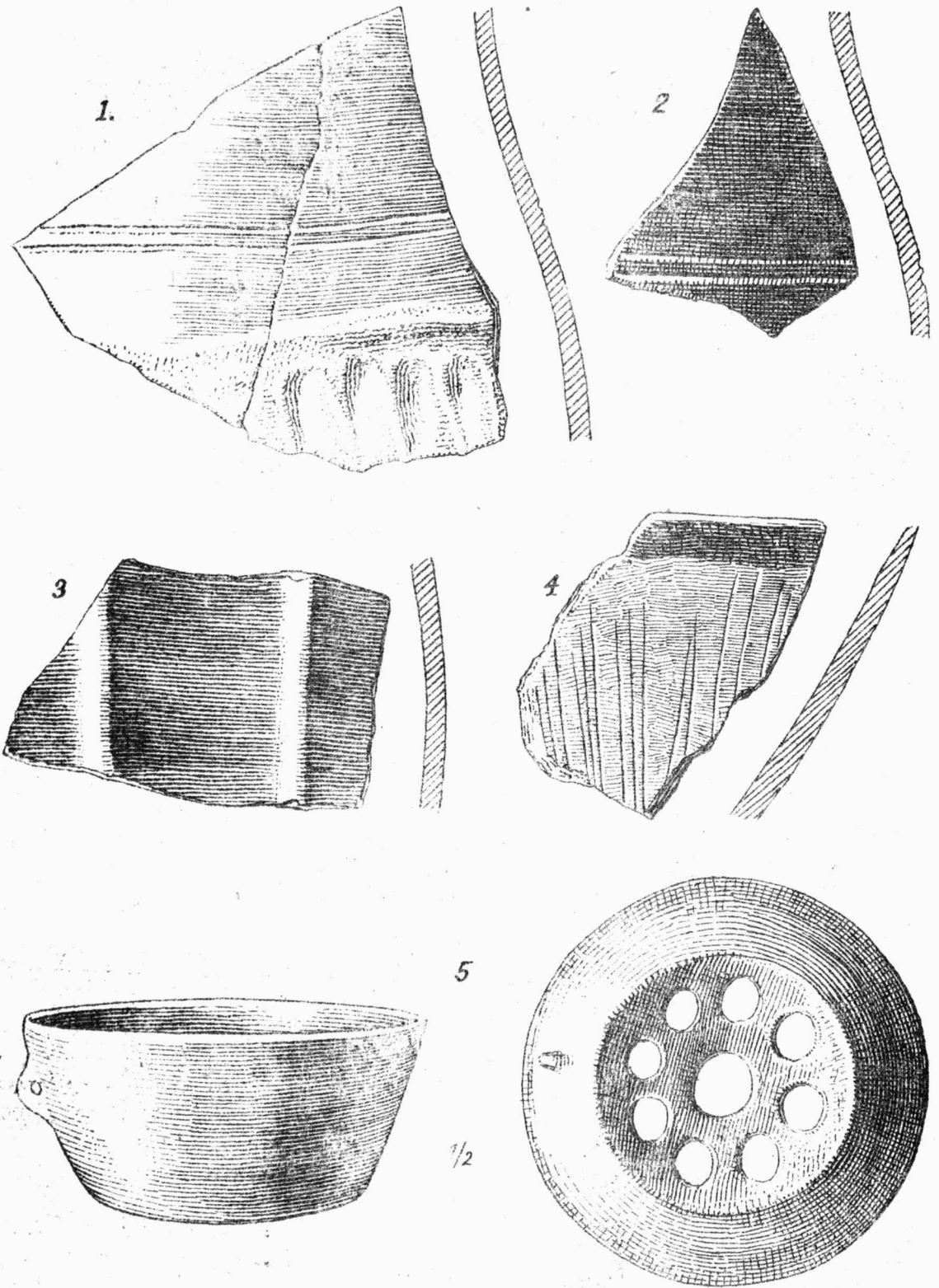
Jáma středodunajské mohylové kultury v Blučině.

Při stavbě kravína narušili dělníci jámu středodunajské mohylové kultury, obsahující vedle menšího počtu střepů také misku s dovnitř prohnutými stěnami a dva menší šálečky s polokulovitým spodkem a silněji prohnutým hrdlem, přes jehož rozpětí se klene menší páskové ucho.

Eine Grube der donauländischen Hügelgräberkultur in Blučina. Beim Baue eines Kuhstalles stürzten Arbeiter eine Grube der donauländischen Hügelgräberkultur, die neben einer kleineren Anzahl von Scherben auch ein konisches Schüsselchen mit nach innen gebogenen Wänden beinhalten sowie zwei kleinere Tassen mit halbkugeligem Boden und stärker durchbogenen Halse, über dessen Spannweite sich ein kleinerer Bandhenkel wölbt.

J. Říhovský

Přibice, únětické (1-2) a mohylové (3-5) stálistě. - 2/3

Zachraňovací výzkum na věteřovském sídlišti v Budkovicích u

Mor. Krumlova.

Na vysoké ostrožně nad řekou Rokytnou zjistili 16.4.1959 Č. Staňa a J. Meduna sídliště s věteřovskou keramikou. Část sídliště, ohrožená úpravami terénu byla v květnu a červnu prozkoumána pracovníky Archeologického ústavu, kteří zde odkryli celkem 8 jam lichoběžníkovitých tvarů s bohatým materiálem. Mezi nálezy jsou zastoupeny všechny charakteristické tvary věteřovské keramiky, cedníky, čtyřuchá nádoba s masivními hroty na vnitřní straně, parohové palice, kostěmé a rohovcové nástroje a j. Svou imponantní polohou se řadí budkovičské naleziště mezi nejlépe situovaná výšinná sídliště věteřovského typu.

Rettungsgrabung einer Věteřov-Siedlung in Budkovice bei Mor. Krumlov. Im Mai und Juni führten Angestellte des Archäologischen Instituts die Rettungsgrabung einer Höhensiedlung ober dem Flusse Rokytná durch. Aus acht trapezförmigen Gruben wurde eine Menge Keramik, Knochen- und Feuersteinwerkzeug gewonnen.

J. Ondráček

Nové věteřovské sídliště u Strachtína, okr. Hustopeče.

Při odstraňování ornice v pískovně MNV a JZD Strachtín západně od obce získali dělníci typickou věteřovskou amforu, která byla uložena v místní Národní škole. Průzkum naleziště, provedený R. Tichým a J. Šlosárem, nezjistil na ohrožené ploše žádné pravěké objekty. Podle výpovědi dělníků se našly společně s amforou i jiné nádoby, které dělníci rozbili. Poškozená amfora má baňatou spodní část oddělenou výraznou hranou od vlnovité prohnutého hrdla. Na rozhraní hrdla u břicha jsou dvě protilehlá pásková ucha a mezi nimi pod hranou po jednom vertikálně protáhlém pupíku. Černě leštěný povrch. Zachovalá výška 22 cm. Amfora patří k typickým formám moravského věteřovského typu

Eine neue Věteřov-Siedlung bei Strachtín, Bez. Hustopeče. Bei Arbeiten in der Sandstätte gewannen Arbeiter eine typische Věteřov-Amphore mit zwei Henkeln.

J. Ondráček

Sídlištní jámy mohylové kultury v Koberčicích u Slavkova.

Dne 19. září 1959 jsem prohlédl průkop pro vodovodní potrubí u staveniště kravína JZD v Koberčicích, okres Slavkov u Brna, v trati Čtvrtě na jižním okraji obce. Na profilu se rýsovaly tři sídlištní jámy středodunajské mohylové kultury. Sídliště se rozkládá na mírném svahu, skloněném k severu do uzavřené kotliny, v níž leží západní část vesnice. Jámy č. 1 a 2 se rýsovaly pod 45 - 60 cm mocnou vrstvou ornice ve žlutém sprašovitém podloží, do něhož se zařezávaly 40-60 cm. Tvar měly mísovitý. Jáma č. 3 byla válcovitá, ke dnu se stěny poněkud kuželovitě rozvířaly, dno v hloubce 105 cm pod povrchem bylo rovné. Zásyp jam tvořila černá kompaktní hlína, promísená ojedinělými kousky do červena vypálené mazanice. Z jámy č. 1 a 3 jsem získal nečetný střepový materiál, v němž je jen několik typických zlomků, z nichž stojí za povšimnutí: okraj hrncovité nádoby s prohnutým hrdlem, překlenutým z kraje vytaženým, páskovým uchem (inv.č. 426-1/59), 2 zlomky od okraje konické mísovité nádoby, z nichž každý má drobný lalůček vytažený z okraje, na menším je stopa po oušku, jež bylo nasaženo pod okrajem (inv.č. 426-2/59 a 426-3/59), a okrajový střep menší nádoby s prstovanou páskou (inv.č. 426-4/59).

Siedlungsgruben der Hügelgräberkultur in Koberčice bei Slavkov. Beim Erdaushub für Wasserleitungsröhren am südlichen Rande der Gemeinde, nahe dem Bauplatze eines Kuhstalles der LPG, durchschnitt man Siedlungsgruben mit donauländischer Hügelgräberkultur.

Čeněk Staňa

Starolužické sídliště v Hulíně.

V roce 1959 bylo podniknuto několik zachraňovacích akcí na známém starolužickém sídlišti v cihelně v Hulíně. Výzkum zde prováděl v dřívějších letech V. Spurný z pražského archeologického ústavu a v roce 1958 Z. Trnáčková (zjišťovací výzkum v Hulíně, Přehled výzkumů 1958, 97). Bylo prokopáno šest jam nepravidelného půdorysu, zahlubujících se do sprašového podloží nepravidelnými sníženinami a výstupky. Střepového keramického materiálu se našlo jen velmi málo; jeho převážná část pochází z nejhořejších vrstev jam. Za zmínku stojí pouze nález dvou bronzových puklic ve tvaru kulové úseče se dvěma protilehlými otvory.

Eine altlausitzer Siedlung in Hulín. Auf der bekannten altlausitzer Siedlung in der Ziegelei unternahm man in diesem Jahre einige Rettungsaktionen, bei welchen sechs unregelmässige Gruben, mit einer geringen Anzahl von Scherbenmaterial, durchgraben wurden.

Jiří Říhovský

Terénní průzkum v Kozojídkách, okr. Veselí n. Mor.

Jižně od Kozojídek, v klínu mezi silnicemi do Hroznové Lhoty a do Žeravin, byly při výkopu základů pro kravín JZD proříznuty pod ornici až 60 cm mocné sídlištní vrstvy. Když jsem místo koncem října navštívil, posbíral jsem ve vyházené hlíně většinou atypické střepy. V. Dohnal z Krajského musea v Gottwaldově tam našel laténský tuhový svisle šrafovaný střep. Z rozrušených vrstev získal také ředitel místní školy netypickou pravěkou keramiku, mazanici a zvířecí kosti. Osídlení ve střední době bronzové dokládá bronzová hřebíkovitá jehlice, jejíž hlavice je nahoře zdobena dvojicí kruhových rýžek, obvodovými rýžkami je rovněž pokryt krček jehlice (kultura mohylová). Několik typičtějšých střepů pochází ze střední doby římské (3 okrajové střepy a zlomek kólinkovitě zalomeného ucha, čtvercového průřezu).

Terraindurchforschung in Kozojídky, Bez. Veselí n. Mor.
Südlich der Gemeinde wurde beim Erdaushub für den Bau eines Kuhstalles der LPG eine mächtige Kulturschichte durchschnitten. Die Funde bestanden aus einer bronzenen nagelköpfigen Nadel (donauländische Hügelgräberkultur), einem laténezeitlichen Scherben und Scherben der mittleren Kaiserzeit.

Čeněk Staňa

- - - - -

Zničené lužické hroby v Miškovicích, okr. Holešov.

Lužické pohřebiště, které se nalézá v zahradách domků při silnici do Mysločovic, objevili místní vlastivědní pracovníci již v roce 1957 po vykopání krechtů na brambory za skladištěm JZD. Nezájmem krajských musejních činitelů nebyly zpola odkryté hroby zachráněny před postupným zničením a nález také nebyl ohlášen AÚ. Proto až teprve po náhodném zaznamenání této nové lokality mohli jsme již jen zjistit, že zde byly tři hroby staršího lužického stupně bohatě vybavené keramikou a mezi nimi dva hroby dětí uložených v miniaturních popelnicích překrytých pokličkami.

Zerstörte Gräber in Miškovice, Bez. Holešov. Beim Ausheben von Mieten hinter den JZD (LPG) - Lagerräumen stieß man bereits im Jahre 1957 auf fünf Brandgräber der Ältesten Lausitzer Kultur. Die Mitglieder des Archäologischen Instituts konnten aber bloss ihre Vernichtung feststellen.

Jindra Nekvasil

Zjištění na lužickém sídlišti v Lošticích, okr. Zábřeh.

Na rozsáhlém sídlišti lidu popelnicových polí nad řekou Třebůvkou staví postupně JZD hospodářské budovy a odpadní jámy. Systematické zachraňovací práce zde nemůžeme prováděti, neboť se jedná o rozsáhlou plochu s řídce rozloženými objekty a kulturní vrstva dosahuje až 70 cm, takže lze rozpoznati jen dna kulturních jam. V průběhu posledních dvou let zachránil A. Lang spolu s pracovníky JZD z kulturní vrstvy dvě mladolužické misky, střepy ze zásobnic a hrnců a dva bronzové náramky.

Funde aus einer Lausitzer Siedlung in Loštice, Bez. Zábřeh.

Aus Siedlungsobjekten, die beim Baue landwirtschaftlicher JZD (LPG) Gebäude beschädigt wurden, rettete A. Lang zwei Schüsseln, zwei Armbänder und Scherben von Vorratsgefässen und Töpfen.

Jindra Nekvasil

Velatické pohřebiště v Ostopovicích (okr. Brno-venkov).

Koncem října došlo při stavbě hospodářských budov JZD v Ostopovicích k rozrušení žárových hrobů. Naleziště je na mírném návrší v trati "U mlýna" u železničního přejezdu přes cestu z Ostopovic k mlýnu. Základy hospodářských budov byly hloubeny buldozerem, který zřejmě zničil větší počet hrobů. Obsah jednoho objektu zachránil řidič buldozeru. V hrobě mimo několika nádob (počet nemohl být stanoven poněvadž keramika není rekonstruována) byla i bronzová spona porušená žárem. Druhý hrob, který obsahoval jen keramiku byl objeven při záchraném výzkumu. Průzkum několika dalších tmavě zbarvených míst ukázal, že jde o zbytky zničených žárových hrobů. Velatické pohřebiště bylo asi rozsáhlejší a pokračovalo dále směrem vzhůru do svahu. Na lokalitě je zřejmě ještě pohřebiště z jiného období, poněvadž při výkopu základů krawína narazili dělníci na lidské kosti, jimž tehdy nevěnovali pozornost.

Ein Gräberfeld der Velatitzer-Kultur in Ostopovice (Bez. Brno-venkov). Ende Oktober kam es beim Baue eines landwirtschaftlichen Gebäudes der LPG in Ostopovice zur Störung vom Brandgräbern der Velatitzer-Kultur. Den Inhalt eines Grabes rettete der Buldozzerist, das zweite Grab wurde bei der Rettungsaktion. Im ersteren befand sich ausser Keramik, auch eine durch Feuer beschädigte bronzene Spange, das zweite Grab beinhaltete bloss Keramik. Es handelt sich hier wahrscheinlich um ein grösseres Gräberfeld der Velatitzer-Kultur, dessen weiterer Teil vorläufig nicht bedroht ist.

Jiří Meduna

Velatické sídliště v Přibicích.

Při hluboké orbě v trati "Dlouhé vinohrádky" v jižní části katastru obce Přibice (okr. Židlochovice) se objevilo několik velkých tmavých skvrn, obsahujících jen velmi málo drobných střípků velatické kultury.

Eine Velatitzer-Siedlung in Přibice. In der Flur, Dlouhé vinohrádky, wurde nach dem Tiefackern eine Velatitzer-Siedlung entdeckt.

Jiří Říhovský

- - - - -

Průzkum podolského sídliště u Velatic, okr. Brno.

Na podzim roku 1959 provedli pracovníci brněnské pobočky AUČSAV průzkum terénu na katastru obce Velatic.

V trati "Prostřední půllány" se podařilo zjistit větší sídliště podolské kultury, narušené hlubokou orbou. Rozkládá se na mírném, k východu obráceném svahu na pravém břehu Velatického potoka, asi 300 m severně od státní silnice Brno - Olomouc. Jednotlivé objekty, poněkud kruhového půdorysu, se výrazně odlišovaly svým popelovitým zabarvením od okolní půdy. Z některých byl vybrán charakteristický střepový materiál; zlomky otevřených osudí, jejichž povrch je pokryt mělkými vertikálními žlábkami, ohraničenými na rozhraní hrdla a plecí několika dílnými obvodovými žlábkami, střepy z mís se zataženým okrajem a zlomky hrubších zásobnicových tvarů.

Průzkum v trati "Dolní podsedy", která leží v inundačním území podél Velatického potoka, těsně pod silnicí od Makslůvky do Velatic, přinesl zlomek pozdně římské, na kruhu točené mísy, okrajový střep z nádoby pražského typu a několik atypických keramických zlomků.

Durchforschung einer Podoler-Siedlung bei Velatic. Im Herbst 1959 gelang es Angestellten des Archäologischen Instituts, Zweigstelle in Brno, in der Flur "Prostřední Půllány" eine Podoler-Siedlung, die durch Ackern gestört war, festzustellen. Etwas tiefer, im Inundationsgebiete längs des Velatitzer-Baches, wurden bei einer Oberflächensammlung Scherben eines spätkaiserzeitlichen, auf der Töpferscheibe gedrehten Gefäßes gewonnen, weiter das Gefäßrandstück, dem Prager Typus angehörend und einige atypische Scherben.

Jaroslav Tejral

Nové pohřebiště lidu popelnicových polí ve Smržicích u Prostějova.

Severozápadně od Smržic se nalézá v kopcovitém terénu Šimanova velké sídliště lidu popelnicových polí. A. Gottwald¹ po léta nalézal v těchto místech střepy i jiné předměty z celého průběhu osídlení lidu popelnicových polí. Přesto, že je to jedno z největších sídlišť na Hané, nepodařilo se dlouho přijít na stopu příslušného pohřebiště. Teprve v únoru 1959 na temeni návrší Stráže vyoral pluh při hluboké orbě dětský hrob, skládající se z osudíčka a šálečku slezského stupně. Po povrchovém průzkumu se zdá, že pohřebiště není vážněji zasaženo polními pracemi a že zaujímá větší plochu.

1- A. Gottwald, Pravěk IV 1908, 7; týž, ČVSMO XXVI 1909, 74; týž, Pravěká sídliště a pohřebiště, 101.

Eine neue Begräbnisstätte der Urnenfelderkultur in Smržice bei Prostějov. In der Flur Stráže wurde durch Tiefackerung ein Kindergrab freigelegt, das eine kleine Terrine und ein Tässchen der Schlesischen Stufe in Mähren enthielt. Dieses neu entdeckte Begräbnisfeld gehört der grossen Siedlung an, die A. Gottwald in Šimanov¹ feststellte.

Jindra Nekvasil

Osada lidu se slezskou keramikou u Havřic (Uh. Brod).

Při zcelení polí mezi okresní silnicí Havřice-Vlčnov a "Havřickou cihelnou" byl na první levé olšanské terase hlubokou orbou narušen komplex sídelních objektů. Většina z nich má obdélníkový půdorys a vytváří více méně rovnou řadu ve vzdálenosti asi 40 m od okraje terasy. Povrchovým sběrem získaný materiál zasazuje objekty do období popelnicových polí, zejména do jejich slezského stupně. Mezi obdélníkovými chatami jsou roztroušeny objekty nepravidelných tvarů, obsahující keramiku volutovou, laténskou a římskou.

Jiří Pavelčík

U Rašovic, okr. Bučovice, rozorali velké sídliště podolské kultury. Z povrchu sběru získali jsme několik typických střepů.

Bei Rašovice, Bez. Bučovice, wurde eine grosse Siedlung der Podoler-Kultur ausgeackert. Bei der Oberflächensammlung gewannen wir einige typische Scherben.

Jindra Nekvasil

Halštatské sídliště v Brankovicích.

Při průzkumu 26.3.1959 zjistili pracovníci Archeologického ústavu v obci nad písečným pravěké sídliště. Podle nasbíraného materiálu lze je rámcově zařadit do halštatského období.

Hallstattzeitliche Siedlung in Brankovice. Bei einer Durchforschung stellten Mitglieder des Archäologischen Instituts eine hallstattzeitliche Siedlung fest.

J. Ondráček

- - - - -

Žárový hrob kultury horákovské v Holáskách, okr. Brno.

Při rozšiřování písečníku v Holáskách se vedle dalších nálezů přišlo také na horákovský žárový hrob. Ve srovnání s mohutnými hrobkami, odkrytými I. L. Červinkou, byl tento hrob prostší. Hrobová jáma o rozměrech 175 a 145 cm byla orientována od severu k jihu. Západní polovinu vyplňovala celá řada nádob, začínající v jihozápadním rohu amforou. Další amfora stála těsně vedle ní, pak následovala skupina středně velkých nádob (osudí, mísa, hrnec a jiná mísa), doplněná železným nožem. Opodál ležel talířek a sestava končila v severozápadním rohu popelnicí se žárovým pohřbem. V severovýchodní čtvrtině hrobu se rozkládala čtveřice plochých mís a zbývající prostor hrobu, t. j. jeho jihovýchodní část byla bez nálezů.

Ein Brandgrab der Horakover Kultur in Holásky, Bez. Brno. In der hiesigen Sandgrube fand man ein Brandgrab, das zwei Amphoren, eine Gruppe von Töpfchen und Schüsseln, sowie ein eisernes Messer, eine Urne und vier flache Schüsseln enthielt.

Jindra Nekvasil

Platěnické jámy v Čelechovicích, okr. Prostějov.

Na přelomu let 1958/1959 podnikli pracovníci AÚ zjišťovací akci v prostoru hospodářské jednotky JZD v Čelechovicích. V malé úžlabině severovýchodně obce postavili družstevníci dvě budovy pro chov vepřů a v západní z nich porušili dvě platěnické kulturní jámy při prohlubování sklepů. Prvá jáma představuje obvyklou nepravidelnou kuželovitou jámu s výstupkem ve dně (hloubka 2 m, max. průměr 2,4 m). Výplň jámy neposkytla mnoho nálezů, jen několik střeptů a část velké tuhované zásobnice. Z druhé jámy jsme zachytili jen zlomek, neboť ji porušil již dříve průkop pro stavbu základů. Měla patrně také kuželovitý tvar a dosahovala 1,4 m pod povrch. Pokud jsme mohli z jejího zbytku zjistit a pokud tomu nasvědčují nálezy z porušené části, byla zasypána popelovitou hlínou, obsahující hojně střeptů, zvířecí kosti a mazanici. Průzkum okolí, ^{ukázka} že platěnické sídliště není rozsáhlé, a že pod mocnou vrstvou splavené prsti z okolních terénních vln je skryta 65 cm silná humosní kulturní vrstva, obsahující ojedinělé drobné střípky. Přesto, že kulturní vrstvu porušily mnohé průkopy a hospodářské jámy, více pravěkých objektů zjištěno nebylo.

Platenitzer Gruben in Čelechovice, Bez. Prostějov. Beim Baue eines grossen Schweinestalles beschädigten Abgestellte der JZD (LPG) zwei Platenitzer, kegelförmige Gruben, die bloss Scherben, Knochen und Lehmewurf enthielten.

Jindra Nekvasil

Platěnické sídliště v Kostelci na Hané.

Při úpravě svahu v " Hanákově " cihelně byla narušena jáma s několika platěnickými střepty. Zachraňovací akci provedlo okresní museum v Prostějově. Současně se střepty našli v horní části menší jámy také dětskou lebku.

Eine Platenitzer Siedlung in Kostelec na Hané. Bei Herichtung der Böschung in der Ziegelei "Hanák" wurde eine Grube mit einigen Platenitzer-Scherben gestört. Die Rettungsaktion wurde vom Bezirksmuseum in Prostějov durchgeführt. Gleichzeitig mit den Scherben fand man im oberen Teile der Grube einen Kinderschädel.

Jiří Říhový

Laténské sídliště v Mistříně u Kyjova.

Uvedené naleziště je známo především druhým největším žárovým laténským pohřebišťem na Moravě ¹⁾, které se rozkládalo ve stejné části vsi jako sídliště. V opuštěných pís-kovných, a to hlavně v travou zarostlých partiích, zvaných výstižně "Trávníky za kostelem", nachází se značné množství laténské keramiky. Silně písčitá, většinou netuhová keramika (mísy, vejčité hladké i šrafované situlovité tvary) má okraje tvárněny do charakteristického profilu podoby T a zdobeny často horizontální ploše okraje rytou kružnicí. Výraznost tohoto tvárnění odlišuje ji od ostatní laténské keramické produkce do té míry, že je možno ji charakterisovat jako "dílnu" s možností rozlišení i v cizím prostředí. Přihlédne-me-li vedle ryze typologické stránky i ke starším nálezům kovových předmětů, na př. spon spojené konstrukce ²⁾, růžico-vité bronzové sponě ³⁾ a j., je třeba datovat sídliště do pozdnělaténského období.

P o z n á m k y :

- 1) J. Filip, Keltové ve střední Evropě, 401; AR V 1953, 322 a d.
- 2) Materiál uložen v Moravském Museu v Brně.
- 3) J. Skutil, Nachrichtenblatt f. d. Vorzeit 16 1940, 146; J. Filip 1. c. obr. 32:1.

K. Ludikovský

Laténezeitliches Siedlung in Mistřín bei Kyjov. Der ange-fährte Fundort, der vor allem durch das zweitgrösste Brandgrä-berfeld in Mähren bekannt ist, befindet sich in derselben Flur, wie dieses Gräberfeld. Aus "Trávníky za kostelem" stammt die stark sandige, grösstenteils ungraphitierte Keramik (Schüsseln, eiförmige glatte schraffierte Situlen-Formen), deren Ränder als charakteristische T-Profile gebildet und auf der horizontalen Fläche mit einer geritzten Kreislinie verziert sind. Durch die-se ausgeprägte Randform unterscheidet sie sich von der anderen laténezeitlichen Keramik in Mähren in dem Masse, dass man sie als "Werkstätte" charakterisieren kann. Berücksichtigen wir ne-ben der rein typologischen Seite auch die älteren Funde von Me-tallgegenständen, z. b. Fibeln verbundener Konstruktionen und die rosettenartige bronzene Fibel, ist dieses Siedlung in die späte Laténezeit zu datieren.

Laténský hrob ze Sivic.

V září 1959 ohlásil O. Smejkal ze Sivic (okr. Slavkov u Brna), že při hloubení základů zachytil lidskou kostru a bronzové předměty. Při záchranném výzkumu bylo zjištěno, že jde o laténský kostrový hrob. Lebka se nezachovala; podle sdělení se našla již v roce 1928. Kostra ležela v hloubce 135 cm v natažené poloze hlavou k severovýchodu. Před příchodem pracovníků Archeologického ústavu vyzvedl nálezce železný meč, značně poškozený, pět bronzových kroužků a masivní bronzový prsten. Podle otisků rzi a patiny na kostech ležel meč vedle pravé paže, prsten byl na pravé ruce. Na horní části hrudní kosti se našla železná spona ve zlomcích a na levém humeru hladký bronzový kruh. Železná spona patří k typům s patkou připojenou k lučíku.

Laténezeitliches Grab aus Sivice. In Sivice (Bez. Slavkov bei Brno) wurde im September 1959 ein laténezeitliches Skelettgrab festgestellt, das ein eisernes Schwert, einen bronzenen Fingerring, einen bronzenen Reifen, fünf kleinere Ringe und eine eiserne Fibel mit verbundenem Schlussstück beinhaltete. Das Skelett lag in einer Tiefe von 135 cm, mit dem Kopfe nach NNO orientiert.

Zora Trnáčková

Laténské sídliště u Smržic.

Při průzkumu katastru obcí Smržice a Držovice (okres Prostějov) se zjistilo sídliště lidu kultury popelnicových polí a sídliště laténské s hojnými tuhovými střepy a četnými kusy železné strusky svědčící o tom, že v místě byla zpracovávána železná ruda. Naleziště je na rozhraní katastru obce Smržice a Držovice na vrcholu mírného návrší obtékaného na jihu říčkou Romží.

Eine laténezeitliche Siedlung bei Smržice. Auf dem Scheidepunkte des Katasters der Gemeinden Smržice und Držovice wurde durch Forschungsarbeiten eine laténezeitliche Siedlung festgestellt, die mit ihren reichhaltigen graphitiierten Scherben und zahlreichen Stücken Eisenschlacke davon zeugt, dass an diesem Orte Eisenerz verarbeitet wurde.

Jiří Říhovský

Laténské sídliště v Borkovanech (okr. Hustopeče).

Při terénním průzkumu v Borkovanech nasbíral I. Peškař v trati "Na příhoně" střepy z orbou narušeného sídelního objektu. Jsou to zlomky ze svisle ryhované situly, vyrobené z jemně plavené hlíny a střepy z vejčitých situl. Lze tedy objekt zařadit do pozdního latěnu.

Laténezeitliche Siedlung in Borkovany (Bez. Hustopeče).

Bei einer Terraindurchforschung in Borkovany sammelte I. Peškař in der Flur "Na příhoně" spätlaténezeitliche Scherben aus einem Siedlungsobjekt, das durch Ackerung gestört war.

Jiří Meduna

- - - - -

Žárový hrob ze starší doby římské u Mikulova.

V trati "Na rybníkách" východně od Mikulova, kde provedl brněnský Archeologický ústav ČSAV již několik zachranovacích výzkumů, byla na jaře r. 1959 dokončena skrývka povrchové vrstvy nad severní stěnou pískovny. Při těchto pracích rozrušil buldozer žárový hrob ze starší doby římské, v němž byla uložena větší popelnice trojdílné stavby, zdobená na konicky zúženém spodku hřebenem rytými obloučky, a drobná misečka na nožce. Okraj popelnice byl ve hloubce asi 40 cm, ještě v povrchové humusovité vrstvě, smíšené se šterkovitým pískem. Kolem dna nádoby ve hloubce 65 cm byla vrstva humusem již jen slabě zabarvená a v 70 cm začínal žlutý podložní písek. Uvnitř popelnice ležel mezi spálenými kůstkami železný můž, kousek pryskyřice a úplně u dna dvě bronzové vendické spony.

Předměty své výbavy je hrob datován do první poloviny 2. století n.l.

Ein Brandgrab aus der Älteren Römerzeit bei Mikulov.

In der Sandstätte auf der Flur "Na rybníkách" bei Mikulov wurde im Frühjahr 1959 ein weiteres Brandgrab aus der Älteren Kaiserzeit gestört. In diesem befand sich eine grössere, mit Kammstrichbögen verzierte Urne, ein kleines Fusschüsselchen, zwei bronzene wendische Spangen, ein Eisenmesserchen und ein Stück Urnenharz. Die Funde datieren das Grab in die erste Hälfte des 2. Jahrh. u. Ztr.

Ivan Peškař

V popelnici bylo uloženo malé množství (230 ccm) dokonalé spálených lidských kostí. Na zlomcích lebečních kostí jsou patrné plně otevřené švy. Jde o pohřeb dospělého člověka (adultus), pohlaví nelze určit.

M. Stloukal

Pravěké nálezy z pískovny v Lanžhotě (okr. Břeclav).

Členové vlastivědného kroužku při Osvětové besedě v Lanžhotě zachraňovali v písečnicku místního JZD nálezy z narušovaných hrobů a o svých výzkumech podali zprávu v denním tisku. Na základě těchto informací se na naleziště dostavili dne 27.VII. pracovníci AÚ ČSAV pob. v Brně, kteří provedli průzkum terénu a převzali nálezy ke zpracování. Písečník je v trati "Padělky" asi 1,5 km západně od Lanžhota na mírném návrší. Písek se tu odebírá pro potřeby místního JZD, při čemž dochází k porušování pravěkých hrobů. Podle ústního sdělení bylo tak zničeno několik kostrových hrobů s bronzovými sponami a náramky. V první polovině roku 1959 zachránili členové vlastivědného kroužku v Lanžhotě z narušených hrobů šálek a bronzovou dýku kultury únětické a nádobu kultury laténské. Všechny předměty jsou z kostrových hrobů, tvořili únětická dýka a šálek celek není však známo. Laténská nádoba je dvojkonická se dvěma plastickými žebry pod hrdlem. Patří ke tvarům, jež jsou jedním z nejcharakterističtějších projevů keltského hrnčířství na Moravě, kde jsou analogické tvary běžné v kostrových i v žárových hrobech (Brno-Maloměřice, Bučovice, Holubice, Křenovice, Kozlany, Lešany, Mistřín, Pustiměřské Prusy, Nížkovice, Nosislav, Syrovice).

Vorgeschichtliche Funde aus der Sandgrube in Lanžhot (Bez. Břeclav). In der Sandgrube der LPG in Lanžhot wurde bei der Sandgewinnung eine grössere Anzahl von Skelettgräbern vernichtet, in welchen sich bronzene Fibeln und Armreifen befanden, jedoch gingen diese Funde verloren. In der ersten Hälfte des Jahres 1959 retteten Mitglieder des heimatkundlichen Vereins in Lanžhot eine Aunjetitzer-Tasse, einen bronzenen Dolch und ein latènezeitliches Gefäss, die sie Angestellten des Archäologischen Instituts, Zweigstelle in Brno zur Verarbeitung übergaben. Alle diese Funde sind aus Skelettgräbern. Das latènezeitliche Gefäss ist doppelkonisch mit zwei plastischen Rippen unter dem Gefässhalse. Es gehört zu jenen Formen, die eine der typischsten Ausserungen der keltischen Töpferei in Mähren sind, wo analogische Formen in latènezeitlichen Skelett sowie Brandgräbern üblich sind.

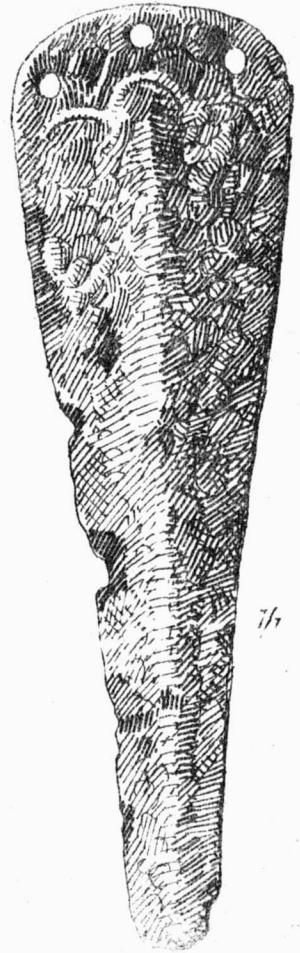
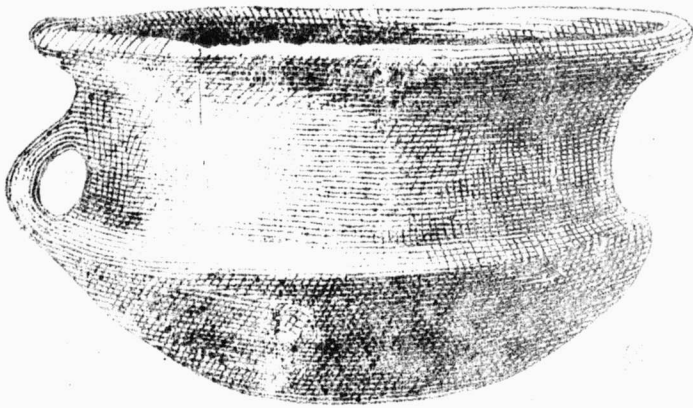
Jiří Meduna

Laténské sídliště v Mikulčicích (okr. Hodonín).

Na podzim r.1959 objevil J.Tejrál při terénním průzkumu laténské sídliště, které leží na jihozápadním konci Mikulčic v trati "Díly u vody". Na nezarozdělených parcelách bylo vidět zášpy několika sídelních objektů a získán nečetný keramický materiál. Kromě střepů laténských se našly i úlomky keramiky halštatské a slovanské.

Latènezeitliche Siedlung in Mikulčice (Bez.Hodonín). Im Herbst 1959 entdeckte J.Tejrál bei einer Terraindurchforschung eine latènezeitliche Siedlung, die am südwestlichen Ende von Mikulčice, in der Flur "Díly u vody" liegt. Ausser latènezeitlichen Scherben fand man auch Bruchstücke von hallstattzeitlicher-und slawischer Keramik.

Jiří Meduna

Lanžhot. - Nálezy z hrobů

Nové nálezy z germánského sídliště u Mikulova.

Nové nálezy z germánského sídliště pod Mušlovem u Mikulova (Tirasfeld) ¹ ohlásil dr. K. Jüttner, ředitel musea v Mikulově. Při zasazování sloupů pro elektrické vedení byly vyhozeny z jam s popelovitou výplní střepy a kosti. Většinou se jedná o netypický střepový materiál, avšak několik kusů náleží jemnější keramice vyrobené na kruhu. Ojedinělé střepy jsou laténské.

P o z n á m k a :

- 1) K. Beninger, H. Freising, Die germanischen Bodenfunde in Mähren, Liberec 1933, str. 75; J. Skutil, OP IX 1931, str. 161.

Neue Funde einer germanischen Siedlung unter Mušlov bei Mikulov (Tirasfeld) ¹ meldete Dr. K. J. Jüttner. Wir fanden Scherben grober Gefäße, Fragmente feinerer, auf der Töpferscheibe erzeugter Keramik und vereinzelte leténezeitliche Scherben, die aus den beschädigten Gruben herausgeworfen waren.

Jindra Nekvasil

- - - - -

Nové nálezy z římské stanice u Mušova.

Na vrcholu návrší, na němž byl koncem dvacátých let proveden výzkum římské stanice, se po jarní orbě v r. 1959 objevily úlomky stavebního materiálu. Mezi nálezy je i zlomek cihly, na němž se zachovala část kolku X. legie s charakteristickou kartuší ve tvaru podešve, lemované kolem vnitřního okraje vypouklými kruhovými body, 1) a ojedinělý střep terry sigillaty ze spodku mísy Dragendorff č. 37.

P o z n á m k a :

- 1) Typ a podle J. Dobiáše, Nález římských cihel u Mušova. Niederlův sborník, Obzor praehistorický, roč. IV, 1925, str. 26, obr. 1 na str. 25.

Neue Funde von der römischen Station bei Mušov. Auf dem Gipfel der Anhöhe, wo zu Ende der Zwanzigerjahre die Grabung eines römischen Kastells durchgeführt wurde, erschienen nach den Frühjahrsarbeiten im Jahre 1959 (Ackern) Baumaterialbruchstücke. Zwischen den Funden befindet sich ebenfalls der Teil eines Ziegels mit dem Stempel der X. Legion und ein vereinzelter Scherben der Terra sigillata von einem Schlüsselboden, Dragendorff Nr. 37.

Ivan Peškař

Drobné nálezy na sídlištích z doby římské.

Borkovany (okr. Hustopeče). Při terénním průzkumu na Hustopečsku zjistili pracovníci ústavu Č. Stana, J. Meduna a L. Frank sídliště v trati "Na panských" severozápadně od Borkovan. Na svahu, který klesá k severu do údolí potoka, se rýsoval větší počet narušených sídelních objektů, z jejichž výplně byly orbou vyneseny střepy barbarské i provinciální keramiky, zvířecí kosti a rozdrčená mazanice.

Horní Věstonice (okr. Mikulov). V březnu 1959 byl proveden terénní průzkum na Mikulovsku. Na rozlehlém sídlišti v katastru Horních Věstonic mezi obcí a pravým břehem řeky Dyje byly nasbírány četné střepy barbarské i provinciální keramiky, mezi nimiž se vyskytl i pěkný střep terry sigillaty z mísy Dragendorff č. 37 s kolkem pod okrajem.

Pohořelice (okr. Židlochovice). Na jaře r. 1959 upozornil V. Effenberger z Příbic na sídliště v okolí Hornoleského dvora v jihovýchodní části pohořelického katastru. Při povrchovém sběru byly nalezeny střepy keramiky z doby římské.

Tvarožná (okr. Brno). Laborant ústavu Přemysl Ondráček získal povrchovým sběrem u návrší "Santonu" skrovný soubor střepového materiálu z doby římské.

Kleine Funde aus kaiserzeitlichen Siedlungen. Bei Terrain-durchforschungen im Jahre 1959 gewann man kleinere Fundkollektionen aus kaiserzeitlicher Siedlung bei Borkovany (Bez. Hustopeče), Horní Věstonice, (Bez. Mikulov), Pohořelice (Bez. Židlochovice) und Tvarožná (Bez. Brno).

Ivan Peškař

Sídliště z doby římské z Lanžhota, okr. Břeclav.

Při průzkumu terénu v létě 1959 jsem nasbíral na trati "Podsedky" na katastru obce Lanžhota střepový materiál z doby římské, mazanici a strusku. Další střepový materiál z téhož naleziště byl získán od člena musejního spolku v Lanžhotě J. Uhra. Podle všech známek jde v této trati o větší sídliště. Rozkládá se na mírné vyvýšenině nad šterkovištěm při silnici Břeclav - Lanžhot a ze západní strany je ohraničeno malým potůčkem tekoucím směrem severojižním. Mezi zlomky keramiky zaujímá významné místo zlomek spodku mísy terry sigillaty tvaru nejspíše Dragendorff 37, zlomek okraje mísy téhož tvaru a část výduti rovněž z nádoby terry sigillaty se zachyceným výzdobným pásem, z něž se dochovala část dvojitého hladkého medailonu s figurálním motivem. Kromě toho přinesl průzkum několik střepů na kruhu točené provinciální keramiky okrové barvy a zlomek prstencové misky.

Jaroslav Tejral

Žárový hrob z mladší doby římské v Pasohlávkách.

Začátkem března r. 1959 hloubili zaměstnanci státního statku kanalizační příkop u chlévů při východním okraji obce Pasohlávky (okr. Mikulov) a narazili při tom na žárový hrob, asi 75 cm hluboký. V něm byla popelnice postavena tak, že její okraj byl ve stejné rovině s povrchem podložního písku, krytého vrstvou humusu.

Urnou byl tmavohnědý hrnec s vodorovnou rýhou v rozhraní mezi hrdlem a břichem a s mělkými okrouhlými důlky v podhrdlí. Uvnitř nádoby byl mezi spálenými kůstkami uložen železný nožík a bronzová podvázaná spona. Nálezy zařazují hrob do 3. století n.l.

Ein Brandgrab aus der jüngeren Kaiserzeit in Pasohlávky.

Unweit der Gemeinde Pasohlávky (Bez. Mikulov) wurde Anfangs März 1959 ein Brandgrab mit einer topfartigen Urne ausgegraben, in der sich zwischen verbrannten Knöchelchen eine bronzene Fibel mit umgeschlagenem Fuss und ein eisernes Messer befanden. Das Grab gehört in das 3. Jahrh. u. Ztr.

Ivan Peškař

V popelnici bylo uloženo asi 1200 ccm nedokonale spálených lidských kostí. Na zlomech lebky jsou otevřené švy, alveolární okraje čelistí nemají stopy po intravitálních ztrátách. Jde o pohřeb mladého člověka (adultus) neurčitelného pohlaví.

M. Stloukal

Slovanské kostrové pohřebiště v Bedihošti.

Při stavbě vodárny a vodovodního vedení k nově budovanému vepřínu místního JZD porušili dělníci několik lidských koster. Zachraňovací výzkum zjistil přítomnost slovanského kostrového pohřebiště. Naleziště je v trati "Lavkovy" při jihovýchodním konci obce na nepatrném návršíčku. Výzkum odhalil 18 hrobů uložených v pěti nepravidelných řadách. Zemřelí v nich leželi v natažené poloze na zádech s pažemi podél těla - hlavou k západu.

Datování pohřebiště do 10. a 11. století umožňuje slovanská nádobka a spodní část z další nádoby, stříbrná mince uherského krále Ondřeje a sedm drobnějších bronzových esovitých zausniček. Nálezy byly pouze ve čtyřech hrobech - ostatní byly bez nálezů.

Eine slawische Skelettbestattung in Bedihošt. In der Flur "Lavkovy" enthüllten wir durch eine Rettungsgrabung 18, in fünf unregelmässigen Reihen angeordnete Skelettgräber. Ein slawisches Gefässchen, bronzene esartige Schläfenringe und eine Silbermünze des ungarischen Königs Andreas datieren das Gräberfeld in das 10. und 11. Jahrhundert.

Jiří Říhový

Slovanské sídliště ve Veselí nad Moravou.

Koncem roku 1958 prováděli v nár. podniku Dřevopodnik ve Veselí n. Mor., jehož budovy se rozrůstají v trati "Náklí" (od Veselí k Zarazicům), přípravné práce pro nové stavby. Buldozer rozrušil větší počet kulturních jam, jež se projevovaly jako tmavé skvrny s červenými spáleništi v pískovém podloží. Podle sdělení PhMr J. Kytlici obsahovaly četný střeptý materiál, z něhož jmenovaný zachránil 6 střeptů, zdobených jednoduchými, ostře rytými, horizontálními rýhami, které lze datovat do střední doby hradištní (10. století). Mimo sídelní objekty nasbíral PhMr Kytlica zlomky lidských kostí, které patrně pocházejí z rozrušených hrobů.

Slawische Siedlung in Veselí nad Moravou. Ende des Jahres 1958 störte ein Buldozer beim Planieren eine grössere Anzahl von Siedlungsgruben und wahrscheinlich auch Skelettgräbern. Ausser menschlichen Knochen fand man ebenfalls slawische Scherben, die mit einfachen horizontalen Rillen verziert waren und eine Besiedlung im 10. Jahrh. beweisen.

Čeněk Staňa

Z antropologického materiálu byly uchovány pouze dva zlomky dolní čelisti, pravá i levá polovina téměř bez poškození, chybí pouze střední část v rozsahu řezáků. Na pravé straně jsou zhojeny alveoly po ztrátě všech tří stoliček, na levé straně je uzavřeno lůžko po první stoličce. Celá čelist je robustní, patřila zřejmě staršímu člověku, čemuž nasvědčuje i silná abrase chrupu.

Milan Stloukal

Středověké sídliště v Kochově (okr. Boskovice).

Při kopání vodovodní přípojky k domu č. 6 v Kochově byly ve dvou místech porušeny středověké sídelní objekty, z nichž jeden se dnem do červena vypáleným. Z míst kudy byl veden výkop byl získán poměrně hojný středověký keramický materiál.

Mittelalterliche Siedlung in Kochov (Bez. Boskovice). Beim Graben für einen Wasserleitungsanschluss zu dem Hause Nr. 6 in Kochov wurden an zwei Stellen mittelalterliche Siedlungsobjekte gestört, eines von diesen mit rot ausgebranntem Boden. Von den Stellen wo die Grabung führte, gewann man ein verhältnismässig reiches mittelalterliches Scherbenmaterial.

Jiří Meduna

Středověké sídliště v Podivíně (o. Břeclav).

Ve směru podélné osy byla vybrána na náměstí v Podivíně sonda pro kladení vodovodního potrubí. V níže položené části průkopu je na půdním profilu zřejmá terenní vlna hrubého štěrku, na níž a v naplavených vrstvách nad ní směrem do svahu je větší množství odpadových válcových středověkých jam vyplněných popelem a pískem, ojediněle mazanicí, úlomky keramiky, zlomky želez a p. V nejnižší části průkopu prořízl bagr oboustranně lícované základové zdivo o šíři 1,5 m.

Mittelalterliche Siedlung in Podivín (Bez. Břeclav). Bei Sondagearbeiten am Stadtplatze durchschnitten man einige mittelalterliche, walzenförmige Gruben, die mit Asche, Lehmewurf, Keramikbruchstücken, Eisen u. a. angefüllt waren. Am niedersten Hangabschnitt stürzte der Bagger eine beiderseitig geglättete 1,5 m breite Wand.

K. Ludikovský

Zjištění v Nosislavi (okr. Židlochovice).

Na poli v trati " Krátké Šimperky " u Nosislavi, vedle polní cesty se při vláčení propadl traktor do jámy o průměru asi 70 cm a hloubce 3 m. Tento "komín" měl ve stěnách stupňovité jamky. Prostor okolo dna jámy se rozšiřoval západním směrem, avšak ve spraši ražený prostor byl zavalen hlínou. V jámě nebylo nálezů. Podle historických zpráv, tradice v obci a polohy odkryvu v kopcovitém terénu je to patrně novokřtěnský podzemní úkryt, t. z. v. " loch ".

Feststellungsaktion in Nosislav (Bez. Židlochovice). Auf einem Felde in der Flur "Krátké Šimperky" sank ein Traktor in eine Grube ein, welche einen Umfang von 70 cm hatte und 3 m tief war. Dieser "Kamin" wies in den Wänden kleine Steiggrübchen auf. Die Grube, deren Fortsetzung von Erdmassen verschüttet war, könnte man auf Grund historischer Nachrichten, Traditionen in der Gemeinde und ihrer Lage im hügeligen Terrain, als "Loch" d. h. ein unterirdisches Versteck der Neugebauten betrachten.

Boris Novotný

Zjištění u Přítluk.

Na návrší v přítluckých lukách (v poloze "Frauenmühl") byly nalezeny při odklizovacích pracích 2 m pod nynějším povrchem zdejší pískovny základy domu. Dělníci obmažili nároží zdiva vybudovaného z hrubě otesaného lomového kamene na bílé vápenné maltě. Při stavbě bylo místy použito středověkých cihel. Zdivo je široké 50 cm, nároží odkryli v délce 350 x 100 cm. Jsou to pozůstatky rozsáhlejší, patrně gotické budovy.

Feststellungsgrabung bei Přítluky (Bez. Břecław).

Bei der Sandgewinnung auf einer Anhöhe in der Flur "Frauenmühl" konnten 2 m unter der heutigen Oberfläche, Fundamente eines Hauses erfasst werden. Die Ecke dieser Grundmauern waren aus grob behauenen Bruchsteinen erbaut. Es handelt sich wahrscheinlich um Überreste eines ausgedehnten gotischen Baues.

Boris Novotný

Poklad mincí v Uh. Brodě.

Při rozšiřování "Dolního vodojemu" nedaleko musea J.A. Komenského v Uh. Brodě byl získán zajímavý keramický materiál. Pochází z bývalého královského hradu, který vzal za své roku 1643, kdy města dobyli vzbouření Valaši, a od to doby zůstal v sutinách. Z rozsáhlých vrstev zachránili pracovníci musea a referent velké množství keramiky, obilky ovsa (dle určení Z. Tempíra z ČSAVZ) a část bočnice žebříku. Tyto předměty datuje nález pokladu mincí do XIV. stol. Mince byly uloženy ve sloupcích do menší nádoby vejčitého těla a konického hrdla. Plece nádoby zdobí řada čtvercových otisků kolku. Počet mincí není dosud přesně zjištěn (nález zpracovává J. Sejbal z Moravského Muzea v Brně), poněvadž jsou stmeleny měděnkou v jeden celek i s nádobou. Předběžně lze říci, že depot obsahuje pravděpodobně pražské groše Karla IV. a Václava IV.

Ein Münzendeponat in Uh. Brod. Beim Erweitern des Wasserbehälters wurde an der Stelle der ehemaligen königlichen Burg ein Schatz mit Prager Groschen Karls IV. und Wenzels IV. gefunden.

Jiří Pavelčík

Nález lidské kostry v Hustopečích.

Okresní národní výbor v Hustopečích oznámil 13.10.1959 nález pravěkého hrobu na staveništi státního statku Velké Pavlovice (farma Hustopeče) mezi státní silnicí Brno-Břeclav a její odbočkou do Horních Bojanovic. Výzkum (14.10.1959) zjistil, že jde o nataženou kostru, orientovanou hlavou k severozápadu. Lebka byla rozrušena pozemními úpravami, chyběla celá levá noha a z pravé se zachoval jen femur. Kulturní zařazení nálezu není možné, poněvadž u kostry nebylo žádných milodarů.

Fund eines menschlichen Skelettes in Hustopeče. Auf dem Bauplatze des Staatlichen Gutes in Hustopeče fand man ein beschädigtes menschliches Skelett in Strecklage ohne Grabbeigaben.

J. Ondráček

Kostrový hrob z Vel. Němčic, o. Hustopeče.

Dne 2.7.1959 ohlásil J. Šotnar, účetní MNV ve Vel. Němčicích, prostřednictvím SNB nález lidské kostry na dvoře místního JZD, č.p. 106. Společně s J. Šlosárem jsme zjistili, že dělníci zachytili při hloubení základů pro sloupy na t.zv. suchý mlát v hloubce asi 90cm od povrchu ve žlutém sypkém písku lebku, kterou jen nepatrně poškodili a vyňali. Po rozšíření stavební jámy jsme odkryli celou kostru, orientovanou hlavou k jihu a nohama k severu. Zemřelý byl uložen na zádech, ruce měl ohnuté v loktech a položené nad břišní dutinou. Kromě velmi dobře zachovalé kostry jsme nezískali žádné další nálezy, takže nelze určit kulturní příslušnost hrobu.

Ein Skelettgrab von Vel. Němčice. Bez. Hustopeče. Am 2. 7.1959 wurden wir auf den Fund eines menschlichen Skelettes im Hofe der hiesigen LPG aufmerksam gemacht. Beim Erdaushub von Pfostenfundamenten stiess man in einer Tiefe von 90 cm im gelben Sand auf einen Schädel. Bei der vorgenommenen Rettungsaktion konnten wir das ganze Skelett, das mit dem Kopfe nach Süden orientiert war, freilegen. Ausser dem sehr gut erhaltenen Skelett haben wir keine anderen Funde gewonnen und es ist daher nicht möglich, die Kulturzugehörigkeit dieses Grabes zu bestimmen.

Rudolf Tichý

Přehled výzkumů opavské expositury archeologického ústavu
ČsAV pob. v Brně za rok 1959.

Jaroslav Král.

Úkolem tohoto přehledu jest shrnouti stručně zachraňovací výzkumy a zjištění provedené pracovníky opavské expositury brněnského Archeologického ústavu ČsAV.

Pracovník ústavu J. Pavelčík prováděl akce v Brumovicích (okr. Krnov), Osoblaze (okr. Krnov), Štramberku (okr. Nový Jičín) a ve Vávrovicích (okr. Opava), které jsou zveřejněny v samostatných člancích tohoto ročníku Přehledu výzkumů. Další naleziště a místa zachraňovacích výzkumů jsou uvedena v abecedním pořadí.

B r a n k a (okr. Opava). V prosinci r. 1959 jsme zjistili při prohlídce rozsáhlých výkopů pro vodovodní závlahové potrubí v hloubce dvou metrů neolitický sídlištní objekt s velkým množstvím vypálené mazanice a dřevěnými uhlíky. Nalezený střep s pupíkem zařazuje objekt do časového období moravské malované kultury (Lengyelské). Zachraňovací výzkum bude proveden jakmile dovolí jarní počasí v r. 1960.

D r ž k o v i c e (okr. Opava). U kóty 281 severně od státní silnice Opava-Krnov, v prostoru mezi silnicí a železničním zářezem byl získán povrchovým sběrem střepový sídlištní materiál mladší doby bronzové (Montelius-Seger IV. a, b).

H n ě v o š i c e (okr. Opava). Příslušníci Veřejné bezpečnosti objevili 5 velkých mohyl vysokých 2 m o průměrech 10 až 14 m. Poněvadž mohylník je ohrožen pozemními úpravami byl zde zahájen koncem října a počátkem listopadu zachraňovací výzkum, který byl přerušen zimním počasím. V prvé zkoumané mohyle jsme odkryli na původní úrovni jihozápadního kvadrantu vysypané spálené a drcené lidské kosti s nepatrným úlomkem hrotu bronzové jehlice.

Mohyly na katastru Hněvošic patrně snad souvisí časově se třemi stejně velkými mohylami, nacházejícími se těsně při státní hranici již na polském území. Zde je též více než 40 malých mohylek. Vzdušná vzdálenost mezi mohylníkem na území ČSR a pohřebištěm v Polsku je asi 1 km.

K r a v a ř e (okr. Hlučín). Ředitel osmileté střední školy Malohlavý zaslal na konci r. 1959 do expositury sekerku vybroušenou z nahnědlého pazourku a atypické střepy. Nález pochází údajně z trati "Na juterkách" či "Vydězovec".

L i c h n o v (okr. Krnov). V obci se nachází mezi domy malý pahrbek. Je to poslední zbytek středověké tvrze. Při silnici z Lichnova do Úbla jsou na pokraji lesa výrazné pahrbky, je pravděpodobné, že jsou to mohyly.

Nové Sedlice (okr. Opava). J. Pavelčík s Vl. Šikulovou zjistili v prostoru kóty 265 po obou stranách státní silnice střepy z doby slovanského osídlení, patrně až z XI. a XII. století.

Opava. Nedaleko opavské střelnice, v místě písmene C ve slově střelnice na mapě 1:50.000 M-33-84-B, nalezl Ing. Kostruch střepový materiál neolitický, pozdně středověký, úštěpy pazourkových čepelí a střep středověkého skla.

Prostřední Bludovice (okr. Místek). Ing. Kostruch z Bánského projektu v Ostravě upozornil na odkryvy v katastru obce. V poslední zatáčce silnice před osadou jsou v profilu odkryty dva pohřbené horizonty černozemě. Při potoku asi 40 kroků od zmíněné silnice je propálená kulturní vrstva s keramikou (střepy nádob a kachlů) ze 17. století, patrně zanikla osada v třicetileté válce(?).

Slavkovo (okr. Opava). V jižní části slavkovského katastru, na svahu skloněném východním směrem k železniční trati Opava - Dolní Životice v km 7,9 jsme zjistili povrchovým sběrem slovanské sídliště se střepy keramiky a železnou struskou.

Starý Jičín (okr. Nový Jičín). J. Pavelčík, Ing. Novák a V. Šikulová zjistili na jihovýchodním svahu kóty 496,6 na poli nad mateřskou školkou sídliště se střepovým materiálem kultury púchovské. Toto nově nalezené sídliště je od dosud známé lokality téže kultury na katastru osady Kojetín (okr. Nový Jičín) vzdáleno vzdušnou čarou 6-8 km severozápadním směrem.

Vávrovice (okr. Opava). V pískovně, nacházející se přímo u vávrovického jezu jsme provedli zjišťovací výzkum před plánovanou těžbou písku. Pro nepříznivé půdní poměry se nám nepodařilo zachytit sídlištní objekty. Popelovitá, sytě černá vrstva obsahovala střepový materiál neolitický a z období římského císařství. Na severovýchodním svahu pískovny se nám podařilo zachytit stopy slovanského osídlení z X. století.

Vávrovice (okr. Opava). Na severozápadním konci osady v zahradě p. Vavrly jsme zachytili zjišťovacím výzkumem žárové pohřebiště. Pohřby byly porušeny v pozdějších dobách strakonickým sídlištěm a později ještě slovanským osídlením v IX. a X. století. Šťastnou shodou okolností zůstal dochován nejstarší pohřeb č. 5. Patří kultuře mohylové (Montelius - Seger B II). Ve větší amforovitě nádobě se šesti hrbolovitými vypnulínami na největší výduti ležely nepříliš dokonale spálené kosti dospělého jedince. Kostí byly do nádoby ukládány tak, že na dně spočívaly kosti nártní a články prstů, a postupně výše kosti holenní a lýtkové, stehenní, pánevní, žebra, lopatky, kosti předloktí a pažní a zcela nahoře byly lebeční kosti spolu s prohnutou bronzovou jehlicí s terčovitou hlavicí a otvorem ve vývalku na svrchní straně ohbí. Popelnice byla překlopena mísou na nožce a přes nožku byla ještě položena menší konická mísa rovněž dnem vzhůru. Na dně hrobu těsně k amfoře byl položen malý džbáněk. Jehlice a džbáněk byly páleny na hranici s nebožtíkem. Dosvědčují to silné stopy žáru na povrchu obou předmětů.

Keramika ostatních hrobů má již převážně tvary známé z nejstaršího lužického období. Žádný z hrobů se však již nedochoval

v tak dobrém stavu jako pohřeb č.5 a nelze se před jejich zpracováním vyslovit přesněji o ostatních hrobových celcích.

- - - - -

Grabungsbericht der Expositur des Archäologischen Institutes

ČSAV, Opava Zweigstelle in Erno für das Jahr 1959.

Branka, Bez. Opava: Beim Erdaushub für Bewässerungsröhren konstatierten wir ein Siedlungsobjekt mit mährischer bemalter Kultur.

Držovice, Bez. Opava: Bei der Kote 281 gewann man durch eine Oberflächensammlung Siedlungsmaterial aus der jüngeren Bronzezeit.

Hněvošice, Bez. Opava: Entdeckt fünf grosse Hügelgräber, die eine Höhe von 2 m und einen Durchmesser von 10 bis 14 m hatten. Ihre Kulturzugehörigkeit ist noch nicht bekannt.

Kravaře, Bez. Hlučín: Aus der Flur "Na juterkách" oder "Vydězovec" stammt ein geschliffenes Feuersteinbeil.

Lichnov, Bez. Krnov: Direkt in der Gemeinde sind Reste einer mittelalterlichen Feste.

Nové Sedlice, Bez. Opava: Im Raume der Kote 265 wurden Scherben aus der Zeit der slawischen Besiedlung gefunden, wahrscheinlich aus dem XI. und XII. Jahrh. stammend.

Opava: Aus der Nähe der Schiessstätte in Opava stammt neolithisches sowie spätmittelalterliches Scherbenmaterial, Absplisse von Feuersteinklingen und ein mittelalterliches Glasbruchstück.

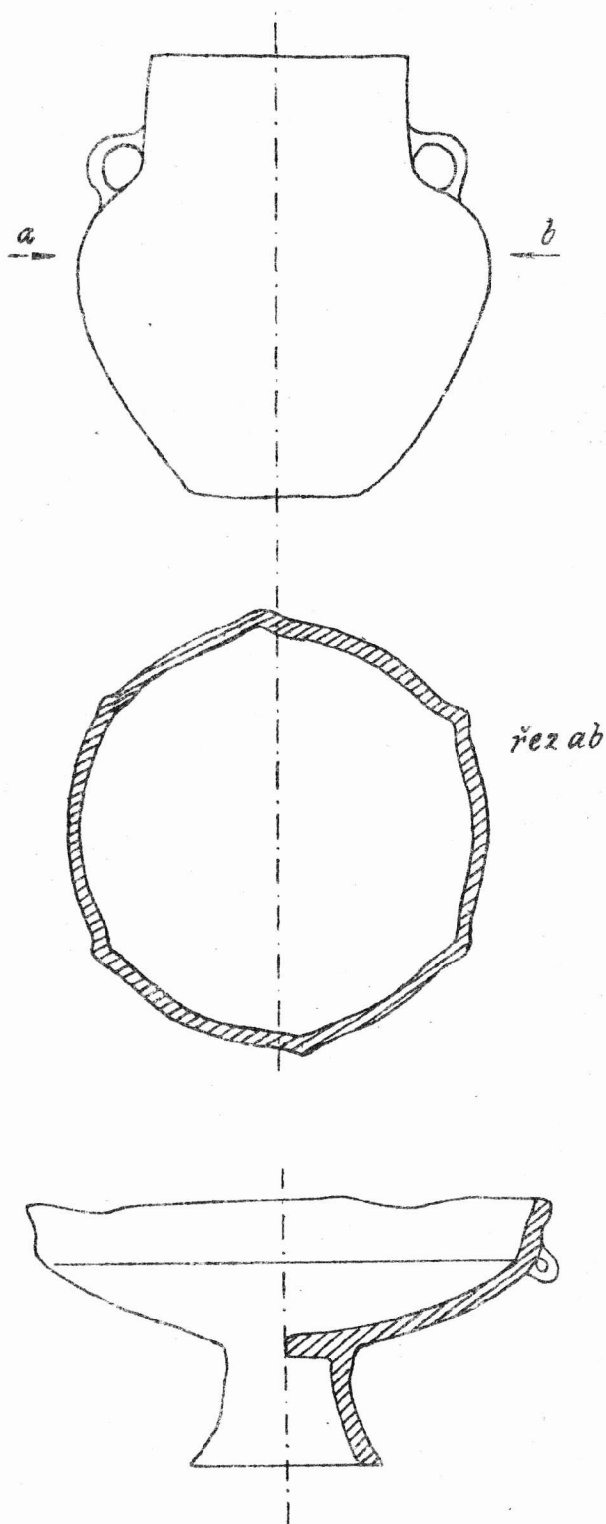
Prostřední Bludovice, Bez. Místek: Funde von Gefässscherben und Kacheln aus dem XVII. Jahrh. wahrscheinlich aus einer, im Dreissigjährigen Kriege verfallenen Siedlung.

Slavkov, Bez. Opava: Im südlichen Teile des Katasters stellte man durch eine Oberflächensammlung eine slawische Besiedlung fest.

Starý Jičín, Bez. Nový Jičín: Auf dem südwestlichen Hange der Kote 496, 6 konstatierte man eine Siedlung mit Scherben der Puchower-Kultur.

Vávrovice, Bez. Opava: In der Sandstätte beim Wehr wurde durch eine Ausgrabung neolithisches und kaiserzeitliches Scherbenmaterial festgestellt. Am nordöstlichen Abhange der Sandstätte fingen wir Spuren einer slawischen Besiedlung aus dem X. Jahrh.

Am nordwestlichen Ende der Gemeinde entdeckten wir durch eine Feststellungsgrabung ein Brandgräberfeld der Hügelgräber- und Lausitzer Kultur. Die Gräber wurden in späteren Zeiten durch eine Stradonitzer-Siedlung und später durch eine slawische Besiedlung aus dem IX. und X. Jahrh. gestört.

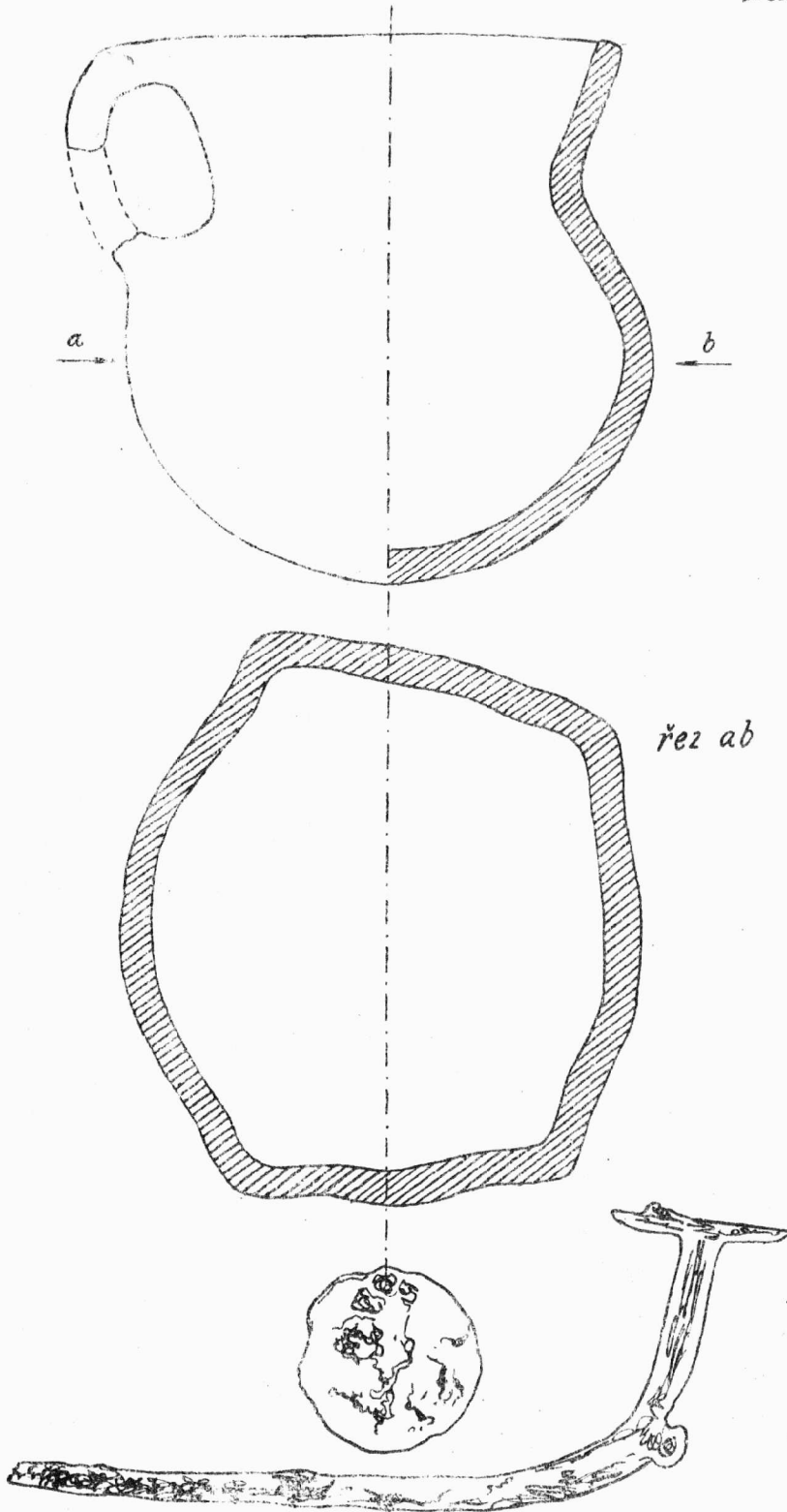

Vávrovice, okr. Opava

1:4

Hrob č. 5, kultura mohylová (B II)

Vávrovice, okr. Opava.

1:1

Hrob č. 5, kultura mohylová (E II).

Seznam výzkumů a záchranných akcí Archeologického ústavu ČSAV,
odbočky v Brně v roce 1959:

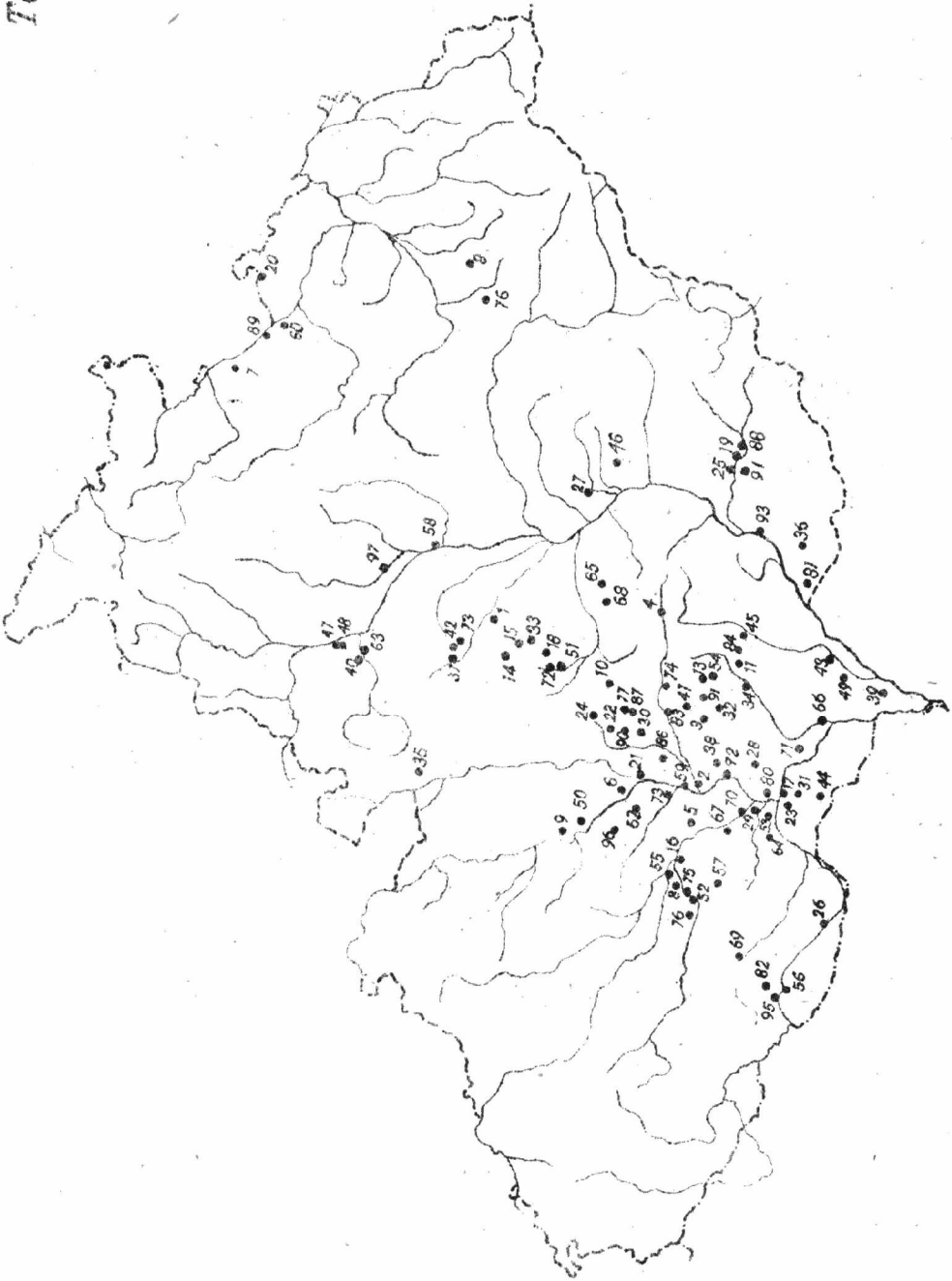
---

1. Bedihošť, okr. Prostějov - pohřebiště; slovanská k.
2. Blučina, okr. Židlochovice - sídliště; únětická a věteř.k.
3. Borkovany, okr. Hustopeče - sídliště; římská k.
4. Brankovice, okr. Bučovice - sídliště; halštatská k.
5. Bratčice, okr. Židlochovice - sídliště; volutové a doba
bronzová.
6. Brno - sídliště; středověk.
7. Brno - Líšeň (Staré Zámky) - hradiště; eneolit, slovanská.
7. Brumovice, okr. Krnov - sídliště; eneolit.
8. Budkovice, okr. Mor. Krumlov - sídliště; věteřovská k.
9. Čebín, okr. Tišnov - sídliště; únětická k.
10. Čechyně, okr. Vyškov - sídliště; volutová k.
11. Čejč, okr. Hodonín - pohřebiště; únětická k.
12. Čelechovice, okr. Prostějov - sídliště; platěnická k.
13. Dambořice, okr. Kyjov - pohřebiště; únětická k.
14. Dětkovice, okr. Vyškov - sídliště; lužická k.
15. Dobrochov, okr. Prostějov - sídliště; neolit, platěnická.
16. Dolní Kounice, okr. Rosice - sídliště; věteřovská k.
17. Dolní Věstonice, okr. Mikulov - pohřebiště; slovanská k.
18. Drysice, okr. Vyškov - sídliště a pohřebiště; platěnická k.
19. Havřice, okr. Uh. Brod - sběr; volutová, slezská, římská,
laténská k.
20. Hněvošice, okr. Opava - mohyly.
21. Holásky, okr. Brno - sídliště; volutová k. - pohřebiště;
horákovská k.
22. Horákov, okr. Brno - sídliště; horákovská k.
23. Horní Věstonice, okr. Mikulov - sídliště; římská k.
24. Hostěnice, okr. Brno - paleolit.
25. Hradčovice, okr. Uh. Brod - sídliště; volutová k.
26. Hrádek, okr. Mikulov - sídliště; únětická a římská k. -
pohřebiště; únětická k.
27. Hulín, okr. Kroměříž - pohřebiště; šňárová k. - sídliště;
lužická k.
28. Hustopeče - pohřebiště; slovanská k.

29. Ivaň, okr. Mikulov - sídliště; volutová, mor. mal., věteř. k.
30. Jiřikovice, okr. Brno - sídliště; laténská, římská - pohřebiště; slovanská k.
31. Klentnice, okr. Mikulov - sídliště; laténská k.
32. Klobouky, okr. Hustopeče - sídliště; únětická, laténská k.
33. Kobernice, okr. Slavkov - sídliště; mohylová k.
34. Kobylí, okr. Hustopeče - hrob; k. zvoncovitých pohárů.
35. Kochov, okr. Boskovice - sídliště; středověk.
36. Kozojídky, okr. Veselí n. Mor. - sídliště; mohylová a římská k.
37. Kostelec n.H., okr. Prostějov - sídliště; platěnická k.
38. Křepice, okr. Hustopeče - sídliště; římská k.
39. Lanžhot, okr. Břeclav - sídliště; římská k.
40. Loštice, okr. Zábřeh - sídliště; lužická k.
41. Lovčičky, okr. Slavkov - sídliště; věteř. a stěh.národů.
42. Medlov, okr. Židlochovice - sídliště; středověk.
43. Mikulčice, okr. Hodonín (Valy) - velkomoravské hradiště.
44. Mikulov - pohřebiště; laténská k.
45. Mistrín, okr. Kyjov - sídliště; laténská k.
46. Miškovice, okr. Holešov - pohřebiště; lužická k.
47. Mohelnice, okr. Zábřeh - sídliště; neolit.
48. Moravičany, okr. Zábřeh - pohřebiště, slezsko-platěnická.
49. Mor. Nová Ves, okr. Břeclav - sídliště; mor. malovaná k.
50. Mor. Knínice, okr. Brno - sídliště; volutová a slovanská.
51. Mor. Prusy, okr. Vyškov - pohřebiště; slovanská k.
52. Mor. Krumlov - paleolit.
53. Mušov, okr. Mikulov - sídliště; římská a slovanská k.
54. Násedlovice, okr. Kyjov - sběr; zvonc. poháry a slezská.
55. Němčice u Ivančic, okr. Rosice - hrob úněť., jáma halštat.
56. Oblekovice, okr. Znojmo - pohřebiště; vel.-podolská k.
57. Olbramovice, okr. Mor. Krumlov - hradisko; věteř., halšt.
58. Olomouc - sídliště; středověk.
59. Opatovice, okr. Židlochovice - pohřebiště; únětická k.
60. Opava - sídliště; neolit a eneolit.
61. Osoblaha, okr. Krnov - středověká kaple.
62. Ostopovice, okr. Brno - pohřebiště; velatická k.
63. Palonín, okr. Zábřeh - sídliště; středověk.

64. Pasohlávky, okr. Mikulov - řím.hrob a slov. sídliště.
65. Počenice, okr. Kroměříž - pohřebiště; slovanská k.
66. Podivín, okr. Břeclav - sídliště; středověk.
67. Pohořelice, okr. Židlochovice - sídliště; římská k.
68. Prasklice, okr. Kroměříž - sídliště; únětická k.
69. Prosiměřice, okr. Znojmo - sídliště; římská k.
70. Přibice, okr. Židlochovice - sídliště velatické k.
71. Přítluky, okr. Břeclav - sídliště, středověk.
72. Pustiměř, okr. Vyškov - sídliště; mor.malovaná k.
73. Rajhrad, okr. Židlochovice - sídliště; k.zvonc.pohárů.
74. Rašovice, okr. Bučovice - sídliště; podolská a římská k.
75. Rokytná, okr. Mor. Krumlov - hradiště; středověk.
76. Rybníky, okr. Mor. Krumlov - sídliště; vypíchaná k.
77. Sivice, okr. Slavkov - hrob; laténská k.
78. Smržice, okr. Prostějov - slezský hrob; latén.sídliště.
79. Starý Jičín, okr. N. Jičín - sídliště; púchovská k.
80. Strachotín, okr. Mikulov - sídliště, věteřovská k.
81. Sudoměřice, okr. Hodonín - hradisko; slovanská k.
82. Suchohrdly, okr. Mor. Krumlov - pohřebiště; únětická k.
83. Šaratice, okr. Slavkov - pohřebiště; lužická a stěh.národů.
84. Štramberk, okr. Nový Jičín - hradisko; halštatská k.
85. Telnice, okr. Brno - sídliště; únětická k.
86. Tvarožná, okr. Brno - sídliště; římská k.
87. Uherský Brod - sídliště; římská k., středověk.
88. Vávrovice, okr. Opava - sídliště platěnické, římské; hroby mohylové a lužické.
89. Velatice, okr. Brno - sídliště; volutová a horákovská k.
90. Velké Hostěrádky, okr. Slavkov - sídliště; římská k.
91. Velké Němčice, okr. Židlochovice - sídliště; římská a slovanská k.
92. Veselí n. Mor. - sídliště; volutová a slovanská k. - hrob; k. zvoncovitých pohárů.
93. Vlčnov, okr. Uh. Brod - sídliště; laténská k.
94. Znojmo - hradisko; slovanská k.
95. Žebětín, okr. Brno - sídliště; volutová k.
96. Žerotín, okr. Šternberk - sídliště; slovanská k./ železářské pece/.

Tab. 37.

Mapka výzkumů a zachr. akcí v r. 1959.

AÚ

ČSAV * BRNO

1 9 6 0

PD 1520

1959. (1960.)

A